๑. ปาราชิกกณฺฑํ

๑. ปฐมปาราชิกํ

สุทินฺนภาณวาโร

๒๔. เตนโข ปน สมเยน เวสาลิยา อวิทูเร กลนฺทคาโม นาม อตฺถิ [กลนฺทคาโม นาม โหติ (สี.), กลนฺทคาโม โหติ (สฺยา.)]ฯ ตตฺถ สุทินฺโน นาม กลนฺทปุตฺโต เสฏฺฐิปุตฺโต โหติฯ อถ โข สุทินฺโน กลนฺทปุตฺโต สมฺพหุเลหิ [สมฺปหูเลหิ (สี.)]สหายเกหิ สทฺธึ เวสาลึ อคมาสิ เกนจิเทว กรณีเยน ฯ เตน โข ปน สมเยน ภควา มหติยา ปริสาย ปริวุโต ธมฺมํ เทเสนฺโต นิสินฺโน โหติฯ อทฺทส โข สุทินฺโน กลนฺทปุตฺโต ภควนฺตํ มหติยา ปริสาย ปริวุตํ ธมฺมํ เทเสนฺตํ นิสินฺนํฯ ทิสฺวาน สฺส เอตทโหสิ – ''ยํนูนาหมฺปิ ธมฺมํ สุเณยฺย''นฺติฯ อถ โข สุทินฺโน กลนฺทปุตฺโต เยน สา ปริสา เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิฯ เอกมนฺตํ นิสินฺนสฺส โข สุทินฺนสฺส กลนฺทปุตฺตสฺส เอตทโหสิ – ''ยถา ยถา โข อหํ ภควตา ธมฺมํ เทสิตํ อาชานามิ, นยิทํ สุกรํ อคารํ อชฺฌาวสตา เอกนฺตปริปุณฺณํ เอกนฺตปริสุทฺธํ สงฺขลิขิตํ พฺรหฺมจริยํ จริตุํ; ยํนูนาหํ เกสมสฺสุํ โอหาเรตฺวา กาสายานิ วตฺถานิ อจฺฉาเทตฺวา อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพเชยฺย''นฺติฯ อถ โข สา ปริสา ภควตา ธมฺมิยา กถาย สนฺทสฺสิตา สมาทปิตา สมุตฺเตชิตา สมฺปหํสิตา อุฏฺฐายาสนา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา ปทกฺขิณํ กตฺวา ปกฺกามิฯ

๒๕. อถ โข สุทินฺโน กลนฺทปุตฺโต อจิรวุฏฺฐิตาย ปริสาย เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิฯ เอกมนฺตํ นิสินฺโน โข สุทินฺโน กลนฺทปุตฺโต ภควนฺตํ เอตทโวจ – ''ยถา ยถาหํ, ภนฺเต, ภควตา ธมฺมํ เทสิตํ อาชานามิ , นยิทํ สุกรํ อคารํ อชฺฌาวสตา เอกนฺตปริปุณฺณํ เอกนฺตปริสุทฺธํ สงฺขลิขิตํ พฺรหฺมจริยํ จริตุํ; อิจฺฉามหํ, ภนฺเต, เกสมสฺสุํ โอหาเรตฺวา กาสายานิ วตฺถานิ อจฺฉาเทตฺวา อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชิตุํฯ ปพฺพาเชตุ มํ ภควา''ติฯ ''อนุญฺญาโตสิ ปน ตฺวํ, สุทฺทินฺน, มาตาปิตูหิ อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชฺชายา''ติ? ''น โข อหํ, ภนฺเต, อนุญฺญาโต มาตาปิตูหิ อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชฺชายา''ติฯ ''น โข, สุทินฺน, ตถาคตา อนนุญฺญาตํ มาตาปิตูหิ ปุตฺตํ ปพฺพาเชนฺตี''ติฯ ''โสหํ, ภนฺเต, ตถา กริสฺสามิ ยถา มํ มาตาปิตโร อนุชานิสฺสนฺติ อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชฺชายา''ติฯ

๒๖. อถ โข สุทินฺโน กลนฺทปุตฺโต เวสาลิยํ ตํ กรณียํ ตีเรตฺวา เยน กลนฺทคาโม เยน มาตาปิตโร เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา มาตาปิตโร เอตทโวจ – ''อมฺมตาตา, ยถา ยถาหํ ภควตา ธมฺมํ เทสิตํ อาชานามิ, นยิทํ สุกรํ อคารํ อชฺฌาวสตา เอกนฺตปริปุณฺณํ เอกนฺตปริสุทฺธํ สงฺขลิขิตํ พฺรหฺมจริยํ จริตุํ; อิจฺฉามหํ เกสมสฺสุํ โอหาเรตฺวา กาสายานิ วตฺถานิ อจฺฉาเทตฺวา อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชิตุํฯ อนุชานาถ มํ อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชฺชายา''ติฯ เอวํ วุตฺเต สุทินฺนสฺส กลนฺทปุตฺตสฺส มาตาปิตโร สุทินฺนํ กลนฺทปุตฺตํ เอตทโวจุํ – ''ตฺวํ โขสิ, ตาต สุทินฺน, อมฺหากํ เอกปุตฺตโก ปิโย มนาโป สุเขธิโต สุขปริหโตฯ น ตฺวํ, ตาต สุทินฺน, กิญฺจิ ทุกฺขสฺส ชานาสิฯ มรเณนปิ มยํ เต อกามกา วินา ภวิสฺสาม, กึ ปน มยํ ตํ ชีวนฺตํ อนุชานิสฺสาม อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชฺชายา''ติฯ ทุติยมฺปิ โข สุทินฺโน กลนฺทปุตฺโต มาตาปิตโร เอตทโวจ – ''อมฺมตาตา, ยถา ยถาหํ ภควตา ธมฺมํ เทสิตํ อาชานามิ, นยิทํ สุกรํ อคารํ อชฺฌาวสตา เอกนฺตปริปุณฺณํ เอกนฺตปริ

สุทฺธํ สงฺขลิขิตํ พฺรหฺมจริยํ จริตุํ; อิจฺฉามหํ เกสมสฺสุํ โอหาเรตฺวา กาสายานิ วตฺถานิ อจฺฉาเทตฺวา อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชิตุํฯ อนุชานาถ มํ อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชฺชายา''ติฯ ทุติยมฺปิ โข สุทินฺนสฺส กลนฺทปุตฺตสฺส มาตาปิตโร สุทินฺนํ กลนฺทปุตฺตํ เอตทโวจุํ – ''ตฺวํ โขสิ, ตาต สุทินฺน, อมฺหากํ เอกปุตฺตโก ปิโย มนาโป สุเขธิโต สุขปริหโตฯ น ตฺวํ, ตาต สุทินฺน, กิญฺจิ ทุกฺขสฺส ชานาสิฯ มรเณนปิ มยํ เต อกามกา วินา ภวิสฺสาม, กึ ปน มยํ ตํ ชีวนฺตํ อนุชานิสฺสาม อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชฺชายา''ติ! ตติยมฺปิ โข สุทิโนฺน กลนฺทปุโตฺต มาตาปิตโร เอตทโวจ – ''อมฺมตาตา , ยถา ยถาหํ ภควตา ธมฺมํ เทสิตํ อาชานามิ, นยิทํ สุกรํ อคารํ อชฺฌาวสตา เอกนฺตปริปุณฺณํ เอกนฺตปริสุทฺธํ สงฺขลิขิตํ พฺรหฺมจริยํ จริตุํ; อิจฺฉามหํ เกสมสฺสุํ โอหาเรตฺวา กาสายานิ วตฺถานิ อจฺฉาเทตฺวา อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชิตุํ ฯ อนุชานาถ มํ อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชฺชายา''ติฯ ตติยมฺปิ โข สุทินฺนสฺส กลนฺทปุตฺตสฺส มาตาปิตโร สุทินฺนํ กลนฺทปุตฺตํ เอตทโวจุํ – ''ตฺวํ โขสิ, ตาต สุทินฺน, อมฺหากํ เอกปุตฺตโก ปิโย มนาโป สุเขธิโต สุขปริหโตฯ น ตฺวํ, ตาต สุทินฺน, กิญฺจิ ทุกฺขสฺส ชานาสิฯ มรเณนปิ มยํ เต อกามกา วินา ภวิสฺสาม, กึ ปน มยํ ตํ ชีวนฺตํ อนุชานิสฺสาม อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชฺชายา''ติ!

๒๗. อถ โข สุทิโนฺน กลนฺทปุโตฺต – ''น มํ มาตาปิตโร อนุชานนฺติ อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชฺชายา''ติ, ตเตฺถว อนนฺตรหิตาย ภูมิยา นิปชฺชิ – อิเธว เม มรณํ ภวิสฺสติ ปพฺพชฺชา วาติฯ อถ โข สุทิโนฺน กลนฺทปุโตฺต เอกมฺปิ ภตฺตํ น ภุญฺชิ, เทฺวปิ ภตฺตานิ น ภุญฺชิ, ตีณิปิ ภตฺตานิ น ภุญฺชิ, จตฺตาริปิ ภตฺตานิ น ภุญฺชิ, ปญฺจปิ ภตฺตานิ น ภุญฺชิ, ฉปิ ภตฺตานิ น ภุญฺชิ, สตฺตปิ ภตฺตานิ น ภุญฺชิฯ

๒๘. อถ โข สุทินฺนสฺส กลนฺทปุตฺตสฺส มาตาปิตโร สุทินฺนํ กลนฺทปุตฺตํ เอตทโวจุํ – ''ตฺวํ โขสิ, ตาต สุทินฺน, อมฺหากํ เอกปุตฺตโก ปิโย มนาโป สุเขธิโต สุขปริหโตฯ น ตฺวํ, ตาต สุทินฺน, กิญฺจิ ทุกฺขสฺส ชานาสิฯ มรเณนปิ มยํ เต อกามกา วินา ภวิสฺสาม, กึ ปน มยํ ตํ ชีวนฺตํ อนุชานิสฺสาม อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชฺชาย? อุเฎฺฐหิ, ตาต สุทินฺน, ภุญฺช จ ปิว จ ปริจาเรหิ จ, ภุญฺชโนฺต ปิวโนฺต ปริจาเรโนฺต กาเม ปริภุญฺชโนฺต ปุญฺญานิ กโรโนฺต อภิรมสฺสุฯ น ตํ มยํ อนุชานาม อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชฺชายา''ติฯ เอวํ วุเตฺต สุทิโนฺน กลนฺทปุโตฺต ตุณฺหี อโหสิฯ ทุติยมฺปิ โข…เป…. ตติยมฺปิ โข สุทินฺนสฺส กลนฺทปุตฺตสฺส มาตาปิตโร สุทินฺนํ กลนฺทปุตฺตํ เอตทโวจุํ – ''ตฺวํ โขสิ, ตาต สุทินฺน, อมฺหากํ เอกปุตฺตโก ปิโย มนาโป สุเขธิโต สุขปริหโตฯ น ตฺวํ, ตาต สุทินฺน, กิญฺจิ ทุกฺขสฺส ชานาสิฯ มรเณนปิ มยํ เต อกามกา วินา ภวิสฺสาม, กึ ปน มยํ ตํ ชีวนฺตํ อนุชานิสฺสาม อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชฺชาย! อุเฎฺฐหิ, ตาต สุทินฺน, ภุญฺช จ ปิว จ ปริจาเรหิ จ, ภุญฺชโนฺต ปิวโนฺต ปริจาเรโนฺต กาเม ปริภุญฺชโนฺต ปุญฺญานิ กโรโนฺต อภิรมสฺสุฯ น ตํ มยํ อนุชานาม อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชฺชายา''ติฯ ตติยมฺปิ โข สุทิโนฺน กลนฺทปุโตฺต ตุณฺหี อโหสิฯ

อถ โข สุทินฺนสฺส กลนฺทปุตฺตสฺส สหายกา เยน สุทิโนฺน กลนฺทปุโตฺต เตนุปสงฺกมึสุ; อุปสงฺกมิตฺวา สุทินฺนํ กลนฺทปุตฺตํ เอตทโวจุํ – ''ตฺวํ โขสิ, สมฺม สุทินฺน, มาตาปิตูนํเอกปุตฺตโก ปิโย มนาโป สุเขธิโต สุขปริหโตฯ น ตฺวํ, สมฺม สุทินฺน, กิญฺจิ ทุกฺขสฺส ชานาสิฯ มรเณนปิ เต มาตาปิตโร อกามกา วินา ภวิสฺสนฺติ, กึ ปน ตํ ชีวนฺตํ อนุชานิสฺสนฺติ อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชาย! อุเฎฺฐหิ, สมฺม สุทินฺน, ภุญฺช จ ปิว จ ปริจาเรหิ จ, ภุญฺชโนฺต ปิวโนฺต ปริจาเรโนฺต กาเม ปริภุญฺชโนฺต ปุญฺญานิ กโรโนฺต อภิรมสฺสุ, น ตํ มาตาปิตโร อนุชานิสฺสนฺติ อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชฺ

ชายา’’ติฯ เอวํ วุตฺเต, สุทินฺโน กลนฺทปุตฺโต ตุณฺหี อโหสิฯ ทุติยมฺปิ โข...เป.... ตติยมฺปิ โข สุทินฺนสฺส กลนฺทปุตฺตสฺส สหายกา สุทินฺนํ กลนฺทปุตฺตํ เอตทโวจุํ – ‘‘ตฺวํ โขสิ, สมฺม สุทินฺน...เป.... ตติยมฺปิ โข สุทินฺโน กลนฺทปุตฺโต ตุณฺหี อโหสิฯ

๒๙. อถ โข สุทินฺนสฺส กลนฺทปุตฺตสฺส สหายกา เยน สุทินฺนสฺส กลนฺทปุตฺตสฺส มาตาปิตโร เตนุปสงฺกมึสุ; อุปสงฺกมิตฺวา สุทินฺนสฺส กลนฺทปุตฺตสฺส มาตาปิตโร เอตทโวจุํ – ‘‘อมฺมตาตา, เอโส สุทินฺโน อนนฺตรหิตาย ภูมิยา นิปนฺโน – ‘อิเธว เม มรณํ ภวิสฺสติ ปพฺพชฺชา วา’ติฯ สเจ ตุเมฺห สุทินฺนํ นานุชานิสฺสถ อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชฺชาย, ตเตฺถว มรณํ อาคมิสฺสติฯ สเจ ปน ตุเมฺห สุทินฺนํ อนุชานิสฺสถ อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชฺชาย, ปพฺพชิตมฺปิ นํ ทกฺขิสฺสถฯ สเจ สุทินฺโน นาภิรมิสฺสติ อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชฺชาย, กา ตสฺส อญฺญา คติ ภวิสฺสติ, อิเธว ปจฺจาคมิสฺสติฯ อนุชานาถ สุทินฺนํ อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชฺชายา’’ติฯ ‘‘อนุชานาม , ตาตา, สุทินฺนํ อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชฺชายา’’ติฯ อถ โข สุทินฺนสฺส กลนฺทปุตฺตสฺส สหายกา เยน สุทินฺโน กลนฺทปุตฺโต เตนุปสงฺกมึสุ; อุปสงฺกมิตฺวา สุทินฺนํ กลนฺทปุตฺตํ เอตทโวจุํ – ‘‘อุเฏฺฐหิ, สมฺม สุทินฺน, อนุญฺญาโตสิ มาตาปิตูหิ อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชฺชายา’’ติฯ

๓๐. อถ โข สุทินฺโน กลนฺทปุตฺโต – ‘‘อนุญฺญาโตมฺหิ กิร มาตาปิตูหิ อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชฺชายา’’ติ, หโฎฺฐ อุทโคฺค ปาณินา คตฺตานิ ปริปุญฺฉนฺโต วุฎฺฐาสิฯ อถ โข สุทินฺโน กลนฺทปุตฺโต กติปาหํ พลํ คาเหตฺวา เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิฯ เอกมนฺตํ นิสโนฺน โข สุทินฺโน กลนฺทปุตฺโต ภควนฺตํ เอตทโวจ – ‘‘อนุญฺญาโต [อนุญฺญาโตมฺหิ (สี. สฺยา.)] อหํ, ภเนฺต, มาตาปิตูหิ อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชฺชายฯ ปพฺพาเชตุ มํ ภควา’’ติ ฯ อลตฺถ โข สุทินฺโน กลนฺทปุตฺโต ภควโต สนฺติเก ปพฺพชฺชํ, อลตฺถ อุปสมฺปทํฯ อจิรูปสมฺปโนฺน จ ปนายสฺมา สุทินฺโน เอวรูเป ธุตคุเณ สมาทาย วตฺตติ, อารญฺญิโก โหติ ปิณฺฑปาติโก ปํสุกูลิโก สปทานจาริโก, อญฺญตรํ วชฺชิคามํ อุปนิสฺสาย วิหรติฯ

เตน โข ปน สมเยน วชฺชี ทุพฺภิกฺขา โหติ ทฺวีหิติกา เสตฎฺฐิกา สลากาวุตฺตา, น สุกรา อุเญฺฉน ปคฺคเหน ยาเปตุํฯ อถ โข อายสฺมโต สุทินฺนสฺส เอตทโหสิ – ‘‘เอตรหิ โข วชฺชี ทุพฺภิกฺขา ทฺวีหิติกา เสตฎฺฐิกา สลากาวุตฺตา, น สุกรา อุเญฺฉน ปคฺคเหน ยาเปตุํฯ พหู โข ปน เม เวสาลิยํ ญาตี อฑฺฒา มหทฺธนา มหาโภคา ปหูตชาตรูปรชตา ปหูตวิตฺตูปกรณา ปหูตธนธญฺญาฯ ยํนูนาหํ ญาตี อุปนิสฺสาย วิหเรยฺยํ! ญาตี มํ [ญาตกาปิ มํ (สฺยา.)] นิสฺสาย ทานานิ ทสฺสนฺติ ปุญฺญานิ กริสฺสนฺติ, ภิกฺขู จ ลาภํ ลจฺฉนฺติ, อหญฺจ ปิณฺฑเกน น กิลมิสฺสามี’’ติฯ อถ โข อายสฺมา สุทินฺโน เสนาสนํ สํสาเมตฺวา ปตฺตจีวรมาทาย เยน เวสาลี เตน ปกฺกามิฯ อนุปุเพฺพน เยน เวสาลี ตทวสริฯ ตตฺร สุทํ อายสฺมา สุทินฺโน เวสาลิยํ วิหรติ มหาวเน กูฎาคารสาลายํฯ อโสฺสสุํ โข อายสฺมโต สุทินฺนสฺส ญาตกา – ‘‘สุทินฺโน กิร กลนฺทปุตฺโต เวสาลึ อนุปฺปโตฺต’’ติฯ เต อายสฺมโต สุทินฺนสฺส สฎฺฐิมเตฺต ถาลิปาเก ภตฺตาภิหารํ อภิหรึสุฯ อถ โข อายสฺมา สุทินฺโน เต สฎฺฐิมเตฺต ถาลิปาเก ภิกฺขูนํ วิสฺสเชฺชตฺวา ปุพฺพณฺหสมยํ นิวาเสตฺวา ปตฺตจีวรมาทาย กลนฺทคามํ ปิณฺฑาย ปาวิสิฯ กลนฺทคาเม สปทานํ ปิณฺฑาย จรมาโน เยน สกปิตุ นิเวสนํ เตนุปสงฺกมิฯ

๓๑. เตน โข ปน สมเยน อายสฺมโต สุทินฺนสฺส ญาติทาสี อาภิโทสิกํ กุมฺมาสํ ฉเฑฺฑตุกามา [ฉเฎฺฎตุกามา (ก.)] โหติฯ อถ โข อายสฺมา สุทินฺโน ตํ ญาติทาสึ เอตทโวจ – ‘‘สเจ ตํ, ภคินิ, ฉฑฺฑนียธมฺมํ , อิธ เม ปเตฺต อากิรา’’ติฯ อถ โข อายสฺมโต สุทินฺนสฺส ญาติทาสี ตํ อาภิ

โทสิกํ กุมฺมาสํ อายสฺมโต สุทินฺนสฺส ปเตฺต อากิรนฺตี หตฺถานญฺจ ปาทานญฺจ สรสฺส จ นิมิตฺตํ อคฺคเหสิฯ อถ โข อายสฺมโต สุทินฺนสฺส ญาติทาสี เยนายสฺมโต สุทินฺนสฺส มาตา เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา อายสฺมโต สุทินฺนสฺส มาตรํ เอตทโวจ – ''ยเคฺฆเยฺย, ชาเนยฺยาสิ, อยฺยปุโตฺต สุทิโนฺน อนุปฺปโตฺต''ติฯ ''สเจ, เช, ตฺวํ สจฺจํ ภณสิ, อทาสิํ ตํ กโรมี''ติฯ

๓๒. เตน โข ปน สมเยน อายสฺมา สุทิโนฺน ตํ อาภิโทสิกํ กุมฺมาสํ อญฺญตรํ กุฎฺฎมูลํ [กุฑฺฑมูลํ (สี. สฺยา.)] นิสฺสาย ปริภุญฺชติฯ ปิตาปิ โข อายสฺมโต สุทินฺนสฺส กมฺมนฺตา อาคจฺฉโนฺต อทฺทส อายสฺมนฺตํ สุทินฺนํ ตํ อาภิโทสิกํ กุมฺมาสํ อญฺญตรํ กุฎฺฎมูลํ นิสฺสาย ปริภุญฺชนฺตํ ฯ ทิสฺวาน เยนายสฺมา สุทิโนฺน เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา อายสฺมนฺตํ สุทินฺนํ เอตทโวจ – ''อตฺถิ นาม, ตาต สุทินฺน, อาภิโทสิกํ กุมฺมาสํ ปริภุญฺชิสฺสสิ! นนุ นาม, ตาต สุทินฺน, สกํ เคหํ คนฺตพฺพ''นฺติ? ''อคมิมฺห [อคมมฺหา (ก.)] โข เต คหปติ, เคหํฯ ตโตยํ อาภิโทสิโก กุมฺมาโส''ติฯ อถ โข อายสฺมโต สุทินฺนสฺส ปิตา อายสฺมโต สุทินฺนสฺส พาหายํ คเหตฺวา อายสฺมนฺตํ สุทินฺนํ เอตทโวจ – ''เอหิ, ตาต สุทินฺน, ฆรํ คมิสฺสามา''ติฯ อถ โข อายสฺมา สุทิโนฺน เยน สกปิตุ นิเวสนํ เตนุปสงฺกมิ ; อุปสงฺกมิตฺวา ปญฺญเตฺต อาสเน นิสีทิฯ อถ โข อายสฺมโต สุทินฺนสฺส ปิตา อายสฺมนฺตํ สุทินฺนํ เอตทโวจ – ''ภุญฺช, ตาต สุทินฺนา''ติฯ ''อลํ, คหปติ, กตํ เม อชฺช ภตฺตกิจฺจ''นฺติฯ ''อธิวาเสหิ, ตาต สุทินฺน, สฺวาตนาย ภตฺต''นฺติฯ อธิวาเสสิ โข อายสฺมา สุทิโนฺน ตุณฺหีภาเวนฯ อถ โข อายสฺมา สุทิโนฺน อุฎฺฐายาสนา ปกฺกามิฯ

๓๓. อถ โข อายสฺมโต สุทินฺนสฺส มาตา ตสฺสา รตฺติยา อจฺจเยน หริเตน โคมเยน ปถวิํ โอปุญฺชาเปตฺวา [โอปุจฺฉาเปตฺวา (สี. สฺยา.)]เทฺว ปุเญฺช การาเปสิ – เอกํ หิรญฺญสฺส, เอกํ สุวณฺณสฺสฯ ตาว มหนฺตา ปุญฺชา อเหสุํ, โอรโต ฐิโต ปุริโส ปารโต ฐิตํ ปุริสํ น ปสฺสติ; ปารโต ฐิโต ปุริโส โอรโต ฐิตํ ปุริสํ น ปสฺสติฯ เต ปุเญฺช กิลเญฺชหิ ปฎิจฺฉาทาเปตฺวา มเชฺฌ อาสนํ ปญฺญาเปตฺวา ติโรกรณียํ ปริกฺขิปิตฺวา อายสฺมโต สุทินฺนสฺส ปุราณทุติยิกํ อามเนฺตสิ – ''เตน หิ, วธุ, เยน อลงฺกาเรน อลงฺกตา ปุตฺตสฺส เม สุทินฺนสฺส ปิยา อโหสิ มนาปา เตน อลงฺกาเรน อลงฺกรา''ติฯ ''เอวํ, อเยฺย''ติ, โข อายสฺมโต สุทินฺนสฺส ปุราณทุติยิกา อายสฺมโต สุทินฺนสฺส มาตุยา ปจฺจโสฺสสิฯ

๓๔. อถ โข อายสฺมา สุทิโนฺน ปุพฺพณฺหสมยํ นิวาเสตฺวา ปตฺตจีวรมาทาย เยน สกปิตุ นิเวสนํ เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ปญฺญเตฺต อาสเน นิสีทิฯ อถ โข อายสฺมโต สุทินฺนสฺสปิตา เยนายสฺมา สุทิโนฺน เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา เต ปุเญฺช วิวราเปตฺวา อายสฺมนฺตํ สุทินฺนํ เอตทโวจ – ''อิทํ เต, ตาต สุทินฺน, มาตุ มตฺติกํ อิตฺถิกาย อิตฺถิธนํ, อญฺญํ เปตฺติกํ อญฺญํ ปิตามหํฯ ลพฺภา, ตาต สุทินฺน, หีนายาวตฺติตฺวา โภคา จ ภุญฺชิตุํ ปุญฺญานิ จ กาตุํฯ เอหิ ตฺวํ, ตาต สุทินฺน, หีนายาวตฺติตฺวา โภเค จ ภุญฺชสฺสุ ปุญฺญานิ จ กโรหี''ติ ฯ ''ตาต, น อุสฺสหามิ น วิสหามิ, อภิรโต อหํ พฺรหฺมจริยํ จรามี''ติฯ ทุติยมฺปิ โข…เป.… ตติยมฺปิ โข อายสฺมโต สุทินฺนสฺส ปิตา อายสฺมนฺตํ สุทินฺนํ เอตทโวจ – ''อิทํ เต, ตาต สุทินฺน, มาตุ มตฺติกํ, อิตฺถิกาย อิตฺถิธนํ, อญฺญํ เปตฺติกํ , อญฺญํ ปิตามหํฯ ลพฺภา, ตาต สุทินฺน, หีนายาวตฺติตฺวา โภคา จ ภุญฺชิตุํ ปุญฺญานิ จ กาตุํฯ เอหิ ตฺวํ, ตาต สุทินฺน, หีนายาวตฺติตฺวา โภเค จ ภุญฺชสฺสุ ปุญฺญานิ จ กโรหี''ติฯ ''วเทยฺยาม โข ตํ, คหปติ, สเจ ตฺวํ นาติกเฑฺฒยฺยาสี''ติฯ ''วเทหิ, ตาต สุทินฺนา''ติฯ เตน หิ ตฺวํ, คหปติ, มหเนฺต มหเนฺต สาณิปสิพฺพเก การาเปตฺวา หิรญฺญสุวณฺณสฺส ปูราเปตฺวา สกเฎหิ นิพฺพาหาเปตฺวา

มเชฺฌ คงฺคาย โสเต โอปาเตหิ [โอสาเทหิ (สี. สฺยา.)]ฯ ตํ กิสฺส เหตุ? ยญฺหิ เต, คหปติ, ภวิสฺสติ ตโตนิทานํ ภยํ วา ฉมฺภิตตฺตํ วา โลมหํโส วา อารกฺโข วา โส เต น ภวิสฺสตี''ติฯ เอวํ วุตฺเต, อายสฺมโต สุทินฺนสฺส ปิตา อนตฺตมโน อโหสิ – ''กถญฺหิ นาม ปุตฺโต สุทินฺโน เอวํ วกฺขตี''ติ!

๓๕. อถ โข อายสฺมโต สุทินฺนสฺส ปิตา อายสฺมโต สุทินฺนสฺส ปุราณทุติยิกํ อามนฺเตสิ – ''เตน หิ, วธุ, ตฺวํ ปิยา จ มนาปา จ [ตฺวมฺปิ ยาจ (สี.)]ฯ อเปฺปว นาม ปุตฺโต สุทินฺโน ตุยฺหมฺปิ วจนํ กเรยฺยา''ติ! อถ โข อายสฺมโต สุทินฺนสฺส ปุราณทุติยิกา อายสฺมโต สุทินฺนสฺส ปาเทสุ คเหตฺวา อายสฺมนฺตํ สุทินฺนํ เอตทโวจ – ''กีทิสา นาม ตา, อยฺยปุตฺต, อจฺฉราโย ยาสํ ตฺวํ เหตุ พฺรหฺมจริยํ จรสี''ติ? ''น โข อหํ, ภคินิ, อจฺฉรานํ เหตุ พฺรหฺมจริยํ จรามี''ติฯ อถ โข อายสฺมโต สุทินฺนสฺส ปุราณทุติยิกา – ''อชฺชตเคฺค มํ อยฺยปุตฺโต สุทินฺโน ภคินิวาเทน สมุทาจรตี''ติ, ตเตฺถว มุจฺฉิตา ปปตาฯ

อถ โข อายสฺมา สุทินฺโน ปิตรํ เอตทโวจ – ''สเจ, คหปติ, โภชนํ ทาตพฺพํ เทถ, มา โน วิเหฐยิตฺถา''ติฯ ''ภุญฺช, ตาต สุทินฺนา''ติฯ อถ โข อายสฺมโต สุทินฺนสฺส มาตา จ ปิตา จ อายสฺมนฺตํ สุทินฺนํ ปณีเตน ขาทนีเยน โภชนีเยน สหตฺถา สนฺตเปฺปสุํ สมฺปวาเรสุํฯ อถ โข อายสฺมโต สุทินฺนสฺส มาตา อายสฺมนฺตํ สุทินฺนํ ภุตฺตาวิํ โอนีตปตฺตปาณิํ เอตทโวจ – ''อิทํ, ตาต สุทินฺน, กุลํ อฑฺฒํ มหทฺธนํ มหาโภคํ ปหูตชาตรูปรชตํ ปหูตวิตฺตูปกรณํ ปหูตธนธญฺญํฯ ลพฺภา, ตาต สุทินฺน, หีนายาวตฺติตฺวา โภคา จ ภุญฺชิตุํ ปุญฺญานิ จ กาตุํฯ เอหิ ตฺวํ, ตาต สุทินฺน, หีนายาวตฺติตฺวา โภเค จ ภุญฺชสฺสุ ปุญฺญานิ จ กโรหี''ติฯ ''อมฺม, น อุสฺสหามิ น วิสหามิ , อภิรโตอหํ พฺรหฺมจริยํ จรามี''ติฯ ทุติยมฺปิ โข…เป.… ตติยมฺปิ โข อายสฺมโต สุทินฺนสฺส มาตา อายสฺมนฺตํ สุทินฺนํ เอตทโวจ – ''อิทํ, ตาต สุทินฺน, กุลํ อฑฺฒํ มหทฺธนํ มหาโภคํ ปหูตชาตรูปรชตํ ปหูตวิตฺตูปกรณํ ปหูตธนธญฺญํ [ปหูตธนธญฺญํ (ป. จรามีติ) อิติปาโฐ สพฺพตฺถ นตฺถิ, อูโน มเญฺญ]ฯ เตน หิ, ตาต สุทินฺน, พีชกมฺปิ เทหิ – มา โน อปุตฺตกํ สาปเตยฺยํ ลิจฺฉวโย อติหราเปสุ''นฺติฯ ''เอตํ โข เม, อมฺม, สกฺกา กาตุ''นฺติฯ ''กหํ ปน, ตาต สุทินฺน, เอตรหิ วิหรสี''ติ? ''มหาวเน, อมฺมา''ติฯ อถ โข อายสฺมา สุทินฺโน อุฏฺฐายาสนา ปกฺกามิฯ

๓๖. อถ โข อายสฺมโต สุทินฺนสฺส มาตา อายสฺมโต สุทินฺนสฺส ปุราณทุติยิกํ อามเนฺตสิ – ''เตน หิ, วธุ, ยทา อุตุนี โหสิ, ปุปฺผํ เต อุปฺปนฺนํ โหติ, อถ เม อาโรเจยฺยาสี''ติฯ ''เอวํ อเยฺย''ติ โข อายสฺมโต สุทินฺนสฺส ปุราณทุติยิกา อายสฺมโต สุทินฺนสฺส มาตุยา ปจฺจโสฺสสิฯ อถ โข อายสฺมโต สุทินฺนสฺส ปุราณทุติยิกา นจิรเสฺสวอุตุนี อโหสิ, ปุปฺผํสา อุปฺปชฺชิฯ อถ โข อายสฺมโต สุทินฺนสฺส ปุราณทุติยิกา อายสฺมโต สุทินฺนสฺส มาตรํ เอตทโวจ – ''อุตุนีมฺหิ, อเยฺย, ปุปฺผํ เม อุปฺปนฺน''นฺติฯ ''เตน หิ, วธุ, เยน อลงฺกาเรน อลงฺกตา ปุตฺตสฺส สุทินฺนสฺส ปิยา อโหสิ มนาปา เตน อลงฺกาเรน อลงฺกรา''ติฯ ''เอวํ อเยฺย''ติ โข อายสฺมโต สุทินฺนสฺส ปุราณทุติยิกา อายสฺมโต สุทินฺนสฺส มาตุยา ปจฺจโสฺสสิฯ อถ โข อายสฺมโต สุทินฺนสฺส มาตา อายสฺมโต สุทินฺนสฺส ปุราณทุติยิกํ อาทาย เยน มหาวนํ เยนายสฺมา สุทินฺโน เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา อายสฺมนฺตํ สุทินฺนํ เอตทโวจ – ''อิทํ, ตาต สุทินฺน, กุลํ อฑฺฒํ มหทฺธนํ มหาโภคํ ปหูตชาตรูปรชตํ ปหูตวิตฺตูปกรณํ ปหูตธนธญฺญํฯ ลพฺภา, ตาต สุทินฺน, หีนายาวตฺติตฺวา โภคา จ ภุญฺชิตุํ ปุญฺญานิ จ กาตุํฯ เอหิ ตฺวํ, ตาต สุทินฺน, หีนายาวตฺติตฺวา โภเค จ ภุญฺชสฺสุ ปุญฺญานิ จ กโรหี''ติฯ ''อมฺม, น อุสฺสหามิ น วิสหามิ, อภิรโต อหํ พฺรหฺมจริยํ จรามี''ติฯ ทุติยมฺปิ โข…เป.… ตติยมฺปิ โข อายสฺมโต สุทินฺ

นสฺส มาตา อายสฺมนฺตํ สุทินฺนํ เอตทโวจ – ‘‘อิทํ, ตาต สุทินฺน, กุลํ อฑฺฒํ มหทฺธนํ มหาโภคํ ปหูตชาตรูปรชตํ ปหูตวิตฺตูปกรณํ ปหูตธนธญฺญํฯ เตน หิ, ตาต สุทินฺน, พีชกมฺปิ เทหิ – มา โน อปุตฺตกํ สาปเตยฺยํ ลิจฺฉวโย อติหราเปสุ’’นฺติฯ ‘‘เอตํ โข เม, อมฺม, สกฺกา กาตุ’’นฺติ, ปุราณทุติยิกาย พาหายํ คเหตฺวา มหาวนํ อโชฺฌคาเหตฺวา อปญฺญตฺเต สิกฺขาปเท อนาทีนวทโสฺส ปุราณทุติยิกาย ติกฺขตฺตุํ เมถุนํ ธมฺมํ อภิวิญฺญาเปสิฯ สา เตน คพฺภํ คณฺหิฯ ภุมฺมา เทวา สทฺทมนุสฺสาเวสุํ – ‘‘นิรพฺพุโท วต, โภ, ภิกฺขุสโงฺฆ นิราทีนโว; สุทิเนฺนน กลนฺทปุเตฺตน อพฺพุทํ อุปฺปาทิตํ, อาทีนโว อุปฺปาทิโต’’ติฯ ภุมฺมานํ เทวานํ สทฺทํ สุตฺวา จาตุมหาราชิกา [จาตุมฺมหาราชิกา (สี. สฺยา.)] เทวา สทฺทมนุสฺสาเวสุํ…เป.… ตาวตึสา เทวา… ยามา เทวา … ตุสิตา เทวา… นิมฺมานรตี เทวา… ปรนิมฺมิตวสวตฺตีเทวา… พฺรหฺมกายิกา เทวา สทฺทมนุสฺสาเวสุํ – ‘‘นิรพฺพุโท วต, โภ, ภิกฺขุสโงฺฆ นิราทีนโว; สุทิเนฺนน กลนฺทปุเตฺตน อพฺพุทํ อุปฺปาทิตํ, อาทีนโว อุปฺปาทิโต’’ติฯ อิติห เตน ขเณน เตน มุหุเตฺตน ยาว พฺรหฺมโลกา สโทฺท อพฺภุคฺคจฺฉิฯ

อถ โข อายสฺมโต สุทินฺนสฺส ปุราณทุติยิกา ตสฺส คพฺภสฺส ปริปากมนฺวาย ปุตฺตํ วิชายิฯ อถ โข อายสฺมโต สุทินฺนสฺส สหายกา ตสฺส ทารกสฺส ‘พีชโก’ติ นามํ อกํสุฯ อายสฺมโต สุทินฺนสฺส ปุราณทุติยิกาย พีชกมาตาติ นามํ อกํสุฯ อายสฺมโต สุทินฺนสฺส พีชกปิตาติ นามํ อกํสุฯ เต อปเรน สมเยน อุโภ อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชิตฺวา อรหตฺตํ สจฺฉากํสุฯ

๓๗. อถ โข อายสฺมโต สุทินฺนสฺส อหุเทว กุกฺกุจฺจํ, อหุ วิปฺปฏิสาโร – ‘‘อลาภา วต เม, น วต เม ลาภา! ทุลฺลทฺธํ วต เม, น วต เม สุลทฺธํ! โยหํ เอวํ สฺวากฺขาเต ธมฺมวินเย ปพฺพชิตฺวา นาสกฺขึ ยาวชีวํ ปริปุณฺณํ ปริสุทฺธํ พฺรหฺมจริยํ จริตุ’’นฺติฯ โส เตเนว กุกฺกุเจฺจน เตน วิปฺปฏิสาเรน กิโส อโหสิ ลูโข ทุพฺพโณฺณ อุปฺปณฺฑุปฺปณฺฑุกชาโต ธมนิสนฺถตคโตฺต อโนฺตมโน ลีนมโน ทุกฺขี ทุมฺมโน วิปฺปฏิสารี ปชฺฌายิฯ

๓๘. อถ โข อายสฺมโต สุทินฺนสฺส สหายกา ภิกฺขู อายสฺมนฺตํ สุทินฺนํ เอตทโวจุํ – ‘‘ปุเพฺพ โข ตฺวํ, อาวุโส สุทินฺน, วณฺณวา อโหสิ ปีณินฺทฺริโย ปสนฺนมุขวโณฺณ วิปฺปสนฺนฉวิวโณฺณ; โส ทานิ ตฺวํ เอตรหิ กิโส ลูโข ทุพฺพโณฺณ อุปฺปณฺฑุปฺปณฺฑุกชาโต ธมนิสนฺถตคโตฺต อโนฺตมโน ลีนมโน ทุกฺขี ทุมฺมโน วิปฺปฏิสารี ปชฺฌายสิฯ กจฺจิ โน ตฺวํ, อาวุโส สุทินฺน, อนภิรโต พฺรหฺมจริยํ จรสี’’ติ? ‘‘น โข อหํ, อาวุโส, อนภิรโต พฺรหฺมจริยํ จรามิฯ อตฺถิ เม ปาปกมฺมํ กตํ; ปุราณทุติยิกาย เมถุโน ธโมฺม ปฏิเสวิโต; ตสฺส มยฺหํ, อาวุโส, อหุเทว กุกฺกุจฺจํ อหุ วิปฺปฏิสาโร – ‘อลาภา วต เม, น วต เม ลาภา; ทุลฺลทฺธํ วต เม, น วต เม สุลทฺธํ; โยหํ เอวํ สฺวากฺขาเต ธมฺมวินเย ปพฺพชิตฺวา นาสกฺขึ ยาวชีวํ ปริปุณฺณํ ปริสุทฺธํ พฺรหฺมจริยํ จริตุ’’นฺติฯ ‘‘อลญฺหิ เต, อาวุโส สุทินฺน, กุกฺกุจฺจาย อลํ วิปฺปฏิสาราย ยํ ตฺวํ เอวํ สฺวากฺขาเต ธมฺมวินเย ปพฺพชิตฺวา น สกฺขิสฺสสิ ยาวชีวํ ปริปุณฺณํ ปริสุทฺธํ พฺรหฺมจริยํ จริตุํฯ นนุ, อาวุโส, ภควตา อเนกปริยาเยน วิราคาย ธโมฺม เทสิโต, โน สราคาย; วิสํโยคาย ธโมฺม เทสิโต, โน สํโยคาย; อนุปาทานาย ธโมฺม เทสิโต, โน สอุปาทานายฯ ตตฺถ นาม ตฺวํ, อาวุโส, ภควตา วิราคาย ธเมฺม เทสิเต สราคาย เจเตสฺสสิ, วิสํโยคาย ธเมฺม เทสิเต สํโยคาย เจเตสฺสสิ, อนุปาทานาย ธเมฺม เทสิเต สอุปาทานาย เจเตสฺสสิ! นนุ, อาวุโส, ภควตา อเนกปริยาเยน ราควิราคาย ธโมฺม เทสิโต, มทนิมฺมทนาย ปิปาสวินยาย อาลยสมุคฺฆาตาย วฏฺฏุปเจฺฉทาย ตณฺหากฺขยาย วิราคาย นิโรธาย นิพฺพานาย ธโมฺม เทสิโต! นนุ, อาวุโส, ภควตา อเนกปริยาเยน กามานํ ปหานํ อกฺขาตํ, กามสญฺญานํ ปริญฺญา อกฺขาตา,

กามปิปาสานํ ปฏิวินโย อกฺขาโต, กามวิตกฺกานํ สมุคฺฆาโต อกฺขาโต, กามปริฬาหานํ วูปสโม อกฺขาโต! เนตํ, อาวุโส, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย, ปสนฺนานํ วา ภิโยฺยภาวายฯ อถ เขฺวตํ, อาวุโส, อปฺปสนฺนานเญฺจว อปฺปสาทาย ปสนฺนานญฺจ เอกจฺจานํ อญฺญถตฺตายา’’ติฯ

๓๙. อถ โข เต ภิกฺขู อายสฺมนฺตํ สุทินฺนํ อเนกปริยาเยน วิครหิตฺวา ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อถ โข ภควา เอตสฺมิํ นิทาเน เอตสฺมิํ ปกรเณ ภิกฺขุสงฺฆํ สนฺนิปาตาเปตฺวา อายสฺมนฺตํ สุทินฺนํ ปฏิปุจฺฉิ – ‘‘สจฺจํ กิร ตฺวํ, สุทินฺน, ปุราณทุติยิกาย เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวี’’ติ? ‘‘สจฺจํ, ภควา’’ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา – ‘‘อนนุจฺฉวิกํ [อนนุจฺฉวิยํ (สี.)], โมฆปุริส, อนนุโลมิกํ อปฺปฏิรูปํ อสฺสามณกํ อกปฺปิยํ อกรณียํฯ กถญฺหิ นาม ตฺวํ, โมฆปุริส, เอวํ สฺวากฺขาเต ธมฺมวินเย ปพฺพชิตฺวา น สกฺขิสฺสสิ ยาวชีวํ ปริปุณฺณํ ปริสุทฺธํ พฺรหฺมจริยํ จริตุํ! นนุ มยา, โมฆปุริส, อเนกปริยาเยน วิราคาย ธโมฺม เทสิโต, โน สราคาย; วิสํโยคาย ธโมฺม เทสิโต, โน สํโยคาย; อนุปาทานาย ธโมฺม เทสิโต, โน สอุปาทานาย! ตตฺถ นาม ตฺวํ, โมฆปุริส, มยา วิราคาย ธเมฺม เทสิเต สราคาย เจเตสฺสสิ , วิสํโยคาย ธเมฺม เทสิเต สํโยคาย เจเตสฺสสิ, อนุปาทานาย ธเมฺม เทสิเต สอุปาทานาย เจเตสฺสสิ! นนุ มยา, โมฆปุริส, อเนกปริยาเยน ราควิราคาย ธโมฺม เทสิโต! มทนิมฺมทนาย ปิปาสวินยาย อาลยสมุคฺฆาตาย วฏฺฏุปเจฺฉทาย ตณฺหากฺขยาย วิราคาย นิโรธาย นิพฺพานาย ธโมฺม เทสิโต! นนุ มยา, โมฆปุริส, อเนกปริยาเยน กามานํปหานํ อกฺขาตํ, กามสญฺญานํ ปริญฺญา อกฺขาตา, กามปิปาสานํ ปฏิวินโย อกฺขาโต, กามวิตกฺกานํ สมุคฺฆาโต อกฺขาโต, กามปริฬาหานํ วูปสโม อกฺขาโต! วรํ เต, โมฆปุริส, อาสิวิสสฺส [อาสีวิสสฺส (สี. สฺยา.)]โฆรวิสสฺส มุเข องฺคชาตํ ปกฺขิตฺตํ, น เตฺวว มาตุคามสฺส องฺคชาเต องฺคชาตํ ปกฺขิตฺตํฯ วรํ เต, โมฆปุริส, กณฺหสปฺปสฺส มุเข องฺคชาตํ ปกฺขิตฺตํ, น เตฺวว มาตุคามสฺส องฺคชาเต องฺคชาตํ ปกฺขิตฺตํฯ วรํ เต, โมฆปุริส, องฺคารกาสุยา อาทิตฺตาย สมฺปชฺชลิตาย สโชติภูตาย องฺคชาตํปกฺขิตฺตํ, น เตฺวว มาตุคามสฺส องฺคชาเต องฺคชาตํ ปกฺขิตฺตํฯ ตํ กิสฺส เหตุ? ตโตนิทานญฺหิ, โมฆปุริส, มรณํ วา นิคเจฺฉยฺย มรณมตฺตํ วา ทุกฺขํ, น เตฺวว ตปฺปจฺจยา กายสฺส เภทา ปรํ มรณา อปายํ ทุคฺคติํ วินิปาตํ นิรยํ อุปปเชฺชยฺยฯ อิโตนิทานญฺจ โข, โมฆปุริส, กายสฺส เภทา ปรํ มรณา อปายํ ทุคฺคติํ วินิปาตํ นิรยํ อุปปเชฺชยฺยฯ ตตฺถ นาม ตฺวํ, โมฆปุริส, ยํ ตฺวํ อสทฺธมฺมํ คามธมฺมํ วสลธมฺมํ ทุฎฺฐุลฺลํ โอทกนฺติกํ รหสฺสํ ทฺวยํทฺวยสมาปตฺติํ สมาปชฺชิสฺสสิ, พหูนํ โข ตฺวํ, โมฆปุริส, อกุสลานํ ธมฺมานํ อาทิกตฺตา ปุพฺพงฺคโมฯ เนตํ, โมฆปุริส, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย, ปสนฺนานํ วา ภิโยฺยภาวาย; อถ เขฺวตํ, โมฆปุริส, อปฺปสนฺนานเญฺจว อปฺปสาทาย, ปสนฺนานญฺจ เอกจฺจานํ อญฺญถตฺตายา’’ติฯ

อถ โข ภควา อายสฺมนฺตํ สุทินฺนํ อเนกปริยาเยน วิครหิตฺวา ทุพฺภรตาย ทุโปฺปสตาย มหิจฺฉตาย อสนฺตุฎฺฐิตาย [อสนฺตุฏฺฐตาย (สฺยา.)] สงฺคณิกาย โกสชฺชสฺส อวณฺณํ ภาสิตฺวา อเนกปริยาเยน สุภรตาย สุโปสตาย อปฺปิจฺฉสฺส สนฺตุฏฺฐสฺส สเลฺลขสฺส ธุตสฺส ปาสาทิกสฺส อปจยสฺส วีริยารมฺภสฺส [วีริยารพฺภสฺส (ก.)]วณฺณํ ภาสิตฺวา ภิกฺขูนํ ตทนุจฺฉวิกํ ตทนุโลมิกํ ธมฺมิํ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามเนฺตสิ – ‘‘เตน หิ, ภิกฺขเว, ภิกฺขูนํ สิกฺขาปทํ ปญฺญเปสฺสามิ [ปญฺญาเปสฺสามิ (สี. สฺยา.)] ทส อตฺถวเส ปฏิจฺจ – สงฺฆสุฎฺฐุตาย, สงฺฆผาสุตาย, ทุมฺมงฺกูนํ ปุคฺคลานํ นิคฺคหาย, เปสลานํ ภิกฺขูนํ ผาสุวิหาราย, ทิฎฺฐธมฺมิกานํ อาสวานํ สํวราย, สมฺปรายิกานํ อาสวานํ ปฏิฆาตาย, อปฺปสนฺนานํ ปสาทาย, ปสนฺนานํ ภิโยฺยภาวาย, สทฺธมฺมฎฺฐิติยา, วินยานุคฺคหายฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

“โย ปน ภิกฺขุ เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสเวยฺย, ปาราชิโก โหติ อสํวาโส”ติฯ

เอวญฺจิทํ ภควตา ภิกฺขูนํ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํ โหติฯ

สุทินฺนภาณวาโร นิฏฺฐิโตฯ

มกฺกฏีวตฺถุ

๔๐. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ เวสาลิยํ มหาวเน มกฺกฏึ อามิเสน อุปลาเปตฺวา ตสฺสา เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวติฯ อถ โข โส ภิกฺขุ ปุพฺพณฺหสมยํ นิวาเสตฺวา ปตฺตจีวรํ อาทาย เวสาลึ ปิณฺฑาย ปาวิสิฯ เตน โข ปน สมเยน สมฺพหุลา ภิกฺขู เสนาสนจาริกํ อาหิณฺฑนฺตา เยน ตสฺส ภิกฺขุโน วิหาโร เตนุปสงฺกมึสุฯ อทฺทส โข สา มกฺกฏี เต ภิกฺขู ทูรโตว อาคจฺฉนฺเตฯ ทิสฺวาน เยน เต ภิกฺขู เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา เตสํ ภิกฺขูนํ ปุรโต กฏิมฺปิ จาเลสิ เฉปฺปมฺปิ จาเลสิ, กฏิมฺปิ โอฑฺฑิ, นิมิตฺตมฺปิ อกาสิฯ อถ โข เตสํ ภิกฺขูนํ เอตทโหสิ – ‘‘นิสฺสํสยํ โข โส ภิกฺขุ อิมิสฺสา มกฺกฏิยา เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวตี’’ติฯ เอกมนฺตํ นิลียึสุฯ อถ โข โส ภิกฺขุ เวสาลิยํ ปิณฺฑาย จริตฺวา ปิณฺฑปาตํ อาทาย ปฏิกฺกมิฯ

๔๑. อถ โข สา มกฺกฏี เยน โส ภิกฺขุ เตนุปสงฺกมิฯ อถ โข โส ภิกฺขุ ตํ ปิณฺฑปาตํ เอกเทสํ ภุญฺชิตฺวา เอกเทสํ ตสฺสา มกฺกฏิยา อทาสิฯ อถ โข สา มกฺกฏี ตํ ปิณฺฑปาตํ ภุญฺชิตฺวา ตสฺส ภิกฺขุโน กฏึ โอฑฺฑิฯ อถ โข โส ภิกฺขุ ตสฺสา มกฺกฏิยา เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวติฯ อถ โข เต ภิกฺขู ตํ ภิกฺขุํ เอตทโวจุํ – ‘‘นนุ, อาวุโส, ภควตา สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํ; กิสฺส ตฺวํ, อาวุโส, มกฺกฏิยา เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวสี’’ติ? ‘‘สจฺจํ, อาวุโส, ภควตา สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํ; ตญฺจ โข มนุสฺสิตฺถิยา , โน ติรจฺฉานคตายา’’ติฯ ‘‘นนุ, อาวุโส, ตเถว ตํ โหติฯ อนนุจฺฉวิกํ, อาวุโส, อนนุโลมิกํ อปฺปฏิรูปํ อสฺสามณกํ อกปฺปิยํ อกรณียํฯ กถญฺหิ นาม ตฺวํ, อาวุโส, เอวํ สฺวากฺขาเต ธมฺมวินเย ปพฺพชิตฺวา น สกฺขิสฺสสิ ยาวชีวํ ปริปุณฺณํ ปริสุทฺธํ พฺรหฺมจริยํ จริตุํ! นนุ, อาวุโส, ภควตา อเนกปริยาเยน วิราคาย ธมฺโม เทสิโต, โน สราคาย…เป…. กามปริฬาหานํ วูปสโม อกฺขาโต! เนตํ, อาวุโส, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย ปสนฺนานํ วา ภิโยฺยภาวายฯ อถ เขฺวตํ, อาวุโส, อปฺปสนฺนานเญฺจว อปฺปสาทาย, ปสนฺนานญฺจ เอกจฺจานํ อญฺญถตฺตายา’’ติฯ อถ โข เต ภิกฺขู ตํ ภิกฺขุํ อเนกปริยาเยน วิครหิตฺวา ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ

๔๒. อถ โข ภควา เอตสฺมึ นิทาเน เอตสฺมึ ปกรเณ ภิกฺขุสงฺฆํ สนฺนิปาตาเปตฺวา ตํ ภิกฺขุํ ปฏิปุจฺฉิ – ‘‘สจฺจํ กิร ตฺวํ, ภิกฺขุ, มกฺกฏิยา เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวี’’ติ? ‘‘สจฺจํ, ภควา’’ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา – ‘‘อนนุจฺฉวิกํ, โมฆปุริส, อนนุโลมิกํ อปฺปติรูปํ อสฺสามณกํ อกปฺปิยํ อกรณียํฯ กถญฺหิ นาม ตฺวํ, โมฆปุริส, เอวํ สฺวากฺขาเต ธมฺมวินเย ปพฺพชิตฺวา น สกฺขิสฺสสิ ยาวชีวํ ปริปุณฺณํ ปริสุทฺธํ พฺรหฺมจริยํ จริตุํ! นนุ มยา, โมฆปุริส, อเนกปริยาเยน วิราคาย ธมฺโม เทสิโต, โน สราคาย …เป…. กามปริฬาหานํ วูปสโม อกฺขาโต! วรํ เต, โมฆปุริส, อาสีวิสสฺส โฆรวิสสฺส มุเข องฺคชาตํ ปกฺขิตฺตํ, น เตฺวว มกฺกฏิยา องฺคชาเต องฺคชาตํ ปกฺขิตฺตํฯ วรํ เต, โมฆปุริส, กณฺหสปฺปสฺส มุเข องฺคชาตํ ปกฺขิตฺตํ, น เตฺวว มกฺกฏิยา องฺคชาเต องฺคชาตํ ปกฺขิตฺตํฯ วรํ เต, โมฆปุริส, องฺคารกาสุยา อาทิตฺตาย สมฺปชฺชลิตาย สโชติภูตาย องฺคชาตํ ปกฺขิตฺตํ, น เตฺวว มกฺกฏิยา องฺคชาเต องฺคชาตํ ปกฺขิตฺตํฯ ตํ กิสฺส เหตุ? ตโตนิทานญฺหิ, โมฆปุริส, มรณํ วา นิค

เจฺฉยฺย มรณมตฺตํ วา ทุกฺขํ; น เตฺวว ตปฺปจฺจยา กายสฺส เภทา ปรํ มรณา อปายํ ทุคฺคตึ วินิปาตํ นิรยํ อุปปเชฺชยฺยฯ อิโตนิทานญฺจ โข, โมฆปุริส, กายสฺส เภทา ปรํ มรณา อปายํ ทุคฺคตึ วินิปาตํ นิรยํ อุปปเชฺชยฺยฯ ตตฺถ นาม ตฺวํ, โมฆปุริส, ยํ ตฺวํ อสทฺธมฺมํ คามธมฺมํ วสลธมฺมํ ทุฏฺฐุลฺลํ โอทกนฺติกํ รหสฺสํ ทฺวยํทฺวยสมาปตฺตึ สมาปชฺชิสฺสสิ! เนตํ, โมฆปุริส, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

“โย ปน ภิกฺขุ เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสเวยฺย อนฺตมโส ติรจฺฉานคตายปิ, ปาราชิโก โหติ อสํวาโส”ติฯ

เอวญฺจิทํ ภควตา ภิกฺขูนํ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํ โหติฯ

มกฺกฏีวตฺถุ นิฏฺฐิตํฯ

สนฺถตภาณวาโร

๔๓. เตนโข ปน สมเยน สมฺพหุลา เวสาลิกา วชฺชิปุตฺตกา ภิกฺขู ยาวทตฺถํ ภุญฺชิํสุ, ยาวทตฺถํ สุปิํสุ, ยาวทตฺถํ นฺหายิํสุฯ ยาวทตฺถํ ภุญฺชิตฺวา ยาวทตฺถํ สุปิตฺวา ยาวทตฺถํ นฺหายิตฺวา อโยนิโส มนสิ กริตฺวา สิกฺขํ อปจฺจกฺขาย ทุพฺพลฺยํ อนาวิกตฺวา เมถุนํธมฺมํ ปฏิเสวิํสุฯ เต อปเรน สมเยน ญาติพฺยสเนนปิ ผุฏฺฐา โภคพฺยสเนนปิ ผุฏฺฐา โรคพฺยสเนนปิ ผุฏฺฐา อายสฺมนฺตํ อานนฺทํ อุปสงฺกมิตฺวา เอวํ วทนฺติ – ‘‘น มยํ, ภเนฺต อานนฺท, พุทฺธครหิโน น ธมฺมครหิโน น สงฺฆครหิโน; อตฺตครหิโน มยํ, ภเนฺต อานนฺท, อนญฺญครหิโนฯ มยเมวมฺหา อลกฺขิกา มยํ อปฺปปุญฺญา, เย มยํ เอวํ สฺวากฺขาเต ธมฺมวินเย ปพฺพชิตฺวา นาสกฺขิมฺหา ยาวชีวํ ปริปุณฺณํ ปริสุทฺธํ พฺรหฺมจริยํ จริตุํฯ อิทานิ เจปิ [อิทานิปิ เจ (สฺยา.)]มยํ, ภเนฺต อานนฺท, ลเภยฺยาม ภควโต สนฺติเก ปพฺพชฺชํ ลเภยฺยาม อุปสมฺปทํ, อิทานิปิ มยํ วิปสฺสกา กุสลานํ ธมฺมานํ ปุพฺพรตฺตาปรรตฺตํ โพธิปกฺขิกานํ ธมฺมานํ ภาวนานุโยคมนุยุตฺตา วิหเรยฺยามฯ สาธุ, ภเนฺต อานนฺท, ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจหี’’ติฯ ‘‘เอวมาวุโส’’ติ โข อายสฺมา อานโนฺท เวสาลิกานํ วชฺชิปุตฺตกานํ ปฏิสฺสุณิตฺวา เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสิฯ

‘‘อฏฺฐานเมตํ, อานนฺท, อนวกาโส ยํ ตถาคโต วชฺชีนํ วา วชฺชิปุตฺตกานํ วา การณา สาวกานํ ปาราชิกํ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํ สมูหเนยฺยา’’ติฯ

อถ โข ภควา เอตสฺมิํ นิทาเน เอตสฺมิํ ปกรเณ ธมฺมิํ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามเนฺตสิ – ‘‘โย, ภิกฺขเว [โย ปน ภิกฺขเว ภิกฺขุ (สี.) โย โข ภิกฺขเว ภิกฺขุ (สฺยา.)], สิกฺขํ อปจฺจกฺขาย ทุพฺพลฺยํ อนาวิกตฺวา เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวติ โส อาคโต น อุปสมฺปาเทตโพฺพ ; โย จ โข, ภิกฺขเว [โย จ โข ภิกฺขเว ภิกฺขุ (สี. สฺยา.)], สิกฺขํ ปจฺจกฺขาย ทุพฺพลฺยํ อาวิกตฺวา เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวติ โส อาคโต อุปสมฺปาเทตโพฺพฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๔๔. **“โย ปน ภิกฺขุ ภิกฺขูนํ สิกฺขาสาชีวสมาปโนฺน สิกฺขํ อปจฺจกฺขาย ทุพฺพลฺยํ อนาวิกตฺวา เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสเวยฺย อนฺตมโส ติรจฺฉานคตายปิ, ปาราชิโก โหติ อสํวาโส”**ติฯ

๔๕. **โย ปนา**ติ โย ยาทิโส ยถายุตฺโต ยถาชจฺจ ยถานาโม ยถาโคตฺต ยถาสีโล ยถาวิหารี ยถาโคจโร เถโร วา นโว วา มชฺฌิโม วาฯ เอโส วุจฺจติ ‘โย ปนา’ติฯ

[วิภ. ๕๑๐, ฌานวิภงฺคปิ]**ภิกฺขู**ติ ภิกฺขโกติ ภิกฺขุ, ภิกฺขาจริยํ อชฺฌุปคโตติ ภิกฺขุ, ภินฺนปฏฺธโรติ ภิกฺขุ, สมญฺญาย ภิกฺขุ, ปฏิญฺญาย ภิกฺขุ, เอหิ ภิกฺขูติ ภิกฺขุ, ตีหิ สรณคมเนหิ อุปสมฺปนฺโนติ ภิกฺขุ, ภโทฺร ภิกฺขุ, สาโร ภิกฺขุ, เสโข ภิกฺขุ, อเสโข ภิกฺขุ, สมคฺเคน สเงฺฆน ญตฺติจตุตฺเถน กเมฺมน อกุเปฺปน ฐานารเหน อุปสมฺปโนฺนติ ภิกฺขุฯ ตตฺร ยฺวายํ ภิกฺขุ สมคฺเคน สเงฺฆน ญตฺติจตุตฺเถน กเมฺมน อกุเปฺปน ฐานารเหน อุปสมฺปโนฺน, อยํ อิมสฺมิํ อเตฺถ อธิเปฺปโต ภิกฺขูติฯ

[ที. นิ. ๓.๓๐๕] **สิกฺขา**ติติโสฺส สิกฺขา – อธิสีลสิกฺขา, อธิจิตฺตสิกฺขา, อธิปญฺญาสิกฺขา ฯ ตตฺร ยายํ อธิสีลสิกฺขา, อยํ อิมสฺมิํ อเตฺถ อธิเปฺปตา สิกฺขาติฯ

สาชีวํ นาม ยํ ภควตา ปญฺญตฺตํ สิกฺขาปทํ, เอตํ สาชีวํ นามฯ ตสฺมิํ สิกฺขติ, เตน วุจฺจติ สาชีวสมาปโนฺนติฯ

สิกฺขํ อปจฺจกฺขาย ทุพฺพลฺยํ อนาวิกตฺวาติ อตฺถิ, ภิกฺขเว, ทุพฺพลฺยาวิกมฺมเญฺจว โหติ สิกฺขา จ อปจฺจกฺขาตา; อตฺถิ, ภิกฺขเว, ทุพฺพลฺยาวิกมฺมเญฺจว โหติ สิกฺขา จ ปจฺจกฺขาตาฯ

‘‘กถญฺจ, ภิกฺขเว, ทุพฺพลฺยาวิกมฺมเญฺจว โหติ สิกฺขา จ อปจฺจกฺขาตาฯ อิธ, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ อุกฺกณฺฐิโต อนภิรโต สามญฺญา จวิตุกาโม ภิกฺขุภาวํ อฏฺฏียมาโน หรายมาโน ชิคุจฺฉมาโน คิหิภาวํ ปตฺถยมาโน อุปาสกภาวํ ปตฺถยมาโน อารามิกภาวํ ปตฺถยมาโน สามเณรภาวํ ปตฺถยมาโน ติตฺถิยภาวํ ปตฺถยมาโน ติตฺถิยสาวกภาวํ ปตฺถยมาโน อสฺสมณภาวํ ปตฺถยมาโน อสกฺยปุตฺติยภาวํ ปตฺถยมาโน – ‘ยํนูนาหํ พุทฺธํ ปจฺจเกฺขยฺย’นฺติ วทติ วิญฺญาเปติฯ เอวมฺปิ, ภิกฺขเว, ทุพฺพลฺยาวิกมฺมเญฺจว โหติ สิกฺขา จ อปจฺจกฺขาตาฯ

‘‘อถ วา ปน อุกฺกณฺฐิโต อนภิรโต สามญฺญา จวิตุกาโม ภิกฺขุภาวํ อฏฺฏียมาโน หรายมาโน ชิคุจฺฉมาโน คิหิภาวํ ปตฺถยมาโน…เป…. อสกฺยปุตฺติยภาวํ ปตฺถยมาโน – ‘ยํนูนาหํ ธมฺมํ ปจฺจเกฺขยฺย’นฺติ วทติ วิญฺญาเปติ…เป…. ยํนูนาหํ สงฺฆํ… ยํนูนาหํ สิกฺขํ… ยํนูนาหํวินยํ… ยํนูนาหํ ปาติโมกฺขํ… ยํนูนาหํ อุเทฺทสํ… ยํนูนาหํ อุปชฺฌายํ… ยํนูนาหํ อาจริยํ… ยํนูนาหํ สทฺธิวิหาริกํ… ยํนูนาหํ อเนฺตวาสิกํ… ยํนูนาหํ สมานุปชฺฌายกํ… ยํนูนาหํ สมานาจริยกํ ยํนูนาหํ สพฺรหฺมจาริํ ปจฺจเกฺขยฺย’นฺติ วทติ วิญฺญาเปติฯ ‘ยํนูนาหํ คิหี อสฺส’นฺติ วทติ วิญฺญาเปติฯ ‘ยํนูนาหํ อุปาสโก อสฺส’นฺติ… ‘ยํนูนาหํ อารามิโก อสฺส’นฺติ… ‘ยํนูนาหํ สามเณโร อสฺส’นฺติ… ‘ยํนูนาหํ ติตฺถิโย อสฺส’นฺติ… ‘ยํนูนาหํ ติตฺถิยสาวโก อสฺส’นฺติ… ‘ยํนูนาหํ อสฺสมโณ อสฺส’นฺติ… ‘ยํนูนาหํ อสกฺยปุตฺติโย อสฺส’นฺติ วทติ วิญฺญาเปติฯ เอวมฺปิ, ภิกฺขเว, ทุพฺพลฺยาวิกมฺมเญฺจว โหติ สิกฺขา จ อปจฺจกฺขาตาฯ

๔๖. ‘‘อถวา ปน อุกฺกณฺฐิโต อนภิรโต สามญฺญา จวิตุกาโม ภิกฺขุภาวํ อฏฺฏียมาโน หรายมาโน ชิคุจฺฉมาโน คิหิภาวํ ปตฺถยมาโน…เป…. อสกฺยปุตฺติยภาวํ ปตฺถยมาโน – ‘ยทิ ปนาหํ พุทฺธํ ปจฺจเกฺขยฺย’นฺติ วทติ วิญฺญาเปติ…เป…. ‘ยทิ ปนาหํ อสกฺยปุตฺติโย อสฺส’นฺติวทติ วิญฺญาเปติ…เป…. ‘อปาหํ พุทฺธํ ปจฺจเกฺขยฺย’นฺติ วทติ วิญฺญาเปติ…เป…. ‘อปาหํ อสกฺยปุตฺติ

โย อสฺส’นฺติ วทติ วิญฺญาเปติ…เป…. ‘หนฺทาหํ พุทฺธํ ปจฺจเกฺขยฺย’นฺติ วทติ วิญฺญาเปติ…เป.… ‘หนฺทาหํ อสกฺยปุตฺติโย อสฺส’นฺติ วทติ วิญฺญาเปติ…เป…. ‘โหติ เม พุทฺธํ ปจฺจเกฺขยฺย’นฺติ วทติ วิญฺญาเปติ…เป…. ‘โหติ เม อสกฺยปุตฺติโย อสฺส’นฺติ วทติ วิญฺญาเปติฯ เอวมฺปิ, ภิกฺขเว, ทุพฺพลฺยาวิกมฺมเญฺจว โหติ สิกฺขา จ อปจฺจกฺขาตาฯ

๔๗. ‘‘อถ วา ปน อุกฺกณฺฐิโต อนภิรโต สามญฺญา จวิตุกาโม ภิกฺขุภาวํ อฏฺฏียมาโน หรายมาโน ชิคุจฺฉมาโน คิหิภาวํ ปตฺถยมาโน…เป…. อสกฺยปุตฺติยภาวํ ปตฺถยมาโน ‘มาตรํ สรามี’ติ วทติ วิญฺญาเปติ… ‘ปิตรํ สรามี’ติ วทติ วิญฺญาเปติ… ‘ภาตรํ สรามี’ติ วทติ วิญฺญาเปติ… ‘ภคินิํ สรามี’ติ วทติ วิญฺญาเปติ… ‘ปุตฺตํ สรามี’ติ วทติ วิญฺญาเปติ… ‘ธีตรํ สรามี’ติ วทติ วิญฺญาเปติ… ‘ปชาปติํ สรามี’ติ วทติ วิญฺญาเปติ… ‘ญาตเก สรามี’ติ วทติ วิญฺญาเปติ… ‘มิเตฺต สรามี’ติ วทติ วิญฺญาเปติ… ‘คามํ สรามี’ติ วทติ วิญฺญาเปติ… ‘นิคมํ สรามี’ติ วทติ วิญฺญาเปติ… ‘เขตฺตํ สรามี’ติ วทติ วิญฺญาเปติ… ‘วตฺถุํ สรามิ’ติ วทติ วิญฺญาเปติ… ‘หิรญฺญํ สรามี’ติ วทติ วิญฺญาเปติ… ‘สุวณฺณํ สรามี’ติ วทติ วิญฺญาเปติ… ‘สิปฺปํ สรามี’ติ วทติ วิญฺญาเปติ… ‘ปุเพฺพ หสิตํ ลปิตํ กีฬิตํ สมนุสฺสรามี’ติวทติ วิญฺญาเปติฯ เอวมฺปิ, ภิกฺขเว, ทุพฺพลฺยาวิกมฺมเญฺจว โหติ สิกฺขา จ อปจฺจกฺขาตาฯ

๔๘. ‘‘อถ วา ปน อุกฺกณฺฐิโต อนภิรโต สามญฺญา จวิตุกาโม ภิกฺขุภาวํ อฏฺฏียมาโน หรายมาโน ชิคุจฺฉมาโน คิหิภาวํ ปตฺถยมาโน…เป…. อสกฺยปุตฺติยภาวํ ปตฺถยมาโน – ‘มาตา เม อตฺถิ, สา มยา โปเสตพฺพา’ติ วทติ วิญฺญาเปติ… ‘ปิตา เม อตฺถิ, โส มยา โปเสตโพฺพ’ติ วทติ วิญฺญาเปติ… ‘ภาตา เม อตฺถิ, โส มยา โปเสตโพฺพ’ติ วทติ วิญฺญาเปติ… ‘ภคินี เม อตฺถิ, สา มยา โปเสตพฺพา’ติ วทติ วิญฺญาเปติ… ‘ปุโตฺต เม อตฺถิ, โส มยา โปเสตโพฺพ’ติ วทติ วิญฺญาเปติ… ‘ธีตา เม อตฺถิ, สา มยา โปเสตพฺพา’ติ วทติ วิญฺญาเปติ… ‘ปชาปติ เม อตฺถิ, สา มยา โปเสตพฺพา’ติ วทติ วิญฺญาเปติ … ‘ญาตกา เม อตฺถิ, เต มยา โปเสตพฺพา’ติ วทติ วิญฺญาเปติ… ‘มิตฺตา เม อตฺถิ, เต มยา โปเสตพฺพา’ติ วทติ วิญฺญาเปติฯ เอวมฺปิ, ภิกฺขเว, ทุพฺพลฺยาวิกมฺมเญฺจว โหติ สิกฺขา จ อปจฺจกฺขาตาฯ

๔๙. ‘‘อถ วา ปน อุกฺกณฺฐิโต อนภิรโต สามญฺญา จวิตุกาโม ภิกฺขุภาวํ อฏฺฏียมาโน หรายมาโน ชิคุจฺฉมาโน คิหิภาวํ ปตฺถยมาโน…เป…. อสกฺยปุตฺติยภาวํ ปตฺถยมาโน – ‘มาตา เม อตฺถิ, สา มํ โปเสสฺสตี’ติ วทติ วิญฺญาเปติ… ‘ปิตา เม อตฺถิ, โส มํ โปเสสฺสตี’ติ วทติ วิญฺญาเปติ… ‘ภาตา เม อตฺถิ, โส มํ โปเสสฺสตี’ติ วทติ วิญฺญาเปติ… ‘ภคินี เม อตฺถิ, สา มํ โปเสสฺสตี’ติ วทติ วิญฺญาเปติ… ‘ปุโตฺต เม อตฺถิ, โส มํ โปเสสฺสตี’ติ วทติ วิญฺญาเปติ… ‘ธีตา เม อตฺถิ, สา มํ โปเสสฺสตี’ติ วทติ วิญฺญาเปติ… ‘ปชาปติ เม อตฺถิ, สา มํ โปเสสฺสตี’ติ วทติ วิญฺญาเปติ… ‘ญาตกา เม อตฺถิ, เต มํ โปเสสฺสนฺตี’ติ วทติ วิญฺญาเปติ… ‘มิตฺตา เม อตฺถิ, เต มํ โปเสสฺสนฺตี’ติ วทติ วิญฺญาเปติ… ‘คาโม เม อตฺถิ, เตนาหํ ชีวิสฺสามี’ติ วทติ วิญฺญาเปติ… ‘นิคโม เม อตฺถิ, เตนาหํ ชีวิสฺสามี’ติ วทติ วิญฺญาเปติ… ‘เขตฺตํ เม อตฺถิ, เตนาหํ ชีวิสฺสามี’ติ วทติ วิญฺญาเปติ… ‘วตฺถุ เม อตฺถิ, เตนาหํ ชีวิสฺสามี’ติ วทติ วิญฺญาเปติ… ‘หิรญฺญํ เม อตฺถิ, เตนาหํ ชีวิสฺสามี’ติ วทติ วิญฺญาเปติ… ‘สุวณฺณํ เม อตฺถิ, เตนาหํ ชีวิสฺสามี’ติ วทติ วิญฺญาเปติ… ‘สิปฺปํ เม อตฺถิ, เตนาหํ ชีวิสฺสามี’ติ วทติ วิญฺญาเปติฯ เอวมฺปิ, ภิกฺขเว, ทุพฺพลฺยาวิกมฺมเญฺจว โหติ สิกฺขา จ อปจฺจกฺขาตาฯ

๕๐. ‘‘อถ วา ปน อุกฺกณฺฐิโต อนภิรโต สามญฺญา จวิตุกาโม ภิกฺขุภาวํ อฏฺฏียมาโน หรายมาโน ชิคุจฺฉมาโน คิหิภาวํ ปตฺถยมาโน…เป…. อสกฺยปุตฺติยภาวํ ปตฺถยมาโน ‘ทุกฺกร’นฺติ วทติ วิญฺญาเปติ… ‘น สุกร’นฺติ วทติ วิญฺญาเปติ… ‘ทุจฺจร’นฺติ วทติ วิญฺญาเปติ… ‘น สุจร’นฺติ วทติ วิญฺญาเปติ… ‘น อุสฺสหามี’ติ วทติ วิญฺญาเปติ… ‘น วิสหามี’ติ วทติ วิญฺญาเปติ… ‘น รมามี’ติ วทติวิญฺญาเปติ… ‘นาภิรมามี’ติ วทติ วิญฺญาเปติฯ เอวมฺปิ โข, ภิกฺขเว, ทุพฺพลฺยาวิกมฺมเญฺจว โหติ สิกฺขา จ อปจฺจกฺขาตาฯ

๕๑. ‘‘กถญฺจ , ภิกฺขเว, ทุพฺพลฺยาวิกมฺมเญฺจว โหติ สิกฺขา จ ปจฺจกฺขาตา? อิธ , ภิกฺขเว, ภิกฺขุ อุกฺกณฺฐิโต อนภิรโต สามญฺญา จวิตุกาโม ภิกฺขุภาวํ อฏฺฏียมาโน หรายมาโน ชิคุจฺฉมาโน คิหิภาวํ ปตฺถยมาโน…เป…. อสกฺยปุตฺติยภาวํ ปตฺถยมาโน – ‘พุทฺธํ ปจฺจกฺขามี’ติ วทติ วิญฺญาเปติฯ เอวมฺปิ, ภิกฺขเว, ทุพฺพลฺยาวิกมฺมเญฺจว โหติ สิกฺขา จ ปจฺจกฺขาตาฯ

‘‘อถ วา ปน อุกฺกณฺฐิโต อนภิรโต สามญฺญา จวิตุกาโม ภิกฺขุภาวํ อฏฺฏียมาโน หรายมาโน ชิคุจฺฉมาโน คิหิภาวํ ปตฺถยมาโน…เป…. อสกฺยปุตฺติยภาวํ ปตฺถยมาโน – ‘ธมฺมํ ปจฺจกฺขามี’ติ วทติ วิญฺญาเปติ… ‘สงฺฆํ ปจฺจกฺขามี’ติ วทติ วิญฺญาเปติ… ‘สิกฺขํ ปจฺจกฺขามี’ติ วทติ วิญฺญาเปติ… ‘วินยํ ปจฺจกฺขามี’ติ วทติ วิญฺญาเปติ… ‘ปาติโมกฺขํ ปจฺจกฺขามี’ติ วทติ วิญฺญาเปติ… ‘อุเทฺทสํ ปจฺจกฺขามี’ติ วทติ วิญฺญาเปติ… ‘อุปชฺฌายํ ปจฺจกฺขามี’ติ วทติ วิญฺญาเปติ… ‘อาจริยํ ปจฺจกฺขามี’ติ วทติ วิญฺญาเปติ… ‘สทฺธิวิหาริกํ ปจฺจกฺขามี’ติ วทติ วิญฺญาเปติ… ‘อเนฺตวาสิกํ ปจฺจกฺขามี’ติ วทติ วิญฺญาเปติ… ‘สมานุปชฺฌายกํ ปจฺจกฺขามี’ติ วทติ วิญฺญาเปติ… ‘สมานาจริยกํ ปจฺจกฺขามี’ติ วทติ วิญฺญาเปติ… ‘สพฺรหฺมจาริํ ปจฺจกฺขามี’ติ วทติ วิญฺญาเปติ… ‘คิหีติ มํ ธาเรหี’ติ วทติ วิญฺญาเปติ… ‘อุปาสโกติ มํ ธาเรหี’ติวทติ วิญฺญาเปติ… ‘อารามิโกติ มํ ธาเรหี’ติ วทติ วิญฺญาเปติ… ‘สามเณโรติ มํ ธาเรหี’ติ วทติ วิญฺญาเปติ… ‘ติตฺถิโยติ มํ ธาเรหี’ติ วทติ วิญฺญาเปติ… ‘ติตฺถิยสาวโกติ มํ ธาเรหี’ติ วทติ วิญฺญาเปติ… ‘อสฺสมโณติ มํ ธาเรหี’ติ วทติ วิญฺญาเปติ… ‘อสกฺยปุตฺติโยติ มํ ธาเรหี’ติ วทติ วิญฺญาเปติฯ เอวมฺปิ, ภิกฺขเว, ทุพฺพลฺยาวิกมฺมเญฺจว โหติ สิกฺขา จ ปจฺจกฺขาตาฯ

๕๒. ‘‘อถ วา ปน อุกฺกณฺฐิโต อนภิรโต สามญฺญา จวิตุกาโม ภิกฺขุภาวํ อฏฺฏียมาโน หรายมาโน ชิคุจฺฉมาโน คิหิภาวํ ปตฺถยมาโน…เป…. อสกฺยปุตฺติยภาวํ ปตฺถยมาโน – ‘อลํ เม พุเทฺธนา’ติ วทติ วิญฺญาเปติ…เป…. ‘อลํ เม สพฺรหฺมจารีหี’ติ วทติ วิญฺญาเปติฯ เอวมฺปิ…เป…. อถ วา ปน…เป…. ‘กิํ นุ เม พุเทฺธนา’ติ วทติ วิญฺญาเปติ…เป…. ‘กิํ นุ เม สพฺรหฺมจารีหี’ติ วทติ วิญฺญาเปติ… ‘น มมโตฺถ พุเทฺธนา’ติ วทติ วิญฺญาเปติ…เป…. ‘น มมโตฺถ สพฺรหฺมจารีหี’ติ วทติ วิญฺญาเปติ… ‘สุมุตฺตาหํ พุเทฺธนา’ติ วทติ วิญฺญาเปติ…เป…. ‘สุมุตฺตาหํ สพฺรหฺมจารีหี’ติ วทติ วิญฺญาเปติฯ เอวมฺปิ, ภิกฺขเว, ทุพฺพลฺยาวิกมฺมเญฺจว โหติ สิกฺขา จ ปจฺจกฺขาตาฯ

๕๓. ‘‘ยานิวา ปนญฺญานิปิ อตฺถิ พุทฺธเววจนานิ วา ธมฺมเววจนานิ วา สงฺฆเววจนานิ วา สิกฺขาเววจนานิ วา วินยเววจนานิ วา ปาติโมกฺขเววจนานิ วา อุเทฺทสเววจนานิ วา อุปชฺฌายเววจนานิ วา อาจริยเววจนานิ วา สทฺธิวิหาริกเววจนานิ วา อเนฺตวาสิกเววจนานิ วา สมานุปชฺฌายกเววจนานิ วา สมานาจริยกเววจนานิ วา สพฺรหฺมจาริเววจนานิ วา คิหิเววจนานิ วา อุปาสกเววจนานิ วา อารามิกเววจนานิ วา สามเณรเววจนานิ วา ติตฺถิยเววจนานิ วา ติตฺถิยสาวกเวว

จนานิ วา อสฺสมณเววจนานิ วา อสกฺยปุตฺติยเววจนานิ วา, เตหิ อากาเรหิ เตหิ ลิงฺคหิ เตหิ นิมิเตฺตหิ วทติ วิญฺญาเปติฯ เอวํ โข, ภิกฺขเว, ทุพฺพลฺยาวิกมฺมเญฺจว โหติ สิกฺขา จ ปจฺจกฺขาตาฯ

๕๔. ‘‘กถญฺจ, ภิกฺขเว, อปจฺจกฺขาตา โหติ สิกฺขา? อิธ, ภิกฺขเว, เยหิ อากาเรหิ เยหิ ลิงฺคหิ เยหิ นิมิเตฺตหิ สิกฺขา ปจฺจกฺขาตา โหติ เตหิ อากาเรหิ เตหิ ลิงฺคหิ เตหิ นิมิเตฺตหิ อุมฺมตฺตโก สิกฺขํ ปจฺจกฺขาติ, อปจฺจกฺขาตา โหติ สิกฺขาฯ อุมฺมตฺตกสฺส สนฺติเก สิกฺขํ ปจฺจกฺขาติ, อปจฺจกฺขาตา โหติ สิกฺขาฯ ขิตฺตจิโตฺต สิกฺขํ ปจฺจกฺขาติ, อปจฺจกฺขาตา โหติ สิกฺขาฯ ขิตฺตจิตฺตสฺส สนฺติเก สิกฺขํ ปจฺจกฺขาติ, อปจฺจกฺขาตา โหติ สิกฺขาฯ เวทนาโฎฺฎ สิกฺขํ ปจฺจกฺขาติ, อปจฺจกฺขาตา โหติ สิกฺขาฯ เวทนาฎฺฎสฺส สนฺติเก สิกฺขํ ปจฺจกฺขาติ, อปจฺจกฺขาตา โหติ สิกฺขาฯ เทวตาย สนฺติเก สิกฺขํ ปจฺจกฺขาติ, อปจฺจกฺขาตา โหติ สิกฺขาฯ ติรจฺฉานคตสฺส สนฺติเก สิกฺขํ ปจฺจกฺขาติ, อปจฺจกฺขาตาโหติ สิกฺขาฯ อริยเกน มิลกฺขสฺส [มิลกฺขกสฺส (สี. สฺยา.) มิลกฺขุสฺส (ก.)] สนฺติเก สิกฺขํ ปจฺจกฺขาติ, โส จ น ปฎิวิชานาติ, อปจฺจกฺขาตา โหติ สิกฺขาฯ มิลกฺขเกน อริยกสฺส สนฺติเก สิกฺขํ ปจฺจกฺขาติ, โส จ น ปฎิวิชานาติ, อปจฺจกฺขาตา โหติ สิกฺขาฯ อริยเกน อริยสฺส สนฺติเก สิกฺขํ ปจฺจกฺขาติ, โส จ น ปฎิวิชานาติ , อปจฺจกฺขาตา โหติ สิกฺขาฯ มิลกฺขเกน มิลกฺขสฺส สนฺติเก สิกฺขํ ปจฺจกฺขาติ, โส จ น ปฎิวิชานาติ, อปจฺจกฺขาตา โหติ สิกฺขาฯ ทวาย สิกฺขํ ปจฺจกฺขาติ, อปจฺจกฺขาตา โหติ สิกฺขาฯ รวาย สิกฺขํ ปจฺจกฺขาติ, อปจฺจกฺขาตา โหติ สิกฺขาฯ อสาเวตุกาโม สาเวติ, อปจฺจกฺขาตา โหติ สิกฺขาฯ สาเวตุกาโม น สาเวติ, อปจฺจกฺขาตา โหติ สิกฺขาฯ อวิญฺญุสฺส สาเวติ, อปจฺจกฺขาตา โหติ สิกฺขาฯ วิญฺญุสฺส น สาเวติ, อปจฺจกฺขาตา โหติ สิกฺขาฯ สพฺพโส วา ปน น สาเวติ, อปจฺจกฺขาตา โหติ สิกฺขาฯ เอวํ โข, ภิกฺขเว, อปจฺจกฺขาตา โหติ สิกฺขา’’ฯ

๕๕. [มหานิ. ๔๙, ๕๐, ๕๑]**เมถุนธโมฺม** นาม โย โส อสทฺธโมฺม คามธโมฺม วสลธโมฺม ทุฎฺฐุลฺลํ โอทกนฺติกํ รหสฺสํ ทฺวยํทฺวยสมาปตฺติ, เอโส เมถุนธโมฺม นามฯ

ปฎิเสวตินาม โย นิมิเตฺตน นิมิตฺตํ องฺคชาเตน องฺคชาตํ อนฺตมโส ติลผลมตฺตมฺปิ ปเวเสติ, เอโส ปฎิเสวติ นามฯ

อนฺตมโส ติรจฺฉานคตายปีติ ติรจฺฉานคติตฺถิยาปิ เมถุนํ ธมฺมํ ปฎิเสวิตฺวา อสฺสมโณ โหติ อสกฺยปุตฺติโย, ปเคว มนุสฺสิตฺถิยาฯ เตน วุจฺจติ – ‘อนฺตมโส ติรจฺฉานคตายปี’ติฯ

ปาราชิโก โหตีติ เสยฺยถาปิ นาม ปุริโส สีสจฺฉิโนฺน อภโพฺพ เตน สรีรพนฺธเนน ชีวิตุํ, เอวเมว ภิกฺขุ เมถุนํ ธมฺมํ ปฎิเสวิตฺวา อสฺสมโณ โหติ อสกฺยปุตฺติโยฯ เตน วุจฺจติ – ‘ปาราชิโก โหตี’ติฯ

อสํวาโสติ สํวาโส นาม เอกกมฺมํ เอกุเทฺทโส สมสิกฺขตา – เอโส สํวาโส นามฯ โส เตน สทฺธิํ นตฺถิฯ เตน วุจฺจติ – ‘อสํวาโส’ติฯ

๕๖. ติโสฺส อิตฺถิโย – มนุสฺสิตฺถี, อมนุสฺสิตฺถี, ติรจฺฉานคติตฺถีฯ ตโย อุภโตพฺยญฺชนกา – มนุสฺสุภโตพฺยญฺชนโก, อมนุสฺสุภโตพฺยญฺชนโก, ติรจฺฉานคตุภโตพฺยญฺชนโกฯ ตโย ปณฺฑกา – มนุสฺสปณฺฑโก, อมนุสฺสปณฺฑโก , ติรจฺฉานคตปณฺฑโกฯ ตโย ปุริสา – มนุสฺสปุริโส, อมนุสฺสปุริโส, ติรจฺฉานคตปุริโสฯ

มนุสฺสิตฺถิยา ตโย มคฺเค เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวนฺตสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺส – วจฺจมคฺเค, ปสฺสาวมคฺเค, มุเขฯ อมนุสฺสิตฺถิยา…เป…. ติรจฺฉานคติตฺถิยา ตโย มคฺเค เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวนฺตสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺส – วจฺจมคฺเค, ปสฺสาวมคฺเค, มุเขฯ มนุสฺสุภโตพฺยญฺชนกสฺส… อมนุสฺสุภโตพฺยญฺชนกสฺส… ติรจฺฉานคตุภโตพฺยญฺชนกสฺส ตโย มคฺเค เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวนฺตสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺส – วจฺจมคฺเค, ปสฺสาวมคฺเค, มุเขฯ มนุสฺสปณฺฑกสฺส เทฺว มคฺเค เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวนฺตสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺส – วจฺจมคฺเค, มุเขฯ อมนุสฺสปณฺฑกสฺส… ติรจฺฉานคตปณฺฑกสฺส… มนุสฺสปุริสสฺส… อมนุสฺสปุริสสฺส… ติรจฺฉานคตปุริสสฺส เทฺว มคฺเค เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวนฺตสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺส – วจฺจมคฺเค, มุเขฯ

๕๗. ภิกฺขุสฺส เสวนจิตฺตํ อุปฏฺฐิเต มนุสฺสิตฺถิยา วจฺจมคฺคํ องฺคชาตํ ปเวเสนฺตสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ ภิกฺขุสฺส เสวนจิตฺตํ อุปฏฺฐิเต มนุสฺสิตฺถิยา ปสฺสาวมคฺคํ… มุขํ องฺคชาตํ ปเวเสนฺตสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ ภิกฺขุสฺส เสวนจิตฺตํ อุปฏฺฐิเต อมนุสฺสิตฺถิยา… ติรจฺฉานคติตฺถิยา… มนุสฺสุภโตพฺยญฺชนกสฺส… อมนุสฺสุภโตพฺยญฺชนกสฺส… ติรจฺฉานคตุภโตพฺยญฺชนกสฺส… วจฺจมคฺคํ ปสฺสาวมคฺคํ มุขํ องฺคชาตํ ปเวเสนฺตสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ ภิกฺขุสฺส เสวนจิตฺตํ อุปฏฺฐิเต มนุสฺสปณฺฑกสฺส วจฺจมคฺคํ มุขํ องฺคชาตํ ปเวเสนฺตสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ ภิกฺขุสฺส เสวนจิตฺตํ อุปฏฺฐิเต อมนุสฺสปณฺฑกสฺส… ติรจฺฉานคตปณฺฑกสฺส… มนุสฺสปุริสสฺส… อมนุสฺสปุริสสฺส… ติรจฺฉานคตปุริสสฺส วจฺจมคฺคํ มุขํ องฺคชาตํ ปเวเสนฺตสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ

๕๘. ภิกฺขุปจฺจตฺถิกา มนุสฺสิตฺถึ ภิกฺขุสฺส สนฺติเก อาเนตฺวา วจฺจมคฺเคน องฺคชาตํ อภินิสีเทนฺติฯ โส เจ ปเวสนํ สาทิยติ [ปวิสนํ สาทยติ (ก.)], ปวิฏฺฐํ สาทิยติ, ฐิตํ สาทิยติ, อุทฺธรณํ สาทิยติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ ภิกฺขุปจฺจตฺถิกา มนุสฺสิตฺถึ ภิกฺขุสฺส สนฺติเก อาเนตฺวา วจฺจมคฺเคน องฺคชาตํ อภินิสีเทนฺติฯ โส เจ ปเวสนํ น สาทิยติ, ปวิฏฺฐํ สาทิยติ, ฐิตํ สาทิยติ, อุทฺธรณํ สาทิยติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ ภิกฺขุปจฺจตฺถิกา มนุสฺสิตฺถึ ภิกฺขุสฺส สนฺติเกอาเนตฺวา วจฺจมคฺเคน องฺคชาตํ อภินิสีเทนฺติฯ โส เจ ปเวสนํ น สาทิยติ, ปวิฏฺฐํ น สาทิยติ, ฐิตํ สาทิยติ, อุทฺธรณํ สาทิยติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ ภิกฺขุปจฺจตฺถิกา มนุสฺสิตฺถึ ภิกฺขุสฺส สนฺติเก อาเนตฺวา วจฺจมคฺเคน องฺคชาตํ อภินิสีเทนฺติฯ โส เจ ปเวสนํ น สาทิยติ, ปวิฏฺฐํ น สาทิยติ, ฐิตํ น สาทิยติ, อุทฺธรณํ สาทิยติ อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ ภิกฺขุปจฺจตฺถิกา มนุสฺสิตฺถึ ภิกฺขุสฺส สนฺติเก อาเนตฺวา วจฺจมคฺเคน องฺคชาตํ อภินิสีเทนฺติฯ โส เจ ปเวสนํ น สาทิยติ, ปวิฏฺฐํ น สาทิยติ, ฐิตํ น สาทิยติ, อุทฺธรณํ น สาทิยติ, อนาปตฺติฯ

ภิกฺขุปจฺจตฺถิกา มนุสฺสิตฺถึ ภิกฺขุสฺส สนฺติเก อาเนตฺวา ปสฺสาวมคฺเคน… มุเขน องฺคชาตํ อภินิสีเทนฺติฯ โส เจ ปเวสนํ สาทิยติ, ปวิฏฺฐํ สาทิยติ, ฐิตํ สาทิยติ, อุทฺธรณํ สาทิยติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺส…เป…. น สาทิยติ, อนาปตฺติฯ

๕๙. ภิกฺขุปจฺจตฺถิกามนุสฺสิตฺถึ ชาครนฺตึ… สุตฺตํ… มตฺตํ… อุมฺมตฺตํ… ปมตฺตํ… มตํ อกฺขายิตํ… มตํ เยภุยฺเยน อกฺขายิตํ…เป…. อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ มตํ เยภุยฺเยน ขายิตํ ภิกฺขุสฺส สนฺติเก อาเนตฺวา วจฺจมคฺเคน… ปสฺสาวมคฺเคน… มุเขน องฺคชาตํ อภินิสีเทนฺติฯ โส เจ ปเวสนํ สาทิยติ, ปวิฏฺฐํ สาทิยติ, ฐิตํ สาทิยติ, อุทฺธรณํ สาทิยติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส…เป…. น สาทิยติ, อนาปตฺติฯ

ภิกฺขุปจฺจตฺถิกา อมนุสฺสิตฺถึ… ติรจฺฉานคติตฺถึ… มนุสฺสุภโตพฺยญฺชนกํ… อมนุสฺสุภโตพฺยญฺชนกํ… ติรจฺฉานคตุภโตพฺยญฺชนกํ ภิกฺขุสฺส สนฺติเก อาเนตฺวา วจฺจมเคฺคน… ปสฺสาวมเคฺคน… มุเขน องฺคชาตํ อภินิสีเทนฺติฯ โส เจ ปเวสนํ สาทิยติ, ปวิฏฺฐํ สาทิยติ, ฐิตํ สาทิยติ, อุทฺธรณํ สาทิยติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺส…เป…. น สาทิยติ, อนาปตฺติฯ

ภิกฺขุปจฺจตฺถิกา ติรจฺฉานคตุภโตพฺยญฺชนกํ ชาครนฺตํ… สุตฺตํ… มตฺตํ… อุมฺมตฺตํ… ปมตฺตํ… มตํ อกฺขายิตํ… มตํ เยภุเยฺยน อกฺขายิตํ…เป…. อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ มตํ เยภุเยฺยน ขายิตํ ภิกฺขุสฺส สนฺติเก อาเนตฺวา วจฺจมเคฺคน… ปสฺสาวมเคฺคน… มุเขน องฺคชาตํ อภินิสีเทนฺติฯ โส เจ ปเวสนํ สาทิยติ , ปวิฏฺฐํ สาทิยติ, ฐิตํ สาทิยติ, อุทฺธรณํ สาทิยติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส…เป…. น สาทิยติ, อนาปตฺติฯ

ภิกฺขุปจฺจตฺถิกา มนุสฺสปณฺฑกํ… อมนุสฺสปณฺฑกํ… ติรจฺฉานคตปณฺฑกํ ภิกฺขุสฺส สนฺติเก อาเนตฺวา วจฺจมเคฺคน… มุเขน องฺคชาตํ อภินิสีเทนฺติฯ โส เจ ปเวสนํ สาทิยติ, ปวิฏฺฐํ สาทิยติ, ฐิตํ สาทิยติ, อุทฺธรณํ สาทิยติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺส…เป…. น สาทิยติ, อนาปตฺติฯ

ภิกฺขุปจฺจตฺถิกา ติรจฺฉานคตปณฺฑกํ ชาครนฺตํ… สุตฺตํ… มตฺตํ… อุมฺมตฺตํ… ปมตฺตํ… มตํ อกฺขายิตํ … มตํ เยภุเยฺยน อกฺขายิตํ…เป…. อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ มตํ เยภุเยฺยนขายิตํ ภิกฺขุสฺส สนฺติเก อาเนตฺวา วจฺจมเคฺคน… มุเขน องฺคชาตํ อภินิสีเทนฺติฯ โส เจ ปเวสนํ สาทิยติ, ปวิฏฺฐํ สาทิยติ, ฐิตํ สาทิยติ, อุทฺธรณํ สาทิยติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส…เป…. น สาทิยติ, อนาปตฺติฯ

๖๐. ภิกฺขุปจฺจตฺถิกา มนุสฺสปุริสํ… อมนุสฺสปุริสํ… ติรจฺฉานคตปุริสํ ภิกฺขุสฺส สนฺติเก อาเนตฺวา วจฺจมเคฺคน… มุเขน องฺคชาตํ อภินิสีเทนฺติฯ โส เจ ปเวสนํ สาทิยติ, ปวิฏฺฐํ สาทิยติ, ฐิตํ สาทิยติ, อุทฺธรณํ สาทิยติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺส…เป…. น สาทิยติ, อนาปตฺติฯ

ภิกฺขุปจฺจตฺถิกา ติรจฺฉานคตปุริสํ ชาครนฺตํ… สุตฺตํ… มตฺตํ… อุมฺมตฺตํ… ปมตฺตํ… มตํ อกฺขายิตํ… มตํ เยภุเยฺยน อกฺขายิตํ…เป…. อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ มตํ เยภุเยฺยน ขายิตํ ภิกฺขุสฺส สนฺติเก อาเนตฺวา วจฺจมเคฺคน… มุเขน องฺคชาตํ อภินิสีเทนฺติฯ โส เจ ปเวสนํ สาทิยติ, ปวิฏฺฐํ สาทิยติ, ฐิตํ สาทิยติ, อุทฺธรณํ สาทิยติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส…เป…. น สาทิยติ, อนาปตฺติฯ

๖๑. ภิกฺขุปจฺจตฺถิกา มนุสฺสิตฺถึ ภิกฺขุสฺส สนฺติเก อาเนตฺวา วจฺจมเคฺคน… ปสฺสาวมเคฺคน… มุเขน องฺคชาตํ อภินิสีเทนฺติ สนฺถตาย อสนฺถตสฺส, อสนฺถตาย สนฺถตสฺส, สนฺถตาย สนฺถตสฺส, อสนฺถตาย อสนฺถตสฺสฯ โส เจ ปเวสนํ สาทิยติ, ปวิฏฺฐํ สาทิยติ, ฐิตํ สาทิยติ, อุทฺธรณํ สาทิยติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺส…เป…. น สาทิยติ, อนาปตฺติ ฯ

ภิกฺขุปจฺจตฺถิกา มนุสฺสิตฺถึ ชาครนฺตึ… สุตฺตํ… มตฺตํ… อุมฺมตฺตํ… ปมตฺตํ… มตํ อกฺขายิตํ… มตํ เยภุเยฺยน อกฺขายิตํ…เป…. อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ มตํ เยภุเยฺยน ขายิตํ ภิกฺขุสฺส สนฺติเก อาเนตฺวา วจฺจมเคฺคน… ปสฺสาวมเคฺคน… มุเขน องฺคชาตํ อภินิสีเทนฺติ, สนฺถตาย อสนฺถตสฺส, อสนฺถตาย สนฺถตสฺส, สนฺถตาย สนฺถตสฺส, อสนฺถตาย อสนฺถตสฺสฯ โส เจ ปเวสนํ

สาทิยติ, ปวิฏฺฐํ สาทิยติ, ฐิตํ สาทิยติ, อุทฺธรณํ สาทิยติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส…เป…. น สาทิยติ, อนาปตฺติฯ

ภิกฺขุปจฺจตฺถิกา อมนุสฺสิตฺถึ… ติรจฺฉานคติตฺถึ… มนุสฺสุภโตพฺยญฺชนกํ… อมนสฺสุภโตพฺยญฺชนกํ … ติรจฺฉานคตุภโตพฺยญฺชนกํ ภิกฺขุสฺส สนฺติเก อาเนตฺวา วจฺจมเคฺคน… ปสฺสาวมเคฺคน… มุเขน องฺคชาตํ อภินิสีเทนฺติ สนฺถตสฺส อสนฺถตสฺส, อสนฺถตสฺส สนฺถตสฺส, สนฺถตสฺส สนฺถตสฺส, อสนฺถตสฺส อสนฺถตสฺสฯ โส เจ ปเวสนํ สาทิยติ, ปวิฏฺฐํ สาทิยติ, ฐิตํ สาทิยติ, อุทฺธรณํ สาทิยติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺส…เป…. น สาทิยติ, อนาปตฺติฯ

ภิกฺขุปจฺจตฺถิกา ติรจฺฉานคตุภโตพฺยญฺชนกํ ชาครนฺตํ… สุตฺตํ… มตฺตํ… อุมฺมตฺตํ… ปมตฺตํ… มตํ อกฺขายิตํ… มตํ เยภุเยฺยน อกฺขายิตํ…เป…. อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ มตํ เยภุเยฺยน ขายิตํ ภิกฺขุสฺส สนฺติเก อาเนตฺวา วจฺจมเคฺคน… ปสฺสาวมเคฺคน… มุเขน องฺคชาตํ อภินิสีเทนฺติ, สนฺถตสฺส อสนฺถตสฺส, อสนฺถตสฺส สนฺถตสฺส, สนฺถตสฺส สนฺถตสฺส, อสนฺถตสฺส อสนฺถตสฺสฯ โส เจ ปเวสนํ สาทิยติ, ปวิฏฺฐํ สาทิยติ, ฐิตํ สาทิยติ , อุทฺธรณํ สาทิยติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส…เป…. น สาทิยติ, อนาปตฺติฯ

๖๒. ภิกฺขุปจฺจตฺถิกา มนุสฺสปณฺฑกํ… อมนุสฺสปณฺฑกํ… ติรจฺฉานคตปณฺฑกํ… มนุสฺสปุริสํ… อมนุสฺสปุริสํ… ติรจฺฉานคตปุริสํ ภิกฺขุสฺส สนฺติเก อาเนตฺวา วจฺจมเคฺคน… มุเขน องฺคชาตํ อภินิสีเทนฺติ สนฺถตสฺส อสนฺถตสฺส, อสนฺถตสฺส สนฺถตสฺส, สนฺถตสฺส สนฺถตสฺส, อสนฺถตสฺส อสนฺถตสฺสฯ โส เจ ปเวสนํ สาทิยติ, ปวิฏฺฐํ สาทิยติ, ฐิตํ สาทิยติ, อุทฺธรณํ สาทิยติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺส…เป…. น สาทิยติ, อนาปตฺติฯ

ภิกฺขุปจฺจตฺถิกา ติรจฺฉานคตปุริสํ ชาครนฺตํ… สุตฺตํ… มตฺตํ… อุมฺมตฺตํ… ปมตฺตํ… มตํ อกฺขายิตํ… มตํ เยภุเยฺยน อกฺขายิตํ…เป…. อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ มตํ เยภุเยฺยน ขายิตํ ภิกฺขุสฺส สนฺติเก อาเนตฺวา วจฺจมเคฺคน… มุเขน องฺคชาตํ อภินิสีเทนฺติ, สนฺถตสฺส อสนฺถตสฺส, อสนฺถตสฺส สนฺถตสฺส, สนฺถตสฺส สนฺถตสฺส, อสนฺถตสฺส อสนฺถตสฺสฯ โส จ ปเวสนํ สาทิยติ, ปวิฏฺฐํ สาทิยติ, ฐิตํ สาทิยติ, อุทฺธรณํ สาทิยติ , อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส…เป…. น สาทิยติ, อนาปตฺติฯ

๖๓. ภิกฺขุปจฺจตฺถิกา ภิกฺขุํ มนุสฺสิตฺถิยา สนฺติเก อาเนตฺวา องฺคชาเตน วจฺจมคฺคํ… ปสฺสาวมคฺคํ… มุขํ อภินิสีเทนฺติฯ โส เจ ปเวสนํ สาทิยติ, ปวิฏฺฐํ สาทิยติ , ฐิตํ สาทิยติ, อุทฺธรณํ สาทิยติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺส…เป…. น สาทิยติ, อนาปตฺติฯ

ภิกฺขุปจฺจตฺถิกา ภิกฺขุํ มนุสฺสิตฺถิยา ชาครนฺติยา… สุตฺตาย… มตฺตาย… อุมฺมตฺตาย… ปมตฺตาย … มตาย อกฺขายิตาย… มตาย เยภุเยฺยน อกฺขายิตาย…เป…. อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ มตาย เยภุเยฺยน ขายิตาย สนฺติเก อาเนตฺวา องฺคชาเตน วจฺจมคฺคํ… ปสฺสาวมคฺคํ… มุขํ อภินิสีเทนฺติฯ โส เจ ปเวสนํ สาทิยติ, ปวิฏฺฐํ สาทิยติ, ฐิตํ สาทิยติ, อุทฺธรณํ สาทิยติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส…เป…. น สาทิยติ, อนาปตฺติฯ

ภิกฺขุปจฺจตฺถิกา ภิกฺขุํ อมนุสฺสิตฺถิยา… ติรจฺฉานคติตฺถิยา… มนุสฺสุภโตพฺยญฺชนกสฺส… อมนุสฺสุภโตพฺยญฺชนกสฺส… ติรจฺฉานคตุภโตพฺยญฺชนกสฺส… มนุสฺสปณฺฑกสฺส… อมนุสฺสปณฺฑกสฺส… ติรจฺฉานคตปณฺฑกสฺส… มนุสฺสปุริสสฺส… อมนุสฺสปุริสสฺส… ติรจฺฉานคตปุริสสฺส สนฺติเก อาเนตฺวา องฺคชาเตน วจฺจมคฺคํ… มุขํ อภินิสีเทนฺติฯ โส เจ ปเวสนํ สาทิยติ, ปวิฏฺฐํ สาทิยติ, ฐิตํ สาทิยติ, อุทฺธรณํ สาทิยติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺส…เป.… น สาทิยติ, อนาปตฺติฯ

ภิกฺขุปจฺจตฺถิกา ภิกฺขุํ ติรจฺฉานคตปุริสสฺส ชาครนฺตสฺส… สุตฺตสฺส… มตฺตสฺส… อุมฺมตฺตสฺส… ปมตฺตสฺส… มตสฺส อกฺขายิตสฺส… มตสฺส เยภุเยฺยน อกฺขายิตสฺส…เป.… อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ มตสฺส เยภุเยฺยน ขายิตสฺส สนฺติเก อาเนตฺวา องฺคชาเตน วจฺจมคฺคํ… มุขํ อภินิสีเทนฺติฯ โส เจ ปเวสนํ สาทิยติ, ปวิฏฺฐํ สาทิยติ, ฐิตํ สาทิยติ, อุทฺธรณํ สาทิยติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส…เป.… น สาทิยติ, อนาปตฺติฯ

๖๔. ภิกฺขุปจฺจตฺถิกา ภิกฺขุํ มนุสฺสิตฺถิยา สนฺติเก อาเนตฺวา องฺคชาเตน วจฺจมคฺคํ… ปสฺสาวมคฺคํ… มุขํ อภินิสีเทนฺติ สนฺถตสฺส อสนฺถตาย, อสนฺถตสฺส สนฺถตาย, สนฺถตสฺส สนฺถตาย, อสนฺถตสฺส อสนฺถตายฯ โส เจ ปเวสนํ สาทิยติ, ปวิฏฺฐํ สาทิยติ, ฐิตํ สาทิยติ, อุทฺธรณํ สาทิยติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺส…เป.… น สาทิยติ, อนาปตฺติฯ

ภิกฺขุปจฺจตฺถิกา ภิกฺขุํ มนุสฺสิตฺถิยา ชาครนฺติยา… สุตฺตาย… มตฺตาย… อุมฺมตฺตาย… ปมตฺตาย… มตาย อกฺขายิตาย… มตาย เยภุเยฺยน อกฺขายิตาย…เป.… อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ มตาย เยภุเยฺยน ขายิตาย สนฺติเก อาเนตฺวา องฺคชาเตน วจฺจมคฺคํ… ปสฺสาวมคฺคํ… มุขํ อภินิสีเทนฺติ สนฺถตสฺส อสนฺถตาย, อสนฺถตสฺส สนฺถตาย, สนฺถตสฺส สนฺถตาย, อสนฺถตสฺส อสนฺถตายฯ โส เจ ปเวสนํ สาทิยติ, ปวิฏฺฐํ สาทิยติ, ฐิตํ สาทิยติ, อุทฺธรณํ สาทิยติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส…เป.… น สาทิยติ, อนาปตฺติฯ

ภิกฺขุปจฺจตฺถิกา ภิกฺขุํ อมนุสฺสิตฺถิยา… ติรจฺฉานคติตฺถิยา… มนุสฺสุภโตพฺยญฺชนกสฺส… อมนุสฺสุภโตพฺยญฺชนกสฺส… ติรจฺฉานคตุภโตพฺยญฺชนกสฺส… มนุสฺสปณฺฑกสฺส… อมนุสฺสปณฺฑกสฺส… ติรจฺฉานคตปณฺฑกสฺส… มนุสฺสปุริสสฺส… อมนุสฺสปุริสสฺส… ติรจฺฉานคตปุริสสฺส สนฺติเก อาเนตฺวา องฺคชาเตน วจฺจมคฺคํ… มุขํ อภินิสีเทนฺติ สนฺถตสฺส อสนฺถตสฺส, อสนฺถตสฺส สนฺถตสฺส, สนฺถตสฺส สนฺถตสฺส, อสนฺถตสฺส อสนฺถตสฺสฯ โส เจ ปเวสนํ สาทิยติ, ปวิฏฺฐํ สาทิยติ, ฐิตํ สาทิยติ, อุทฺธรณํ สาทิยติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺส…เป.… น สาทิยติ, อนาปตฺติฯ

๖๕. ภิกฺขุปจฺจตฺถิกาภิกฺขุํ ติรจฺฉานคตปุริสสฺส ชาครนฺตสฺส… สุตฺตสฺส… มตฺตสฺส… อุมฺมตฺตสฺส… ปมตฺตสฺส… มตสฺส อกฺขายิตสฺส… มตสฺส เยภุเยฺยน อกฺขายิตสฺส…เป.… อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ มตสฺส เยภุเยฺยน ขายิตสฺส สนฺติเก อาเนตฺวา องฺคชาเตน วจฺจมคฺคํ… มุขํ อภินิสีเทนฺติ สนฺถตสฺส อสนฺถตสฺส, อสนฺถตสฺส สนฺถตสฺส, สนฺถตสฺสสนฺถตสฺส, อสนฺถตสฺส อสนฺถตสฺสฯ โส เจ ปเวสนํ สาทิยติ, ปวิฏฺฐํ สาทิยติ, ฐิตํ สาทิยติ, อุทฺธรณํ สาทิยติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส…เป.… น สาทิยติ, อนาปตฺติฯ

ยถา ภิกฺขุปจฺจตฺถิกา วิตฺถาริตา, เอวํ วิตฺถาเรตพฺพาฯ

ราชปจฺจตฺถิกา… โจรปจฺจตฺถิกา… ธุตฺตปจฺจตฺถิกา… อุปฺปฬคนฺธปจฺจตฺถิกาฯ สํขิตฺตํฯ

๖๖. มเคฺคน มคฺคํ ปเวเสติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ มเคฺคน อมคฺคํ ปเวเสติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ อมเคฺคน มคฺคํ ปเวเสติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ อมเคฺคน อมคฺคํ ปเวเสติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ

ภิกฺขุ สุตฺตภิกฺขุมฺหิ วิปฺปฏิปชฺชติ; ปฏิพุโทฺธ สาทิยติ, อุโภ นาเสตพฺพาฯ ปฏิพุโทฺธ น สาทิยติ, ทูสโก นาเสตโพฺพฯ ภิกฺขุ สุตฺตสามเณรมฺหิ วิปฺปฏิปชฺชติ; ปฏิพุโทฺธ สาทิยติ, อุโภ นาเสตพฺพาฯ ปฏิพุโทฺธ น สาทิยติ, ทูสโก นาเสตโพฺพฯ สามเณโร สุตฺตภิกฺขุมฺหิ วิปฺปฏิปชฺชติ; ปฏิพุโทฺธ สาทิยติ, อุโภ นาเสตพฺพาฯ ปฏิพุโทฺธ น สาทิยติ, ทูสโก นาเสตโพฺพฯ สามเณโร สุตฺตสามเณรมฺหิ วิปฺปฏิปชฺชติ; ปฏิพุโทฺธ สาทิยติ, อุโภ นาเสตพฺพา ฯ ปฏิพุโทฺธ น สาทิยติ, ทูสโก นาเสตโพฺพฯ

อนาปตฺติ อชานนฺตสฺส, อสาทิยนฺตสฺส, อุมฺมตฺตกสฺส, ขิตฺตจิตฺตสฺส, เวทนาฏฺฏสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

สนฺถตภาณวาโร นิฏฺฐิโตฯ

วินีตวตฺถุอุทฺทานคาถา

มกฺกฏี วชฺชิปุตฺตา จ, คิหี นโคฺค จ ติตฺถิยา;
ทาริกุปฺปลวณฺณา จ, พฺยญฺชเนหิปเร ทุเวฯ

มาตาธีตา ภคินี จ, ชายา จ มุทุ ลมฺพินา;
เทฺววณา เลปจิตฺตญฺจ, ทารุธีตลิกาย จฯ

สุนฺทเรน สห ปญฺจ, ปญฺจ สิวถิกฏฺฐิกา;
นาคี ยกฺขี จ เปตี จ, ปณฺฑโกปหโต ฉุเปฯ

ภทฺทิเย อรหํ สุโตฺต, สาวตฺถิยา จตุโร ปเร;
เวสาลิยา ตโย มาลา, สุปิเน ภารุกจฺฉโกฯ

สุปพฺพาสทฺธา ภิกฺขุนี, สิกฺขมานา สามเณรี จ;
เวสิยา ปณฺฑโก คิหี, อญฺญมญฺญํ วุฑฺฒปพฺพชิโต มิโคติฯ

วินีตวตฺถุ

๖๗. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ มกฺกฏิยา เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ – ‘‘ภควตา สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํ, กจฺจิ นุ โข อหํ ปาราชิกํ อาปตฺตึ อาปโนฺน’’ติ? ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสิฯ ‘‘อาปตฺตึ ตฺวํ, ภิกฺขุ, อาปโนฺน ปาราชิก’’นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน สมฺพหุลา เวสาลิกา วชฺชิปุตฺตกา ภิกฺขู สิกฺขํ อปจฺจกฺขาย ทุพฺพลฺยํ อนาวิกตฺวา เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวิํสุฯ เตสํ กุกฺกุจฺจํ อโหสิ – ‘‘ภควตา สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํ, กจฺจิ นุ โข มยํ ปาราชิกํ อาปตฺติํ อาปนฺนา’’ติ? ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ ‘‘อาปตฺติํ ตุเมฺห, ภิกฺขเว, อาปนฺนา ปาราชิก’’นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ – ‘เอวํ เม อนาปตฺติ ภวิสฺสตี’ติ, คิหิลิงฺเคน เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ ‘‘ภควตา สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํ, กจฺจิ นุ โข อหํ ปาราชิกํ อาปตฺติํ อาปนฺโน’’ติ? ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสิฯ ‘‘อาปตฺติํ ตฺวํ, ภิกฺขุ, อาปนฺโน ปาราชิก’’นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ – ‘เอวํ เม อนาปตฺติ ภวิสฺสตี’ติ, นคฺโค หุตฺวา เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… ‘‘อาปตฺติํ ตฺวํ, ภิกฺขุ, อาปนฺโน ปาราชิก’’นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ – ‘เอวํ เม อนาปตฺติ ภวิสฺสตี’ติ, กุสจีรํ นิวาเสตฺวา… วากจีรํ นิวาเสตฺวา… ผลกจีรํ นิวาเสตฺวา… เกสกมฺพลํ นิวาเสตฺวา… วาลกมฺพลํ นิวาเสตฺวา… อุลูกปกฺขิกํ นิวาเสตฺวา… อชินกฺขิปํ นิวาเสตฺวา เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… ‘‘อาปตฺติํ ตฺวํ, ภิกฺขุ, อาปนฺโน ปาราชิก’’นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ปิณฺฑจาริโก ภิกฺขุ ปีฐเก นิปนฺนํ ทาริกํ ปสฺสิตฺวา สารตฺโต องฺคุฏฺฐํ องฺคชาตํ ปเวเสสิฯ สา กาลมกาสิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… ‘‘อนาปตฺติ , ภิกฺขุ, ปาราชิกสฺสฯ อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสา’’ติฯ

๖๘. เตนโข ปน สมเยน อญฺญตโร มาณวโก อุปฺปลวณฺณาย ภิกฺขุนิยา ปฏิพทฺธจิตฺโต โหติฯ อถ โข โส มาณวโก อุปฺปลวณฺณาย ภิกฺขุนิยา คามํ ปิณฺฑาย ปวิฏฺฐาย กุฏิกํ ปวิสิตฺวา นิลีโน อจฺฉิฯ อุปฺปลวณฺณา ภิกฺขุนี ปจฺฉาภตฺตํ ปิณฺฑปาตปฏิกฺกนฺตา ปาเท ปกฺขาเลตฺวา กุฏิกํ ปวิสิตฺวา มญฺจเก นิสีทิฯ อถ โข โส มาณวโก อุปฺปลวณฺณํ ภิกฺขุนิํ อุคฺคเหตฺวา ทูเสสิฯ อุปฺปลวณฺณา ภิกฺขุนี ภิกฺขุนีนํ เอตมตฺถํ อาโรเจสิฯ ภิกฺขุนิโย ภิกฺขูนํ เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ ภิกฺขู ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ ‘‘อนาปตฺติ, ภิกฺขเว, อสาทิยนฺติยา’’ติฯ

๖๙. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรสฺส ภิกฺขุโน อิตฺถิลิงฺคํ ปาตุภูตํ โหติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ ‘‘อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ตํเยว อุปชฺฌํ ตเมว อุปสมฺปทํ ตานิเยว [ตานิ (สี. สฺยา.)] วสฺสานิ ภิกฺขุนีหิ สงฺคมิตุํ [สงฺกมิตุํ (สี. สฺยา.)]ฯ ยา อาปตฺติโย ภิกฺขูนํ ภิกฺขุนีหิ สาธารณา ตา อาปตฺติโย ภิกฺขุนีนํ สนฺติเก วุฏฺฐาตุํฯ ยา อาปตฺติโย ภิกฺขูนํ ภิกฺขุนีหิ อสาธารณา ตาหิ อาปตฺตีหิ อนาปตฺตี’’ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตริสฺสา ภิกฺขุนิยา ปุริสลิงฺคํ ปาตุภูตํ โหติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ ‘‘อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ตํเยว อุปชฺฌํ ตเมว อุปสมฺปทํ ตานิเยว [ตานิ (สี. สฺยา.)]วสฺสานิ ภิกฺขูหิ สงฺคมิตุํ [สงฺกมิตุํ (สี. สฺยา.)]ฯ ยา อาปตฺติโย ภิกฺขุนีนํ ภิกฺขูหิ สาธารณา ตา อาปตฺติโย ภิกฺขูนํ สนฺติเก วุฏฺฐาตุํฯ ยา อาปตฺติโย ภิกฺขุนีนํ ภิกฺขูหิ อสาธารณา ตาหิ อาปตฺตีหิ อนาปตฺตี’’ติฯ

๗๐. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ – ‘เอวํ เม อนาปตฺติ ภวิสฺสตี’ติ, มาตุยา เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวิ... ธีตุยา เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวิ... ภคินิยา เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวิ... ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ...เป.... ‘‘อาปตฺตึ ตฺวํ, ภิกฺขุ, อาปนฺโน ปาราชิก’’นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ ปุราณทุติยิกาย เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ...เป.... ‘‘อาปตฺตึ ตฺวํ, ภิกฺขุ, อาปนฺโน ปาราชิก’’นฺติฯ

๗๑. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ มุทุปิฏฺฐิโก โหติฯ โส อนภิรติยา ปีฬิโต อตฺตโน องฺคชาตํ มุเขน อคฺคเหสิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ...เป.... ‘‘อาปตฺตึ ตฺวํ, ภิกฺขุ, อาปนฺโน ปาราชิก’’นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ ลมฺพี โหติฯ โส อนภิรติยา ปีฬิโต อตฺตโน องฺคชาตํ อตฺตโน วจฺจมคฺคํ ปเวเสสิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ...เป.... ‘‘อาปตฺตึ ตฺวํ, ภิกฺขุ, อาปนฺโน ปาราชิก’’นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ มตสรีรํ ปสฺสิฯ ตสฺมิญฺจ สรีเร องฺคชาตสามนฺตา วโณ โหติฯ โส – ‘เอวํ เม อนาปตฺติ ภวิสฺสตี’ติ, องฺคชาเต องฺคชาตํ ปเวเสตฺวา วเณน นีหริฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ...เป.... ‘‘อาปตฺตึ ตฺวํ, ภิกฺขุ, อาปนฺโน ปาราชิก’’นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ มตสรีรํ ปสฺสิฯ ตสฺมิญฺจ สรีเร องฺคชาตสามนฺตา วโณ โหติฯ โส – ‘เอวํ เม อนาปตฺติ ภวิสฺสตี’ติ, วเณ องฺคชาตํ ปเวเสตฺวา องฺคชาเตน นีหริฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ...เป.... ‘‘อาปตฺตึ ตฺวํ, ภิกฺขุ, อาปนฺโน ปาราชิก’’นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ สารตฺโต เลปจิตฺตสฺส นิมิตฺตํ องฺคชาเตน ฉุปิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ...เป.... ‘‘อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, ปาราชิกสฺสฯ อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสา’’ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ สารตฺโต ทารุธีตลิกาย นิมิตฺตํ องฺคชาเตน ฉุปิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ...เป.... ‘‘อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, ปาราชิกสฺสฯ อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสา’’ติฯ

๗๒. เตนโข ปน สมเยน สุนฺทโร นาม ภิกฺขุ ราชคหา ปพฺพชิโต รถิกาย [รถิยาย (ก.)]คจฺฉติฯ อญฺญตรา อิตฺถี – ‘มุหุตฺตํ [อิตฺถี ตํ ปสฺสิตฺวา เอตทโวจ มุหุตฺตํ (สฺยา.)], ภนฺเต, อาคเมหิ, วนฺทิสฺสามี’ติ สา วนฺทนฺตี อนฺตรวาสกํ อุกฺขิปิตฺวา มุเขน องฺคชาตํ อคฺคเหสิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ...เป.... ‘‘สาทิยิ ตฺวํ, ภิกฺขู’’ติ? ‘‘นาหํ, ภควา, สาทิยิ’’นฺติฯ ‘‘อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, อสาทิยนฺตสฺสา’’ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรา อิตฺถี ภิกฺขุํ ปสฺสิตฺวา เอตทโวจ – ‘‘เอหิ, ภนฺเต, เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวา’’ติฯ ‘‘อลํ, ภคินิ, เนตํ กปฺปตี’’ติฯ ‘‘เอหิ, ภนฺเต, อหํ วายมิสฺสามิ, ตฺวํ มา วายมิ, เอวํ เต อนาปตฺติ ภวิสฺสตี’’ติฯ โส ภิกฺขุ ตถา อกาสิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ...เป.... ‘‘อาปตฺตึ ตฺวํ, ภิกฺขุ, อาปนฺโน ปาราชิก’’นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรา อิตฺถี ภิกฺขุํ ปสฺสิตฺวา เอตทโวจ – ‘‘เอหิ, ภนฺเต, เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวา’’ติฯ ‘‘อลํ, ภคินิ, เนตํ กปฺปตี’’ติฯ ‘‘เอหิ ภนฺเต, ตฺวํ วายม, อหํ น วายมิสฺสามิ, เอวํ เต อนาปตฺติ ภวิสฺสตี’’ติฯ โส ภิกฺขุ ตถา อกาสิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… ‘‘อาปตฺตึ ตฺวํ, ภิกฺขุ, อาปนฺโน ปาราชิก’’นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรา อิตฺถี ภิกฺขุํ ปสฺสิตฺวา เอตทโวจ – ‘‘เอหิ, ภนฺเต, เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวา’’ติฯ ‘‘อลํ, ภคินิ, เนตํ กปฺปตี’’ติฯ ‘‘เอหิ, ภนฺเต, อพฺภนฺตรํ ฆฏฺเฏตฺวา พหิ โมเจหิ…เป.… พหิ ฆฏฺเฏตฺวา อพฺภนฺตรํ โมเจหิ, เอวํ เต อนาปตฺติ ภวิสฺสตี’’ติฯ โส ภิกฺขุ ตถา อกาสิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… ‘‘อาปตฺตึ ตฺวํ, ภิกฺขุ, อาปนฺโน ปาราชิก’’นฺติฯ

๗๓. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ สิวถิกํ คนฺตฺวา อกฺขายิตํ สรีรํ ปสฺสิตฺวา ตสฺมิํ เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… ‘‘อาปตฺตึ ตฺวํ, ภิกฺขุ, อาปนฺโน ปาราชิก’’นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ สิวถิกํ คนฺตฺวา เยภุยฺเยน อกฺขายิตํ สรีรํ ปสฺสิตฺวา ตสฺมิํ เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… ‘‘อาปตฺตึ ตฺวํ, ภิกฺขุ, อาปนฺโน ปาราชิก’’นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ สิวถิกํ คนฺตฺวา เยภุยฺเยน ขายิตํ สรีรํ ปสฺสิตฺวา ตสฺมิํ เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… ‘‘อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, ปาราชิกสฺสฯ อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสา’’ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ สิวถิกํ คนฺตฺวา ฉินฺนสีสํ ปสฺสิตฺวา วฏฺฏกเต มุเข ฉุปนฺตํ องฺคชาตํ ปเวเสสิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… ‘‘อาปตฺตึ ตฺวํ, ภิกฺขุ, อาปนฺโน ปาราชิก’’นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ สิวถิกํ คนฺตฺวา ฉินฺนสีสํ ปสฺสิตฺวา วฏฺฏกเต มุเข อจฺฉุปนฺตํ องฺคชาตํ ปเวเสสิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… ‘‘อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, ปาราชิกสฺสฯ อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสา’’ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ อญฺญตริสฺสา อิตฺถิยา ปฏิพทฺธจิตฺโต โหติฯ สา กาลงฺกตา [กาลกตา (สี. สฺยา.)] สุสาเน ฉฑฺฑิตาฯ อฏฺฐิกานิ วิปฺปกิณฺณานิ โหนฺติฯ อถ โข โส ภิกฺขุ สิวถิกํ คนฺตฺวา อฏฺฐิกานิ สงฺกฑฺฒิตฺวา นิมิตฺเต องฺคชาตํ ปฏิปาเทสิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… ‘‘อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, ปาราชิกสฺสฯ อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสา’’ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ นาคิยา เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวิ… ยกฺขินิยา เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวิ… เปติยา เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวิ … ปณฺฑกสฺส เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… ‘‘อาปตฺตึ ตฺวํ, ภิกฺขุ, อาปนฺโน ปาราชิก’’นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ อุปหตินฺทฺริโย โหติฯ โส – ‘นาหํ เวทิยามิ [เวทยามิ (ก.)]สุขํ วา ทุกฺขํ วา, อนาปตฺติ เม ภวิสฺสตี’ติ, เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวิฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ ‘‘เวทยิ วา โส, ภิกฺขเว, โมฆปุริโส น วา เวทยิ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺสา’’ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ – ‘อิตฺถิยา เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวิสฺสามี’ติ, ฉุปิตมตฺเต วิปฺปฏิสารี อโหสิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… ‘‘อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, ปาราชิกสฺสฯ อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสา’’ติฯ

๗๔. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ ภทฺทิเย ชาติยาวเน ทิวาวิหารคโต นิปนฺโน โหติฯ ตสฺส องฺคมงฺคานิ วาตูปตฺถทฺธานิ โหนฺติฯ อญฺญตรา อิตฺถี ปสฺสิตฺวา องฺคชาเต อภินิสีทิตฺวา ยาวทตฺถํ กตฺวา ปกฺกามิฯ ภิกฺขู กิลินฺนํ ปสฺสิตฺวา ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ ‘‘ปญฺจหิ , ภิกฺขเว, อากาเรหิ องฺคชาตํ กมฺมนิยํ โหติ – ราเคน, วจฺเจน, ปสฺสาเวน, วาเตน, อุจฺจาลิงฺคปาณกทฏฺฐเนฯ อิเมหิ โข, ภิกฺขเว, ปญฺจหากาเรหิ องฺคชาตํ กมฺมนิยํ โหติ ฯ อฏฺฐานเมตํ, ภิกฺขเว, อนวกาโส ยํ ตสฺส ภิกฺขุโน ราเคน องฺคชาตํ กมฺมนิยํ อสฺสฯ อรหํ โส, ภิกฺขเว, ภิกฺขุฯ อนาปตฺติ, ภิกฺขเว, ตสฺส ภิกฺขุโน’’ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ สาวตฺถิยา อนฺธวเน ทิวาวิหารคโต นิปนฺโน โหติฯ อญฺญตรา โคปาลิกา ปสฺสิตฺวา องฺคชาเต อภินิสีทิฯ โส ภิกฺขุ ปเวสนํ สาทิยิ, ปวิฏฺฐํ สาทิยิ, ฐิตํ สาทิยิ, อุทฺธรณํ สาทิยิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… ‘‘อาปตฺตึ ตฺวํ, ภิกฺขุ, อาปนฺโน ปาราชิก’’นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ สาวตฺถิยา อนฺธวเน ทิวาวิหารคโต นิปนฺโน โหติฯ อญฺญตรา อชปาลิกา ปสฺสิตฺวา… อญฺญตรา กฏฺฐหาริกา ปสฺสิตฺวา… อญฺญตรา โคมยหาริกา ปสฺสิตฺวา องฺคชาเต อภินิสีทิฯ โส ภิกฺขุ ปเวสนํ สาทิยิ, ปวิฏฺฐํ สาทิยิ, ฐิตํ สาทิยิ, อุทฺธรณํ สาทิยิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… ‘‘อาปตฺตึ ตฺวํ, ภิกฺขุ, อาปนฺโน ปาราชิก’’นฺติฯ

๗๕. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ เวสาลิยํ มหาวเน ทิวาวิหารคโต นิปนฺโน โหติฯ อญฺญตรา อิตฺถี ปสฺสิตฺวา องฺคชาเต อภินิสีทิตฺวา ยาวทตฺถํ กตฺวา สามนฺตา หสมานา ฐิตา โหติ ฯ โส ภิกฺขุ ปฏิพุชฺฌิตฺวา ตํ อิตฺถึ เอตทโวจ – ‘‘ตุยฺหิทํ กมฺม’’นฺติ? ‘‘อาม, มยฺหํ กมฺม’’นฺติฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… ‘‘สาทิยิ ตฺวํ, ภิกฺขู’’ติ? ‘‘นาหํ, ภควา, ชานามี’’ติฯ ‘‘อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, อชานนฺตสฺสา’’ติฯ

๗๖. เตนโข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ เวสาลิยํ มหาวเน ทิวาวิหารคโต รุกฺขํ อปสฺสาย นิปนฺโน โหติฯ อญฺญตรา อิตฺถี ปสฺสิตฺวา องฺคชาเต อภินิสีทิฯ โส ภิกฺขุ สหสา วุฏฺฐาสิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… ‘‘สาทิยิ ตฺวํ, ภิกฺขู’’ติ? ‘‘นาหํ, ภควา, สาทิยิ’’นฺติฯ ‘‘อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, อสาทิยนฺตสฺสา’’ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ เวสาลิยํ มหาวเน ทิวาวิหารคโต รุกฺขํ อปสฺสาย นิปนฺโน โหติฯ อญฺญตรา อิตฺถี ปสฺสิตฺวา องฺคชาเต อภินิสีทิฯ โส ภิกฺขุ อกฺกมิตฺวา ปวตฺเตสิ [ปวฏฺฏสิ (สี. สฺยา.)]ฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… ‘‘สาทิยิ ตฺวํ, ภิกฺขู’’ติ? ‘‘นาหํ, ภควา, สาทิยิ’’นฺติฯ ‘‘อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, อสาทิยนฺตสฺสา’’ติฯ

๗๗. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ เวสาลิยํ มหาวเน กูฏาคารสาลายํ ทิวาวิหารคโต ทฺวารํ วิวริตฺวา นิปนฺโน โหติฯ ตสฺส องฺคมงฺคานิ วาตูปตฺถทฺธานิ โหนฺติฯ เตน โข ปน สมเยน

สมฺพหุลา อิตฺถิโย คนฺธญฺจ มาลญฺจ อาทาย อารามํ อาคมํสุ วิหารเปกฺขิกาโยฯ อถ โข ตา อิตฺถิโย ตํ ภิกฺขุํ ปสฺสิตฺวา องฺคชาเต อภินิสีทิตฺวา ยาวทตฺถํ กตฺวา, ปุริสูสโภ วตายนฺติ วตฺวา คนฺธญฺจ มาลญฺจ อาโรเปตฺวา ปกฺกมิํสุฯ ภิกฺขู กิลินฺนํ ปสฺสิตฺวา ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ ''ปญฺจหิ, ภิกฺขเว, อากาเรหิ องฺคชาตํ กมฺมนิยํ โหติ – ราเคน, วเจฺจน, ปสฺสาเวน, วาเตน, อุจฺจาลิงฺคปาณกทเฏฺฐนฯ อิเมหิ โข, ภิกฺขเว, ปญฺจหากาเรหิ องฺคชาตํ กมฺมนิยํ โหติฯ อฏฺฐานเมตํ, ภิกฺขเว, อนวกาโส, ยํ ตสฺส ภิกฺขุโน ราเคน องฺคชาตํ กมฺมนิยํ อสฺสฯ อรหํ โส, ภิกฺขเว, ภิกฺขุฯ อนาปตฺติ, ภิกฺขเว, ตสฺส ภิกฺขุโนฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ทิวา ปฏิสลฺลียเนฺตน ทฺวารํ สํวริตฺวา ปฏิสลฺลียิตุ''นฺติฯ

๗๘. เตนโข ปน สมเยน อญฺญตโร ภารุกจฺฉโก ภิกฺขุ สุปินเนฺต [สุปินเนฺตน (สี. สฺยา.)]ปุราณทุติยิกาย เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวิตฺวา – 'อสฺสมโณ อหํ, วิพฺภมิสฺสามี'ติ, ภารุกจฺฉํ คจฺฉโนฺต อนฺตรามเคฺค อายสฺมนฺตํ อุปาลิํ ปสฺสิตฺวา เอตมตฺถํ อาโรเจสิฯ อายสฺมา อุปาลิ เอวมาห – ''อนาปตฺติ, อาวุโส, สุปินเนฺตนา''ติฯ

เตน โข ปน สมเยน ราชคเห สุปฺพฺพา นาม อุปาสิกา มุธปฺปสนฺนา [มุทฺธปฺปสนฺนา (สี.)] โหติฯ สา เอวํทิฏฺฐิกา โหติ – ''ยา เมถุนํ ธมฺมํ เทติ สา อคฺคทานํ เทตี''ติฯ สา ภิกฺขุํ ปสฺสิตฺวา เอตทโวจ –''เอหิ, ภเนฺต, เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวา''ติฯ ''อลํ, ภคินิ, เนตํ กปฺปตี''ติฯ ''เอหิ, ภเนฺต, อูรุนฺตริกาย [อูรนฺตริกาย (สี.)] ฆเฏฺฏหิ, เอวํ เต อนาปตฺติ ภวิสฺสตี''ติ…เป.… เอหิ, ภเนฺต, นาภิยํ ฆเฏฺฏหิ… เอหิ, ภเนฺต, อุทรวฏฺฏิยํ ฆเฏฺฏหิ… เอหิ, ภเนฺต, อุปกจฺฉเก ฆเฏฺฏหิ… เอหิ, ภเนฺต, คีวายํ ฆเฏฺฏหิ… เอหิ, ภเนฺต, กณฺณจฺฉิเทฺท ฆเฏฺฏหิ… เอหิ, ภเนฺต, เกสวฏฺฏิยํ ฆเฏฺฏหิ… เอหิ, ภเนฺต, องฺคุลนฺตริกาย ฆเฏฺฏหิ… ''เอหิ, ภเนฺต, หเตฺถน อุปกฺกมิตฺวา โมเจสฺสามิ, เอวํ เต อนาปตฺติ ภวิสฺสตี''ติฯ โส ภิกฺขุ ตถา อกาสิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… ''อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, ปาราชิกสฺสฯ อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสา''ติฯ

๗๙. เตน โข ปน สมเยน สาวตฺถิยํ สทฺธา นาม อุปาสิกา มุธปฺปสนฺนา โหติฯ สา เอวํทิฏฺฐิกา โหติ – ''ยา เมถุนํ ธมฺมํ เทติ สา อคฺคทานํ เทตี''ติฯ สา ภิกฺขุํ ปสฺสิตฺวา เอตทโวจ – ''เอหิ, ภเนฺต, เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวา''ติฯ ''อลํ, ภคินิ, เนตํ กปฺปตี''ติฯ ''เอหิ, ภเนฺต, อูรุนฺตริกาย ฆเฏฺฏหิ…เป.…เอหิ, ภเนฺต, หเตฺถน อุปกฺกมิตฺวา โมเจสฺสามิ, เอวํ เต อนาปตฺติ ภวิสฺสตี''ติฯ โส ภิกฺขุ ตถา อกาสิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… ''อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, ปาราชิกสฺสฯ อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสา''ติฯ

๘๐. เตน โข ปน สมเยน เวสาลิยํ ลิจฺฉวิกุมารกา ภิกฺขุํ คเหตฺวา ภิกฺขุนิยา วิปฺปฏิปาเทสุํ… สิกฺขมานาย วิปฺปฏิปาเทสุํ… สามเณริยา วิปฺปฏิปาเทสุํฯ อุโภ สาทิยิํสุฯ อุโภ นาเสตพฺพาฯ อุโภ น สาทิยิํสุฯ อุภินฺนํ อนาปตฺติฯ

๘๑. เตนโข ปน สมเยน เวสาลิยํ ลิจฺฉวิกุมารกา ภิกฺขุํ คเหตฺวา เวสิยา วิปฺปฏิปาเทสุํ… ปณฺฑเก วิปฺปฏิปาเทสุํ… คิหินิยา วิปฺปฏิปาเทสุํฯ ภิกฺขุ สาทิยิฯ ภิกฺขุ นาเสตโพฺพฯ ภิกฺขุ น สาทิยิฯ ภิกฺขุสฺส อนาปตฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน เวสาลิยํ ลิจฺฉวิกุมารกา ภิกฺขู คเหตฺวา อญฺญมญฺญํ วิปฺปฏิปาเทสุํฯ อุโภ สาทิยึสุฯ อุโภ นาเสตพฺพาฯ อุโภ น สาทิยึสุฯ อุภินฺนํ อนาปตฺติฯ

๘๒. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร วุฑฺฒปพฺพชิโต ภิกฺขุ ปุราณทุติยิกาย ทสฺสนํ อคมาสิฯ สา – 'เอหิ, ภนฺเต, วิพฺภมา'ติ อคฺคเหสิฯ โส ภิกฺขุ ปฏิกฺกมนฺโต อุตฺตาโน ปริปติฯ สา อุพฺภชิตฺวา [อุพฺภุชิตฺวา (สี. สฺยา.)] องฺคชาเต [องฺคชาเตน (สี.)]อภินิสีทิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ …เป.… ''สาทิยิ ตฺวํ, ภิกฺขู''ติ? ''นาหํ, ภควา, สาทิยิ''นฺติฯ ''อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, อสาทิยนฺตสฺสา''ติฯ

๘๓. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ อรญฺญ วิหรติฯ มิคโปตโก ตสฺส ปสฺสาวฏฺฐานํ อาคนฺตฺวา ปสฺสาวํ ปิวนฺโต มุเขน องฺคชาตํ อคฺคเหสิฯ โส ภิกฺขุ สาทิยิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… ''อาปตฺตึ ตฺวํ, ภิกฺขุ, อาปนฺโน ปาราชิก''นฺติฯ

ปฐมปาราชิกํ สมตฺตํฯ

๒. ทุติยปาราชิกํ

๘๔. เตนสมเยน พุโทฺธ ภควา ราชคเห วิหรติ คิชฺฌกูเฏ ปพฺพเตฯ เตน โข ปน สมเยน สมฺพหุลา สนฺทิฏฺฐา สมฺภตฺตา ภิกฺขู อิสิคิลิปเสฺส ติณกุฏิโย กริตฺวา วสฺสํ อุปคจฺฉึสุฯ อายสฺมาปิ ธนิโย กุมฺภการปุตฺโต ติณกุฏิกํ กริตฺวา วสฺสํ อุปคจฺฉิฯ อถ โข เต ภิกฺขู วสฺสํวุฏฺฐา เตมาสจฺจเยน ติณกุฏิโย ภินฺทิตฺวา ติณญฺจ กฏฺฐญฺจ ปฏิสาเมตฺวา ชนปทจาริกํ ปกฺกมึสุฯ อายสฺมา ปน ธนิโย กุมฺภการปุตฺโต ตตฺเถว วสฺสํ วสิ, ตตฺถ เหมนฺตํ, ตตฺถ คิมฺหํฯ อถ โข อายสฺมโต ธนิยสฺส กุมฺภการปุตฺตสฺส คามํ ปิณฺฑาย ปวิฏฺฐสฺส ติณหาริโย กฏฺฐหาริโย ติณกุฏิกํ ภินฺทิตฺวา ติณญฺจ กฏฺฐญฺจ อาทาย อคมํสุฯ ทุติยมฺปิ โข อายสฺมา ธนิโย กุมฺภการปุตฺโต ติณญฺจ กฏฺฐญฺจ สํกฑฺฒิตฺวา ติณกุฏิกํ อกาสิฯ ทุติยมฺปิ โข อายสฺมโต ธนิยสฺส กุมฺภการปุตฺตสฺส คามํ ปิณฺฑาย ปวิฏฺฐสฺส ติณหาริโย กฏฺฐหาริโย ติณกุฏิกํ ภินฺทิตฺวา ติณญฺจ กฏฺฐญฺจ อาทาย อคมํสุฯ ตติยมฺปิ โข อายสฺมา ธนิโย กุมฺภการปุตฺโต ติณญฺจ กฏฺฐญฺจ สํกฑฺฒิตฺวา ติณกุฏิกํ อกาสิฯ ตติยมฺปิ โข อายสฺมโต ธนิยสฺส กุมฺภการปุตฺตสฺส คามํ ปิณฺฑาย ปวิฏฺฐสฺส ติณหาริโย กฏฺฐหาริโย ติณกุฏิกํ ภินฺทิตฺวา ติณญฺจ กฏฺฐญฺจ อาทาย อคมํสุฯ

อถ โข อายสฺมโต ธนิยสฺส กุมฺภการปุตฺตสฺสเอตทโหสิ – ''ยาวตติยกํ โข เม คามํ ปิณฺฑาย ปวิฏฺฐสฺส ติณหาริโย กฏฺฐหาริโย ติณกุฏิกํ ภินฺทิตฺวา ติณญฺจ กฏฺฐญฺจ อาทาย อคมํสุฯ อหํ โข ปน สุสิกฺขิโต อนวโย สเก อาจริยเก กุมฺภการกมฺเม ปริโยทาตสิปฺโป ฯ ยํนูนาหํ สามํ จิกฺขลฺลํ มทฺทิตฺวา สพฺพมตฺติกามยํ กุฏิกํ กเรยฺย''นฺติ! อถ โข อายสฺมา ธนิโย กุมฺภการปุตฺโต สามํ จิกฺขลฺลํ มทฺทิตฺวา สพฺพมตฺติกามยํกุฏิกํ กริตฺวา ติณญฺจ กฏฺฐญฺจ โคมยญฺจ สํกฑฺฒิตฺวา ตํ กุฏิกํ ปจิฯ สา อโหสิ กุฏิกา อภิรูปา ทสฺสนียา ปาสาทิกา โลหิติกา [โลหิตกา (สฺยา.)], เสยฺยถาปิ อินฺทโคปโกฯ เสยฺยถาปิ นาม กิงฺกณิกสโทฺท [กิงฺกิณิกสโทฺท (สี. สฺยา.)] เอวเมวํ ตสฺสา กุฏิกาย สโทฺท อโหสิฯ

๘๕. อถ โข ภควา สมฺพหุเลหิ ภิกฺขูหิ สทฺธึ คิชฺฌกูฏา ปพฺพตา โอโรหนฺโต อทฺทส ตํ กุฏิกํ อภิรูปํ ทสฺสนียํ ปาสาทิกํ โลหิติกํฯ ทิสฺวาน ภิกฺขู อามนฺเตสิ – ''กึ เอตํ, ภิกฺขเว, อภิรูปํ ทสฺ

สนียํ ปาสาทิกํ โลหิติกํ, เสยฺยถาปิ อินฺทโคปโก''ติ? อถ โข เต ภิกฺขู ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา – ''อนนุจฺฉวิกํ, ภิกฺขเว, ตสฺส โมฆปุริสสฺส อนนุโลมิกํ อปฺปติรูปํ อสฺสามณกํ อกปฺปิยํ อกรณียํฯ กถญฺหิ นาม โส, ภิกฺขเว, โมฆปุริโส สพฺพมตฺติกามยํ กุฏิกํ กริสฺสติ! น หิ นาม, ภิกฺขเว, ตสฺส โมฆปุริสสฺส ปาเณสุ อนุทฺทยา อนุกมฺปา อวิเหสา ภวิสฺสติ! คจฺฉเถตํ, ภิกฺขเว, กุฏิกํ ภินฺทถฯ มา ปจฺฉิมา ชนตา ปาเณสุ ปาตพฺยตํ อาปชฺชิฯ น จ, ภิกฺขเว, สพฺพมตฺติกามยา กุฏิกา กาตพฺพาฯ โย กเรยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสา''ติฯ ''เอวํ, ภนฺเต''ติ, โข เต ภิกฺขู ภควโต ปฏิสฺสุณิตฺวา เยน สา กุฏิกา เตนุปสงฺกมิํสุ; อุปสงฺกมิตฺวา ตํ กุฏิกํ ภินฺทิํสุฯ อถ โข อายสฺมา ธนิโย กุมฺภการปุตฺโต เต ภิกฺขู เอตทโวจ – ''กิสฺส เม ตุเมฺห, อาวุโส, กุฏิกํ ภินฺทถา''ติ? ''ภควา, อาวุโส, เภทาเปตี''ติฯ ''ภินฺทถาวุโส, สเจ ธมฺมสฺสามี เภทาเปตี''ติฯ

๘๖. อถ โข อายสฺมโต ธนิยสฺส กุมฺภการปุตฺตสฺส เอตทโหสิ – ''ยาวตติยกํ โข เม คามํ ปิณฺฑาย ปวิฏฺฐสฺส ติณหาริโย กฏฺฐหาริโย ติณกุฏิกํ ภินฺทิตฺวา ติณญฺจ กฏฺฐญฺจ อาทาย อคมํสุฯ ยาปิ มยา สพฺพมตฺติกามยา กุฏิกา กตา สาปิ ภควตา เภทาปิตาฯ อตฺถิ จ เม ทารุคเห คณโก สนฺทิฏฺโฐฯ ยํนูนาหํ ทารุคเห คณกํ ทารูนิ ยาจิตฺวา ทารุกุฏิกํ กเรยฺย''นฺติฯ อถ โข อายสฺมา ธนิโย กุมฺภการปุตฺโต เยน ทารุคเห คณโก เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ทารุคเห คณกํ เอตทโวจ – ''ยาวตติยกํ โข เม, อาวุโส, คามํ ปิณฺฑาย ปวิฏฺฐสฺส ติณหาริโย กฏฺฐหาริโย ติณกุฏิกํ ภินฺทิตฺวา ติณญฺจ กฏฺฐญฺจ อาทาย อคมํสุฯ ยาปิ มยา สพฺพมตฺติกามยา กุฏิกา กตา สาปิ ภควตา เภทาปิตา ฯ เทหิ เม, อาวุโส, ทารูนิฯ อิจฺฉามิ ทารุกุฏิกํ [ทารุกุฑฺฑิกํ กุฏิกํ (สี.)] กาตุ''นฺติฯ ''นตฺถิ, ภนฺเต, ตาทิสานิ ทารูนิ ยานาหํ อยฺยสฺส ทเทยฺยํฯ อตฺถิ , ภนฺเต, เทวคหทารูนิ นครปฏิสงฺขาริกานิ อาปทตฺถาย นิกฺขิตฺตานิฯ สเจ ตานิ ทารูนิ ราชา ทาเปติ หราเปถ, ภนฺเต''ติฯ ''ทินฺนานิ, อาวุโส, รญฺญา''ติฯ อถ โข ทารุคเห คณกสฺส เอตทโหสิ – ''อิเม โข สมณา สกฺยปุตฺติยา ธมฺมจาริโน สมจาริโน [สมฺมจาริโน (ก.)]พฺรหฺมจาริโน สจฺจวาทิโน สีลวนฺโต กลฺยาณธมฺมาฯ ราชาปิเมสํ อภิปฺปสนฺโนฯ นารหติ อทินฺนํ ทินฺนนฺติ วตฺตุ''นฺติฯ อถ โข ทารุคเหคณโก อายสฺมนฺตํ ธนิยํ กุมฺภการปุตฺตํ เอตทโวจ – ''หราเปถ, ภนฺเต''ติฯ อถ โข อายสฺมา ธนิโย กุมฺภการปุตฺโต ตานิ ทารูนิ ขณฺฑาขณฺฑิกํ เฉทาเปตฺวา สกเฏหิ นิพฺพาหาเปตฺวา ทารุกุฏิกํ อกาสิฯ

๘๗. อถ โข วสฺสกาโร พฺราหฺมโณ มคธมหามตฺโต ราชคเห กมฺมนฺเต อนุสญฺญายมาโน เยน ทารุคเห คณโก เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ทารุคเห คณกํ เอตทโวจ – ''ยานิ ตานิ, ภเณ, เทวคหทารูนิ นครปฏิสงฺขาริกานิ อาปทตฺถาย นิกฺขิตฺตานิ กหํ ตานิ ทารูนี''ติ? ''ตานิ, สามิ, ทารูนิ เทเวน อยฺยสฺส ธนิยสฺส กุมฺภการปุตฺตสฺส ทินฺนานี''ติฯ อถ โข วสฺสกาโร พฺราหฺมโณ มคธมหามตฺโต อนตฺตมโน อโหสิ – ''กถญฺหิ นาม เทโว เทวคหทารูนิ นครปฏิสงฺขาริกานิ อาปทตฺถาย นิกฺขิตฺตานิ ธนิยสฺส กุมฺภการปุตฺตสฺส ทสฺสตี''ติ! อถ โข วสฺสกาโร พฺราหฺมโณ มคธมหามตฺโต เยน ราชา มาคโธ เสนิโย พิมฺพิสาโร เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ราชานํ มาคธํ เสนิยํ พิมฺพิสารํ เอตทโวจ – ''สจฺจํ กิร, เทเวน [สจฺจํ กิร เทว เทเวน (สี.)]เทวคหทารูนิ นครปฏิสงฺขาริกานิ อาปทตฺถาย นิกฺขิตฺตานิ ธนิยสฺส กุมฺภการปุตฺตสฺส ทินฺนานี''ติ? ''โก เอวมาหา''ติ? ''ทารุคเห คณโก, เทวา''ติฯ ''เตน หิ, พฺราหฺมณ, ทารุคเห คณกํ อาณาเปหี''ติฯ อถ โข วสฺสกาโร พฺราหฺมโณ มคธมหามตฺโต ทารุคเห คณกํ พนฺธํ [พทฺธํ (สี.)]อาณาเปสิฯ อทฺทส โข อายสฺมา ธนิโย กุมฺภการปุตฺโต ทารุคเห คณกํ พนฺธํ นิยฺยมานํฯ ทิสฺวาน ทารุคเห คณกํ เอตทโวจ – ''กิสฺส

ตฺวํ, อาวุโส, พนฺธ นิยฺยาสี’’ติ? ‘‘เตสํ, ภนฺเต, ทารูนํ กิจฺจา’’ติฯ ‘‘คจฺฉาวุโส, อหมฺปิ อาคจฺฉามี’’ติฯ ‘‘เอยฺยาสิ, ภนฺเต, ปุราหํ หญฺญามี’’ติฯ

๘๘. อถ โข อายสฺมา ธนิโย กุมฺภการปุตฺโต เยน รญฺโญ มาคธสฺส เสนิยสฺส พิมฺพิสารสฺส นิเวสนํ เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ปญฺญตฺเต อาสเน นิสีทิฯ อถ โข ราชา มาคโธ เสนิโย พิมฺพิสาโร เยนายสฺมา ธนิโย กุมฺภการปุตฺโตเตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา อายสฺมนฺตํ ธนิยํ กุมฺภการปุตฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิฯ เอกมนฺตํ นิสินฺโน โข ราชา มาคโธ เสนิโย พิมฺพิสาโร อายสฺมนฺตํ ธนิยํ กุมฺภการปุตฺตํ เอตทโวจ – ‘‘สจฺจํ กิร มยา, ภนฺเต, เทวคหทารูนิ นครปฏิสงฺขาริกานิ อาปทตฺถาย นิกฺขิตฺตานิ อยฺยสฺส ทินฺนานี’’ติ? ‘‘เอวํ, มหาราชา’’ติฯ ‘‘มยํ โข, ภนฺเต, ราชาโน นาม พหุกิจฺจา พหุกรณียา, ทตฺวาปิ น สเรยฺยาม; อิงฺฆ, ภนฺเต, สราเปหี’’ติฯ ‘‘สรสิ ตฺวํ, มหาราช, ปฐมาภิสิตฺโต เอวรูปึ วาจํ ภาสิตา – ‘‘ทินฺนญฺเญว สมณพฺราหฺมณานํ ติณกฏฺฐทกํ ปริภุญฺชนฺตู’’ติฯ ‘‘สรามหํ, ภนฺเตฯ สนฺติ, ภนฺเต, สมณพฺราหฺมณา ลชฺชิโน กุกฺกุจฺจกา สิกฺขากามาฯ เตสํ อปฺปมตฺตเกปิ กุกฺกุจฺจํ อุปฺปชฺชติฯ เตสํ มยา สนฺธาย ภาสิตํ, ตญฺจ โข อรญฺเญ อปริคฺคหิตํฯ โส ตฺวํ, ภนฺเต, เตน เลเสน ทารูนิ อทินฺนํ หริตุํ มญฺญสิ! กถญฺหิ นาม มาทิโส สมณํ วา พฺราหฺมณํ วา วิชิเต วสนฺตํ หเนยฺย วา พนฺเธยฺย วา ปพฺพาเชยฺย วา! คจฺฉ, ภนฺเต, โลเมน ตฺวํ มุตฺโตสิฯ มาสฺสุ ปุนปิ เอวรูปํ อกาสี’’ติฯ มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘อลชฺชิโน อิเม สมณา สกฺยปุตฺติยา ทุสฺสีลา มุสาวาทิโนฯ อิเม หิ นาม ธมฺมจาริโน สมจาริโน พฺรหฺมจาริโน สจฺจวาทิโน สีลวนฺโต กลฺยาณธมฺมา ปฏิชานิสฺสนฺติ! นตฺถิ อิเมสํ สามญฺญํ, นตฺถิ อิเมสํ พฺรหฺมญฺญํฯ นฏฺฐํ อิเมสํ สามญฺญํ, นฏฺฐํ อิเมสํ พฺรหฺมญฺญํฯ กุโต อิเมสํ สามญฺญํ, กุโต อิเมสํ พฺรหฺมญฺญํ! อปคตา อิเม สามญฺญา, อปคตา อิเม พฺรหฺมญฺญาฯ ราชานมฺปิ อิเม วญฺเจนฺติ, กึ ปนญฺเญ มนุสฺเส’’ติ! อโสฺสสุํ โข ภิกฺขู เตสํ มนุสฺสานํ อุชฺฌายนฺตานํ ขิยฺยนฺตานํ วิปาเจนฺตานํฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา สนฺตุฏฺฐา ลชฺชิโน กุกฺกุจฺจกา สิกฺขากามา เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม อายสฺมา ธนิโย กุมฺภการปุตฺโต รญฺโญ ทารูนิ อทินฺนํ อาทิยิสฺสตี’’ติ! อถ โข เต ภิกฺขู อายสฺมนฺตํ ธนิยํ กุมฺภการปุตฺตํ อเนกปริยาเยน วิครหิตฺวา ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อถ โข ภควา เอตสฺมึ นิทาเน เอตสฺมึ ปกรเณ ภิกฺขุสงฺฆํ สนฺนิปาตาเปตฺวา อายสฺมนฺตํ ธนิยํ กุมฺภการปุตฺตํ ปฏิปุจฺฉิ – ‘‘สจฺจํ กิร ตฺวํ, ธนิย, รญฺโญ ทารูนิ อทินฺนํ อาทิยี’’ติ? ‘‘สจฺจํ, ภควา’’ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา – ‘‘อนนุจฺฉวิกํ, โมฆปุริส, อนนุโลมิกํ อปฺปติรูปํ อสฺสามณกํ อกปฺปิยํ อกรณียํฯ กถญฺหิ นาม ตฺวํ, โมฆปุริส , รญฺโญ ทารูนิ อทินฺนํ อาทิยิสฺสสิ! เนตํ, โมฆปุริส, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย ปสนฺนานํ วา ภิโยฺยภาวาย; อถเขฺวตํ, โมฆปุริส, อปฺปสนฺนานญฺเจว อปฺปสาทาย ปสนฺนานญฺจ เอกจฺจานํ อญฺญถตฺตายา’’ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ปุราณโวหาริโกมหามตฺโต ภิกฺขูสุ ปพฺพชิโต ภควโต อวิทูเร นิสินฺโน โหติฯ อถ โข ภควา ตํ ภิกฺขุํ เอตทโวจ – ‘‘กิตฺตเกน โข ภิกฺขุ ราชา มาคโธ เสนิโย พิมฺพิสาโร โจรํ คเหตฺวา หนติ วา พนฺธติ วา ปพฺพาเชติ วา’’ติ? ‘‘ปาเทน วา, ภควา, ปาทารเหน วา’’ติ [ปาทารเหนวา อติเรกปาเทนวาติ (สฺยา.)]ฯ เตน โข ปน สมเยน ราชคเห ปญฺจมาสโก ปาโท โหติฯ อถ โข ภควา อายสฺมนฺตํ ธนิยํ กุมฺภการปุตฺตํ อเนกปริยาเยน วิครหิตฺวา ทุพฺภรตาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๘๙. **“โย ปน ภิกฺขุ อทินฺนํ เถยฺยสงฺขาตํ อาทิเยยฺย, ยถารูเป อทินฺนาทาเน ราชาโน โจรํ คเหตฺวา หเนยฺยุํ วา พเนฺธยฺยุํ วา ปพฺพาเชยฺยุํ วา – ‘โจโรสิ พาโลสิ มูโฬฺหสิ เถโนสี’ติ, ตถารูปํ ภิกฺขุ อทินฺนํ อาทิยมาโน อยมฺปิ ปาราชิโก โหติ อสํวาโส”**ติฯ

เอวญฺจิทํ ภควตา ภิกฺขูนํ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํ โหติฯ

๙๐. เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู รชกตฺถรณํ คนฺตฺวา รชกภณฺฑิกํ อวหริตฺวา อารามํ หริตฺวา ภาเชสุํฯ ภิกฺขู เอวมาหํสุ – ‘‘มหาปุญฺญตฺถ ตุเมฺห, อาวุโสฯ พหุํ ตุมฺหากํ จีวรํ อุปฺปนฺน’’นฺติฯ ‘‘กุโต อาวุโส, อมฺหากํ ปุญฺญํ, อิทานิ มยํ รชกตฺถรณํ คนฺตฺวา รชกภณฺฑิกํ อวหริมฺหา’’ติฯ ‘‘นนุ, อาวุโส, ภควตา สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํฯ กิสฺส ตุเมฺห, อาวุโส, รชกภณฺฑิกํ อวหริตฺถา’’ติ ? ‘‘สจฺจํ, อาวุโส, ภควตา สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํฯ ตญฺจ โข คาเม, โน อรเญฺญ’’ติฯ ‘‘นนุ, อาวุโส, ตเถเวตํ โหติฯ อนนุจฺฉวิกํ, อาวุโส, อนนุโลมิกํ อปฺปติรูปํ อสฺสามณกํ อกปฺปิยํ อกรณียํฯ กถญฺหิ นาม ตุเมฺห, อาวุโส, รชกภณฺฑิกํ อวหริสฺสถ! เนตํ, อาวุโส, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย ปสนฺนานํ วา ภิโยฺยภาวาย; อถเขฺวตํ, อาวุโส, อปฺปสนฺนานเญฺจว อปฺปสาทาย ปสนฺนานญฺจ เอกจฺจานํ อญฺญถตฺตายา’’ติฯ อถ โข เต ภิกฺขู ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อเนกปริยาเยน วิครหิตฺวาภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อถ โข ภควา เอตสฺมิํ นิทาเน เอตสฺมิํ ปกรเณ ภิกฺขุสงฺฆํ สนฺนิปาตาเปตฺวา ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู ปฎิปุจฺฉิ – ‘‘สจฺจํ กิร ตุเมฺห, ภิกฺขเว, รชกตฺถรณํ คนฺตฺวา รชกภณฺฑิกํ อวหริตฺถา’’ติ? ‘‘สจฺจํ, ภควา’’ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา – ‘‘อนนุจฺฉวิกํ, โมฆปุริสา, อนนุโลมิกํ อปฺปฎิรูปํ อสฺสามณกํ อกปฺปิยํ อกรณียํฯ กถญฺหิ นาม ตุเมฺห, โมฆปุริสา, รชกภณฺฑิกํ อวหริสฺสถ! เนตํ, โมฆปุริสา, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย ปสนฺนานํ วา ภิโยฺยภาวาย; อถ เขฺวตํ, โมฆปุริสา, อปฺปสนฺนานเญฺจว อปฺปสาทาย ปสนฺนานญฺจ เอกจฺจานํ อญฺญถตฺตายา’’ติฯ อถ โข ภควา ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อเนกปริยาเยน วิครหิตฺวา ทุพฺภรตาย…เป.… วีริยารมฺภสฺส วณฺณํ ภาสิตฺวา ภิกฺขูนํ ตทนุจฺฉวิกํ ตทนุโลมิกํ ธมฺมิํ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามเนฺตสิ…เป.… ‘‘เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๙๑. **“โย ปน ภิกฺขุ คามา วา อรญฺญา วา อทินฺนํ เถยฺยสงฺขาตํ อาทิเยยฺย, ยถารูเป อทินฺนาทาเน ราชาโน โจรํ คเหตฺวา หเนยฺยุํ วา พเนฺธยฺยุํ วา ปพฺพาเชยฺยุํ วา – ‘โจโรสิ พาโลสิ มูโฬฺหสิ เถโนสี’ติ, ตถารูปํ ภิกฺขุ อทินฺนํ อาทิยมาโน อยมฺปิ ปาราชิโก โหติ อสํวาโส”**ติฯ

๙๒. **โย ปนา**ติ โย ยาทิโส…เป.… **ภิกฺขู**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมิํ อเตฺถ อธิเปฺปโต ภิกฺขูติฯ

คาโม นาม เอกกุฎิโกปิ คาโม, ทฺวิกุฎิโกปิ คาโม, ติกุฎิโกปิ คาโม, จตุกุฎิโกปิ คาโม, สมนุสฺสปิ คาโม, อมนุสฺสปิ คาโม, ปริกฺขิโตฺตปิ คาโม, อปริกฺขิโตฺตปิ คาโม, โคนิสาทินิวิโฎฺฐปิ คาโม, โยปิ สโตฺถ อติเรกจตุมาสนิวิโฎฺฐ โสปิ วุจฺจติ คาโมฯ

คามูปจาโรนาม ปริกฺขิตฺตสฺส คามสฺส อินฺทขีเล [อินฺทขิเล (ก.)]ฐิตสฺส มชฺฌิมสฺส ปุริสสฺส เลฑฺฑุปาโต, อปริกฺขิตฺตสฺส คามสฺส ฆรูปจาเร ฐิตสฺส มชฺฌิมสฺส ปุริสสฺส เลฑฺฑุปาโตฯ

อรญฺญํนาม ฐเปตฺวา คามญฺจ คามูปจารญฺจ อวเสสํ อรญฺญํ นามฯ

อทินฺนํ นามํ ยํ อทินฺนํ อนิสฺสฏฺฐํ อปริจฺจตฺตํ รกฺขิตํ โคปิตํ มมายิตํ ปรปริคฺคหิตํฯ เอตํ อทินฺนํ นามฯ

เถยฺยสงฺขาตนฺติ เถยฺยจิโตฺต อวหรณจิโตฺตฯ

อาทิเยยฺยาติ อาทิเยยฺย หเรยฺย อวหเรยฺย อิริยาปถํ วิโกเปยฺย ฐานา จาเวยฺย สเงฺกตํ วีตินาเมยฺยฯ

ยถารูปํนาม ปาทํ วา ปาทารหํ วา อติเรกปาทํ วาฯ

ราชาโนนาม ปถพฺยาราชา ปเทสราชา มณฺฑลิกา อนฺตรโภคิกา อกฺขทสฺสา มหามตฺตา, เย วา ปน เฉชฺชเภชฺชํ กโรนฺตา อนุสาสนฺติฯ เอเต ราชาโน นามฯ

โจโร นาม โย ปญฺจมาสกํ วา อติเรกปญฺจมาสกํ วา อคฺฆนกํ อทินฺนํ เถยฺยสงฺขาตํ อาทิยติฯ เอโส โจโร นามฯ

หเนยฺยุํ วาติ หเตฺถน วา ปาเทน วา กสาย วา เวเตฺตน วา อฑฺฒทณฺฑเกน วา เฉชฺชาย วา หเนยฺยุํฯ

พเนฺธยฺยุํ วาติ รชฺชุพนฺธเนน วา อนฺทุพนฺธเนน วา สงฺขลิกพนฺธเนน วา ฆรพนฺธเนน วา นครพนฺธเนน วา คามพนฺธเนน วา นิคมพนฺธเนน วา พเนฺธยฺยุํ, ปุริสคุตฺติํ วา กเรยฺยุํฯ

ปพฺพาเชยฺยุํ วาติ คามา วา นิคมา วา นครา วา ชนปทา วา ชนปทปเทสา วา ปพฺพาเชยฺยุํฯ

โจโรสิ พาโลสิ มูโฬฺหสิ เถโนสีติ ปริภาโส เอโสฯ

ตถารูปํนาม ปาทํ วา ปาทารหํ วา อติเรกปาทํ วาฯ

อาทิยมาโนติ อาทิยมาโน หรมาโน อวหรมาโน อิริยาปถํ วิโกปยมาโน ฐานา จาวยมาโน สเงฺกตํ วีตินามยมาโนฯ

อยมฺปีติ ปุริมํ อุปาทาย วุจฺจติฯ

ปาราชิโก โหตีติ เสยฺยถาปิ นาม ปณฺฑุปลาโส พนฺธนา ปวุโตฺต [หริตตฺตาย (สี. สฺยา.)] อภโพฺพ หริตตฺถาย [หริตตฺตาย (สี. สฺยา.)], เอวเมว ภิกฺขุ ปาทํ วา ปาทารหํ วา อติเรกปาทํ วา อทินฺนํ เถยฺยสงฺขาตํ อาทิยิตฺวา อสฺสมโณ โหติ อสกฺยปุตฺติโยฯ เตน วุจฺจติ – ‘ปาราชิโก โหตี’ติฯ

อสํวาโสติ สํวาโส นาม เอกกมฺมํ เอกุเทฺทโส สมสิกฺขตาฯ เอโส สํวาโส นามฯ โส เตน สทฺธิํ นตฺถิฯ เตน วุจฺจติ – ‘อสํวาโส’ติฯ

๙๓. ภูมฏฺฐํ ถลฏฺฐํ อากาสฏฺฐํ เวหาสฏฺฐํ อุทกฏฺฐํ นาวฏฺฐํ ยานฏฺฐํ ภารฏฺฐํ อารามฏฺฐํ วิหารฏฺฐํ เขตฺตฏฺฐํ วตฺถุฏฺฐํ คามฏฺฐํ อรญฺญฏฺฐํ อุทกํ ทนฺตโปณํ [ทนฺตโปนํ (สี. ก.)]วนปฺปติ หรณกํ อุปนิธิ สุงฺกฆาตํ ปาโณ อปทํ ทฺวิปทํ จตุปฺปทํ พหุปฺปทํ โอจรโก โอณิรกฺโข สํวิทาวหาโร สเงฺกตกมฺมํ นิมิตฺตกมฺมนฺติฯ

๙๔. **ภูมฏฺฐํ**นาม ภณฺฑํ ภูมิยํ นิกฺขิตฺตํ โหติ นิขาตํ ปฏิจฺฉนฺนํฯ ภูมฏฺฐํ ภณฺฑํ อวหริสฺสามีติ เถยฺยจิตฺโต ทุติยํ วา ปริเยสติ กุทาลํ วา ปิฏกํ วา ปริเยสติ คจฺฉติ วา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ตตฺถ ชาตกํ กฏฺฐํ วา ลตํ วา ฉินฺทติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ตตฺถ ปํสุํ ขณติ วา พฺยูหติ [วิยูหติ (สฺยา.)] วา อุทฺธรติ วา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ กุมฺภึ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ผนฺทาเปติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ ฐานา จาเวติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ อตฺตโน ภาชนํ ปเวเสตฺวา ปญฺจมาสกํ วา อติเรกปญฺจมาสกํ วา อคฺฆนกํ เถยฺยจิตฺโต อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ผนฺทาเปติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ อตฺตโน ภาชนคตํ วา กโรติ มุฏฺฐึ วา ฉินฺทติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ สุตฺตารุฬฺหํ ภณฺฑํ ปามงฺคํ วา กณฺฐสุตฺตกํ วา กฏิสุตฺตกํ วา สาฏกํ วา เวฐนํ วา เถยฺยจิตฺโต อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ผนฺทาเปติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ โกฏิยํ คเหตฺวา อุจฺจาเรติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ ฆํสนฺโต นีหรติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ อนฺตมโส เกสคฺคมตฺตมฺปิ กุมฺภิมุขา โมเจติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ สปฺปึ วา เตลํ วา มธุํ วา ผาณิตํ วา ปญฺจมาสกํ วา อติเรกปญฺจมาสกํ วา อคฺฆนกํ เถยฺยจิตฺโต เอเกน ปโยเคน ปิวติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ ตเตฺถว ภินฺทติ วา ฉเฑฺฑติ วา ฌาเปติ วา อปริโภคํ วา กโรติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

๙๕. **ถลฏฺฐํ**นาม ภณฺฑํ ถเล นิกฺขิตฺตํ โหติฯ ถลฏฺฐํ ภณฺฑํ อวหริสฺสามีติ เถยฺยจิตฺโต ทุติยํ วา ปริเยสติ คจฺฉติ วา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ผนฺทาเปติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ ฐานา จาเวติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ

๙๖. **อากาสฏฺฐํ** นาม ภณฺฑํ อากาสคตํ โหติฯ โมโร วา กปิญฺชโร วา ติตฺติโร วา วฏฺฏโก วา, สาฏกํ วา เวฐนํ วา หิรญฺญํ วา สุวณฺณํ วา ฉิชฺชมานํ ปตติฯ อากาสฏฺฐํ ภณฺฑํ อวหริสฺสามีติ เถยฺยจิตฺโต ทุติยํ วา ปริเยสติ คจฺฉติ วา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส ฯ คมนํ อุปจฺฉินฺทติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ผนฺทาเปติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ ฐานา จาเวติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ

๙๗. **เวหาสฏฺฐํ** นาม ภณฺฑํ เวหาสคตํ โหติฯ มเญฺจ วา ปีเฐ วา จีวรวํเส วา จีวรรชฺชุยา วา ภิตฺติขิเล วา นาคทเนฺต วา รุเกฺข วา ลคฺคิตํ โหติ, อนฺตมโส ปตฺตาธารเกปิฯ เวหาสฏฺฐํ ภณฺฑํ อวหริสฺสามีติ เถยฺยจิตฺโต ทุติยํ วา ปริเยสติ คจฺฉติ วา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ผนฺทาเปติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ ฐานา จาเวติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ

๙๘. **อุทกฏฺฐํ** นาม ภณฺฑํ อุทเก นิกฺขิตฺตํ โหติฯ อุทกฏฺฐํ ภณฺฑํ อวหริสฺสามีติ เถยฺยจิตฺโต ทุติยํ วา ปริเยสติ คจฺฉติ วา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ นิมุชฺชติ วา อุมฺมุชฺชติ วา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ผนฺทาเปติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ ฐานา จาเวติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ ตตฺถ ชาตกํ อุปฺปลํ วา ปทุมํ วา ปุณฺฑรีกํ วา ภิสํ วา มจฺฉํ วา กจฺฉปํ วา ปญฺจมาสกํ วา อติเรกปญฺจมาสกํ วา อคฺฆนกํ เถยฺยจิตฺโต อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ผนฺทาเปติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ ฐานา จาเวติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ

๙๙. **นาวา**นาม ยาย ตรติฯ **นาวฏฺฐํ** นาม ภณฺฑํ นาวาย นิกฺขิตฺตํ โหติฯ ‘‘นาวฏฺฐํ ภณฺฑํ อวหริสฺสามี’’ติ เถยฺยจิตฺโต ทุติยํวา ปริเยสติ คจฺฉติ วา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ผนฺทาเปติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ ฐานา จาเวติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ นาวํ อวหริสฺสามีติ เถยฺยจิตฺโต ทุติยํ วา ปริเยสติ คจฺฉติ วา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ผนฺทาเปติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ พนฺธนํ โมเจติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ พนฺธนํ โมเจตฺวา อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ผนฺทาเปติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ อุทฺธํ วา อโธ วา ติริยํ วา อนฺตมโส เกสคฺคมตฺตมฺปิ สงฺกาเมติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ

๑๐๐. **ยานํ**นาม วยฺหํ รโถ สกฏํ สนฺทมานิกาฯ **ยานฏฺฐํ**นาม ภณฺฑํ ยาเน นิกฺขิตฺตํ โหติฯ ยานฏฺฐํ ภณฺฑํ อวหริสฺสามีติ เถยฺยจิตฺโต ทุติยํ วา ปริเยสติ คจฺฉติ วา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ผนฺทาเปติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ ฐานา จาเวติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ ยานํ อวหริสฺสามีติ เถยฺยจิตฺโต ทุติยํ วา ปริเยสติ คจฺฉติ วา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ผนฺทาเปติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ ฐานา จาเวติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ

๑๐๑. ***ภาโร***นาม สีสภาโร ขนฺธภาโร กฏิภาโร โอลมฺพโกฯ สีเส ภารํ เถยฺยจิตฺโต อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ผนฺทาเปติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ ขนฺธํ โอโรเปติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ ขเนฺธ ภารํ เถยฺยจิตฺโต อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ผนฺทาเปติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ กฏึ โอโรเปติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ กฏิยา ภารํ เถยฺยจิตฺโต อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ผนฺทาเปติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ หเตฺถน คณฺหาติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ หเตฺถ ภารํ เถยฺยจิตฺโต ภูมิยํ นิกฺขิปติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ เถยฺยจิตฺโต ภูมิโต คณฺหาติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ

๑๐๒. **อาราโม** นาม ปุปฺผาราโม ผลาราโมฯ **อารามฏฺฐํ** นาม ภณฺฑํ อาราเม จตูหิ ฐาเนหิ นิกฺขิตฺตํ โหติ – ภูมฏฺฐํ ถลฏฺฐํ, อากาสฏฺฐํ, เวหาสฏฺฐํฯ อารามฏฺฐํ ภณฺฑํ อวหริสฺสามีติ เถยฺยจิตฺโต ทุติยํ วา ปริเยสติ คจฺฉติ วา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ผนฺทาเปติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ ฐานา จาเวติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ ตตฺถ ชาตกํ มูลํ วา ตจํ วา ปตฺตํ วา ปุปฺผํ วา ผลํ วา ปญฺจมาสกํ วา อติเรกปญฺจมาสกํ วา อคฺฆนกํ เถยฺยจิตฺโต อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ผนฺทาเปติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ ฐานา จาเวติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ อารามํ อภิยุญฺชติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ สามิกสฺส วิมตึ อุปฺปาเทติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ สามิโก น มยฺหํ ภวิสฺสตีติ ธุรํ นิกฺขิปติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ ธมฺมํ จรโนฺต สามิกํ ปราเชติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ ธมฺมํ จรโนฺต ปรชฺชติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ

๑๐๓. **วิหารฏฺฐํ** นาม ภณฺฑํ วิหาเร จตูหิ ฐาเนหิ นิกฺขิตฺตํ โหติ – ภูมฏฺฐํ, ถลฏฺฐํ, อากาสฏฺฐํ, เวหาสฏฺฐํฯ วิหารฏฺฐํ ภณฺฑํ อวหริสฺสามีติ เถยฺยจิตฺโต ทุติยํ วา ปริเยสติ คจฺฉติ วา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ผนฺทาเปติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ ฐานา จาเวติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ วิหารํ อภิยุญฺชติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ สามิกสฺส วิมตึ อุปฺปาเทติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ สามิโก น มยฺหํ ภวิสฺสตีติ ธุรํ นิกฺขิปติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ ธมฺมํ จรโนฺต สามิกํ ปราเชติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ ธมฺมํ จรโนฺต ปรชฺชติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ

๑๐๔. **เขตฺตํ** นาม ยตฺถ ปุพฺพณฺณํ วา อปรณฺณํ วา ชายติฯ **เขตฺตฏฺฐํ**นาม ภณฺฑํ เขเตฺต จตูหิ ฐาเนหิ นิกฺขิตฺตํ โหติ – ภูมฏฺฐํ, ถลฏฺฐํ, อากาสฏฺฐํ, เวหาสฏฺฐํฯ เขตฺตฏฺฐํ ภณฺฑํ อวหริสฺสามี

ติ เถยฺยจิตฺโต ทุติยํ วา ปริเยสติ คจฺฉติ วา, อาปตฺติ, ทุกฺกฏสฺสฯ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ผนฺทาเปติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ ฐานา จาเวติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ ตตฺถ ชาตกํ ปุพฺพณฺณํ วา อปรณฺณํ วา ปญฺจมาสกํ วา อติเรกปญฺจมาสกํ วา อคฺฆนกํ เถยฺยจิตฺโต อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ผนฺทาเปติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ ฐานา จาเวติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ เขตฺตํ อภิยุญฺชติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ สามิกสฺส วิมตึ อุปฺปาเทติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ สามิโก น มยฺหํ ภวิสฺสตีติ ธุรํ นิกฺขิปติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ ธมฺมํ จรโนฺต สามิกํ ปราเชติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ ธมฺมํ จรโนฺต ปรชฺชติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ ขิลํ วา รชฺชุํ วา วตึ วา มริยาทํ วา สงฺกาเมติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ เอกํ ปโยคํ อนาคเต, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ ตสฺมึ ปโยเค อาคเต, อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ

๑๐๕. **วตฺถุ**นาม อารามวตฺถุ วิหารวตฺถุฯ **วตฺถุฏฺฐํ** นาม ภณฺฑํ วตฺถุสฺมึ จตูหิ ฐาเนหิ นิกฺขิตฺตํ โหติ – ภูมฏฺฐํ, ถลฏฺฐํ, อากาสฏฺฐํ, เวหาสฏฺฐํฯ วตฺถุฏฺฐํ ภณฺฑํ อวหริสฺสามีติ เถยฺยจิตฺโต ทุติยํ วา ปริเยสติ คจฺฉติ วา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ผนฺทาเปติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ ฐานา จาเวติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ วตฺถุํ อภิยุญฺชติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ สามิกสฺส วิมตึ อุปฺปาเทติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ สามิโก น มยฺหํ ภวิสฺสตีติ ธุรํ นิกฺขิปติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ ธมฺมํ จรโนฺต สามิกํ ปราเชติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ ธมฺมํ จรโนฺต ปรชฺชติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ ขีลํวา รชฺชุํ วา วตึ วา ปาการํ วา สงฺกาเมติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ เอกํ ปโยคํ อนาคเต อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ ตสฺมึ ปโยเค อาคเต อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ

๑๐๖. **คามฏฺฐํ** นาม ภณฺฑํ คาเม จตูหิ ฐาเนหิ นิกฺขิตฺตํ โหติ – ภูมฏฺฐํ, ถลฏฺฐํ, อากาสฏฺฐํ, เวหาสฏฺฐํฯ คามฏฺฐํ ภณฺฑํ อวหริสฺสามีติ เถยฺยจิตฺโต ทุติยํ วา ปริเยสติ คจฺฉติ วา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ผนฺทาเปติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ ฐานา จาเวติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ

๑๐๗. **อรญฺญํ** นาม ยํ มนุสฺสานํ ปริคฺคหิตํ โหติ, ตํ อรญฺญํฯ **อรญฺญฏฺฐํ** นาม ภณฺฑํ อรเญฺญ จตูหิ ฐาเนหิ นิกฺขิตฺตํ โหติ – ภูมฏฺฐํ, ถลฏฺฐํ, อากาสฏฺฐํ, เวหาสฏฺฐํฯ อรญฺญฏฺฐํ ภณฺฑํ อวหริสฺสามีติ เถยฺยจิตฺโต ทุติยํ วา ปริเยสติ คจฺฉติ วา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ผนฺทาเปติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ ฐานา จาเวติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ ตตฺถ ชาตกํ กฏฺฐํ วา ลตํ วา ติณํ วา ปญฺจมาสกํ วา อติเรกปญฺจมาสกํ วา อคฺฆนกํ เถยฺยจิตฺโต อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ผนฺทาเปติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ ฐานา จาเวติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ

๑๐๘. **อุทกํ**นาม ภาชนคตํ วา โหติ โปกฺขรณิยา วา ตฬาเก วาฯ เถยฺยจิตฺโต อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ผนฺทาเปติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ ฐานา จาเวติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺส ฯ อตฺตโน ภาชนํ ปเวเสตฺวา ปญฺจมาสกํ วา อติเรกปญฺจมาสกํ วา อคฺฆนกํ อุทกํ เถยฺยจิตฺโต อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ผนฺทาเปติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ อตฺตโน ภาชนคตํ กโรติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ มริยาทํ ภินฺทติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ มริยาทํ ภินฺทิตฺวา ปญฺจมาสกํ วา อติเรกปญฺจมาสกํ วา อคฺฆนกํ อุทกํ นิกฺขาเมติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ อติเรกมาสกํ วา อูนปญฺจมาสกํ วา อคฺฆนกํ อุทกํ นิกฺขาเมติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ มาสกํ วา อูนมาสกํ วา อคฺฆนกํ อุทกํ นิกฺขาเมติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

๑๐๙. **ทนฺตโปณํ** นาม ฉินฺนํ วา อจฺฉินฺนํ วาฯ ปญฺจมาสกํ วา อติเรกปญฺจมาสกํ วา อคฺฆนกํ เถยฺยจิตฺโต อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ผนฺทาเปติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ ฐานา จาเวติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ

๑๑๐. **วนปฺปติ** นาม โย มนุสฺสานํ ปริคฺคหิโต โหติ รุกฺโข ปริโภโคฯ เถยฺยจิตฺโต ฉินฺทติ, ปหาเร ปหาเร อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ เอกํ ปหารํ อนาคเต, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ ตสฺมิํ ปหาเร อาคเต, อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ

๑๑๑. **หรณกํ** นาม อญฺญสฺส หรณกํ ภณฺฑํฯ เถยฺยจิตฺโต อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ผนฺทาเปติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ ฐานา จาเวติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ สหภณฺฑหารกํ ปทสา เนสฺสามีติปฐมํ ปาทํ สงฺกาเมติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ ทุติยํ ปาทํ สงฺกาเมติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ ปติตํ ภณฺฑํ คเหสฺสามีติ ปาตาเปติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ปติตํ ภณฺฑํ ปญฺจมาสกํ วา อติเรกปญฺจมาสกํ วา อคฺฆนกํ เถยฺยจิตฺโต อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ผนฺทาเปติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ ฐานา จาเวติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ

๑๑๒. **อุปนิธิ** นาม อุปนิกฺขิตฺตํ ภณฺฑํฯ เทหิ เม ภณฺฑนฺติ วุจฺจมาโน นาหํ คณฺหามีติ ภณติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ สามิกสฺส วิมติํ อุปฺปาเทติ , อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส ฯ สามิโก น มยฺหํ ทสฺสตีติ ธุรํ นิกฺขิปติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ ธมฺมํ จรโนฺต สามิกํ ปราเชติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ ธมฺมํ จรโนฺต ปรชฺชติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ

๑๑๓. **สุงฺกฆาตํ** นาม รญฺญา ฐปิตํ โหติ ปพฺพตขเณฺฑ วา นทีติเตฺถ วา คามทฺวาเร วา – ‘อตฺร ปวิฏฺฐสฺส สุงฺกํ คณฺหนฺตู’ติฯ ตตฺร ปวิสิตฺวา ราชคฺคํ [ราชคฺฆํ (สี. สฺยา.)] ภณฺฑํ ปญฺจมาสกํ วา อติเรกปญฺจมาสกํ วา อคฺฆนกํ เถยฺยจิตฺโต อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ผนฺทาเปติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ ปฐมํ ปาทํ สุงฺกฆาตํ อติกฺกาเมติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ ทุติยํ ปาทํ อติกฺกาเมติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ อโนฺตสุงฺกฆาเต ฐิโต พหิสุงฺกฆาตํ ปาเตติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ สุงฺกํ ปริหรติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

๑๑๔. **ปาโณ** นาม มนุสฺสปาโณ วุจฺจติฯ เถยฺยจิตฺโต อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ผนฺทาเปติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ ฐานา จาเวติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ ปทสา เนสฺสามีติ ปฐมํ ปาทํ สงฺกาเมติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ ทุติยํ ปาทํ สงฺกาเมติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ

อปทํ นาม อหิ มจฺฉาฯ ปญฺจมาสกํ วา อติเรกปญฺจมาสกํ วา อคฺฆนกํ เถยฺยจิตฺโต อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ผนฺทาเปติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ ฐานา จาเวติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ

๑๑๕. **ทฺวิปทํ** นาม มนุสฺสา, ปกฺขชาตาฯ เถยฺยจิตฺโต อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ผนฺทาเปติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ ฐานา จาเวติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ ปทสา เนสฺสามีติ ปฐมํ ปาทํ สงฺกาเมติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ ทุติยํ ปาทํ สงฺกาเมติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ

๑๑๖. **จตุปฺปทํ** นาม – หตฺถี อสฺสา โอฏฺฐา โคณา คทฺรภา ปสุกาฯ เถยฺยจิตฺโต อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ผนฺทาเปติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ ฐานา จาเวติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ ปทสา เนสฺสามีติ ปฐมํ ปาทํ สงฺกาเมติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ ทุติยํ ปาทํ สงฺกาเมติ, อาปตฺ

ติ ถุลฺลจฺจยสฺส ฯ ตติยํ ปาทํ สงฺกาเมติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส ฯ จตุตฺถํ ปาทํ สงฺกาเมติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺส ฯ

๑๑๗. **พหุปฺปทํ** นาม – วิจฺฉิกา สตปที อุจฺจาลิงฺคปาณกา ฯ ปญฺจมาสกํ วา อติเรกปญฺจมาสกํ วา อคฺฆนกํ เถยฺยจิตฺโต อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส ฯ ผนฺทาเปติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส ฯ ฐานา จาเวติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺส ฯ ปทสา เนสฺสามีติ สงฺกาเมติ, ปเท ปเท อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส ฯ ปจฺฉิมํ ปาทํ สงฺกาเมติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺส ฯ

๑๑๘. **โอจรโก** นาม ภณฺฑํ โอจริตฺวา อาจิกฺขติ – ‘‘อิตฺถนฺนามํ ภณฺฑํ อวหรา’’ติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส ฯ โส ตํ ภณฺฑํ อวหรติ, อาปตฺติ อุภินฺนํ ปาราชิกสฺส ฯ

โอณิรกฺโขนาม อาหฏํ ภณฺฑํ โคเปนฺโต ปญฺจมาสกํ วา อติเรกปญฺจมาสกํ วา อคฺฆนกํ เถยฺยจิตฺโต อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส ฯ ผนฺทาเปติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส ฯ ฐานา จาเวติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺส ฯ

สํวิทาวหาโร นาม สมฺพหุลา สํวิทหิตฺวา เอโก ภณฺฑํ อวหรติ, อาปตฺติ สพฺเพสํ ปาราชิกสฺส ฯ

๑๑๙. **สงฺเกตกมฺมํ**นาม สงฺเกตํ กโรติ – ‘‘ปุเรภตฺตํ วา ปจฺฉาภตฺตํ วา รตฺติํ วา ทิวา วา เตน สงฺเกเตน ตํ ภณฺฑํ อวหรา’’ติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส ฯ เตน สงฺเกเตน ตํ ภณฺฑํ อวหรติ, อาปตฺติ อุภินฺนํ ปาราชิกสฺส ฯ ตํ สงฺเกตํ ปุเร วา ปจฺฉา วา ตํ ภณฺฑํ อวหรติ, มูลฏฺฐสฺส อนาปตฺติ ฯ อวหารกสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺส ฯ

๑๒๐. **นิมิตฺตกมฺมํ** นาม นิมิตฺตํ กโรติ ฯ อกฺขิํ วา นิขณิสฺสามิ ภมุกํ วา อุกฺขิปิสฺสามิ สีสํ วา อุกฺขิปิสฺสามิ, เตน นิมิตฺเตน ตํ ภณฺฑํ อวหราติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส ฯ เตน นิมิตฺเตน ตํ ภณฺฑํ อวหรติ, อาปตฺติ อุภินฺนํ ปาราชิกสฺส ฯ ตํ นิมิตฺตํ ปุเร วา ปจฺฉา วา ตํ ภณฺฑํ อวหรติ, มูลฏฺฐสฺส อนาปตฺติ ฯ อวหารกสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺส ฯ

๑๒๑. ภิกฺขุภิกฺขุํ อาณาเปติ – ‘‘อิตฺถนฺนามํ ภณฺฑํ อวหรา’’ติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส ฯ โส ตํ มญฺญมาโน ตํ อวหรติ, อาปตฺติ อุภินฺนํ ปาราชิกสฺส ฯ

ภิกฺขุ ภิกฺขุํ อาณาเปติ – ‘‘อิตฺถนฺนามํ ภณฺฑํ อวหรา’’ติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส ฯ โส ตํ มญฺญมาโน อญฺญํ อวหรติ, มูลฏฺฐสฺส อนาปตฺติ ฯ อวหารกสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺส ฯ

ภิกฺขุ ภิกฺขุํ อาณาเปติ – ‘‘อิตฺถนฺนามํ ภณฺฑํ อวหรา’’ติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส ฯ โส อญฺญํ มญฺญมาโน ตํ อวหรติ, อาปตฺติ อุภินฺนํ ปาราชิกสฺส ฯ

ภิกฺขุ ภิกฺขุํ อาณาเปติ – ‘‘อิตฺถนฺนามํ ภณฺฑํ อวหรา’’ติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส ฯ โส อญฺญํ มญฺญมาโน อญฺญํ อวหรติ, มูลฏฺฐสฺส อนาปตฺติ ฯ อวหารกสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺส ฯ

ภิกฺขุ ภิกฺขุํ อาณาเปติ – ‘‘อิตฺถนฺนามสฺส ปาวท – ‘อิตฺถนฺนาโม อิตฺถนฺนามสฺส ปาวทตุ – อิตฺถนฺนาโม อิตฺถนฺนามํ ภณฺฑํ อวหรตู’’’ติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส។ โส อิตรสฺส อาโรเจติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส។ อวหารโก ปฏิคฺคณฺหาติ, มูลฏฺฐสฺส อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส។ โส ตํ ภณฺฑํ อวหรติ, อาปตฺติ สเพฺพสํ ปาราชิกสฺส។

ภิกฺขุ ภิกฺขุํ อาณาเปติ – ‘‘อิตฺถนฺนามสฺส ปาวท – ‘อิตฺถนฺนาโม อิตฺถนฺนามสฺส ปาวทตุ – อิตฺถนฺนาโม อิตฺถนฺนามํ ภณฺฑํ อวหรตู’’’ติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส។ โส อญฺญํ อาณาเปติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส។ อวหารโก ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส។ โส ตํ ภณฺฑํ อวหรติ, มูลฏฺฐสฺส อนาปตฺติ។ อาณาปกสฺส จ อวหารกสฺส จ อาปตฺติ ปาราชิกสฺส។

ภิกฺขุ ภิกฺขุํ อาณาเปติ – ‘‘อิตฺถนฺนามํภณฺฑํ อวหรา’’ติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส។ โส คนฺตฺวา ปุน ปจฺจาคจฺฉติ – ‘‘นาหํ สโกฺกมิ ตํ ภณฺฑํ อวหริตุ’’นฺติ។ โส ปุน อาณาเปติ – ‘‘ยทา สโกฺกสิ ตทา ตํ ภณฺฑํ อวหรา’’ติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส។ โส ตํ ภณฺฑํ อวหรติ, อาปตฺติ อุภินฺนํ ปาราชิกสฺส។

ภิกฺขุ ภิกฺขุํ อาณาเปติ – ‘‘อิตฺถนฺนามํ ภณฺฑํ อวหรา’’ติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส។ โส อาณาเปตฺวา วิปฺปฏิสารี น สาเวติ – ‘‘มา อวหรี’’ติ។ โส ตํ ภณฺฑํ อวหรติ, อาปตฺติ อุภินฺนํ ปาราชิกสฺส។

ภิกฺขุ ภิกฺขุํ อาณาเปติ – ‘‘อิตฺถนฺนามํ ภณฺฑํ อวหรา’’ติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส។ โส อาณาเปตฺวา วิปฺปฏิสารี สาเวติ – ‘‘มา อวหรี’’ติ។ โส ‘‘อาณโตฺต อหํ ตยา’’ติ, ตํ ภณฺฑํ อวหรติ, มูลฏฺฐสฺส อนาปตฺติ។ อวหารกสฺสอาปตฺติ ปาราชิกสฺส។

ภิกฺขุ ภิกฺขุํ อาณาเปติ – ‘‘อิตฺถนฺนามํ ภณฺฑํ อวหรา’’ติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส។ โส อาณาเปตฺวา วิปฺปฏิสารี สาเวติ – ‘‘มา อวหรี’’ติ។ โส ‘‘สาธู’’ติ [สุฏฺฐูติ (ก.)]? โอรมติ, อุภินฺนํ อนาปตฺติ។

๑๒๒. ปญฺจหิ อากาเรหิ อทินฺนํ อาทิยนฺตสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺส – ปรปริคฺคหิตญฺจ โหติ, ปรปริคฺคหิตสญฺญี จ, ครุโก จ โหติ ปริกฺขาโร, ปญฺจมาสโก วา อติเรกปญฺจมาสโก วา, เถยฺยจิตฺตญฺจ ปจฺจุปฏฺฐิตํ โหติ។ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส។ ผนฺทาเปติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส។ ฐานา จาเวติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺส។

๑๒๓. ปญฺจหิ อากาเรหิ อทินฺนํ อาทิยนฺตสฺส อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส – ปรปริคฺคหิตญฺจ โหติ, ปรปริคฺคหิตสญฺญี จ, ลหุโก จ โหติ ปริกฺขาโร, อติเรกมาสโก วา อูนปญฺจมาสโก วา, เถยฺยจิตฺตญฺจ ปจฺจุปฏฺฐิตํ โหติ។ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส។ ผนฺทาเปติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส។ ฐานา จาเวติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส។

๑๒๔. ปญฺจหิ อากาเรหิ อทินฺนํ อาทิยนฺตสฺส อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส។ ปรปริคฺคหิตญฺจ โหติ, ปรปริคฺคหิตสญฺญี จ, ลหุโก จ โหติ ปริกฺขาโร, มาสโก วา อูนมาสโก วา, เถยฺยจิตฺตญฺจ ปจฺจุปฏฺฐิตํ โหติ។ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส។ ผนฺทาเปติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส។ ฐานา จาเวติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส។

๑๒๕. ฉหิ อากาเรหิ อทินฺนํ อาทิยนฺตสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺส។ น จ สกสญฺญี, น จ วิสฺสาสคฺคาหี, น จ ตาวกาลิกํ, ครุโก จ โหติ ปริกฺขาโร, ปญฺจมาสโก วา อติเรกปญฺจมาสโก วา, เถยฺ

ยจิตฺตญฺจ ปจฺจุปฏฺฐิตํ โหติฯ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ผนฺทาเปติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ ฐานา จาเวติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ

๑๒๖. ฉหิ อากาเรหิ อทินฺนํ อาทิยนฺตสฺส อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ น จ สกสญฺญี, น จ วิสฺสาสคฺคาหี, น จ ตาวกาลิกํ, ลหุโก จ โหติ ปริกฺขาโร อติเรกมาสโก วา อูนปญฺจมาสโก วา, เถยฺยจิตฺตญฺจ ปจฺจุปฏฺฐิตํ โหติฯ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ผนฺทาเปติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ฐานา จาเวติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ

๑๒๗. ฉหิ อากาเรหิ อทินฺนํ อาทิยนฺตสฺส อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ น จ สกสญฺญี, น จ วิสฺสาสคฺคาหี, น จ ตาวกาลิกํ, ลหุโก จ โหติ ปริกฺขาโร, มาสโก วา อูนมาสโก วา, เถยฺยจิตฺตญฺจ ปจฺจุปฏฺฐิตํ โหติฯ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ผนฺทาเปติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ฐานา จาเวติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

๑๒๘. ปญฺจหิ อากาเรหิ อทินฺนํ อาทิยนฺตสฺส อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ น จ ปรปริคฺคหิตํ โหติ, ปรปริคฺคหิตสญฺญี จ, ครุโก จ โหติ ปริกฺขาโร, ปญฺจมาสโก วา อติเรกปญฺจมาสโก วา, เถยฺยจิตฺตญฺจ ปจฺจุปฏฺฐิตํ โหติฯ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ผนฺทาเปติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ฐานา จาเวติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

๑๒๙. ปญฺจหิ อากาเรหิ อทินฺนํ อาทิยนฺตสฺส อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ น จ ปรปริคฺคหิตํ โหติ, ปรปริคฺคหิตสญฺญี จ, ลหุโก จ โหติ ปริกฺขาโร, อติเรกมาสโก วา อูนปญฺจมาสโก วา, เถยฺยจิตฺตญฺจ ปจฺจุปฏฺฐิตํ โหติฯ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ผนฺทาเปติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ฐานา จาเวติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

๑๓๐. ปญฺจหิ อากาเรหิ อทินฺนํ อาทิยนฺตสฺส อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ น จ ปรปริคฺคหิตํ โหติ, ปรปริคฺคหิตสญฺญี จ, ลหุโก จ โหติ ปริกฺขาโร, มาสโก วา อูนมาสโก วา, เถยฺยจิตฺตญฺจ ปจฺจุปฏฺฐิตํ โหติฯ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ผนฺทาเปติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ฐานา จาเวติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

๑๓๑. อนาปตฺติ สสญฺญิสฺส, วิสฺสาสคฺคาเห, ตาวกาลิเก, เปตปริคฺคเห, ติรจฺฉานคตปริคฺคเห, ปํสุกูลสญฺญิสฺส, อุมฺมตฺตกสฺส, (ขิตฺตจิตฺตสฺส เวทนาฏฺฏสฺส) [(ขิตฺตจิตฺตสฺส เวทนาฏฺฏสฺส) กตฺถจิ นตฺถิ] อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

อทินฺนาทานมฺหิ ปฐมภาณวาโร นิฏฺฐิโตฯ

วินีตวตฺถุอุทฺทานคาถา

รชเกหิ ปญฺจ อกฺขาตา, จตฺโร อตฺถรเณหิ จ;
อนฺธกาเรน เว ปญฺจ, ปญฺจ หารณเกน จฯ

นิรุตฺติยา ปญฺจ อกฺขาตา, วาเตหิ อปเร ทุเว;
อสมฺภินฺเน กุสาปาโต, ชนฺตเคฺคน [ชนฺตาฆเรน (สฺยา.)]สหา ทสฯ

วิฆาเสหิ ปญฺจ อกฺขาตา, ปญฺจ เจว อมูลกา;
ทุพฺภิเกฺข กุรมํสญฺจ [กูรมํสญฺจ (สฺยา.)], ปูวสกฺขลิโมทกาฯ

ฉปริกฺขารถวิกา , ภิสิวํสา น นิกฺขเม;
ขาทนียญฺจ วิสฺสาสํ, สสญฺญายปเร ทุเวฯ

สตฺตนาวหรามาติ, สตฺต เจว อวาหรุํ;
สงฺฆสฺส อวหรุํ สตฺต, ปุเปฺผหิ อปเร ทุเวฯ

ตโย จ วุตฺตวาทิโน, มณิ ตีณิ อติกฺกเม;
สูกรา จ มิคา มจฺฉา, ยานญฺจาปิ ปวตฺตยิฯ

ทุเว เปสี ทุเว ทารู, ปํสุกูลํ ทุเว ทกา;
อนุปุพฺพวิธาเนน , ตทโญฺญ น ปริปูรยิฯ

สาวตฺถิยา จตุโร มุฏฺฐี, เทฺว วิฆาสา ทุเว ติณา;
สงฺฆสฺส ภาชยุํ สตฺต, สตฺต เจว อสฺสามิกาฯ

ทารุทกา มตฺติกา เทฺว ติณานิ;
สงฺฆสฺส สตฺต อวหาสิ เสยฺยํ;
สสฺสามิกํ น จาปิ นีหเรยฺย;
หเรยฺย สสฺสามิกํ ตาวกาลิกํฯ

จมฺปา ราชคเห เจว, เวสาลิยา จ อชฺชุโก;
พาราณสี จ โกสมฺพี, สาคลา ทฬฺหิเกน จาติฯ

วินีตวตฺถุ

๑๓๒. เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู รชกตฺถรณํ คนฺตฺวา รชกภณฺฑิกํ อวหรึสุฯ เตสํ กุกฺกุจฺจํ อโหสิ – ‘‘ภควตา สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํฯ กจฺจิ นุ โข มยํ ปาราชิกํ อาปตฺตึ อาปนฺนา’’ติ ฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ ‘‘อาปตฺตึ ตุเมฺห, ภิกฺขเว, อาปนฺนา ปาราชิก’’นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ รชกตฺถรณํ คนฺตฺวา มหคฺฆํ ทุสฺสํ ปสฺสิตฺวา เถยฺยจิตฺตํ อุปฺปาเทสิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ – ‘‘ภควตา สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํ, กจฺจิ นุ โข อหํ ปาราชิกํ อาปตฺตึ อาปโนฺน’’ติ? ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสิฯ ‘‘อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, จิตฺตุปฺปาเท’’ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ รชกตฺถรณํ คนฺตฺวา มหคฺฆํ ทุสฺสํ ปสฺสิตฺวา เถยฺยจิโตฺต อามสิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… ‘‘อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, ปาราชิกสฺสฯ อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสา’’ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ รชกตฺถรณํ คนฺตฺวา มหคฺฆํ ทุสฺสํ ปสฺสิตฺวา เถยฺยจิโตฺต ผนฺทาเปสิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… ‘‘อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, ปาราชิกสฺสฯ อาปตฺติ ถุลฺ

ลจฺจยสฺสา’’ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ รชกตฺถรณํ คนฺตฺวา มหคฺฆํ ทุสฺสํ ปสฺสิตฺวา เถยฺยจิโตฺต ฐานา จาเวสิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป…. ‘‘อาปตฺติํ ตฺวํ, ภิกฺขุ, อาปโนฺน ปาราชิก’’นฺติฯ

๑๓๓. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ปิณฺฑจาริโก ภิกฺขุ มหคฺฆํ อุตฺตรตฺถรณํ ปสฺสิตฺวา เถยฺยจิตฺตํ อุปฺปาเทสิ…เป…. เถยฺยจิโตฺต อามสิ…เป…. เถยฺยจิโตฺต ผนฺทาเปสิ…เป…. เถยฺยจิโตฺต ฐานา จาเวสิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป…. ‘‘อาปตฺติํ ตฺวํ, ภิกฺขุ, อาปโนฺน ปาราชิก’’นฺติฯ

๑๓๔. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ ทิวา ภณฺฑํ ปสฺสิตฺวา นิมิตฺตํ อกาสิ – ‘รตฺติํ อวหริสฺสามี’ติฯ โส ตํ มญฺญมาโน ตํ อวหริ…เป…. ตํ มญฺญมาโน อญฺญํ อวหริ…เป…. อญฺญํ มญฺญมาโน ตํ อวหริ…เป…. อญฺญํ มญฺญมาโน อญฺญํ อวหริฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป…. ‘‘อาปตฺติํ ตฺวํ, ภิกฺขุ, อาปโนฺน ปาราชิก’’นฺติ ฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ ทิวา ภณฺฑํ ปสฺสิตฺวา นิมิตฺตํ อกาสิ – ‘‘รตฺติํ อวหริสฺสามี’’ติฯ โส ตํ มญฺญมาโน อตฺตโน ภณฺฑํ อวหริฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป…. ‘‘อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, ปาราชิกสฺสฯ อาปตฺติ ทุกฺกฎสฺสา’’ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ อญฺญสฺส ภณฺฑํ หรโนฺต สีเส ภารํ เถยฺยจิโตฺต อามสิ…เป…. เถยฺยจิโตฺต ผนฺทาเปสิ…เป…. เถยฺยจิโตฺต ขนฺธํ โอโรเปสิ…เป…. ขเนฺธ ภารํ เถยฺยจิโตฺต อามสิ…เป…. เถยฺยจิโตฺต ผนฺทาเปสิ…เป…. เถยฺยจิโตฺต กฎิํ โอโรเปสิ…เป…. กฎิยา ภารํ เถยฺยจิโตฺต อามสิ…เป…. เถยฺยจิโตฺต ผนฺทาเปสิ…เป…. เถยฺยจิโตฺต หเตฺถน อคฺคเหสิ…เป…. หเตฺถ ภารํ เถยฺยจิโตฺต ภูมิยํ นิกฺขิปิ…เป…. เถยฺยจิโตฺต ภูมิโต อคฺคเหสิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป…. ‘‘อาปตฺติํ ตฺวํ, ภิกฺขุ, อาปโนฺน ปาราชิก’’นฺติฯ

๑๓๕. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ อโชฺฌกาเส จีวรํ ปตฺถริตฺวา วิหารํ ปาวิสิฯ อญฺญตโร ภิกฺขุ – ‘มายิทํ จีวรํ นสฺสี’ติ, ปฎิสาเมสิฯ โส นิกฺขมิตฺวา ตํ ภิกฺขุํ ปุจฺฉิ – ‘‘อาวุโส, มยฺหํ จีวรํ เกน อวหฎ’’นฺติ ? โส เอวมาห – ‘‘มยา อวหฎ’’นฺติฯ ‘‘โส ตํ อาทิยิ, อสฺสมโณสิ ตฺว’’นฺติฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป….ฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสิฯ ‘‘กิํจิโตฺต ตฺวํ, ภิกฺขู’’ติ? ‘‘นิรุตฺติปโถ อหํ, ภควา’’ติฯ ‘‘อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, นิรุตฺติปเถ’’ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ ปีเฐ จีวรํ นิกฺขิปิตฺวาฯ ปีเฐ นิสีทนํ นิกฺขิปิตฺวา… เหฎฺฐาปีเฐ ปตฺตํ นิกฺขิปิตฺวา วิหารํ ปาวิสิฯ อญฺญตโร ภิกฺขุ – ‘‘มายํ ปโตฺต นสฺสี’’ติ ปฎิสาเมสิฯ โส นิกฺขมิตฺวา ตํ ภิกฺขุํ ปุจฺฉิ – ‘‘อาวุโส, มยฺหํ ปโตฺต เกน อวหโฎ’’ติ? โส เอวมาห – ‘‘มยา อวหโฎ’’ติฯ ‘‘โส ตํ อาทิยิ, อสฺสมโณสิ ตฺว’’นฺติฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป…. ‘‘อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, นิรุตฺติปเถ’’ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรา ภิกฺขุนี วติยา จีวรํ ปตฺถริตฺวา วิหารํ ปาวิสิฯ อญฺญตรา ภิกฺขุนี – ‘มายิทํจีวรํ นสฺสี’ติ ปฎิสาเมสิฯ สา นิกฺขมิตฺวา ตํ ภิกฺขุนิํ ปุจฺฉิ – ‘‘อเยฺย, มยฺหํ จีวรํ เกน อวหฎ’’นฺติ? สา เอวมาห – ‘‘มยา อวหฎ’’นฺติฯ ‘‘สา ตํ อาทิยิ, อสฺสมณีสิ ตฺว’’นฺติฯ ตสฺสา กุกฺ

กุจฺจํ อโหสิฯ อถ โข สา ภิกฺขุนี ภิกฺขุนีนํ เอตมตฺถํ อาโรเจสิฯ ภิกฺขุนิโย ภิกฺขูนํ เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ ภิกฺขู ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ…เป.… ‘‘อนาปตฺติ, ภิกฺขเว, นิรุตฺติปเถ’’ติฯ

๑๓๖. เตนโข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ วาตมณฺฑลิกาย อุกฺขิตฺตํ สาฏกํ ปสฺสิตฺวา สามิกานํ ทสฺสามีติ, อคฺคเหสิฯ สามิกา ตํ ภิกฺขุํ โจเทสุํ – ‘‘อสฺสมโณสิ ตฺว’’นฺติฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… ‘‘กึจิตฺโต ตฺวํ ภิกฺขู’’ติ? ‘‘อเถยฺยจิตฺโต อหํ, ภควา’’ติฯ อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, อเถยฺยจิตฺตสฺสา’’ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ วาตมณฺฑลิกาย อุกฺขิตฺตํ เวฐนํ ปสฺสิตฺวา ‘ปุเร สามิกา ปสฺสนฺตี’ติ เถยฺยจิตฺโต อคฺคเหสิฯ สามิกา ตํ ภิกฺขุํ โจเทสุํ – ‘‘อสฺสมโณสิ ตฺว’’นฺติฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… ‘‘อาปตฺตึ ตฺวํ, ภิกฺขุ, อาปนฺโน ปาราชิก’’นฺติฯ

๑๓๗. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ สุสานํ คนฺตฺวา อภินฺเน สรีเร ปํสุกูลํ อคฺคเหสิฯ ตสฺมิญฺจ สรีเร เปโต อธิวตฺโถ โหติ ฯ อถ โข โส เปโต ตํ ภิกฺขุํ เอตทโวจ – ‘‘มา, ภนฺเต, มยฺหํ สาฏกํ อคฺคเหสี’’ติฯ โส ภิกฺขุ อนาทิยนฺโต อคมาสิ ฯ อถ โข ตํ สรีรํ อุฏฺฐหิตฺวา ตสฺส ภิกฺขุโน ปิฏฺฐิโต ปิฏฺฐิโต อนุพนฺธิฯ อถ โข โส ภิกฺขุ วิหารํ ปวิสิตฺวา ทฺวารํ ถเกสิฯ อถ โข ตํ สรีรํ ตตฺเถว ปริปติฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… ‘‘อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, ปาราชิกสฺสฯ น จ, ภิกฺขเว, อภินฺเน สรีเร ปํสุกูลํ คเหตพฺพํฯ โส คเณฺหยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสา’’ติฯ

๑๓๘. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ สงฺฆสฺส จีวเร ภาชียมาเน เถยฺยจิตฺโต กุสํ สงฺกาเมตฺวา จีวรํ อคฺคเหสิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… ‘‘อาปตฺตึ ตฺวํ, ภิกฺขุ, อาปนฺโน ปาราชิก’’นฺติฯ

๑๓๙. เตน โข ปน สมเยน อายสฺมา อานนฺโท ชนฺตาฆเร อญฺญตรสฺส ภิกฺขุโน อนฺตรวาสกํ อตฺตโน มญฺญมาโน นิวาเสสิฯ อถ โข โส ภิกฺขุ อายสฺมนฺตํ อานนฺทํ เอตทโวจ – ‘‘กิสฺส เม ตฺวํ, อาวุโส อานนฺท, อนฺตรวาสกํ นิวาเสสี’’ติ? ‘‘สกสญฺญี อหํ, อาวุโส’’ติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ ‘‘อนาปตฺติ, ภิกฺขเว, สกสญฺญิสฺสา’’ติฯ

๑๔๐. เตน โข ปน สมเยน สมฺพหุลา ภิกฺขู คิชฺฌกูฏา ปพฺพตา โอโรหนฺตา สีหวิฆาสํ ปสฺสิตฺวา ปจาเปตฺวา ปริภุญฺชึสุฯ เตสํ กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… ‘‘อนาปตฺติ, ภิกฺขเว, สีหวิฆาเส’’ติฯ

เตน โข ปน สมเยน สมฺพหุลา ภิกฺขู คิชฺฌกูฏา ปพฺพตา โอโรหนฺตา พฺยคฺฆวิฆาสํ ปสฺสิตฺวา… ทีปิวิฆาสํ ปสฺสิตฺวา… ตรจฺฉวิฆาสํ ปสฺสิตฺวา… โกกวิฆาสํ ปสฺสิตฺวา ปจาเปตฺวา ปริภุญฺชึสุฯ เตสํ กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… ‘‘อนาปตฺติ, ภิกฺขเว, ติรจฺฉานคตปริคฺคเห’’ติฯ

๑๔๑. เตนโข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ สงฺฆสฺส โอทเน ภาชียมาเน – ‘อปรสฺส ภาคํ เทหี’ติ อมูลกํ อคฺคเหสิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… ‘‘อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, ปาราชิกสฺสฯ อาปตฺติ สมฺปชานมุสาวาเท ปาจิตฺติยสฺสา’’ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ สงฺฆสฺส ขาทนีเย ภาชิยมาเน… สงฺฆสฺส ปูเว ภาชิยมาเน… สงฺฆสฺส อุจฺฉุมฺหิ ภาชิยมาเน… สงฺฆสฺส ติมฺพรูสเก ภาชิยมาเน – ‘อปรสฺส ภาคํ

เทหี’ติ อมูลกํ อคฺคเหสิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป….ฯ ‘‘อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, ปาราชิกสฺสฯ อาปตฺติ สมฺปชานมุสาวาเท ปาจิตฺติยสฺสา’’ติฯ

๑๔๒. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ ทุพฺภิกฺเข โอทนียฆรํ ปวิสิตฺวา ปตฺตปูรํ โอทนํ เถยฺยจิตฺโต อวหริฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป…. ‘‘อาปตฺตึ ตฺวํ, ภิกฺขุ, อาปนฺโน ปาราชิก’’นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ ทุพฺภิกฺเข สูนฆรํ [สูนาฆรํ (สี. สฺยา)] ปวิสิตฺวา ปตฺตปูรํ มํสํ เถยฺยจิตฺโต อวหริฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป…. ‘‘อาปตฺตึ ตฺวํ, ภิกฺขุ, อาปนฺโน ปาราชิก’’นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ ทุพฺภิกฺเข ปูวฆรํ ปวิสิตฺวา ปตฺตปูรํ ปูวํ เถยฺยจิตฺโต อวหริ…เป…. ปตฺตปูรา สกฺขลิโย เถยฺยจิตฺโต อวหริ…เป…. ปตฺตปูเร โมทเก เถยฺยจิตฺโต อวหริฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป…. ‘‘อาปตฺตึ ตฺวํ, ภิกฺขุ, อาปนฺโน ปาราชิก’’นฺติฯ

๑๔๓. เตนโข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ ทิวา ปริกฺขารํ ปสฺสิตฺวา นิมิตฺตํ อกาสิ – ‘‘รตฺตึ อวหริสฺสามี’’ติฯ โส ตํ มญฺญมาโน ตํ อวหริ…เป…. ตํ มญฺญมาโน อญฺญํ อวหริ…เป…. อญฺญํ มญฺญมาโน ตํ อวหริ…เป…. อญฺญํ มญฺญมาโน อญฺญํ อวหริฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป…. ‘‘อาปตฺตึ ตฺวํ, ภิกฺขุ, อาปนฺโน ปาราชิก’’นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ ทิวา ปริกฺขารํ ปสฺสิตฺวา นิมิตฺตํ อกาสิ – ‘‘รตฺตึ อวหริสฺสามี’’ติฯ โส ตํ มญฺญมาโน อตฺตโน ปริกฺขารํ อวหริฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป…. ‘‘อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, ปาราชิกสฺสฯ อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสา’’ติฯ

๑๔๔. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ ปีเฐ ถวิกํ ปสฺสิตฺวา – ‘‘อิโต คณฺหนฺโต ปาราชิโก ภวิสฺสามี’’ติ สห ปีฐเกน สงฺกาเมตฺวา อคฺคเหสิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป…. ‘‘อาปตฺตึ ตฺวํ, ภิกฺขุ, อาปนฺโน ปาราชิก’’นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ สงฺฆสฺส ภิสึ เถยฺยจิตฺโต อวหริฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป…. ‘‘อาปตฺตึ ตฺวํ, ภิกฺขุ, อาปนฺโน ปาราชิก’’นฺติฯ

๑๔๕. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ จีวรวํเส จีวรํ เถยฺยจิตฺโต อวหริฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป…. ‘‘อาปตฺตึ ตฺวํ, ภิกฺขุ, อาปนฺโน ปาราชิก’’นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ วิหาเร จีวรํ อวหริตฺวา – ‘‘อิโต นิกฺขมนฺโต ปาราชิโก ภวิสฺสามี’’ติ วิหารา น นิกฺขมิ…เป…. ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ ‘‘นิกฺขมิ [นิกฺขเมยฺย (สี. สฺยา.)] วา โส, ภิกฺขเว, โมฆปุริโส น วา นิกฺขมิ [นิกฺขเมยฺย (สี. สฺยา.)], อาปตฺติ ปาราชิกสฺสา’’ติฯ

๑๔๖. เตน โข ปน สมเยน เทฺว ภิกฺขู สหายกา โหนฺติฯ เอโก ภิกฺขุ คามํ ปิณฺฑาย ปาวิสิฯ ทุติโย ภิกฺขุ สงฺฆสฺส ขาทนีเย ภาชียมาเน สหายกสฺส ภาคํ คเหตฺวา ตสฺสวิสฺสาสนฺโต ปริภุญฺชิฯ

โส ชานิตฺวา ตํ โจเทสิ – ‘‘อสฺสมโณสิ ตฺว’’นฺติฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… ‘‘กึ จิโตฺต ตฺวํ, ภิกฺขู’’ติ? ‘‘วิสฺสาสคฺคาโห อหํ, ภควา’’ติฯ ‘‘อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, วิสฺสาสคฺคาเห’’ติฯ

๑๔๗. เตน โข ปน สมเยน สมฺพหุลา ภิกฺขู จีวรกมฺมํ กโรนฺติฯ สงฺฆสฺส ขาทนีเย ภาชียมาเน สเพฺพสํ ปฏิวิสา อาหริตฺวา อุปนิกฺขิตฺตา โหนฺติฯ อญฺญตโร ภิกฺขุ อญฺญตรสฺส ภิกฺขุโน ปฏิวิสํ อตฺตโน มญฺญมาโน ปริภุญฺชิฯ โส ชานิตฺวา ตํ โจเทสิ – ‘‘อสฺสมโณสิ ตฺว’’นฺติฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… ‘‘กึจิโตฺต ตฺวํ, ภิกฺขู’’ติ? ‘‘สกสญฺญี อหํ, ภควา’’ติฯ ‘‘อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, สกสญฺญิสฺสา’’ติฯ

เตน โข ปน สมเยน สมฺพหุลา ภิกฺขู จีวรกมฺมํ กโรนฺติฯ สงฺฆสฺส ขาทนีเย ภาชิยมาเน อญฺญตรสฺส ภิกฺขุโน ปเตฺตน อญฺญตรสฺส ภิกฺขุโน ปฏิวิโส อาหริตฺวา อุปนิกฺขิโตฺต โหติฯ ปตฺตสามิโก ภิกฺขุ อตฺตโน มญฺญมาโน ปริภุญฺชิฯ โส ชานิตฺวา ตํ โจเทสิ – ‘‘อสฺสมโณสิ ตฺว’’นฺติฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… ‘‘อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, สกสญฺญิสฺสา’’ติฯ

๑๔๘. เตน โข ปน สมเยน อมฺพโจรกา อมฺพํ ปาเตตฺวา ภณฺฑิกํ อาทาย อคมํสุฯ สามิกา เต โจรเก อนุพนฺธึสุฯ โจรกา สามิเก ปสฺสิตฺวา ภณฺฑิกํ ปาเตตฺวา ปลายึสุฯ ภิกฺขู ปํสุกูลสญฺญิโน ปฏิคฺคหาเปตฺวา ปริภุญฺชึสุฯ สามิกา เต ภิกฺขู โจเทสุํ – ‘‘อสฺสมณาตฺถ ตุเมฺห’’ติฯ เตสํ กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ ‘‘กึจิตฺตา ตุเมฺห, ภิกฺขเว’’ติ? ‘‘ปํสุกูลสญฺญิโน มยํ, ภควา’’ติฯ ‘‘อนาปตฺติ, ภิกฺขเว, ปํสุกูลสญฺญิสฺสา’’ติฯ

เตน โข ปน สมเยน ชมฺพุโจรกา… ลพุชโจรกา… ปนสโจรกา… ตาลปกฺกโจรกา… อุจฺฉุโจรกา… ติมฺพรูสกโจรกา ติมฺพรูสเก อุจฺจินิตฺวา ภณฺฑิกํ อาทาย อคมํสุฯ สามิกา เต โจรเก อนุพนฺธึสุฯ โจรกา สามิเก ปสฺสิตฺวา ภณฺฑิกํ ปาเตตฺวา ปลายึสุฯ ภิกฺขู ปํสุกูลสญฺญิโน ปฏิคฺคหาเปตฺวา ปริภุญฺชึสุฯ สามิกา เต ภิกฺขู โจเทสุํ – ‘‘อสฺสมณาตฺถ ตุเมฺห’’ติฯ เตสํ กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… ‘‘อนาปตฺติ, ภิกฺขเว, ปํสุกูลสญฺญิสฺสา’’ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อมฺพโจรกา อมฺพํ ปาเตตฺวา ภณฺฑิกํ อาทาย อคมํสุฯ สามิกา เต โจรเก อนุพนฺธึสุฯ โจรกา สามิเก ปสฺสิตฺวา ภณฺฑิกํ ปาเตตฺวา ปลายึสุฯ ภิกฺขู – ‘ปุเร สามิกา ปสฺสนฺตี’ติ, เถยฺยจิตฺตา ปริภุญฺชึสุฯ สามิกา เต ภิกฺขู โจเทสุํ – ‘‘อสฺสมณาตฺถ ตุเมฺห’’ติฯ เตสํ กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… ‘‘อาปตฺตึ ตุเมฺห, ภิกฺขเว, อาปนฺนา ปาราชิก’’นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน ชมฺพุโจรกา… ลพุชโจรกา… ปนสโจรกา… ตาลปกฺกโจรกา… อุจฺฉุโจรกา… ติมฺพรูสกโจรกา ติมฺพรูสเก อุจฺจินิตฺวา ภณฺฑิกํ อาทาย อคมํสุฯ สามิกา เต โจรเก อนุพนฺธึสุฯ โจรกา สามิเก ปสฺสิตฺวา ภณฺฑิกํ ปาเตตฺวา ปลายึสุฯ ภิกฺขู – ‘ปุเร สามิกา ปสฺสนฺตี’ติ, เถยฺยจิตฺตา ปริภุญฺชึสุฯ สามิกา เต ภิกฺขู โจเทสุํ – ‘‘อสฺสมณาตฺถ ตุเมฺห’’ติฯ เตสํ กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… ‘‘อาปตฺตึ ตุเมฺห, ภิกฺขเว, อาปนฺนา ปาราชิก’’นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ สงฺฆสฺส อมฺพํ เถยฺยจิโตฺต อวหริ… สงฺฆสฺส ชมฺพุํ… สงฺฆสฺส ลพุชํ… สงฺฆสฺส ปนสํ… สงฺฆสฺส ตาลปกฺกํ… สงฺฆสฺส อุจฺฉุํ… สงฺฆสฺส ติมฺพรูสกํ เถยฺยจิโตฺต อวหริฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… ‘‘อาปตฺตึ ตฺวํ, ภิกฺขุ, อาปโนฺน ปาราชิก’’นฺติฯ

๑๔๙. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ ปุปฺผารามํ คนฺตฺวา โอจิตํ ปุปฺผํ ปญฺจมาสคฺฆนกํ เถยฺยจิตฺโต อวหริฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… ‘‘อาปตฺตึ ตฺวํ, ภิกฺขุ, อาปนฺโน ปาราชิก’’นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ ปุปฺผารามํ คนฺตฺวา ปุปฺผํ โอจินิตฺวา ปญฺจมาสคฺฆนกํ เถยฺยจิตฺโต อวหริฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… ‘‘อาปตฺตึ ตฺวํ, ภิกฺขุ อาปนฺโน ปาราชิก’’นฺติฯ

๑๕๐. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ คามกํ คจฺฉนฺโต อญฺญตรํ ภิกฺขุํ เอตทโวจ – ‘‘อาวุโส, ตุยฺหํ อุปฏฺฐากกุลํ วุตฺต วเชฺชมี’’ติฯ โส คนฺตฺวา เอกํ สาฏกํ อาหราเปตฺวา อตฺตนา ปริภุญฺชิฯ โส ชานิตฺวา ตํ โจเทสิ – ‘‘อสฺสมโณสิ ตฺว’’นฺติฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… ‘‘อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, ปาราชิกสฺสฯ น จ, ภิกฺขเว, วุตฺต วเชฺชมีติ วตฺตโพฺพฯ โย วเทยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสา’’ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ คามกํ คจฺฉติฯ อญฺญตโร ภิกฺขุ ตํ ภิกฺขุํ เอตทโวจ – ‘‘อาวุโส, มยฺหํ อุปฏฺฐากกุลํ วุตฺต วเชฺชหี’’ติฯ โส คนฺตฺวา ยุคสาฏกํ อาหราเปตฺวา เอกํ อตฺตนา ปริภุญฺชิ, เอกํ ตสฺส ภิกฺขุโน อทาสิฯ โส ชานิตฺวา ตํ โจเทสิ – ‘‘อสฺสมโณสิ ตฺว’’นฺติฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… ‘‘อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, ปาราชิกสฺสฯ น จ, ภิกฺขเว, วุตฺต วเชฺชหีติ วตฺตโพฺพฯ โย วเทยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสา’’ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ คามกํ คจฺฉนฺโต อญฺญตรํ ภิกฺขุํ เอตทโวจ – ‘‘อาวุโส, ตุยฺหํ อุปฏฺฐากกุลํ วุตฺต วเชฺชมี’’ติฯ โสปิ เอวมาห – ‘‘วุตฺต วเชฺชหี’’ติฯ โส คนฺตฺวา อาฬฺหกํ สปฺปึ ตุลํ คุฬํ โทณํ ตณฺฑุลํ อาหราเปตฺวา อตฺตนา ปริภุญฺชิฯ โส ชานิตฺวา ตํ โจเทสิ – ‘‘อสฺสมโณสิ ตฺว’’นฺติฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… ‘‘อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, ปาราชิกสฺสฯ น จ, ภิกฺขเว, วุตฺต วเชฺชมีติ วตฺตโพฺพ, น จ วุตฺต วเชฺชหีติ วตฺตโพฺพฯ โย วเทยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสา’’ติฯ

๑๕๑. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ปุริโส มหคฺฆํ มณึ อาทาย อญฺญตเรน ภิกฺขุนา สทฺธึ อทฺธานมคฺคปฺปฏิปนฺโน โหติฯ อถ โข โส ปุริโส สุงฺกฏฺฐานํ ปสฺสิตฺวา ตสฺส ภิกฺขุโน อชานนฺตสฺส ถวิกาย มณึ ปกฺขิปิตฺวา สุงฺกฏฺฐานํ อติกฺกมิตฺวา อคฺคเหสิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… ‘‘กึจิตฺโต ตฺวํ, ภิกฺขู’’ติ? ‘‘นาหํ, ภควา, ชานามี’’ติฯ ‘‘อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, อชานนฺตสฺสา’’ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ปุริโส มหคฺฆํ มณึ อาทาย อญฺญตเรน ภิกฺขุนา สทฺธึ อทฺธานมคฺคปฺปฏิปนฺโน โหติฯ อถ โข โส ปุริโส สุงฺกฏฺฐานํ ปสฺสิตฺวา คิลานาลยํ กริตฺวา อตฺตโน ภณฺฑิกํ ตสฺส ภิกฺขุโน อทาสิฯ อถ โข โส ปุริโส สุงฺกฏฺฐานํ อติกฺกมิตฺวา ตํ ภิกฺขุํ เอตทโวจ – ‘‘อาหร เม, ภนฺเต, ภณฺฑิกํ; นาหํ อกลฺลโก’’ติฯ ‘‘กิสฺส ปน ตฺวํ, อาวุโส, เอวรูปํ อกาสี’’ติ? อถ โข โส ปุริโส ตสฺส ภิกฺขุโน เอตมตฺถํ อาโรเจสิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… ‘‘กึจิตฺโต ตฺวํ, ภิกฺขู’’ติ? ‘‘นาหํ, ภควา, ชานามี’’ติฯ ‘‘อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, อชานนฺตสฺสา’’ติฯ

๑๕๒. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ สเตฺถน สทฺธึ อทฺธานมคฺคปฺปฏิปนฺโน โหติฯ อญฺญตโร ปุริโส ตํ ภิกฺขุํ อามิเสน อุปลาเปตฺวา สุงฺกฏฺฐานํ ปสฺสิตฺวา มหคฺฆํ มณึ ตสฺส ภิกฺขุโน

อทาสิ – ‘‘อิมํ, ภนฺเต, มณึ สุงฺกฏฺฐานํ อติกฺกาเมหี’’ติฯ อถ โข โส ภิกฺขุ ตํ มณึ สุงฺกฏฺฐานํ อติกฺกาเมสิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… ‘‘อาปตฺตึ ตฺวํ, ภิกฺขุ, อาปนฺโน ปาราชิก’’นฺติฯ

๑๕๓. เตนโข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ ปาเส พนฺธํ สูกรํ การุญฺเญน มุญฺจิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… ‘‘กึจิตฺโต ตฺวํ, ภิกฺขู’’ติ? ‘‘การุญฺญาธิปฺปาโย อหํ, ภควา’’ติฯ ‘‘อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, การุญฺญาธิปฺปายสฺสา’’ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ ปาเส พนฺธํ สูกรํ – ‘‘ปุเร สามิกา ปสฺสนฺตี’’ติ, เถยฺยจิตฺโต มุญฺจิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… ‘‘อาปตฺตึ ตฺวํ, ภิกฺขุ, อาปนฺโน ปาราชิก’’นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ ปาเส พนฺธํ มิคํ การุญฺเญน มุญฺจิ… ปาเส พนฺธํ มิคํ – ‘‘ปุเร สามิกา ปสฺสนฺตี’’ติ, เถยฺยจิตฺโต มุญฺจิ … กุมิเน พเนฺธ มเจฺฉ การุญฺเญน มุญฺจิ… กุมิเน พเนฺธ มเจฺฉ – ‘‘ปุเร สามิกา ปสฺสนฺตี’’ติ เถยฺยจิตฺโต มุญฺจิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… ‘‘อาปตฺตึ ตฺวํ, ภิกฺขุ, อาปนฺโน ปาราชิก’’นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ ยาเน ภณฺฑํ ปสฺสิตฺวา – ‘‘อิโต คณฺหนฺโต ปาราชิโก ภวิสฺสามี’’ติ, อติกฺกมิตฺวา ปวเฏฺฏตฺวา [ปวเตฺตตฺวา (ก.)]อคฺคเหสิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… ‘‘อาปตฺตึ ตฺวํ , ภิกฺขุ, อาปนฺโน ปาราชิก’’นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ กุลเลน อุกฺขิตฺตํ มํสเปสึ – ‘‘สามิกานํ ทสฺสามี’’ติ อคฺคเหสิฯ สามิกา ตํ ภิกฺขุํ โจเทสุํ – ‘‘อสฺสมโณสิ ตฺว’’นฺติฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… ‘‘อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, อเถยฺยจิตฺตสฺสา’’ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ กุลเลน อุกฺขิตฺตํ มํสเปสึ – ‘‘ปุเร สามิกา ปสฺสนฺตี’’ติ, เถยฺยจิตฺโต อคฺคเหสิฯ สามิกา ตํ ภิกฺขุํ โจเทสุํ – ‘‘อสฺสมโณสิ ตฺว’’นฺติฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… ‘‘อาปตฺตึ ตฺวํ, ภิกฺขุ, อาปนฺโน ปาราชิก’’นฺติฯ

๑๕๔. เตน โข ปน สมเยน มนุสฺสา อุฬุมฺปํ พนฺธิตฺวา อจิรวติยา นทิยา โอสาเรนฺติฯ พนฺธเน ฉิเนฺน กฏฺฐานิ วิปฺปกิณฺณานิ อคมํสุฯ ภิกฺขู ปํสุกูลสญฺญิโน อุตฺตาเรสุํฯ สามิกา เต ภิกฺขู โจเทสุํ – ‘‘อสฺสมณาตฺถ ตุเมฺห’’ติฯ เตสํ กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… ‘‘อนาปตฺติ, ภิกฺขเว, ปํสุกูลสญฺญิสฺสา’’ติฯ

เตน โข ปน สมเยน มนุสฺสา อุฬุมฺปํ พนฺธิตฺวา อจิรวติยา นทิยา โอสาเรนฺติฯ พนฺธเน ฉิเนฺน กฏฺฐานิ วิปฺปกิณฺณานิ อคมํสุฯ ภิกฺขู – ‘‘ปุเร สามิกา ปสฺสนฺตี’’ติ, เถยฺยจิตฺตา อุตฺตาเรสุํฯ สามิกา เต ภิกฺขู โจเทสุํ – ‘‘อสฺสมณาตฺถ ตุเมฺห’’ติฯ เตสํ กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… ‘‘อาปตฺตึ ตุเมฺห, ภิกฺขเว, อาปนฺนา ปาราชิก’’นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร โคปาลโก รุเกฺข สาฏกํ อาลเคฺคตฺวา อุจฺจารํ อคมาสิฯ อญฺญตโร ภิกฺขุ ปํสุกูลสญฺญี อคฺคเหสิ ฯ อถ โข โส โคปาลโก ตํ ภิกฺขุํ โจเทสิ – ‘‘อสฺสมโณสิ ตฺว’’นฺติฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… ‘‘อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, ปํสุกูลสญฺญิสฺสา’’ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรสฺส ภิกฺขุโน นทึ ตรนฺตสฺส รชกานํ หตฺถโต มุตฺตํ สาฏกํ ปาเทลคฺคํ โหติฯ โส ภิกฺขุ – ‘‘สามิกานํ ทสฺสามี’’ติ อคฺคเหสิฯ สามิกา ตํ ภิกฺขุํ โจเทสุํ – ‘‘อสฺสมโณสิ ตฺว’’นฺติฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… ‘‘อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, อเถยฺยจิตฺตสฺสา’’ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรสฺส ภิกฺขุโน นทึ ตรนฺตสฺส รชกานํ หตฺถโต มุตฺตํ สาฏกํ ปาเทลคฺคํ โหติ ฯ โส ภิกฺขุ – ‘‘ปุเร สามิกา ปสฺสนฺตี’’ติ, เถยฺยจิตฺโต อคฺคเหสิฯ สามิกา ตํ ภิกฺขุํ โจเทสุํ – ‘‘อสฺสมโณสิ ตฺว’’นฺติฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… ‘‘อาปตฺตึ ตฺวํ, ภิกฺขุ, อาปนฺโน ปาราชิก’’นฺติฯ

๑๕๕. เตนโข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ สปฺปิกุมฺภึ ปสฺสิตฺวา โถกํ โถกํ ปริภุญฺชิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… ‘‘อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, ปาราชิกสฺส; อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสา’’ติฯ

เตน โข ปน สมเยน สมฺพหุลา ภิกฺขู สํวิทหิตฺวา อคมํสุ – ‘‘ภณฺฑํ อวหริสฺสามา’’ติฯ เอโก ภณฺฑํ อวหริฯ เต เอวมาหํสุ – ‘‘น มยํ ปาราชิกาฯ โย อวหโฏ โส ปาราชิโก’’ติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ… ‘‘อาปตฺตึ ตุเมฺห, ภิกฺขเว, อาปนฺนา ปาราชิก’’นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน สมฺพหุลา ภิกฺขู สํวิทหิตฺวา ภณฺฑํ อวหริตฺวา ภาเชสุํ ฯ เตหิ ภาชียมาเน เอกเมกสฺส ปฏิวิโส น ปญฺจมาสโก ปูริฯ เต เอวมาหํสุ – ‘‘น มยํ ปาราชิกา’’ติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ ‘‘อาปตฺตึ ตุเมฺห, ภิกฺขเว, อาปนฺนา ปาราชิก’’นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ สาวตฺถิยํ ทุพฺภิเกฺข อาปณิกสฺส ตณฺฑุลมุฏฺฐึ เถยฺยจิตฺโต อวหริฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… ‘‘อาปตฺตึ ตฺวํ, ภิกฺขุ, อาปนฺโน ปาราชิก’’นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ สาวตฺถิยํ ทุพฺภิเกฺข อาปณิกสฺส มุคฺคมุฏฺฐึ… มาสมุฏฺฐึ… ติลมุฏฺฐึ เถยฺยจิตฺโต อวหริฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… ‘‘อาปตฺตึ ตฺวํ, ภิกฺขุ อาปนฺโน ปาราชิก’’นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน สาวตฺถิยํ อนฺธวเน โจรกา คาวึ หนฺตฺวา มํสํ ขาทิตฺวา เสสกํ ปฏิสาเมตฺวา อคมํสุฯ ภิกฺขู ปํสุกูลสญฺญิโน ปฏิคฺคหาเปตฺวา ปริภุญฺชึสุฯ โจรกา เต ภิกฺขู โจเทสุํ – ‘‘อสฺสมณาตฺถ ตุเมฺห’’ติฯ เตสํ กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… ‘‘อนาปตฺติ, ภิกฺขเว, ปํสุกูลสญฺญิสฺสา’’ติฯ

เตน โข ปน สมเยน สาวตฺถิยํ อนฺธวเน โจรกา สูกรํ หนฺตฺวา มํสํ ขาทิตฺวา เสสกํ ปฏิสาเมตฺวา อคมํสุฯ ภิกฺขู ปํสุกูลสญฺญิโน ปฏิคฺคหาเปตฺวา ปริภุญฺชึสุฯ โจรกา เต ภิกฺขู โจเทสุํ – ‘‘อสฺสมณาตฺถ ตุเมฺห’’ติฯ เตสํ กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… ‘‘อนาปตฺติ, ภิกฺขเว, ปํสุกูลสญฺญิสฺสา’’ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ ติณเกฺขตฺตํ คนฺตฺวา ลูตํ ติณํ ปญฺจมาสคฺฆนกํ เถยฺยจิตฺโต อวหริฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ …เป.… ‘‘อาปตฺตึ ตฺวํ, ภิกฺขุ, อาปนฺโน ปาราชิก’’นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ ติณเกฺขตฺตํ คนฺตฺวา ติณํ ลายิตฺวา ปญฺจมาสคฺฆนกํ เถยฺยจิตฺโต อวหริฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… ‘‘อาปตฺตึ ตฺวํ, ภิกฺขุ, อาปนฺโน ปาราชิก’’นฺติฯ

๑๕๖. เตนโข ปน สมเยน อาคนฺตุกา ภิกฺขู สงฺฆสฺส อมฺพํ ภาชาเปตฺวา ปริภุญฺชึสุฯ อาวาสิกา ภิกฺขู เต ภิกฺขู โจเทสุํ – ''อสฺสมณาตฺถ ตุเมฺห''ติฯ เตสํ กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ ''กึจิตฺตา ตุเมฺห, ภิกฺขเว''ติ? ''ปริโภคตฺถาย [ปริโภคตฺถา (สี.)]มยํ ภควา''ติฯ ''อนาปตฺติ, ภิกฺขเว, ปริโภคตฺถายา''ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อาคนฺตุกา ภิกฺขู สงฺฆสฺส ชมฺพุํ… สงฺฆสฺส ลพุชํ… สงฺฆสฺส ปนสํ… สงฺฆสฺส ตาลปกฺกํ… สงฺฆสฺส อุจฺฉุํ… สงฺฆสฺส ติมฺพรูสกํ ภาชาเปตฺวา ปริภุญฺชึสุฯ อาวาสิกา ภิกฺขู เต ภิกฺขู โจเทสุํ – ''อสฺสมณาตฺถ, ตุเมฺห''ติฯ เตสํ กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… ''อนาปตฺติ, ภิกฺขเว, ปริโภคตฺถายา''ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อมฺพปาลกา ภิกฺขูนํ อมฺพผลํ เทนฺติฯ ภิกฺขู – ''โคเปตุํ อิเม อิสฺสรา, นยิเม ทาตุ''นฺติ, กุกฺกุจฺจายนฺตา น ปฏิคฺคณฺหนฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ ''อนาปตฺติ, ภิกฺขเว, โคปกสฺส ทาเน''ติฯ

เตน โข ปน สมเยน ชมฺพุปาลกา… ลพุชปาลกา… ปนสปาลกา… ตาลปกฺกปาลกา… อุจฺฉุปาลกา… ติมฺพรูสกปาลกา ภิกฺขูนํ ติมฺพรูสกํ เทนฺติฯ ภิกฺขู – ''โคเปตุํ อิเม อิสฺสรา, นยิเม ทาตุ''นฺติ, กุกฺกุจฺจายนฺตา น ปฏิคฺคณฺหนฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ ''อนาปตฺติ, ภิกฺขเว, โคปกสฺส ทาเน''ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ สงฺฆสฺส ทารุํ ตาวกาลิกํ หริตฺวา อตฺตโน วิหารสฺส กุฏฺฏํ อุปตฺถเมฺภสิฯ ภิกฺขู ตํ ภิกฺขุํ โจเทสุํ – ''อสฺสมโณสิ ตฺว''นฺติฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสิฯ ''กึจิตฺโต ตฺวํ, ภิกฺขู''ติ? ''ตาวกาลิโก อหํ, ภควา''ติฯ ''อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, ตาวกาลิเก''ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ สงฺฆสฺส อุทกํ เถยฺยจิตฺโต อวหริ… สงฺฆสฺส มตฺติกํ เถยฺยจิตฺโต อวหริ… สงฺฆสฺส ปุญฺชกิตํ ติณํ เถยฺยจิตฺโต อวหริ… ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… ''อาปตฺตึ ตฺวํ, ภิกฺขุ, อาปนฺโน ปาราชิก''นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ สงฺฆสฺส ปุญฺชกิตํ ติณํ เถยฺยจิตฺโต ฌาเปสิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… ''อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, ปาราชิกสฺสฯ อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสา''ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ สงฺฆสฺส มญฺจํ เถยฺยจิตฺโต อวหริ… ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… ''อาปตฺตึ ตฺวํ, ภิกฺขุ, อาปนฺโน ปาราชิก''นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ สงฺฆสฺส ปีฐํ… สงฺฆสฺส ภิสึ… สงฺฆสฺส พิโพฺพหนํ [พิมฺโพหนํ (สี. สฺยา.)] … สงฺฆสฺส กวาฏํ… สงฺฆสฺส อาโลกสนฺธึ… สงฺฆสฺส โคปานสึ เถยฺยจิตฺโต อวหริ… ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… ''อาปตฺตึ ตฺวํ, ภิกฺขุ, อาปนฺโน ปาราชิก''นฺติฯ

๑๕๗. [จูฬว. ๓๒๔] เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู อญฺญตรสฺส อุปาสกสฺส วิหารปริโภคํ เสนาสนํ อญฺญตฺร ปริภุญฺชนฺติฯ อถ โข โส อุปาสโก อุชฺฌายติ ขิยฺยติ วิปาเจติ – ''กถญฺหิ นาม ภ

ทนฺตา อญฺญตฺร ปริโภคํ อญฺญตฺร ปริภุญฺชิสฺสนฺตี''ติ! ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ ''น, ภิกฺขเว, อญฺญตฺร ปริโภโค อญฺญตฺร ปริภุญฺชิตโพฺพฯ โย ปริภุเญฺชยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสา''ติฯ

[จูฬว. ๓๒๔] เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู อุโปสถคฺคมฺปิ สนฺนิสชฺชมฺปิ หริตุํ กุกฺกุจฺจายนฺตา ฉมายํ นิสีทนฺติฯ คตฺตานิปิ จีวรานิปิ ปํสุกิตานิ โหนฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ ''อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ตาวกาลิกํ หริตุ''นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน จมฺปายํ ถุลฺลนนฺทาย ภิกฺขุนิยา อเนฺตวาสินี ภิกฺขุนี ถุลฺลนนฺทาย ภิกฺขุนิยา อุปฏฺฐากกุลํ คนฺตฺวา – ''อยฺยา อิจฺฉติ เตกฏุลยาคุํ ปาตุ''นฺติ, ปจาเปตฺวา หริตฺวา อตฺตนา ปริภุญฺชิฯ สา ชานิตฺวา ตํ โจเทสิ – ''อสฺสมณีสิ ตฺว''นฺติฯ ตสฺสา กุกฺกุจฺจํ อโหสิฯ อถ โข สา ภิกฺขุนี ภิกฺขุนีนํ เอตมตฺถํ อาโรเจสิฯ ภิกฺขุนิโย ภิกฺขูนํ เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ ภิกฺขู ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ ''อนาปตฺติ, ภิกฺขเว, ปาราชิกสฺส; อาปตฺติ สมฺปชานมุสาวาเท ปาจิตฺติยสฺสา''ติฯ

เตน โข ปน สมเยน ราชคเห ถุลฺลนนฺทาย ภิกฺขุนิยา อเนฺตวาสินี ภิกฺขุนี ถุลฺลนนฺทาย ภิกฺขุนิยา อุปฏฺฐากกุลํ คนฺตฺวา – ''อยฺยา อิจฺฉติ มธุโคฬกํ ขาทิตุ''นฺติ, ปจาเปตฺวา หริตฺวา อตฺตนา ปริภุญฺชิฯ สา ชานิตฺวา ตํ โจเทสิ – ''อสฺสมณีสิ ตฺว''นฺติฯ ตสฺสา กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… ''อนาปตฺติ, ภิกฺขเว, ปาราชิกสฺส; อาปตฺติ สมฺปชานมุสาวาเท ปาจิตฺติยสฺสา''ติฯ

๑๕๘. เตน โข ปน สมเยน เวสาลิยํ อายสฺมโต อชฺชุกสฺส อุปฏฺฐากสฺส คหปติโน เทฺว ทารกา โหนฺติ – ปุโตฺต จ ภาคิเนโยฺย จฯ อถ โข โส คหปติ อายสฺมนฺตํ อชฺชุกํ เอตทโวจ – ''อิมํ, ภเนฺต, โอกาสํ โย อิเมสํ ทฺวินฺนํ ทารกานํ สโทฺธ โหติ ปสนฺโน ตสฺส อาจิเกฺขยฺยาสี''ติ [อาจิเกฺขยฺยาสีติ โส กาลมกาสิ (สฺยา.)]ฯ เตน โข ปน สมเยน ตสฺส คหปติโน ภาคิเนโยฺย สโทฺธ โหติ ปสนฺโนฯ อถ โข อายสฺมา อชฺชุโก ตํ โอกาสํ ตสฺส ทารกสฺส อาจิกฺขิฯ โส เตน สาปเตเยฺยน กุฏุมฺพญฺจ สณฺฐเปสิ ทานญฺจ ปฏฺฐเปสิฯ อถ โข ตสฺส คหปติโน ปุโตฺต อายสฺมนฺตํ อานนฺทํ เอตทโวจ – ''โก นุ โข, ภเนฺต อานนฺท, ปิตุโน ทายโชฺช – ปุโตฺต วา ภาคิเนโยฺย วา''ติ? ''ปุโตฺต โข, อาวุโส, ปิตุโน ทายโชฺช''ติฯ ''อยํ, ภเนฺต, อโยฺย อชฺชุโก อมฺหากํ สาปเตยฺยํ อมฺหากํ เมถุนกสฺส อาจิกฺขี''ติฯ ''อสฺสมโณ, อาวุโส, อายสฺมา อชฺชุโก''ติฯ อถ โข อายสฺมา อชฺชุโก อายสฺมนฺตํ อานนฺทํ เอตทโวจ – ''เทหิ เม, อาวุโส อานนฺท, วินิจฺฉย''นฺติฯ เตน โขปน สมเยน อายสฺมา อุปาลิ อายสฺมโต อชฺชุกสฺส ปโกฺข โหติฯ อถ โข อายสฺมา อุปาลิ อายสฺมนฺตํ อานนฺทํ เอตทโวจ – ''โย นุ โข, อาวุโส อานนฺท, สามิเกน 'อิมํ โอกาสํ อิตฺถนฺนามสฺส อาจิเกฺขยฺยาสี'ติ วุโตฺต ตสฺส อาจิกฺขติ, กึ โส อาปชฺชตี''ติ? ''น, ภเนฺต, กิญฺจิ อาปชฺชติ, อนฺตมโส ทุกฺกฏมตฺตมฺปี''ติฯ ''อยํ, อาวุโส, อายสฺมา อชฺชุโก สามิเกน – 'อิมํ โอกาสํ อิตฺถนฺนามสฺส อาจิกฺขา'ติ วุโตฺต ตสฺส อาจิกฺขติ; อนาปตฺติ, อาวุโส, อายสฺมโต อชฺชุกสฺสา''ติฯ

๑๕๙. เตน โข ปน สมเยน พาราณสิยํ อายสฺมโต ปิลินฺทวจฺฉสฺส อุปฏฺฐากกุลํ โจเรหิ อุปทฺทุตํ โหติฯ เทฺว จ ทารกา นีตา โหนฺติฯ อถ โข อายสฺมา ปิลินฺทวโจฺฉ เต ทารเก อิทฺธิยา อาเนตฺวา ปาสาเท ฐเปสิฯ มนุสฺสา เต ทารเก ปสฺสิตฺวา – ''อยฺยสฺสายํ ปิลินฺทวจฺฉสฺส อิทฺธานุภาโว''ติ, อายสฺมเนฺต ปิลินฺทวเจฺฉ อภิปฺปสีทึสุฯ ภิกฺขู อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ''กถญฺหิ นาม อายสฺมา ปิลินฺทวโจฺฉ โจเรหิ นีเต ทารเก อาเนสฺสตี''ติ! ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ ''อนาปตฺติ, ภิกฺขเว [อิทฺธิมโต (สี.), อิทฺธิมนฺตสฺส (สฺยา.)], อิทฺธิมสฺส อิทฺธิวิสเย''ติฯ

๑๖๐. เตนโข ปน สมเยน เทฺว ภิกฺขู สหายกา โหนฺติ – ปณฺฑุโก จ กปิโล จฯ เอโก คามเก วิหรติ, เอโก โกสมฺพิยํฯ อถ โข ตสฺส ภิกฺขุโน คามกา โกสมฺพึ คจฺฉนฺตสฺส อนฺตรามเคค นทึ ตรนฺตสฺส สูกริกานํ หตฺถโต มุตฺตา เมทวฏฺฏิ ปาเท ลคฺคา โหติฯ โส ภิกฺขุ – ‘‘สามิกานํ ทสฺสามี’’ติ อคฺคเหสิฯ สามิกา ตํ ภิกฺขุํ โจเทสุํ – ‘‘อสฺสมโณสิ ตฺว’’นฺติฯ ตํ อุตฺติณฺณํ โคปาลิกา [อญฺญตรา โคปาลิกา (สี. สฺยา.)]ปสฺสิตฺวา เอตทโวจ – ‘‘เอหิ, ภนฺเต, เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวา’’ติฯ โส – ‘‘ปกติยาปาหํ อสฺสมโณ’’ติ ตสฺสา เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวิตฺวา โกสมฺพึ คนฺตฺวา ภิกฺขูนํ เอตมตฺถํ อาโรเจสิฯ ภิกฺขู ภควโต เอตมตฺถํ โอโรเจสุํฯ ‘‘อนาปตฺติ, ภิกฺขเว, อทินฺนาทาเน ปาราชิกสฺส; อาปตฺติ เมถุนธมฺมสมาโยเค ปาราชิกสฺสา’’ติฯ

๑๖๑. เตน โข ปน สมเยน สาคลายํ อายสฺมโต ทฬฺหิกสฺส สทฺธิวิหาริโก ภิกฺขุ อนภิรติยา ปีฬิโต อาปณิกสฺส เวฐนํ อวหริตฺวา อายสฺมนฺตํ ทฬฺหิกํ เอตทโวจ – ‘‘อสฺสมโณ อหํ, ภนฺเต, วิพฺภมิสฺสามี’’ติฯ ‘‘กึ ตยา, อาวุโส, กต’’นฺติ? โส ตมตฺถํ อาโรเจสิฯ อาหราเปตฺวา อคฺฆาเปสิฯ ตํ อคฺฆาเปนฺตํ น ปญฺจมาสเก อคฺฆติ ฯ ‘‘อนาปตฺติ, อาวุโส, ปาราชิกสฺสา’’ติฯ ธมฺมกถํ อกาสิฯ โส ภิกฺขุ อภิรมตีติ [อภิรมีติ (สี. สฺยา.)]ฯ

ทุติยปาราชิกํ สมตฺตํฯ

๓. ตติยปาราชิกํ

๑๖๒. [อิทํ วตฺถุ สํ. นิ. ๕.๙๘๕] เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา เวสาลิยํ วิหรติ มหาวเน กูฏาคารสาลายํฯ เตน โข ปน สมเยน ภควา ภิกฺขูนํ อเนกปริยาเยน อสุภกถํ กเถติ, อสุภาย วณฺณํ ภาสติ, อสุภภาวนาย วณฺณํ ภาสติ, อาทิสฺส อาทิสฺส อสุภสมาปตฺติยา วณฺณํ ภาสติฯ อถ โข ภควา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – ‘‘อิจฺฉามหํ, ภิกฺขเว, อฑฺฒมาสํ ปฏิสลฺลียิตุํฯ นมฺหิ เกนจิ อุปสงฺกมิตพฺโพ, อญฺญตฺร เอเกน ปิณฺฑปาตนีหารเกนา’’ติฯ ‘‘เอวํ, ภนฺเต’’ติ, โข เต ภิกฺขู ภควโต ปฏิสฺสุณิตฺวา นาสฺสุธ โกจิ ภควนฺตํ อุปสงฺกมติ, อญฺญตฺร เอเกน ปิณฺฑปาตนีหารเกนฯ ภิกฺขู – ‘‘ภควา โข อเนกปริยาเยน อสุภกถํ กเถติ, อสุภาย วณฺณํ ภาสติ, อสุภภาวนาย วณฺณํ ภาสติ, อาทิสฺส อาทิสฺส อสุภสมาปตฺติยา วณฺณํ ภาสตี’’ติ (เต) [( ) (?) เอวมุปริปิ อีทิเสสุ ฐาเนสุ] อเนกาการโวการํ อสุภภาวนานุโยคมนุยุตฺตา วิหรนฺติฯ เต สเกน กาเยน อฏฺฏียนฺติ หรายนฺติ ชิคุจฺฉนฺติฯ เสยฺยถาปิ นาม อิตฺถี วา ปุริโส วา ทหโร ยุวา มณฺฑนกชาติโก สีสํนฺหาโต อหิกุณเปน วา กุกฺกุรกุณเปน วา มนุสฺสกุณเปน วา กณฺเฐ อาสตฺเตน อฏฺฏีเยยฺย หราเยยฺย ชิคุจฺเฉยฺย, เอวเมว เต ภิกฺขู สเกน กาเยน อฏฺฏียนฺตา หรายนฺตา ชิคุจฺฉนฺตา อตฺตนาปิ อตฺตานํ ชีวิตา โวโรเปนฺติ, อญฺญมญฺญมฺปิ ชีวิตา โวโรเปนฺติ, มิคลณฺฑิกมฺปิสมณกุตฺตกํ อุปสงฺกมิตฺวา เอวํ วทนฺติ – ‘‘สาธุ โน, อาวุโส, ชีวิตา โวโรเปหิ ฯ อิทํ เต ปตฺตจีวรํ ภวิสฺสตี’’ติฯ อถ โข มิคลณฺฑิโก สมณกุตฺตโก ปตฺตจีวเรหิ ภโฏ สมฺพหุเล ภิกฺขู ชีวิตา โวโรเปตฺวา โลหิตกํ [โลหิตคตํ (ก.)] อสึ อาทาย เยน วคฺคมุทา นที เตนุปสงฺกมิฯ

๑๖๓. อถ โข มิคลณฺฑิกสฺส สมณกุตฺตกสฺส โลหิตกํ ตํ อสึ โธวนฺตสฺส อหุเทว กุกฺกุจฺจํ อหุ วิปฺปฏิสาโร – ‘‘อลาภา วต เม, น วต เม ลาภา; ทุลฺลทฺธํ วต เม, น วต เม สุลทฺธํ ฯ พหุํ วต มยา อปุญฺญํ ปสุตํ, โยหํ ภิกฺขู สีลวนฺเต กลฺยาณธมฺเม ชีวิตา โวโรเปสี’’นฺติฯ อถ โข อญฺญตรา มารกายิกา เทวตา อภิชฺชมาเนน อุทเก อาคนฺตฺวา มิคลณฺฑิกํ สมณกุตฺตกํ เอตทโวจ – ‘‘สาธุ สาธุ

สปฺปุริส, ลาภา เต สปฺปุริส, สุลทฺธํ เต สปฺปุริสฯ พหุํ ตยา สปฺปุริส ปุญฺญํ ปสุตํ, ยํ ตฺวํ อติเณฺณ ตาเรสี''ติฯ อถ โข มิคลณฺฑิโก สมณกุตฺตโก – ''ลาภา กิร เม, สุลทฺธํ กิร เม, พหุํ กิร มยา ปุญฺญํ ปสุตํ, อติโณฺณ กิราหํ ตาเรมี''ติ ติณฺหํ อสิํ อาทาย วิหาเรน วิหารํ ปริเวเณน ปริเวณํ อุปสงฺกมิตฺวา เอวํ วเทติ – ''โก อติโณฺณ, กํ ตาเรมี''ติ? ตตฺถ เย เต ภิกฺขู อวีตราคา เตสํ ตสฺมิํ สมเย โหติเยว ภยํ โหติ ฉมฺภิตตฺตํ โหติ โลมหํโสฯ เย ปน เต ภิกฺขู วีตราคา เตสํ ตสฺมิํ สมเย น โหติ ภยํ น โหติ ฉมฺภิตตฺตํ น โหติ โลมหํโสฯ อถ โข มิคลณฺฑิโก สมณกุตฺตโก เอกมฺปิ ภิกฺขุํ เอกาเหน ชีวิตา โวโรเปสิ, เทฺวปิ ภิกฺขู เอกาเหน ชีวิตา โวโรเปสิ, ตโยปิ ภิกฺขู เอกาเหน ชีวิตา โวโรเปสิ, จตฺตาโรปิ ภิกฺขู เอกาเหน ชีวิตา โวโรเปสิ, ปญฺจปิ ภิกฺขู เอกาเหน ชีวิตา โวโรเปสิ, ทสปิ ภิกฺขู เอกาเหน ชีวิตา โวโรเปสิ, วีสมฺปิ ภิกฺขู เอกาเหน ชีวิตา โวโรเปสิ, ติํสมฺปิ ภิกฺขู เอกาเหน ชีวิตา โวโรเปสิ, จตฺตาลีสมฺปิ ภิกฺขู เอกาเหน ชีวิตา โวโรเปสิ, ปญฺญาสมฺปิ ภิกฺขู เอกาเหน ชีวิตา โวโรเปสิ, สฎฺฐิมฺปิ ภิกฺขู เอกาเหน ชีวิตา โวโรเปสิฯ

๑๖๔. อถ โข ภควา ตสฺส อฑฺฒมาสสฺส อจฺจเยน ปฎิสลฺลานา วุฎฺฐิโต อายสฺมนฺตํ อานนฺทํ อามเนฺตสิ – ''กิํ นุ โข, อานนฺท, ตนุภูโต วิย ภิกฺขุสโงฺฆ''ติ? ''ตถา หิ ปน, ภเนฺต, ภควา ภิกฺขูนํ อเนกปริยาเยน อสุภกถํ กเถติ, อสุภาย วณฺณํ ภาสติ, อสุภภาวนาย วณฺณํ ภาสติ, อาทิสฺส อาทิสฺส อสุภสมาปตฺติยา วณฺณํ ภาสติฯ เต จ, ภเนฺต, ภิกฺขู – 'ภควา โข อเนกปริยาเยน อสุภกถํ กเถติ, อสุภาย วณฺณํ ภาสติ, อสุภภาวนาย วณฺณํ ภาสติ, อาทิสฺส อาทิสฺส อสุภสมาปตฺติยา วณฺณํ ภาสตี'ติ, เต อเนกาการโวการํ อสุภภาวนานุโยคมนุยุตฺตา วิหรนฺติฯ เต สเกน กาเยน อฎฺฎียนฺติ หรายนฺติ ชิคุจฺฉนฺติฯ เสยฺยถาปิ นาม อิตฺถี วา ปุริโส วา ทหโร ยุวา มณฺฑนกชาติโก สีสํนฺหาโต อหิกุณเปน วา กุกฺกุรกุณเปน วา มนุสฺสกุณเปน วา กเณฺฐ อาสเตฺตน อฎฺฎีเยยฺย หราเยยฺย ชิคุเจฺฉยฺย, เอวเมว เต ภิกฺขู สเกน กาเยน อฎฺฎียนฺตา หรายนฺตา ชิคุจฺฉนฺตา อตฺตนาปิ อตฺตานํ ชีวิตา โวโรเปนฺติ, อญฺญมญฺญมฺปิ ชีวิตา โวโรเปนฺติ, มิคลณฺฑิกมฺปิ สมณกุตฺตกํ อุปสงฺกมิตฺวา เอวํ วทนฺติ – 'สาธุ โน, อาวุโส, ชีวิตา โวโรเปหิฯ อิทํ เต ปตฺตจีวรํ ภวิสฺสตี'ติฯ อถ โข, ภเนฺต, มิคลณฺฑิโก สมณกุตฺตโก ปตฺตจีวเรหิ ภโฎ เอกมฺปิ ภิกฺขุํ เอกาเหน ชีวิตา โวโรเปสิ...เป.... สฎฺฐิมฺปิ ภิกฺขู เอกาเหน ชีวิตา โวโรเปสิฯ สาธุ, ภเนฺต, ภควา อญฺญํ ปริยายํ อาจิกฺขตุ ยถายํ ภิกฺขุสโงฺฆ อญฺญาย สณฺฐเหยฺยา''ติฯ ''เตนหานนฺท, ยาวติกา ภิกฺขู เวสาลิํ อุปนิสฺสาย วิหรนฺติ เต สเพฺพ อุปฎฺฐานสาลายํ สนฺนิปาเตหี''ติ ฯ ''เอวํ, ภเนฺต''ติ, โข อายสฺมา อานโนฺท ภควโต ปฎิสฺสุณิตฺวา ยาวติกา ภิกฺขู เวสาลิํ อุปนิสฺสาย วิหรนฺติ เต สเพฺพ อุปฎฺฐานสาลายํ สนฺนิปาเตตฺวา เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ เอตทโวจ – ''สนฺนิปติโต, ภเนฺต ภิกฺขุสโงฺฆ; ยสฺส ทานิ, ภเนฺต, ภควา กาลํ มญฺญตี''ติฯ

๑๖๕. อถ โข ภควา เยน อุปฎฺฐานสาลา เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ปญฺญเตฺต อาสเน นิสีทิฯ นิสชฺช โข ภควา ภิกฺขู อามเนฺตสิ – ''อยมฺปิ โข, ภิกฺขเว, อานาปานสฺสติสมาธิ ภาวิโต พหุลีกโต สโนฺต เจว ปณีโต จ อเสจนโก จ สุโข จ วิหาโร อุปฺปนฺนุปฺปเนฺน จ ปาปเก อกุสเล ธเมฺม ฐานโส อนฺตรธาเปติ วูปสเมติฯ เสยฺยถาปิ, ภิกฺขเว, คิมฺหานํ ปจฺฉิเม มาเส อุหตํ [อูหตํ (ก.)]รโชชลฺลํ ตเมนํมหา อกาลเมโฆ ฐานโส อนฺตรธาเปติ วูปสเมติ, เอวเมว โข, ภิกฺขเว, อานาปานสฺสติสมาธิ ภาวิโต พหุลีกโต สโนฺต เจว ปณีโต จ อเสจนโก จ สุโข จ วิหาโร อุปฺปนฺนุปฺปเนฺน จ ปาปเก อกุสเล ธเมฺม ฐานโส อนฺตรธาเปติ วูปสเมติฯ กถํ ภาวิโต จ, ภิกฺขเว, อานาปานสฺสติสมาธิ กถํ พหุลีกโต สโนฺต เจว ปณีโต จ อเสจนโก จ สุโข จ วิหาโร อุปฺปนฺนุปฺปเนฺน จ ปาปเก

อกุสเล ธมฺเม ฐานโส อนฺตรธาเปติ วูปสเมติ? อิธ, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ อรญฺญคโต วา รุกฺขมูลคโต วา สุญฺญาคารคโต วา นิสีทติ ปลฺลงฺกํ อาภุชิตฺวา อุชุํ กายํ ปณิธาย ปริมุขํ สตึ อุปฏฺฐเปตฺวาฯ โส สโตว อสฺสสติ สโต ปสฺสสติฯ ทีฆํ วา อสฺสสนฺโต ทีฆํ อสฺสสามีติ ปชานาติ, ทีฆํ วา ปสฺสสนฺโต ทีฆํ ปสฺสสามีติ ปชานาติฯ รสฺสํ วา อสฺสสนฺโต รสฺสํ อสฺสสามีติ ปชานาติ, รสฺสํ วา ปสฺสสนฺโต รสฺสํ ปสฺสสามีติ ปชานาติฯ สพฺพกายปฺปฏิสํเวที อสฺสสิสฺสามีติ สิกฺขติฯ สพฺพกายปฺปฏิสํเวทีปสฺสสิสฺสามีติ สิกฺขติฯ ปสฺสมฺภยํ กายสงฺขารํ อสฺสสิสฺสามีติ สิกฺขติฯ ปสฺสมฺภยํ กายสงฺขารํ ปสฺสสิสฺสามีติ สิกฺขติฯ ปีติปฺปฏิสํเวที อสฺสสิสฺสามีติ สิกฺขติฯ ปีติปฺปฏิสํเวที ปสฺสสิสฺสามีติ สิกฺขติฯ สุขปฺปฏิสํเวที อสฺสสิสฺสามีติ สิกฺขติฯ สุขปฺปฏิสํเวที ปสฺสสิสฺสามีติ สิกฺขติฯ จิตฺตสงฺขารปฺปฏิสํเวทีอสฺสสิสฺสามีติ สิกฺขติฯ จิตฺตสงฺขารปฺปฏิสํเวที ปสฺสสิสฺสามีติ สิกฺขติฯ ปสฺสมฺภยํ จิตฺตสงฺขารํ อสฺสสิสฺสามีติ สิกฺขติฯ ปสฺสมฺภยํ จิตฺตสงฺขารํ ปสฺสสิสฺสามีติ สิกฺขติฯ จิตฺตปฺปฏิสํเวที อสฺสสิสฺสามีติ สิกฺขติฯ จิตฺตปฺปฏิสํเวที ปสฺสสิสฺสามีติ สิกฺขติฯ อภิปฺปโมทยํ จิตฺตํ…เป.… สมาทหํ จิตฺตํ…เป.… วิโมจยํ จิตฺตํ…เป.… อนิจฺจานุปสฺสี…เป.… วิราคานุปสฺสี…เป.… นิโรธานุปสฺสี…เป.… ปฏินิสฺสคฺคานุปสฺสีอสฺสสิสฺสามีติ สิกฺขติฯ ปฏินิสฺสคฺคานุปสฺสี ปสฺสสิสฺสามีติ สิกฺขติฯ เอวํ ภาวิโต โข, ภิกฺขเว, อานาปานสฺสติสมาธิ เอวํ พหุลีกโต สนฺโต เจว ปณีโต จ อเสจนโก จ สุโข จ วิหาโร อุปฺปนฺนุปฺปนฺเน จ ปาปเก อกุสเล ธมฺเม ฐานโส อนฺตรธาเปติ วูปสเมตี’’ติฯ

๑๖๖. อถ โข ภควา เอตสฺมึ นิทาเน เอตสฺมึ ปกรเณ ภิกฺขุสงฺฆํ สนฺนิปาตาเปตฺวา ภิกฺขู ปฏิปุจฺฉิ – ‘‘สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ภิกฺขู อตฺตนาปิ อตฺตานํ ชีวิตา โวโรเปนฺติ, อญฺญมญฺญมฺปิ ชีวิตา โวโรเปนฺติ มิคลณฺฑิกมฺปิสมณกุตฺตกํ อุปสงฺกมิตฺวา เอวํ วทนฺติ – ‘สาธุ โน, อาวุโส , ชีวิตา โวโรเปหิ, อิทํ เต ปตฺตจีวรํ ภวิสฺสตี’’’ติ? ‘‘สจฺจํ, ภควา’’ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา – ‘‘อนนุจฺฉวิกํ, ภิกฺขเว, เตสํ ภิกฺขูนํ อนนุโลมิกํ อปฺปฏิรูปํ อสฺสามณกํ อกปฺปิยํ อกรณียํฯ กถญฺหิ นาม เต, ภิกฺขเว, ภิกฺขู อตฺตนาปิ อตฺตานํ ชีวิตา โวโรเปสฺสนฺติ, อญฺญมญฺญมฺปิ ชีวิตา โวโรเปสฺสนฺติ, มิคลณฺฑิกมฺปิ สมณกุตฺตกํ อุปสงฺกมิตฺวา เอวํ วกฺขนฺติ – ‘สาธุ โน, อาวุโส, ชีวิตา โวโรเปหิ, อิทํ เต ปตฺตจีวรํ ภวิสฺสตี’ติฯ เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๑๖๗. ‘‘โย ปน ภิกฺขุ สญฺจิจฺจ มนุสฺสวิคฺคหํ ชีวิตา โวโรเปยฺย สตฺถหารกํ วาสฺส ปริเยเสยฺย, อยมฺปิ ปาราชิโก โหติ อสํวาโส’’ติฯ

เอวญฺจิทํ ภควตา ภิกฺขูนํ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํ โหติฯ

๑๖๘. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร อุปาสโก คิลาโน โหติฯ ตสฺส ปชาปติ อภิรูปา โหติ ทสฺสนียา ปาสาทิกาฯ ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ตสฺสา อิตฺถิยา ปฏิพทฺธจิตฺตา โหนฺติฯ อถ โข ฉพฺพคฺคิยานํ ภิกฺขูนํ เอตทโหสิ – ‘‘สเจ โข โส, อาวุโส , อุปาสโก ชีวิสฺสติ น มยํ ตํ อิตฺถึ ลภิสฺสามฯ หนฺท มยํ, อาวุโส, ตสฺส อุปาสกสฺส มรณวณฺณํ สํวณฺเณมา’’ติฯ อถ โข ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู เยน โส อุปาสโก เตนุปสงฺกมึสุ; อุปสงฺกมิตฺวา ตํ อุปาสกํ เอตทโวจุํ – ‘‘ตฺวํ โขสิ, อุปาสก, กตกลฺยาโณ กตกุสโล กตภีรุตฺตาโณ อกตปาโป อกตลุทฺโท อกตกิพฺพิโสฯ กตํ ตยา กลฺยาณํ, อกตํ ตยา ปาปํ ฯ กึ ตุยฺหิมินา ปาปเกน ทุชฺชีวิเตน! มตํ เต ชีวิตา เสยฺโยฯ อิโต ตฺวํ กาลงฺกโต กายสฺส เภทา ปรํ มรณา สุคตึ สคฺคํ โลกํ อุปฺปชฺชิสฺสสิฯ ตตฺถ ทิเพฺพหิ ปญฺจหิ กามคุเณหิ สมปฺปิโต สมงฺคีภูโต ปริจาเรสฺสสี’’ติฯ

๑๖๙. อถ โข โส อุปาสโก – ‘‘สจฺจํ โข อยฺยา อาหํสุฯ อหญฺหิ กตกลฺยาโณ กตกุสโล กตภีรุตฺตาโณ อกตปาโป อกตลุทฺโท อกตกิพฺพิโสฯ กตํ มยา กลฺยาณํ, อกตํ มยา ปาปํ ฯ กึ มยฺหิมินา ปาปเกน ทุชฺชีวิเตน! มตํ เม ชีวิตา เสยฺโยฯ อิโต อหํ กาลงฺกโต กายสฺส เภทา ปรํ มรณา สุคตึ สคฺคํ โลกํ อุปปชฺชิสฺสามิฯ ตตฺถ ทิเพฺพหิ ปญฺจหิ กามคุเณหิ สมปฺปิโต สมงฺคีภูโต ปริจาเรสฺสามี’’ติ, โส อสปฺปายานิ เจว โภชนานิ ภุญฺชิ อสปฺปายานิ จ ขาทนียานิ ขาทิ อสปฺปายานิ จ สายนียานิ สายิ อสปฺปายานิ จ ปานานิ ปิวิฯ ตสฺส อสปฺปายานิ เจว โภชนานิ ภุญฺชโต อสปฺปายานิ จ ขาทนียานิ ขาทโต อสปฺปายานิ จ สายนียานิ สายโต อสปฺปายานิ จ ปานานิ ปิวโต ขโร อาพาโธ อุปฺปชฺชิฯ โส เตเนว อาพาเธน กาลมกาสิฯ ตสฺส ปชาปติ อุชฺฌายติ ขิยฺยติ วิปาเจติ – ‘‘อลชฺชิโน อิเม สมณา สกฺยปุตฺติยา ทุสฺสีลา มุสาวาทิโนฯ อิเม หิ นาม ธมฺมจาริโน สมจาริโน พฺรหฺมจาริโน สจฺจวาทิโน สีลวโนฺต กลฺยาณธมฺมา ปฏิชานิสฺสนฺติ! นตฺถิ อิเมสํ สามญฺญํ นตฺถิ อิเมสํ พฺรหฺมญฺญํ, นฏฺฐํ อิเมสํ สามญฺญํ นฏฺฐํ อิเมสํ พฺรหฺมญฺญํ, กุโต อิเมสํ สามญฺญํกุโต อิเมสํ พฺรหฺมญฺญํ, อปคตา อิเม สามญฺญา อปคตา อิเม พฺรหฺมญฺญาฯ อิเม เม สามิกสฺส มรณวณฺณํ สํวเณฺณสุํฯ อิเมหิ เม สามิโก มาริโต’’ติฯ อเญฺญปิ มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘อลชฺชิโน อิเม สมณา สกฺยปุตฺติยา ทุสฺสีลา มุสาวาทิโนฯ อิเม หิ นาม ธมฺมจาริโน สมจาริโน พฺรหฺมจาริโน สจฺจวาทิโน สีลวโนฺต กลฺยาณธมฺมา ปฏิชานิสฺสนฺติ! นตฺถิ อิเมสํ สามญฺญํ นตฺถิ อิเมสํ พฺรหฺมญฺญํ, นฏฺฐํ อิเมสํ สามญฺญํ นฏฺฐํ อิเมสํ พฺรหฺมญฺญํ, กุโต อิเมสํ สามญฺญํ กุโต อิเมสํ พฺรหฺมญฺญํ, อปคตา อิเม สามญฺญา อปคตา อิเม พฺรหฺมญฺญาฯ อิเม อุปาสกสฺส มรณวณฺณํ สํวเณฺณสุํฯ อิเมหิ อุปาสโก มาริโต’’ติฯ อโสฺสสุํ โข ภิกฺขู เตสํ มนุสฺสานํ อุชฺฌายนฺตานํ ขิยฺยนฺตานํ วิปาเจนฺตานํฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู อุปาสกสฺส มรณวณฺณํ สํวณฺณิสฺสนฺตี’’ติ!

๑๗๐. อถ โข เต ภิกฺขู ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อเนกปริยาเยน วิครหิตฺวา ภควโตเอตมตฺถํ อาโรเจสุํ…เป.… ‘‘สจฺจํ กิร ตุเมฺห, ภิกฺขเว, อุปาสกสฺส มรณวณฺณํ สํวเณฺณถา’’ติ? ‘‘สจฺจํ, ภควา’’ติฯ วิครหิ พุโทฺธ ภควา – ‘‘อนนุจฺฉวิกํ, โมฆปุริสา, อนนุโลมิกํ อปฺปฏิรูปํ อสฺสามณกํ อกปฺปิยํ อกรณียํฯ กถญฺหิ นาม ตุเมฺห, โมฆปุริสา, อุปาสกสฺสมรณวณฺณํ สํวณฺณิสฺสถ! เนตํ, โมฆปุริสา, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๑๗๑. **“โย ปน ภิกฺขุ สญฺจิจฺจ มนุสฺสวิคฺคหํ ชีวิตา โวโรเปยฺย สตฺถหารกํ วาสฺส ปริเยเสยฺย มรณวณฺณํ วา สํวเณฺณยฺย มรณาย วา สมาทเปยฺย – ‘อโมฺภ ปุริส, กึ ตุยฺหิมินา ปาปเกน ทุชฺชีวิเตน, มตํ เต ชีวิตา เสยฺโย’ติ, อิติ จิตฺตมโน จิตฺตสงฺกโปฺป อเนกปริยาเยน มรณวณฺณํ วา สํวเณฺณยฺย, มรณาย วา สมาทเปยฺย, อยมฺปิ ปาราชิโก โหติ อสํวาโส”ติฯ**

๑๗๒. **โย ปนา**ติ โย ยาทิโส…เป.… **ภิกฺขู**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อเตฺถ อธิเปฺปโต ภิกฺขูติฯ

สญฺจิจฺจาติ ชานโนฺต สญฺชานโนฺต เจจฺจ อภิวิตริตฺวา วีติกฺกโมฯ

มนุสฺสวิคฺคโห นาม ยํ มาตุกุจฺฉิสฺมึ ปฐมํ จิตฺตํ อุปฺปนฺนํ ปฐมํ วิญฺญาณํ ปาตุภูตํ, ยาว มรณกาลา เอตฺถนฺตเร เอโส มนุสฺสวิคฺคโห นามฯ

ชีวิตา โวโรเปยฺยาติ ชีวิตินฺทฺริยํ อุปจฺฉินฺทติ อุปโรเธติ สนฺตตึ วิโกเปติฯ

สตฺถหารกํ วาสฺส ปริเยเสยฺยาติ อสึ วา สตฺตึ วา เภณฺฑึ วา [เภนฺทึ วา (ก.)] ลคุฬํ วา [สูลํวา ลคุฬํวา (สฺยา.)] ปาสาณํ วา สตฺถํ วา วิสํ วา รชฺชุํ วาฯ

มรณวณฺณํ วา สํวณฺเณยฺยาติ ชีวิเต อาทีนวํ ทเสฺสติ, มรเณ วณฺณํ ภณติฯ

มรณาย วา สมาทเปยฺยาติ สตฺถํ วา อาหร, วิสํ วา ขาท, รชฺชุยา วา อุพฺพนฺธิตฺวา กาลงฺกโรหีติฯ

อโมฺภ ปุริสาติ อาลปนาธิวจนเมตํฯ

กึ ตุยฺหิมินา ปาปเกน ทุชฺชีวิเตนาติ ปาปกํ นาม ชีวิตํ อฑฺฒานํ ชีวิตํ อุปาทาย ทลิทฺทานํ ชีวิตํ ปาปกํ ลามกํ, สธนานํ ชีวิตํ อุปาทาย อธนานํ ชีวิตํ ปาปกํ, เทวานํ ชีวิตํ อุปาทาย มนุสฺสานํ ชีวิตํ ปาปกํ ฯ

ทุชฺชีวิตํนาม หตฺถจฺฉินฺนสฺส ปาทจฺฉินฺนสฺส หตฺถปาทจฺฉินฺนสฺส กณฺณจฺฉินฺนสฺส นาสจฺฉินฺนสฺส กณฺณนาสจฺฉินฺนสฺส, อิมินา จ ปาปเกน อิมินา จ ทุชฺชีวิเตน มตํ เต ชีวิตา เสยฺโยติฯ

อิติ จิตฺตมโนติ ยํ จิตฺตํ ตํ มโน, ยํ มโน ตํ จิตฺตํฯ

จิตฺตสงฺกปฺโปติ มรณสญฺญี มรณเจตโน มรณาธิปฺปาโยฯ

อเนกปริยาเยนาติ อุจฺจาวเจหิ อากาเรหิฯ

มรณวณฺณํ วา สํวณฺเณยฺยาติ ชีวิเต อาทีนวํ ทเสฺสติ, มรเณ วณฺณํ ภณติ – ‘‘อิโต ตฺวํ กาลงฺกโต กายสฺส เภทา ปรํ มรณา สุคตึ สคฺคํ โลกํ อุปปชฺชิสฺสสิ, ตตฺถ ทิเพฺพหิ ปญฺจหิ กามคุเณหิ สมปฺปิโต สมงฺคีภูโต ปริจาเรสฺสสี’’ติฯ

มรณาย วา สมาทเปยฺยาติ สตฺถํ วา อาหร, วิสํ วา ขาท, รชฺชุยา วา อุพฺพนฺธิตฺวา กาลงฺกโรหิ, โสเพฺภ วา นรเก วา ปปาเต วา ปปตาติฯ

อยมฺปีติ ปุริเม อุปาทาย วุจฺจติฯ

ปาราชิโก โหตีติ เสยฺยถาปิ นาม ปุถุสิลา ทฺวิธา ภินฺนา [เทฺวธา ภินฺนา (สฺยา.)] อปฺปฏิสนฺธิกา โหติ, เอวเมว ภิกฺขุ สญฺจิจฺจ มนุสฺสวิคฺคหํ ชีวิตา โวโรเปตฺวา อสฺสมโณ โหติ อสกฺยปุตฺติโยฯ เตน วุจฺจติ – ‘ปาราชิโก โหตี’ติฯ

อสํวาโสติสํวาโส นาม เอกกมฺมํ เอกุเทฺทโส สมสิกฺขตา – เอโส สํวาโส นามฯ โส เตน สทฺธึ นตฺถิ, เตน วุจฺจติ อสํวาโสติฯ

๑๗๓. สามํ, อธิฏฺฐาย, ทูเตน, ทูตปรํปราย, วิสกฺกิเยน ทูเตน, คตปจฺจาคเตน ทูเตน, อรโห รโหสญฺญี, รโห อรโหสญฺญี, อรโห อรโหสญฺญี, รโห รโหสญฺญี กาเยน สํวเณฺณติ, วาจาย สํวเณฺณติ, กาเยน วาจาย สํวเณฺณติ, ทูเตน สํวเณฺณติ, เลขาย สํวเณฺณติ, โอปาตํ อปเสฺสนํ, อุปนิกฺขิปนํ, เภสชฺชํ, รูปูปหาโร, สทฺทูปหาโร, คนฺธูปหาโร, รสูปหาโร, โผฏฺฐพฺพูปหาโร, ธมฺมูปหาโร, อาจิกฺขนา, อนุสาสนี, สเงฺกตกมฺมํ, นิมิตฺตกมฺมนฺติฯ

๑๗๔. **สาม**นฺติ สยํ หนติ กาเยน วา กายปฏิพเทฺธน วา นิสฺสคฺคิเยน วาฯ

อธิฏฺฐายาติ อธิฏฺฐหิตฺวา อาณาเปติ – ‘‘เอวํ วิชฺฌ, เอวํ ปหร, เอวํ ฆาเตหี’’ติฯ

ภิกฺขุ ภิกฺขุํ อาณาเปติ – ‘‘อิตฺถนฺนามํ ชีวิตา โวโรเปหี’’ติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ โส ตํ มญฺญมาโน ตํ ชีวิตา โวโรเปติ, อาปตฺติ อุภินฺนํ ปาราชิกสฺสฯ

ภิกฺขุ ภิกฺขุํ อาณาเปติ – ‘‘อิตฺถนฺนามํ ชีวิตา โวโรเปหี’’ติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ โส ตํ มญฺญมาโน อญฺญํ ชีวิตา โวโรเปตฺติ, มูลฏฺฐสฺส อนาปตฺติฯ วธกสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ

ภิกฺขุ ภิกฺขุํ อาณาเปติ – ‘‘อิตฺถนฺนามํ ชีวิตา โวโรเปหี’’ติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ โส อญฺญํ มญฺญมาโน ตํ ชีวิตา โวโรเปติ, อาปตฺติ อุภินฺนํ ปาราชิกสฺสฯ

ภิกฺขุ ภิกฺขุํ อาณาเปติ – ‘‘อิตฺถนฺนามํ ชีวิตา โวโรเปหี’’ติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ โส อญฺญํ มญฺญมาโน อญฺญํ ชีวิตา โวโรเปติ; มูลฏฺฐสฺส อนาปตฺติ, วธกสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ

ภิกฺขุ ภิกฺขุํ อาณาเปติ – ‘‘อิตฺถนฺนามสฺส ปาวท – ‘อิตฺถนฺนาโม อิตฺถนฺนามสฺส ปาวทตุ – อิตฺถนฺนาโม อิตฺถนฺนามํ ชีวิตา โวโรเปตู’’’ติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ โส อิตรสฺส อาโรเจติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ วธโก ปฏิคฺคณฺหาติ, มูลฏฺฐสฺส อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ โส ตํ ชีวิตา โวโรเปติ, อาปตฺติ สเพฺพสํ ปาราชิกสฺสฯ

ภิกฺขุ ภิกฺขุํ อาณาเปติ – ‘‘อิตฺถนฺนามสฺส ปาวท – ‘อิตฺถนฺนาโม อิตฺถนฺนามสฺส ปาวทตุ – อิตฺถนฺนาโม อิตฺถนฺนามํ ชีวิตา โวโรเปตู’’’ติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ โส อญฺญํ อาณาเปติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ วธโก ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ โส ตํ ชีวิตา โวโรเปติ, มูลฏฺฐสฺส อนาปตฺติ; อาณาปกสฺส จ วธกสฺส จ อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ

ภิกฺขุ ภิกฺขุํ อาณาเปติ – ‘‘อิตฺถนฺนามํ ชีวิตา โวโรเปหี’’ติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ โส คนฺตฺวา ปุน ปจฺจาคจฺฉติ – ‘‘นาหํ สโกฺกมิ ตํ ชีวิตา โวโรเปตุ’’นฺติฯ โส ปุน อาณาเปติ – ‘‘ยทา สโกฺกสิ ตทา ตํ ชีวิตา โวโรเปหี’’ติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ โส ตํ ชีวิตา โวโรเปติ, อาปตฺติ อุภินฺนํ ปาราชิกสฺสฯ

ภิกฺขุ ภิกฺขุํ อาณาเปติ – ‘‘อิตฺถนฺนามํ ชีวิตา โวโรเปหี’’ติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส ฯ โส อาณาเปตฺวา วิปฺปฏิสารี น สาเวติ – ‘‘มา ฆาเตหี’’ติฯ โส ตํ ชีวิตา โวโรเปติ, อาปตฺติ อุภินฺนํ ปาราชิกสฺสฯ

ภิกฺขุ ภิกฺขุํ อาณาเปติ – ‘‘อิตฺถนฺนามํ ชีวิตา โวโรเปหี’’ติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ โส อาณาเปตฺวา วิปฺปฏิสารี สาเวติ – ‘‘มา ฆาเตหี’’ติฯ โส – ‘‘อาณตฺโต อหํ ตยา’’ติ ตํ ชีวิตา โวโรเปติ, มูลฏฺฐสฺส อนาปตฺติฯ วธกสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ

ภิกฺขุ ภิกฺขุํ อาณาเปติ – ‘‘อิตฺถนฺนามํ ชีวิตา โวโรเปหี’’ติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ โส อาณาเปตฺวา วิปฺปฏิสารี สาเวติ – ‘‘มา ฆาเตหี’’ติฯ โส สาธูติ โอรมติ, อุภินฺนํ อนาปตฺติฯ

๑๗๕. อรโห รโหสญฺญี อุลฺลปติ – ‘‘อโห อิตฺถนฺนาโม หโต อสฺสา’’ติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ รโห อรโหสญฺญี อุลฺลปติ – ‘‘อโห อิตฺถนฺนาโม หโต อสฺสา’’ติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อรโห อรโหสญฺญี อุลฺลปติ – ‘‘อโห อิตฺถนฺนาโม หโต อสฺสา’’ติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส ฯ รโห รโหสญฺญี อุลฺลปติ – ‘‘อโห อิตฺถนฺนาโม หโต อสฺสา’’ติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

กาเยน สํวเณฺณติ นาม กาเยน วิการํ กโรติ – ‘‘โย เอวํ มรติ โส ธนํ วา ลภติ ยสํ วา ลภติ สคฺคํ วา คจฺฉตี’’ติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ตาย สํวณฺณนาย มริสฺสามีติ ทุกฺขํ เวทนํ อุปฺปาเทติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ มรติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ

วาจาย สํวเณฺณติ นาม วาจาย ภณติ – ‘‘โย เอวํ มรติ โส ธนํ วา ลภติ ยสํ วา ลภติ สคฺคํ วา คจฺฉตี’’ติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ตาย สํวณฺณนาย มริสฺสามีติ ทุกฺขํ เวทนํ อุปฺปาเทติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ มรติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ

กาเยน วาจาย สํวเณฺณตินาม กาเยน จ วิการํ กโรติ, วาจาย จ ภณติ – ‘‘โย เอวํ มรติ โส ธนํ วา ลภติ ยสํ วา ลภติ สคฺคํ วา คจฺฉตี’’ติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ตาย สํวณฺณนาย มริสฺสามีติ ทุกฺขํ เวทนํ อุปฺปาเทติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ มรติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ

ทูเตน สํวเณฺณติ นาม ทูตสฺส สาสนํ อาโรเจติ – ‘‘โย เอวํ มรติ โส ธนํ วา ลภติ ยสํ วา ลภติ สคฺคํ วา คจฺฉตี’’ติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ทูตสฺส สาสนํ สุตฺวา มริสฺสามีติ ทุกฺขํ เวทนํ อุปฺปาเทติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ มรติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ

๑๗๖. **เลขาย สํวเณฺณติ** นาม เลขํ ฉินฺทติ – ‘‘โย เอวํ มรติ โส ธนํ วา ลภติ ยสํ วา ลภติ สคฺคํ วา คจฺฉตี’’ติ, อกฺขรกฺขราย อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ เลขํ ปสฺสิตฺวา มริสฺสามีติ ทุกฺขํ เวทนํ อุปฺปาเทติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ มรติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ

โอปาตํนาม มนุสฺสํ อุทฺทิสฺส โอปาตํ ขนติ – ‘‘ปปติตฺวา มริสฺสตี’’ติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ปปติเต ทุกฺขา เวทนา อุปฺปชฺชติ, อาปตฺติถุลฺลจฺจยสฺสฯ มรติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ อโนทิสฺส โอปาตํ ขนติ – ‘‘โย โกจิ ปปติตฺวา มริสฺสตี’’ติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ มนุโสฺส ตสฺมิํ ปปตติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ปปติเต ทุกฺขา เวทนา อุปฺปชฺชติ , อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ มรติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ ยโกฺข วา เปโต วา ติรจฺฉานคตมนุสฺสวิคฺคโห วา ตสฺมิํ ปปตติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ป

ปติเต ทุกฺขา เวทนา อุปฺปชฺชติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ มรติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ ติรจฺฉานคโต ตสฺมึ ปปตติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ปปติเต ทุกฺขา เวทนา อุปฺปชฺชติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ มรติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๑๗๗. **อปเสฺสนํ** นาม อปเสฺสเน สตฺถํ วา ฐเปติ วิเสน วา มเกฺขติ ทุพฺพลํ วา กโรติ โสเพฺภ วา นรเก วา ปปาเต วา ฐเปติ – ‘‘ปปติตฺวา มริสฺสตี’’ติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ สเตฺถน วา วิเสน วา ปปติเตน วา ทุกฺขา เวทนา อุปฺปชฺชติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ มรติ , อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ

อุปนิกฺขิปนํนาม อสึ วา สตฺตึ วา เภณฺฑึ วา ลคุฬํ วา ปาสาณํ วา สตฺถํ วา วิสํ วา รชฺชุํ วา อุปนิกฺขิปติ – ‘‘อิมินา มริสฺสตี’’ติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ‘‘เตน มริสฺสามี’’ติ ทุกฺขํ เวทนํ อุปฺปาเทติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ มรติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ

เภสชฺชํนาม สปฺปึ วา นวนีตํ วา เตลํ วา มธุํ วา ผาณิตํ วา เทติ – ‘‘อิมํ สายิตฺวา มริสฺสตี’’ติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ตํ สายิเต ทุกฺขา เวทนา อุปฺปชฺชติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ มรติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ

๑๗๘. **รูปูปหาโร** นาม อมนาปิกํ รูปํ อุปสํหรติ ภยานกํ เภรวํ – ‘‘อิมํ ปสฺสิตฺวา อุตฺตสิตฺวา มริสฺสตี’’ติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ตํ ปสฺสิตฺวา อุตฺตสติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ มรติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ มนาปิกํ รูปํ อุปสํหรติ [อุปสํหรติ เปมนียํ หทยงฺคมํ (สฺยา.)] – ‘‘อิมํ ปสฺสิตฺวา อลาภเกน สุสฺสิตฺวา มริสฺสตี’’ติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ตํ ปสฺสิตฺวา อลาภเกน สุสฺสติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ มรติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ

สทฺทูปหาโร นาม อมนาปิกํ สทฺทํ อุปสํหรติ ภยานกํ เภรวํ – ‘‘อิมํ สุตฺวา อุตฺตสิตฺวา มริสฺสตี’’ติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ตํ สุตฺวา อุตฺตสติ , อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ มรติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ มนาปิกํ สทฺทํ อุปสํหรติ เปมนียํ หทยงฺคมํ – ‘‘อิมํ สุตฺวา อลาภเกนสุสฺสิตฺวา มริสฺสตี’’ติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ตํ สุตฺวา อลาภเกน สุสฺสติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ มรติ , อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ

คนฺธูปหาโร นาม อมนาปิกํ คนฺธํ อุปสํหรติ เชคุจฺฉํ ปาฏิกุลฺยํ [ปฏิกูลํ (?)] – ‘‘อิมํ ฆายิตฺวา เชคุจฺฉตา ปาฏิกุลฺยตา มริสฺสตี’’ติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ตํ ฆายิเต เชคุจฺฉตา ปาฏิกุลฺยตา ทุกฺขา เวทนา อุปฺปชฺชติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ มรติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ มนาปิกํ คนฺธํ อุปสํหรติ – ‘‘อิมํ ฆายิตฺวา อลาภเกน สุสฺสิตฺวา มริสฺสตี’’ติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ตํ ฆายิตฺวา อลาภเกน สุสฺสติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ มรติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ

รสูปหาโรนาม อมนาปิกํ รสํ อุปสํหรติ เชคุจฺฉํ ปาฏิกุลฺยํ [ปฏิกูลํ (?)] – ‘‘อิมํ สายิตฺวา เชคุจฺฉตา ปาฏิกุลฺยตา มริสฺสตี’’ติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ตํ สายิเต เชคุจฺฉตา ปาฏิกุลฺยตา ทุกฺขา เวทนา อุปฺปชฺชติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ มรติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ มนาปิกํ รสํ อุปสํหรติ – ‘‘อิมํ สายิตฺวา อลาภเกน สุสฺสิตฺวา มริสฺสตี’’ติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ตํ สายิตฺวา อลาภเกน สุสฺสติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ มรติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ

โผฏฺฐพฺพูปหาโร นาม อมนาปิกํ โผฏฺฐพฺพํ อุปสํหรติ ทุกฺขสมฺผสฺสํ ขรสมฺผสฺสํ – ‘‘อิมินา ผุฏฺโฐ มริสฺสตี’’ติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ เตน ผุฏฺฐสฺส ทุกฺขา เวทนา อุปฺปชฺชติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ มรติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ มนาปิกํ โผฏฺฐพฺพํ อุปสํหรติ สุขสมฺผสฺสํ มุทุสมฺผสฺสํ – ‘‘อิมินา ผุฏฺโฐ อลาภเกน สุสฺสิตฺวา มริสฺสตี’’ติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ เตน ผุฏฺโฐ อลาภเกน สุสฺสติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ มรติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ

ธมฺมูปหาโร นาม เนรยิกสฺส นิรยกถํ กเถติ – ‘‘อิมํ สุตฺวา อุตฺตสิตฺวา มริสฺสตี’’ติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ตํ สุตฺวา อุตฺตสติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ มรติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ กลฺยาณกมฺมสฺส สคฺคกถํ กเถติ – ‘‘อิมํ สุตฺวา อธิมุตฺโต มริสฺสตี’’ติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ตํ สุตฺวา อธิมุตฺโต มริสฺสามีติ ทุกฺขํ เวทนํ อุปฺปาเทติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ มรติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ

๑๗๙. **อาจิกฺขนา** นาม ปุฏฺโฐ ภณติ – ‘‘เอวํ มรสฺสุฯ โย เอวํ มรติ โส ธนํ วา ลภติ ยสํ วา ลภติ สคฺคํ วา คจฺฉตี’’ติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ตาย อาจิกฺขนาย มริสฺสามีติ ทุกฺขํ เวทนํ อุปฺปาเทติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ มรติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ

อนุสาสนีนาม อปุฏฺโฐ ภณติ – ‘‘เอวํ มรสฺสุฯ โย เอวํ มรติ โส ธนํ วา ลภติ ยสํ วา ลภติ สคฺคํ วา คจฺฉตี’’ติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ตาย อนุสาสนิยา มริสฺสามีติ ทุกฺขํ เวทนํ อุปฺปาเทติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ มรติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ

สงฺเกตกมฺมํ นาม สงฺเกตํ กโรติ ปุเรภตฺตํ วา ปจฺฉาภตฺตํ วา รตฺติํ วา ทิวา วา – ‘‘เตน สงฺเกเตน ตํ ชีวิตา โวโรเปหี’’ติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ เตน สงฺเกเตน ตํ ชีวิตา โวโรเปติ, อาปตฺติ อุภินฺนํ ปาราชิกสฺสฯ ตํ สงฺเกตํ ปุเร วา ปจฺฉา วา ตํ ชีวิตา โวโรเปติ, มูลฏฺฐสฺส อนาปตฺติ, วธกสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ

นิมิตฺตกมฺมํนาม นิมิตฺตํ กโรติ – ‘‘อกฺขิํ วา นิขณิสฺสามิ ภมุกํ วา อุกฺขิปิสฺสามิ สีสํ วา อุกฺขิปิสฺสามิ, เตน นิมิตฺเตน ตํ ชีวิตา โวโรเปหี’’ติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ เตน นิมิตฺเตน ตํ ชีวิตา โวโรเปติ, อาปตฺติ อุภินฺนํ ปาราชิกสฺสฯ ตํ นิมิตฺตํ ปุเร วา ปจฺฉา วา ตํ ชีวิตา โวโรเปติ, มูลฏฺฐสฺส อนาปตฺติ, วธกสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ

อนาปตฺติ อสญฺจิจฺจ อชานนฺตสฺส นมรณาธิปฺปายสฺส อุมฺมตฺตกสฺส [อุมฺมตฺตกสฺส ขิตฺตจิตฺตสฺส เวทนาฏฺฏสฺส (สฺยา.)]อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

มนุสฺสวิคฺคหปาราชิกมฺหิ ปฐมภาณวาโร นิฏฺฐิโตฯ

วินีตวตฺถุอุทฺทานคาถา

สํวณฺณนา นิสีทนฺต, มุสโลทุกฺขเลน จ;
วุฑฺฒปพฺพชิตาภิสนฺนุ, อคฺควีมํสนาวิสํฯ

ตโย จ วตฺถุกมฺมหิ, อิฏฺฐกาหิปเร ตโย;
วาสี โคปานสี เจว, อฏฺฏโกตรณํ ปติฯ

เสทํ นตฺถุญฺจ สมฺพาโห, นฺหาปนพฺภญฺชเนน จ;
อุฏฺฐาเปโนฺต นิปาเตโนฺต, อนฺนปาเนน มารณํฯ

ชารคพฺภ สปตฺตี จ, มาตา ปุตฺตํ อุโภ วธิ;
อุโภ น มิยฺยเร มทฺทา, ตาปํ วญฺฌา วิชายินีฯ

ปโตทํ นิคฺคเห ยโกฺข, วาฬยกฺขญฺจ ปาหิณิ;
ตํ มญฺญมาโน ปหริ, สคฺคญฺจ นิรยํ ภเณฯ

อาฬวิยา ตโย รุกฺขา, ทาเยหิ อปเร ตโย;
มา กิลเมสิ น ตุยฺหํ, ตกฺกํ โสวีรเกน จาติฯ

วินีตวตฺถุ

๑๘๐. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ คิลาโน โหติฯ ตสฺส ภิกฺขู การุญฺญูน มรณวณฺณํ สํวณฺเณสุํฯ โส ภิกฺขุ กาลมกาสิฯ เตสํ กุกฺกุจฺจํ อโหสิ ''ภควตา สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํ, กจฺจิ นุ โข มยํ ปาราชิกํ อาปตฺตึ อาปนฺนา''ติ? ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ ''อาปตฺตึ ตุเมฺห, ภิกฺขเว, อาปนฺนา ปาราชิก''นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ปิณฺฑจาริโก ภิกฺขุ ปีฐเก ปิโลติกาย ปฏิจฺฉนฺนํ ทารกํ นิสีทโนฺต โอตฺถริตฺวา มาเรสิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ ''ภควตา สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํ, กจฺจิ นุ โข อหํ ปาราชิกํ อาปตฺตึ อาปโนฺน''ติ? ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสิฯ ''อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, ปาราชิกสฺสฯ น จ, ภิกฺขเว, อปฺปฏิเวกฺขิตฺวา อาสเน นิสีทิตพฺพํ; โย นิสีเทยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสา''ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ ภตฺตเคฺค อนฺตรฆเร อาสนํ ปญฺญเปโนฺต มุสเล อุสฺสิเต เอกํ มุสลํ อคฺคเหสิฯ ทุติโย มุสโล ปริปติตฺวา อญฺญตรสฺส ทารกสฺส มตฺถเก อวตฺถาสิฯ โส กาลมกาสิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… ''กึจิโตฺต ตฺวํ, ภิกฺขู''ติ? ''อสญฺจิจฺจ อหํ, ภควา''ติฯ ''อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, อสญฺจิจฺจา''ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ ภตฺตเคฺค อนฺตรฆเร อาสนํ ปญฺญเปโนฺต อุทุกฺขลภณฺฑิกํ อกฺกมิตฺวา ปวเฏฺฐสิฯ อญฺญตรํ ทารกํ โอตฺถริตฺวา มาเรสิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… ''อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, อสญฺจิจฺจา''ติฯ

เตน โข ปน สมเยน ปิตาปุตฺตา ภิกฺขูสุ ปพฺพชิตา โหนฺติฯ กาเล อาโรจิเต ปุโตฺต ปิตรํ เอตทโวจ – ''คจฺฉ, ภเนฺต, สโงฺฆ ตํ ปติมาเนตี''ติ ปิฏฺฐิยํ คเหตฺวา ปณาเมสิฯ โส ปปติตฺวา กาลมกาสิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… ''กึจิโตฺตตฺวํ, ภิกฺขู''ติ? ''นาหํ, ภควา, มรณาธิปฺปาโย''ติฯ ''อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, นมรณาธิปฺปายสฺสา''ติฯ

เตน โข ปน สมเยน ปิตาปุตฺตา ภิกฺขูสุ ปพฺพชิตา โหนฺติฯ กาเล อาโรจิเต ปุโตฺต ปิตรํ เอตทโวจ – ''คจฺฉ, ภเนฺต, สโงฺฆ ตํ ปติมาเนตี''ติ มรณาธิปฺปาโย ปิฏฺฐิยํ คเหตฺวา ปณาเมสิฯ

โส ปปติตฺวา กาลมกาสิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… ‘‘อาปตฺตึ ตฺวํ, ภิกฺขุ, อาปนฺโน ปาราชิก’’นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน ปิตาปุตฺตา ภิกฺขูสุ ปพฺพชิตา โหนฺติฯ กาเล อาโรจิเต ปุโตฺต ปิตรํ เอตทโวจ – ‘‘คจฺฉ, ภเนฺต, สโงฺฆ ตํ ปติมาเนตี’’ติ มรณาธิปฺปาโย ปิฏฺฐิยํ คเหตฺวา ปณาเมสิฯ โส ปปติตฺวา น กาลมกาสิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… ‘‘อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, ปาราชิกสฺส ; อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสา’’ติฯ

๑๘๑. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรสฺส ภิกฺขุโน ภุญฺชนฺตสฺส มํสํ กเณฺฐ วิลคฺคํ โหติฯ อญฺญตโร ภิกฺขุ ตสฺส ภิกฺขุโน คีวายํ ปหารํ อทาสิฯ สโลหิตํ มํสํ ปติฯ โส ภิกฺขุ กาลมกาสิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… ‘‘อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, นมรณาธิปฺปายสฺสา’’ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรสฺส ภิกฺขุโน ภุญฺชนฺตสฺส มํสํ กเณฺฐ วิลคฺคํ โหติฯ อญฺญตโร ภิกฺขุ มรณาธิปฺปาโย ตสฺส ภิกฺขุโน คีวายํ ปหารํ อทาสิฯ สโลหิตํ มํสํ ปติฯ โส ภิกฺขุ กาลมกา สิ ฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… ‘‘อาปตฺตึ ตฺวํ, ภิกฺขุ, อาปนฺโน ปาราชิก’’นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรสฺส ภิกฺขุโน ภุญฺชนฺตสฺส มํสํ กเณฺฐ วิลคฺคํ โหติฯ อญฺญตโร ภิกฺขุ มรณาธิปฺปาโย ตสฺส ภิกฺขุโน คีวายํ ปหารํ อทาสิฯ สโลหิตํ มํสํ ปติฯ โส ภิกฺขุ น กาลมกาสิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… ‘‘อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, ปาราชิกสฺส; อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสา’’ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ปิณฺฑจาริโก ภิกฺขุ วิสคตํ ปิณฺฑปาตํ ลภิตฺวา ปฏิกฺกมนํ หริตฺวา ภิกฺขูนํ อคฺคการิกํ อทาสิฯ เต ภิกฺขู กาลมกํสุฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… ‘‘กึจิโตฺต ตฺวํ, ภิกฺขู’’ติ? ‘‘นาหํ, ภควา, ชานามี’’ติฯ ‘‘อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, อชานนฺตสฺสา’’ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ วีมํสาธิปฺปาโย อญฺญตรสฺส ภิกฺขุโน วิสํ อทาสิฯ โส ภิกฺขุ กาลมกาสิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… ‘‘กึจิโตฺต ตฺวํ, ภิกฺขู’’ติ? ‘‘วีมํสาธิปฺปาโย อหํ, ภควา’’ติฯ ‘‘อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, ปาราชิกสฺส; อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสา’’ติฯ

๑๘๒. เตน โข ปน สมเยน อาฬวกา [อาฬวิกา (สฺยา.)] ภิกฺขู วิหารวตฺถุํ กโรนฺติ ฯ อญฺญตโร ภิกฺขุ เหฎฺฐา หุตฺวา สิลํ อุจฺจาเรสิฯ อุปริเมน ภิกฺขุนา ทุคฺคหิตา สิลา เหฎฺฐิมสฺส ภิกฺขุโน มตฺถเก อวตฺถาสิฯ โส ภิกฺขุ กาลมกาสิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… ‘‘อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, อสญฺจิจฺจา’’ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อาฬวกา ภิกฺขู วิหารวตฺถุํ กโรนฺติฯ อญฺญตโร ภิกฺขุ เหฎฺฐา หุตฺวา สิลํ อุจฺจาเรสิฯ อุปริโม ภิกฺขุ มรณาธิปฺปาโย เหฎฺฐิมสฺส ภิกฺขุโน มตฺถเก สิลํ มุญฺจิฯ โส ภิกฺขุ กาลมกาสิ…เป.… โส ภิกฺขุ น กาลมกาสิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… ‘‘อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, ปาราชิกสฺส; อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสา’’ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อาฬวกา ภิกฺขู วิหารสฺส กุฎฺฎํ อุฎฺฐาเปนฺติฯ อญฺญตโร ภิกฺขุ เหฎฺฐา หุตฺวา อิฎฺฐกํ อุจฺจาเรสิฯ อุปริเมน ภิกฺขุนา ทุคฺคหิตา อิฎฺฐกา เหฎฺฐิมสฺส ภิกฺขุโน มตฺถเก อวตฺถาสิฯ โส ภิกฺขุ กาลมกาสิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… ‘‘อนาปติ, ภิกฺขุ, อสญฺจิจฺจา’’ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อาฬวกา ภิกฺขู วิหารสฺส กุฏฺฏํ อุฏฺฐาเปนฺติฯ อญฺญตโร ภิกฺขุเหฏฺฐา หุตฺวา อิฏฺฐกํ อุจฺจาเรสิฯ อุปริโม ภิกฺขุ มรณาธิปฺปาโย เหฏฺฐิมสฺส ภิกฺขุโน มตฺถเก อิฏฺฐกํ มุญฺจิฯ โส ภิกฺขุ กาลมกาสิ…เป…. โส ภิกฺขุ น กาลมกาสิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป…. ‘‘อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, ปาราชิกสฺส; อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสา’’ติฯ

๑๘๓. เตน โข ปน สมเยน อาฬวกา ภิกฺขู นวกมฺมํ กโรนฺติฯ อญฺญตโร ภิกฺขุ เหฏฺฐา หุตฺวา วาสึ อุจฺจาเรสิฯ อุปริเมน ภิกฺขุนา ทุคฺคหิตา วาสี เหฏฺฐิมสฺส ภิกฺขุโน มตฺถเก อวตฺถาสิฯ โส ภิกฺขุ กาลมกาสิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป…. ‘‘อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, อสญฺจิจฺจา’’ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อาฬวกา ภิกฺขู นวกมฺมํ กโรนฺติฯ อญฺญตโร ภิกฺขุ เหฏฺฐา หุตฺวา วาสึ อุจฺจาเรสิฯ อุปริโม ภิกฺขุ มรณาธิปฺปาโย เหฏฺฐิมสฺส ภิกฺขุโน มตฺถเก วาสึ มุญฺจิฯ โส ภิกฺขุ กาลมกาสิ…เป…. โส ภิกฺขุ น กาลมกาสิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป…. ‘‘อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, ปาราชิกสฺส; อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสา’’ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อาฬวกา ภิกฺขู นวกมฺมํ กโรนฺติฯ อญฺญตโร ภิกฺขุ เหฏฺฐา หุตฺวา โคปานสึ อุจฺจาเรสิฯ อุปริเมน ภิกฺขุนา ทุคฺคหิตา โคปานสี เหฏฺฐิมสฺส ภิกฺขุโน มตฺถเก อวตฺถาสิฯ โส ภิกฺขุ กาลมกาสิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป…. ‘‘อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, อสญฺจิจฺจา’’ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อาฬวกา ภิกฺขู นวกมฺมํ กโรนฺติฯ อญฺญตโร ภิกฺขุ เหฏฺฐา หุตฺวา โคปานสึ อุจฺจาเรสิฯ อุปริโม ภิกฺขุ มรณาธิปฺปาโย เหฏฺฐิมสฺส ภิกฺขุโน มตฺถเก โคปานสึ มุญฺจิฯ โส ภิกฺขุ กาลมกาสิ…เป…. โส ภิกฺขุ น กาลมกาสิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป…. ‘‘อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, ปาราชิกสฺส; อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสา’’ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อาฬวกา ภิกฺขู นวกมฺมํ กโรนฺตา อฏฺฏกํ พนฺธนฺติฯ อญฺญตโร ภิกฺขุ อญฺญตรํ ภิกฺขุํ เอตทโวจ – ‘‘อาวุโส, อตฺรฏฺฐิโต พนฺธาหี’’ติฯ โส ตตฺรฏฺฐิโต พนฺธโนฺต ปริปติตฺวา กาลมกาสิ ฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป…. ‘‘กึจิตฺโต ตฺวํ, ภิกฺขู’’ติ? ‘‘นาหํ, ภควา, มรณาธิปฺปาโย’’ติฯ ‘‘อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, นมรณาธิปฺปายสฺสา’’ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อาฬวกา ภิกฺขู นวกมฺมํ กโรนฺตา อฏฺฏกํ พนฺธนฺติฯ อญฺญตโร ภิกฺขุ มรณาธิปฺปาโย อญฺญตรํ ภิกฺขุํ เอตทโวจ – ‘‘อาวุโส, อตฺรฏฺฐิโต พนฺธาหี’’ติฯ โส ตตฺรฏฺฐิโต พนฺธโนฺต ปริปติตฺวา กาลมกาสิ…เป…. ปริปติตฺวา น กาลมกาสิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป…. ‘‘อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, ปาราชิกสฺส; อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสา’’ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ วิหารํ ฉาเทตฺวา โอตรติฯ อญฺญตโร ภิกฺขุ ตํ ภิกฺขุํ เอตทโวจ – ‘‘อาวุโส, อิโต โอตราหี’’ติฯ โส เตน โอตรโนฺต ปริปติตฺวา กาลมกาสิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป…. ‘‘อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, นมรณาธิปฺปายสฺสา’’ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ วิหารํ ฉาเทตฺวา โอตรติ ฯ อญฺญตโร ภิกฺขุ มรณาธิปฺปาโย ตํ ภิกฺขุํ เอตทโวจ – ‘‘อาวุโส, อิโต โอตราหี’’ติฯ โส เตน โอตรโนฺต ปริปติตฺวา กาลมกาสิ…เป…. ปริปติตฺวา น กาลมกาสิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป…. ‘‘อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, ปาราชิกสฺส; อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสา’’ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ อนภิรติยา ปีฬิโต คิชฺฌกูฏํ ปพฺพตํ อภิรุหิตฺวา ปปาเต ปปตโนฺต อญฺญตรํ วิลีวการํ โอตฺถริตฺวา มาเรสิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป…. ‘‘อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, ปาราชิกสฺสฯ น จ, ภิกฺขเว, อตฺตานํ ปาเตตพฺพํฯ โย ปาเตยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสา’’ติฯ

เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู คิชฺฌกูฏํ ปพฺพตํ อภิรุหิตฺวา ทวาย สิลํ ปวิชฺฌิํสุฯ สา อญฺญตรํ โคปาลกํ โอตฺถริตฺวา มาเรสิฯ เตสํ กุกฺกุจฺจํ อโหสิ …เป…. ‘‘อนาปตฺติ, ภิกฺขเว, ปาราชิกสฺสฯ น จ, ภิกฺขเว, ทวาย สิลา ปวิชฺฌิตพฺพาฯ โย ปวิเชฺฌยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสา’’ติฯ

๑๘๔. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ คิลาโน โหติฯ ตํ ภิกฺขู เสเทสุํฯ โส ภิกฺขุ กาลมกาสิฯ เตสํ กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป…. ‘‘อนาปตฺติ, ภิกฺขเว, นมรณาธิปฺปายสฺสา’’ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ คิลาโน โหติ ฯ ตํ ภิกฺขู มรณาธิปฺปายา เสเทสุํฯ โส ภิกฺขุ กาลมกาสิฯ…เป…. โส ภิกฺขุ น กาลมกาสิฯ เตสํ กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป…. ‘‘อนาปตฺติ, ภิกฺขเว, ปาราชิกสฺส; อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสา’’ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรสฺส ภิกฺขุโน สีสาภิตาโป โหติฯ ตสฺส ภิกฺขู นตฺถุํ อทํสุฯ โส ภิกฺขุ กาลมกาสิฯ เตสํ กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป…. ‘‘อนาปตฺติ, ภิกฺขเว, นมรณาธิปฺปายสฺสา’’ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรสฺส ภิกฺขุโน สีสาภิตาโป โหติฯ ตสฺส ภิกฺขู มรณาธิปฺปายา นตฺถุํ อทํสุฯ โส ภิกฺขุ กาลมกาสิ…เป…. โส ภิกฺขุ น กาลมกาสิฯ เตสํ กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป…. ‘‘อนาปตฺติ, ภิกฺขเว, ปาราชิกสฺส; อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสา’’ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ คิลาโน โหติฯ ตํ ภิกฺขู สมฺพาเหสุํฯ โส ภิกฺขุ กาลมกาสิฯ เตสํ กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป…. ‘‘อนาปตฺติ, ภิกฺขเว, นมรณาธิปฺปายสฺสา’’ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ คิลาโน โหติฯ ตํ ภิกฺขู มรณาธิปฺปายา สมฺพาเหสุํฯ โส ภิกฺขุ กาลมกาสิ…เป…. โส ภิกฺขุ น กาลมกาสิฯ เตสํ กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป…. ‘‘อนาปตฺติ, ภิกฺขเว, ปาราชิกสฺส; อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสา’’ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ คิลาโน โหติฯ ตํ ภิกฺขุ นฺหาเปสุํฯ โส ภิกฺขุกาลมกาสิฯ เตสํ กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป…. ‘‘อนาปตฺติ, ภิกฺขเว, นมรณาธิปฺปายสฺสา’’ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโรภิกฺขุ คิลาโน โหติฯ ตํ ภิกฺขู มรณาธิปฺปายา นฺหาเปสุํฯ โส ภิกฺขุ กาลมกาสิ…เป…. โส ภิกฺขุ น กาลมกาสิฯ เตสํ กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป…. ‘‘อนาปตฺติ, ภิกฺขเว, ปาราชิกสฺส; อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสา’’ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ คิลาโน โหติฯ ตํ ภิกฺขู เตเลน อพฺภญฺชิํสุฯ โส ภิกฺขุ กาลมกาสิฯ เตสํ กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป…. ‘‘อนาปตฺติ, ภิกฺขเว, นมรณาธิปฺปายสฺสา’’ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ คิลาโน โหติฯ ตํ ภิกฺขู มรณาธิปฺปายา เตเลน อพฺภญฺชิํสุฯ โส ภิกฺขุ กาลมกาสิ…เป…. โส ภิกฺขุ น กาลมกาสิฯ เตสํ กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป…. ‘‘อนา

ปตฺติ, ภิกฺขเว, ปาราชิกสฺส; อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสา’’ติฯ

๑๘๕. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ คิลาโน โหติฯ ตํ ภิกฺขู อุฏฺฐาเปสุํฯ โส ภิกฺขุ กาลมกาสิฯ เตสํ กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… ‘‘อนาปตฺติ, ภิกฺขเว, นมรณาธิปฺปายสฺสา’’ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ คิลาโน โหติฯ ตํ ภิกฺขู มรณาธิปฺปายา อุฏฺฐาเปสุํฯ โส ภิกฺขุ กาลมกาสิ…เป.… โส ภิกฺขุ น กาลมกาสิฯ เตสํ กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… ‘‘อนาปตฺติ, ภิกฺขเว, ปาราชิกสฺส; อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสา’’ติ ฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ คิลาโน โหติฯ ตํ ภิกฺขู นิปาเตสุํฯ โส ภิกฺขุ กาลมกาสิฯ เตสํ กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… ‘‘อนาปตฺติ, ภิกฺขเว, นมรณาธิปฺปายสฺสา’’ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ คิลาโน โหติฯ ตํ ภิกฺขู มรณาธิปฺปายา นิปาเตสุํฯ โส ภิกฺขุ กาลมกาสิ…เป.… โส ภิกฺขุ น กาลมกาสิฯ เตสํ กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… ‘‘อนาปตฺติ, ภิกฺขเว, ปาราชิกสฺส; อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสา’’ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ คิลาโน โหติฯ ตสฺส ภิกฺขู อนฺนํ อทํสุฯ โส ภิกฺขุ กาลมกาสิฯ เตสํ กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… ‘‘อนาปตฺติ, ภิกฺขเว, นมรณาธิปฺปายสฺสา’’ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ คิลาโน โหติฯ ตสฺส ภิกฺขู มรณาธิปฺปายา อนฺนํ อทํสุฯ โส ภิกฺขุ กาลมกาสิ…เป.… โส ภิกฺขุ น กาลมกาสิฯ เตสํ กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… ‘‘อนาปตฺติ, ภิกฺขเว, ปาราชิกสฺส; อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสา’’ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ คิลาโน โหติฯ ตสฺส ภิกฺขุ ปานํ อทํสุฯ โส ภิกฺขุ กาลมกาสิฯ เตสํ กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… ‘‘อนาปตฺติ, ภิกฺขเว, นมรณาธิปฺปายสฺสา’’ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ คิลาโน โหติฯ ตสฺส ภิกฺขู มรณาธิปฺปายา ปานํ อทํสุฯ โส ภิกฺขุ กาลมกาสิ…เป.… โส ภิกฺขุ น กาลมกาสิฯ เตสํ กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… ‘‘อนาปตฺติ, ภิกฺขเว , ปาราชิกสฺส; อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสา’’ติฯ

๑๘๖. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรา อิตฺถี ปวุตฺถปติกา ชาเรน คพฺภินี โหติฯ สา กุลูปกํ ภิกฺขุํ เอตทโวจ – ‘‘อิงฺฆายฺย คพฺภปาตนํ ชานาหี’’ติฯ ‘‘สุฏฺฐุ, ภคินี’’ติ ตสฺสา คพฺภปาตนํ อทาสิฯ ทารโก กาลมกาสิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… ‘‘อาปตฺตึ ตฺวํ, ภิกฺขุ, อาปนฺโน ปาราชิก’’นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรสฺส ปุริสสฺส เทฺว ปชาปติโย โหนฺติ – เอกา วญฺฌา, เอกา วิชายินีฯ วญฺฌา อิตฺถี กุลูปกํ ภิกฺขุํ เอตทโวจ – ‘‘สเจ สา, ภนฺเต, วิชายิสฺสติ สพฺพสฺส กุฏุมฺพสฺส อิสฺสรา ภวิสฺสติฯ อิงฺฆายฺย, ตสฺสา คพฺภปาตนํ ชานาหี’’ติ ฯ‘‘สุฏฺฐุ, ภคินี’’ติ ตสฺสา คพฺภปาตนํ อทาสิฯ ทารโก กาลมกาสิ, มาตา น กาลมกาสิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… ‘‘อาปตฺตึ ตฺวํ, ภิกฺขุ, อาปนฺโน ปาราชิก’’นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรสฺส ปุริสสฺส เทฺว ปชาปติโย โหนฺติ – เอกา วญฺฌา, เอกา วิชายินีฯ วญฺฌา อิตฺถี กุลูปกํ ภิกฺขุํ เอตทโวจ – ‘‘สเจ สา, ภนฺเต, วิชายิสฺสติ สพฺพสฺส กุฏุมฺพสฺส อิสฺสรา ภวิสฺสติฯ อิงฺฆายฺย, ตสฺสา คพฺภปาตนํ ชานาหี’’ติฯ ‘‘สุฏฺฐุ, ภคินี’’ติ ตสฺสา คพฺภปาตนํ อทาสิฯ มาตา กาลมกาสิ, ทารโก น กาลมกาสิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… ‘‘อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, ปาราชิกสฺส ; อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสา’’ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรสฺส ปุริสสฺส เทฺว ปชาปติโย โหนฺติ – เอกา วญฺฌา , เอกา วิชายินีฯ วญฺฌา อิตฺถี กุลูปกํ ภิกฺขุํ เอตทโวจ – ‘‘สเจ สา, ภนฺเต, วิชายิสฺสติ สพฺพสฺส กุฏุมฺพสฺส อิสฺสรา ภวิสฺสติฯ อิงฺฆายฺย, ตสฺสา คพฺภปาตนํ ชานาหี’’ติฯ ‘‘สุฏฺฐุ, ภคินี’’ติ ตสฺสา คพฺภปาตนํ อทาสิฯ อุโภ กาลมกํสุ…เป.… อุโภ น กาลมกํสุฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… ‘‘อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, ปาราชิกสฺส; อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสา’’ติฯ

๑๘๗. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรา คพฺภินี อิตฺถี กุลูปกํ ภิกฺขุํ เอตทโวจ – ‘‘อิงฺฆายฺย, คพฺภปาตนํ ชานาหี’’ติฯ ‘‘เตน หิ, ภคินิ, มทฺทสฺสู’’ติฯ สา มทฺทาเปตฺวา คพฺภํ ปาเตสิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… ‘‘อาปตฺตึ ตฺวํ, ภิกฺขุ, อาปนฺโน ปาราชิก’’นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรา คพฺภินี อิตฺถี กุลูปกํ ภิกฺขุํ เอตทโวจ – ‘‘อิงฺฆายฺย, คพฺภปาตนํ ชานาหี’’ติฯ ‘‘เตน หิ, ภคินิ, ตาเปหี’’ติฯ สา ตาเปตฺวา คพฺภํ ปาเตสิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… ‘‘อาปตฺตึ ตฺวํ, ภิกฺขุ, อาปนฺโน ปาราชิก’’นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรา วญฺฌา อิตฺถี กุลูปกํ ภิกฺขุํ เอตทโวจ – ‘‘อิงฺฆายฺย, เภสชฺชํ ชานาหิ เยนาหํ วิชาเยยฺย’’นฺติฯ ‘‘สุฏฺฐุ, ภคินี’’ติ ตสฺสา เภสชฺชํ อทาสิ ฯ สา กาลมกาสิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… ‘‘อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, ปาราชิกสฺส; อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสา’’ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรา วิชายินี อิตฺถี กุลูปกํ ภิกฺขุํ เอตทโวจ – ‘‘อิงฺฆายฺย, เภสชฺชํ ชานาหิ เยนาหํ น วิชาเยยฺย’’นฺติฯ ‘‘สุฏฺฐุ, ภคินี’’ติ ตสฺสา เภสชฺชํ อทาสิฯ สา กาลมกาสิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… ‘‘อนาปตฺติ , ภิกฺขุ, ปาราชิกสฺส; อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสา’’ติฯ

เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู สตฺตรสวคฺคิยํ ภิกฺขุํ องฺคุลิปโตทเกน หาเสสุํฯ โส ภิกฺขุ อุตฺตนฺโต อนสฺสาสโก กาลมกาสิฯ เตสํ กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… ‘‘อนาปตฺติ, ภิกฺขเว, ปาราชิกสฺสา’’ติ [ปาราชิกสฺส, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสาติ (สฺยา.)]ฯ

เตน โข ปน สมเยน สตฺตรสวคฺคิยา ภิกฺขู ฉพฺพคฺคิยํ ภิกฺขุํ กมฺมํ กริสฺสามาติ โอตฺถริตฺวา มาเรสุํฯ เตสํ กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… ‘‘อนาปตฺติ, ภิกฺขเว, ปาราชิกสฺสา’’ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภูตเวชฺชโก ภิกฺขุ ยกฺขํ ชีวิตา โวโรเปสิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… ‘‘อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, ปาราชิกสฺส; อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสา’’ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ อญฺญตรํ ภิกฺขุํ วาฬยกฺขวิหารํ ปาเหสิฯ ตํ ยกฺขา ชีวิตา โวโรเปสุํฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… ‘‘อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, นมรณาธิปฺปายสฺสา’’ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ มรณาธิปฺปาโย อญฺญตรํ ภิกฺขุํ วาฬยกฺขวิหารํ ปาเหสิฯ ตํ ยกฺขา ชีวิตา โวโรเปสุํ…เป.… ตํ ยกฺขา ชีวิตา น โวโรเปสุํฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… ‘‘อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, ปาราชิกสฺส; อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสา’’ติ ฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ อญฺญตรํ ภิกฺขุํ วาฬกนฺตารํ ปาเหสิ ฯ ตํ วาฬา ชีวิตา โวโรเปสุํฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… ‘‘อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, นมรณาธิปฺปายสฺสา’’ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ มรณาธิปฺปาโย อญฺญตรํ ภิกฺขุํ วาฬกนฺตารํ ปาเหสิฯ ตํ วาฬา ชีวิตา โวโรเปสุํ…เป.… ตํ วาฬา ชีวิตา น โวโรเปสุํฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… ‘‘อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, ปาราชิกสฺส; อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสา’’ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ อญฺญตรํ ภิกฺขุํ โจรกนฺตารํ ปาเหสิฯ ตํ โจรา ชีวิตา โวโรเปสุํฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… ‘‘อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, นมรณาธิปฺปายสฺสา’’ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ มรณาธิปฺปาโย อญฺญตรํ ภิกฺขุํ โจรกนฺตารํ ปาเหสิฯ ตํ โจรา ชีวิตา โวโรเปสุํ…เป.… ตํ โจรา ชีวิตา น โวโรเปสุํฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… ‘‘อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, ปาราชิกสฺส; อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสา’’ติฯ

๑๘๘. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ ตํ มญฺญมาโน ตํ ชีวิตา โวโรเปสิ…เป.… ตํ มญฺญมาโน อญฺญํ ชีวิตา โวโรเปสิ…เป.… อญฺญํ มญฺญมาโน ตํ ชีวิตา โวโรเปสิ…เป.… อญฺญํ มญฺญมาโน อญฺญํ ชีวิตา โวโรเปสิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… ‘‘อาปตฺตึ ตฺวํ, ภิกฺขุ, อาปนฺโน ปาราชิก’’นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ อมนุสฺเสน คหิโต โหติฯ อญฺญตโร ภิกฺขุ ตสฺส ภิกฺขุโน ปหารํ อทาสิฯ โส ภิกฺขุ กาลมกาสิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… ‘‘อนาปตฺติ, ภิกฺขุ , นมรณาธิปฺปายสฺสา’’ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ อมนุสฺเสน คหิโต โหติฯ อญฺญตโร ภิกฺขุ มรณาธิปฺปาโย ตสฺส ภิกฺขุโน ปหารํ อทาสิฯ โส ภิกฺขุ กาลมกาสิ…เป.… โส ภิกฺขุ น กาลมกาสิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… ‘‘อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, ปาราชิกสฺส; อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสา’’ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ กลฺยาณกมฺมสฺส สคฺคกถํ กเถสิฯ โส อธิมุตฺโต กาลมกาสิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… ‘‘อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, นมรณาธิปฺปายสฺสา’’ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ มรณาธิปฺปาโย กลฺยาณกมฺมสฺส สคฺคกถํ กเถสิฯ โส อธิมุตฺโต กาลมกาสิ…เป.… โส อธิมุตฺโต น กาลมกาสิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… ‘‘อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, ปาราชิกสฺส; อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสา’’ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ เนรยิกสฺส นิรยกถํ กเถสิฯ โส อุตฺตสิตฺวา กาลมกาสิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… ‘‘อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, นมรณาธิปฺปายสฺสา’’ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ มรณาธิปฺปาโย เนรยิกสฺส นิรยกถํ กเถสิฯ โส อุตฺตสิตฺวา กาลมกาสิ…เป.… โส อุตฺตสิตฺวา น กาลมกาสิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… ‘‘อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, ปาราชิกสฺส; อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสา’’ติฯ

๑๘๙. เตน โข ปน สมเยน อาฬวกา ภิกฺขู นวกมฺมํ กโรนฺตา รุกฺขํ ฉินฺทนฺติฯ อญฺญตโร ภิกฺขุ อญฺญตรํ ภิกฺขุํ เอตทโวจ – ‘‘อาวุโส, อตฺรฏฺฐิโต ฉินฺทาหี’’ติฯ ตํ ตตฺรฏฺฐิตํ ฉินฺทนฺตํ รุโกฺข โอตฺถริตฺวา มาเรสิ ฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… ‘‘อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, นมรณาธิปฺปายสฺสา’’ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อาฬวกา ภิกฺขู นวกมฺมํ กโรนฺตา รุกฺขํ ฉินฺทนฺติฯ อญฺญตโร ภิกฺขุ มรณาธิปฺปาโย อญฺญตรํ ภิกฺขุํ เอตทโวจ – ‘‘อาวุโส, อตฺรฏฺฐิโต ฉินฺทาหี’’ติฯ ตํ ตตฺรฏฺฐิตํ ฉินฺทนฺตํ รุโกฺข โอตฺถริตฺวา มาเรสิ…เป.… รุโกฺข โอตฺถริตฺวา น มาเรสิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… ‘‘อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, ปาราชิกสฺส; อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสา’’ติฯ

๑๙๐. เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ทายํ อาลิมฺเปสุํ [อาฬิมฺเปสุํ (สฺยา. ก.)]; มนุสฺสา ทฑฺฒา กาลมกํสุฯ เตสํ กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… ‘‘อนาปตฺติ, ภิกฺขเว, นมรณาธิปฺปายสฺสา’’ติฯ

เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู มรณาธิปฺปายา ทายํ อาลิมฺเปสุํฯ มนุสฺสา ทฑฺฒา กาลมกํสุ…เป.… มนุสฺสา ทฑฺฒา น กาลมกํสุฯ เตสํ กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… ‘‘อนาปตฺติ, ภิกฺขเว, ปาราชิกสฺส; อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสา’’ติฯ

๑๙๑. เตนโข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ อาฆาตนํ คนฺตฺวา โจรฆาตํ เอตทโวจ – ‘‘อาวุโส, มายิมํ กิลเมสิฯ เอเกน ปหาเรน ชีวิตา โวโรเปหี’’ติฯ ‘‘สุฏฺฐุ, ภนฺเต’’ติ เอเกน ปหาเรน ชีวิตา โวโรเปสิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… ‘‘อาปตฺตึ ตฺวํ, ภิกฺขุ, อาปนฺโน ปาราชิก’’นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ อาฆาตนํ คนฺตฺวา โจรฆาตํ เอตทโวจ – ‘‘อาวุโส, มายิมํ กิลเมสิ ฯ เอเกน ปหาเรน ชีวิตา โวโรเปหี’’ติฯ โส – ‘‘นาหํ ตุยฺหํ วจนํ กริสฺสามี’’ติ ตํ ชีวิตา โวโรเปสิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… ‘‘อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, ปาราชิกสฺส; อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสา’’ติฯ

๑๙๒. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ปุริโส ญาติฆเร หตฺถปาทจฺฉิโนฺน ญาตเกหิ สมฺปริกิโณฺณ โหติฯ อญฺญตโร ภิกฺขุ เต มนุเสฺส เอตทโวจ – ‘‘อาวุโส, อิจฺฉถ อิมสฺส มรณ’’นฺติ? ‘‘อาม, ภเนฺต, อิจฺฉามา’’ติฯ ‘‘เตน หิ ตกฺกํ ปาเยถา’’ติฯ เต ตํ ตกฺกํ ปาเยสุํฯ โสกาลมกาสิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… ‘‘อาปตฺตึ ตฺวํ, ภิกฺขุ, อาปโนฺน ปาราชิก’’นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ปุริโส กุลฆเร หตฺถปาทจฺฉิโนฺน ญาตเกหิ สมฺปริกิโณฺณ โหติฯ อญฺญตรา ภิกฺขุนี เต มนุเสฺส เอตทโวจ – ‘‘อาวุโส, อิจฺฉถ อิมสฺส มรณ’’นฺติ? ‘‘อามเยฺย, อิจฺฉามา’’ติฯ ‘‘เตน หิ โลณโสวีรกํ ปาเยถา’’ติฯ เต ตํ โลณโสวีรกํ ปาเยสุํฯ โส กาลมกาสิฯ ตสฺสา กุกฺกุจฺจํ อโหสิฯ อถ โข สา ภิกฺขุนี ภิกฺขุนีนํ เอตมตฺถํ อาโรเจสิฯ ภิกฺขุนิโย ภิกฺขูนํ เอตมตฺถํ

อาโรเจสุํฯ ภิกฺขูภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ ‘‘อาปตฺติํ สา, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนี อาปนฺนา ปาราชิก’’นฺติฯ

ตติยปาราชิกํ สมตฺตํฯ

๔. จตุตฺถปาราชิกํ

๑๙๓. [อิทํ วตฺถุ ปาจิ. ๖๗]เตน สมเยน พุโทฺธ ภควา เวสาลิยํ วิหรติ มหาวเน กูฏาคารสาลายํฯ เตน โข ปน สมเยน สมฺพหุลา สนฺทิฏฺฐา สมฺภตฺตา ภิกฺขู วคฺคุมุทาย นทิยา ตีเร วสฺสํ อุปคจฺฉิํสุฯ เตน โข ปน สมเยน วชฺชี ทุพฺภิกฺขา โหติ ทฺวีหิติกา เสตฏฺฐิกา สลากาวุตฺตา, น สุกรา อุเญฺฉน ปคฺคเหน ยาเปตุํฯ อถ โข เตสํ ภิกฺขูนํ เอตทโหสิ – ‘‘เอตรหิ โข วชฺชี ทุพฺภิกฺขา ทฺวีหิติกา เสตฏฺฐิกา สลากาวุตฺตา, น สุกรา อุเญฺฉน ปคฺคเหน ยาเปตุํฯ เกน นุ โข มยํ อุปาเยน สมคฺคา สโมฺมทมานา อวิวทมานา ผาสุกํ วสฺสํ วเสยฺยาม, น จ ปิณฺฑเกน กิลเมยฺยามา’’ติ? เอกเจฺจ เอวมาหํสุ – ‘‘หนฺท มยํ, อาวุโส, คิหีนํ กมฺมนฺตํ อธิเฏฺฐม, เอวํ เต อมฺหากํ ทาตุํ มญฺญิสฺสนฺติฯ เอวํ มยํ สมคฺคา สโมฺมทมานา อวิวทมานา ผาสุกํ วสฺสํ วสิสฺสาม, น จ ปิณฺฑเกน กิลมิสฺสามา’’ติฯ เอกเจฺจ เอวมาหํสุ – ‘‘อลํ, อาวุโส, กิํ คิหีนํกมฺมนฺตํ อธิฏฺฐิเตน! หนฺท มยํ , อาวุโส, คิหีนํ ทูเตยฺยํ หราม, เอวํ เต อมฺหากํ ทาตุํ มญฺญิสฺสนฺติฯ เอวํ มยํ สมคฺคา สโมฺมทมานา อวิวทมานา ผาสุกํ วสฺสํ วสิสฺสาม, น จ ปิณฺฑเกน กิลมิสฺสามา’’ติฯ เอกเจฺจ เอวมาหํสุ – ‘‘อลํ, อาวุโส, กิํ คิหีนํ กมฺมนฺตํ อธิฏฺฐิเตน! กิํ คิหีนํ ทูเตยฺยํ หเฏน! หนฺท มยํ, อาวุโส, คิหีนํ อญฺญมญฺญสฺส อุตฺตริมนุสฺสธมฺมสฺส วณฺณํ ภาสิสฺสาม – ‘อสุโก ภิกฺขุ ปฐมสฺส ฌานสฺส ลาภี, อสุโก ภิกฺขุ ทุติยสฺส ฌานสฺส ลาภี, อสุโก ภิกฺขุ ตติยสฺส ฌานสฺส ลาภี, อสุโก ภิกฺขุ จตุตฺถสฺส ฌานสฺส ลาภี, อสุโก ภิกฺขุ โสตาปโนฺน, อสุโก ภิกฺขุ สกทาคามี, อสุโก ภิกฺขุ อนาคามี, อสุโก ภิกฺขุ อรหา, อสุโก ภิกฺขุ เตวิโชฺช, อสุโก ภิกฺขุ ฉฬภิโญฺญ’ติฯ เอวํ เต อมฺหากํ ทาตุํ มญฺญิสฺสนฺติฯ เอวํ มยํ สมคฺคา สโมฺมทมานาอวิวทมานา ผาสุกํ วสฺสํ วสิสฺสาม, น จ ปิณฺฑเกน กิลมิสฺสามา’’ติฯ ‘‘เอโสเยว โข, อาวุโส, เสโยฺย โย อมฺหากํ คิหีนํ อญฺญมญฺญสฺส อุตฺตริมนุสฺสธมฺมสฺส วโณฺณ ภาสิโต’’ติฯ

๑๙๔. อถ โข เต ภิกฺขู คิหีนํ อญฺญมญฺญสฺส อุตฺตริมนุสฺสธมฺมสฺส วณฺณํ ภาสิํสุ – ‘‘อสุโก ภิกฺขุ ปฐมสฺส ฌานสฺส ลาภี…เป.… อสุโก ภิกฺขุ ฉฬภิโญฺญ’’ติฯ อถ โข เต มนุสฺสา – ‘‘ลาภา วต โน, สุลทฺธํ วต โน, เยสํ วต โน เอวรูปา ภิกฺขู วสฺสํ อุปคตา; น วต โน อิโต ปุเพฺพ เอวรูปา ภิกฺขู วสฺสํ อุปคตา ยถยิเม ภิกฺขู สีลวโนฺต กลฺยาณธมฺมา’’ติ, เต น ตาทิสานิ โภชนานิ อตฺตนา ปริภุญฺชนฺติ มาตาปิตูนํ เทนฺติ ปุตฺตทารสฺส เทนฺติ ทาสกมฺมกรโปริสสฺส เทนฺติ มิตฺตามจฺจานํ เทนฺติ ญาติสาโลหิตานํ เทนฺติ, ยาทิสานิ ภิกฺขูนํ เทนฺติฯ เต น ตาทิสานิ ขาทนียานิ สายนียานิ ปานานิ อตฺตนา ขาทนฺติ สายนฺติ ปิวนฺติ มาตาปิตูนํ เทนฺติ ปุตฺตทารสฺส เทนฺติ ทาสกมฺมกรโปริสสฺส เทนฺติ มิตฺตามจฺจานํ เทนฺติ ญาติสาโลหิตานํ เทนฺติ, ยาทิสานิ ภิกฺขูนํ เทนฺติฯ อถ โข เต ภิกฺขู วณฺณวา อเหสุํ ปีณินฺทฺริยา ปสนฺนมุขวณฺณา วิปฺปสนฺนฉวิวณฺณาฯ

อาจิณฺณํ โข ปเนตํ วสฺสํวุฏฺฐานํ ภิกฺขูนํ ภควนฺตํ ทสฺสนาย อุปสงฺกมิตุํฯ อถ โข เต ภิกฺขู วสฺสํวุฏฺฐา เตมาสจฺจเยน เสนาสนํ สํสาเมตฺวา ปตฺตจีวรํ อาทาย เยน เวสาลี เตน ปกฺกมิํสุฯ อนุปุเพฺพน เยน เวสาลี มหาวนํ กูฏาคารสาลา เยน ภควา เตนุปสงฺกมิํสุ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิํสุฯ

เตน โข ปน สมเยน ทิสาสุ วสฺสํวุฏฺฐา ภิกฺขู กิสา โหนฺติ ลูขา ทุพฺพณฺณา อุปฺปณฺฑุปฺปณฺฑุกชาตา ธมนิสนฺถตคตฺตา; วคฺคุมุทาตีริยา ปน ภิกฺขู วณฺณวา โหนฺติ ปีณินฺทฺริยา ปสนฺนมุขวณฺณา วิปฺปสนฺนฉวิวณฺณาฯ อาจิณฺณํ โข ปเนตํ พุทฺธานํ ภควนฺตานํ อาคนฺตุเกหิ ภิกฺขูหิ สทฺธึ ปฏิสโมฺมทิตุํฯ อถ โข ภควา วคฺคุมุทาตีริเย ภิกฺขู เอตทโวจ – ‘‘กจฺจิ, ภิกฺขเว, ขมนียํ กจฺจิ ยาปนียํ กจฺจิ สมคฺคา สโมฺมทมานา อวิวทมานา ผาสุกํ วสฺสํ วสิตฺถ น จ ปิณฺฑเกน กิลมิตฺถา’’ติ? ‘‘ขมนียํ, ภควา, ยาปนียํ, ภควาฯ สมคฺคา จ มยํ, ภเนฺต, สโมฺมทมานา อวิวทมานา ผาสุกํ วสฺสํ วสิมฺหา, น จ ปิณฺฑเกน กิลมิมฺหา’’ติฯ ชานนฺตาปิ ตถาคตา ปุจฺฉนฺติ, ชานนฺตาปิ น ปุจฺฉนฺติ…เป.… ทฺวีหากาเรหิ พุทฺธา ภควนฺโต ภิกฺขู ปฏิปุจฺฉนฺติ – ธมฺมํ วา เทเสสฺสาม, สาวกานํ วา สิกฺขาปทํ ปญฺญาเปสฺสามาติฯ อถ โข ภควา วคฺคุมุทาตีริเย ภิกฺขู เอตทโวจ – ‘‘ยถา กถํ ปน ตุเมฺห, ภิกฺขเว, สมคฺคา สโมฺมทมานา อวิวทมานา ผาสุกํ วสฺสํ วสิตฺถ น จ ปิณฺฑเกน กิลมิตฺถา’’ติ? อถ โข เต ภิกฺขู ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ– ‘‘กจฺจิ ปน โว, ภิกฺขเว, ภูต’’นฺติ? ‘‘อภูตํ, ภควา’’ติฯ วิครหิ พุโทฺธ ภควา – ‘‘อนนุจฺฉวิกํ, โมฆปุริสา, อนนุโลมิกํ อปฺปติรูปํ อสฺสามณกํ อกปฺปิยํ อกรณียํฯ กถญฺหิ นาม ตุเมฺห, โมฆปุริสา, อุทรสฺส การณา คิหีนํ อญฺญมญฺญสฺส อุตฺตริมนุสฺสธมฺมสฺส วณฺณํ ภาสิสฺสถ! วรํ ตุเมฺหหิ, โมฆปุริสา, ติเณฺหน โควิกนฺตเนน [โควิกตฺตเนน (สี. ก.)]กุจฺฉิํ ปริกโนฺต, น เตฺวว อุทรสฺส การณา คิหีนํ อญฺญมญฺญสฺส อุตฺตริมนุสฺสธมฺมสฺส วโณฺณ ภาสิโต! ตํ กิสฺส เหตุ? ตโต นิทานญฺหิ, โมฆปุริสา, มรณํ วา นิคเจฺฉยฺย มรณมตฺตํ วา ทุกฺขํ, น เตฺวว ตปฺปจฺจยา กายสฺส เภทา ปรํ มรณา อปายํ ทุคฺคตึ วินิปาตํ นิรยํ อุปปเชฺชยฯ อิโต นิทานญฺจ โข, โมฆปุริสา, กายสฺส เภทา ปรํ มรณา อปายํ ทุคฺคตึ วินิปาตํ นิรยํ อุปปเชฺชยฺยฯ เนตํ, โมฆปุริสา, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย’’…เป.… วิครหิตฺวา ธมฺมิํ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามเนฺตสิ –

๑๙๕. ‘‘ปญฺจิเม, ภิกฺขเว, มหาโจรา สโนฺต สํวิชฺชมานา โลกสฺมิํฯ กตเม ปญฺจ? อิธ, ภิกฺขเว, เอกจฺจสฺส มหาโจรสฺส เอวํ โหติ – ‘กุทาสฺสุ นามาหํ สเตน วา สหเสฺสน วา ปริวุโต คามนิคมราชธานีสุ อาหิณฺฑิสฺสามิ หนโนฺต ฆาเตโนฺต ฉินฺทโนฺต เฉทาเปโนฺต ปจโนฺต ปาเจโนฺต’ติ! โส อปเรน สมเยน สเตน วา สหเสฺสน วา ปริวุโต คามนิคมราชธานีสุ อาหิณฺฑติ หนโนฺต ฆาเตโนฺต ฉินฺทโนฺต เฉทาเปโนฺต ปจโนฺต ปาเจโนฺตฯ เอวเมว โข, ภิกฺขเว, อิเธกจฺจสฺส ปาปภิกฺขุโน เอวํ โหติ – ‘กุทาสฺสุ นามาหํ สเตน วา สหเสฺสน วา ปริวุโต คามนิคมราชธานีสุ จาริกํ จริสฺสามิ สกฺกโต ครุกโต มานิโต ปูชิโต อปจิโต คหฏฺฐานเญฺจว ปพฺพชิตานญฺจ, ลาภี จีวรปิณฺฑปาตเสนาสนคิลานปฺปจฺจยเภสชฺชปริกฺขาราน’นฺติ ! โส อปเรน สมเยน สเตน วา สหเสฺสน วา ปริวุโต คามนิคมราชธานีสุ จาริกํ จรติ สกฺกโต ครุกโต มานิโต ปูชิโต อปจิโต คหฏฺฐานเญฺจว ปพฺพชิตานญฺจ, ลาภี จีวรปิณฺฑปาตเสนาสนคิลานปฺปจฺจยเภสชฺชปริกฺขารานํฯ อยํ, ภิกฺขเว, ปฐโม มหาโจโร สโนฺต สํวิชฺชมาโน โลกสฺมิํฯ

‘‘ปุน จปรํ, ภิกฺขเว, อิเธกโจฺจ ปาปภิกฺขุ ตถาคตปฺปเวทิตํ ธมฺมวินยํ ปริยาปุณิตฺวา อตฺตโน ทหติฯ อยํ, ภิกฺขเว, ทุติโย มหาโจโร สโนฺต สํวิชฺชมาโน โลกสฺมิํฯ

‘‘ปุน จปรํ, ภิกฺขเว, อิเธกโจฺจ ปาปภิกฺขุ สุทฺธํ พฺรหฺมจาริํ ปริสุทฺธํ พฺรหฺมจริยํ จรนฺตํ อมูลเกน อพฺรหฺมจริเยน อนุทฺธํเสติฯ อยํ, ภิกฺขเว, ตติโย มหาโจโร สโนฺต สํวิชฺชมาโน โลกสฺมิํฯ

‘‘ปุน จปรํ, ภิกฺขเว, อิเธกโจฺจ ปาปภิกฺขุ ยานิ ตานิ สงฺฆสฺส ครุภณฺฑานิ ครุปริกฺขารานิ, เสยฺยถิทํ – อาราโม อารามวตฺถุ วิหาโร วิหารวตฺถุ มโญฺจ ปีฐํ ภิสิ พิโมฺพหนํ [พิโมฺพหนํ (สี. สฺยา.)] โลหกุมฺภี โลหภาณกํ โลหวารโก โลหกฏาหํ วาสี ปรสุ [ผรสุ (สี. สฺยา.)]กุฐารี กุทาโล นิขาทนํ วลฺลิ เวฬุ มุญฺชํ ปพฺพชํ ติณํ มตฺติกา ทารุภณฺฑํ มตฺติกาภณฺฑํ, เตหิ คิหีํ สงฺคณฺหาติ อุปลาเปติฯ อยํ, ภิกฺขเว, จตุโตฺถ มหาโจโร สโนฺต สํวิชฺชมาโน โลกสฺมิํฯ

‘‘สเทวเก, ภิกฺขเว, โลเก สมารเก สพฺรหฺมเก สสฺสมณพฺราหฺมณิยา ปชาย สเทวมนุสฺสาย อยํ อโคฺค มหาโจโร โย อสนฺตํ อภูตํ อุตฺตริมนุสฺสธมฺมํ อุลฺลปติฯ ตํ กิสฺส เหตุ? เถยฺยาย โว, ภิกฺขเว, รฎฺฐปิโณฺฑ ภุโตฺต’’ติฯ

[สํ. นิ. ๑.๓๕]อญฺญถา สนฺตมตฺตานํ, อญฺญถา โย ปเวทเย;
นิกจฺจ กิตวเสฺสว, ภุตฺตํ เถเยฺยน ตสฺส ตํฯ

[ธ. ป. ๓๐๗ ธมฺมปเทปิ]กาสาวกณฺฐา พหโว, ปาปธมฺมา อสญฺญตา;
ปาปา ปาเปหิ กเมฺมหิ, นิรยํ เต อุปปชฺชเรฯ

[ธ. ป. ๓๐๗ ธมฺมปเทปิ]เสโยฺย อโยคุโฬ ภุโตฺต, ตโตฺต อคฺคิสิขูปโม;
ยเญฺจ ภุเญฺชยฺย ทุสฺสีโล, รฎฺฐปิณฺฑํ อสญฺญโตติฯ

อถ โข ภควา เต วคฺคุมุทาตีริเย ภิกฺขู อเนกปริยาเยน วิครหิตฺวา ทุพฺภรตาย ทุโปฺปสตาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

‘‘โย ปน ภิกฺขุ อนภิชานํ อุตฺตริมนุสฺสธมฺมํ อตฺตุปนายิกํ อลมริยญาณทสฺสนํ สมุทาจเรยฺย – ‘อิติ ชานามิ อิติ ปสฺสามี’ติ, ตโต อปเรน สมเยน สมนุคฺคาหียมาโน วา อสมนุคฺคาหียมาโน วา อาปโนฺน วิสุทฺธาเปโกฺข เอวํ วเทยฺย – ‘อชานเมวํ, อาวุโส, อวจํ ชานามิ , อปสฺสํ ปสฺสามิฯ ตุจฺฉํ มุสา วิลปิ’นฺติ, อยมฺปิ ปาราชิโก โหติ อสํวาโส’’ติฯ

เอวญฺจิทํ ภควตา ภิกฺขูนํ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํ โหติฯ

๑๙๖. เตน โข ปน สมเยน สมฺพหุลา ภิกฺขู อทิเฎฺฐ ทิฎฺฐสญฺญิโน อปเตฺต ปตฺตสญฺญิโน อนธิคเต อธิคตสญฺญิโน อสจฺฉิกเต สจฺฉิกตสญฺญิโนอธิมาเนน อญฺญํ พฺยากริํสุฯ เตสํ อปเรน สมเยน ราคายปิ จิตฺตํ นมติ โทสายปิ จิตฺตํ นมติ โมหายปิ จิตฺตํ นมติฯ เตสํ กุกฺกุจฺจํ อโหสิ – ‘‘ภควตา สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํฯ มยญฺจมฺห อทิเฎฺฐ ทิฎฺฐสญฺญิโน อปเตฺต ปตฺตสญฺญิโน อนธิคเต อธิคตสญฺญิโน อสจฺฉิกเต สจฺฉิกตสญฺญิโน, อธิมาเนน อญฺญํ พฺยากริมฺหาฯ กจฺจิ นุ โข มยํ ปาราชิกํ อาปตฺติํ อาปนฺนา’’ติ? เต อายสฺมโต อานนฺทสฺส เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อายสฺมา อานโนฺท ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสิฯ ‘‘โหนฺติ เย เต, อานนฺท [โหนฺติ เยวานนฺท (สฺยา.), โหนฺติ เต อานนฺท (สี.)], ภิกฺขู อทิเฎฺฐ ทิฎฺฐสญฺญิโน อปเตฺต ปตฺตสญฺญิโน อนธิคเต อธิคตสญฺญิโน อสจฺฉิกเต สจฺฉิกตสญฺญิโน อธิมาเนน อญฺญํ พฺยากโรนฺติฯ ตญฺจ โข เอตํ อโพฺพหาริก’’นฺติฯ

‘‘เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๑๙๗. “โยปน ภิกฺขุ อนภิชานํ อุตฺตริมนุสฺสธมฺมํ อตฺตุปนายิกํ อลมริยญาณทสฺสนํ สมุทาจเรยฺย – ‘อิติ ชานามิ อิติ ปสฺสามี’ติ, ตโต อปเรน สมเยน สมนุคฺคาหียมาโน วา อสมนุคฺคาหียมาโน วา อาปนฺโน วิสุทฺธาเปกฺโข เอวํ วเทยฺย – ‘อชานเมวํ, อาวุโส, อวจํ ชานามิ, อปสฺสํ ปสฺสามิฯ ตุจฺฉํ มุสา วิลปิ’นฺติ, อญฺญตฺร อธิมานา, อยมฺปิ ปาราชิโก โหติ อสํวาโส”ติฯ

๑๙๘. **โย ปนา**ติ โย ยาทิโส…เป.… ***ภิกฺขู***ติ…เป.… อยํ อิมสฺมิํ อตฺเถ อธิปฺเปโต ภิกฺขูติฯ

อนภิชานนฺติ อสนฺตํ อภูตํ อสํวิชฺชมานํ อชานนฺโต อปสฺสนฺโต อตฺตนิ กุสลํ ธมฺมํ – อตฺถิ เม กุสโล ธมฺโมติฯ

[ปาจิ. ๗๐]**อุตฺตริมนุสฺสธมฺโม** นาม ฌานํ วิโมกฺข [วิโมกฺขํ (สี. สฺยา.)] สมาธิ สมาปตฺติ ญาณทสฺสนํ มคฺคภาวนา ผลสจฺฉิกิริยา กิเลสปฺปหานํ วินีวรณตา จิตฺตสฺส สุญฺญาคาเร อภิรติฯ

อตฺตุปนายิกนฺติ เต วา กุสเล ธมฺเม อตฺตนิ อุปเนติ อตฺตานํ วา เตสุ กุสเลสุ ธมฺเมสุ อุปเนติฯ

ญาณนฺติ ติสฺโส วิชฺชาฯ **ทสฺสน**นฺติ ยํ ญาณํ ตํ ทสฺสนํฯ ยํ ทสฺสนํ ตํ ญาณํฯ

สมุทาจเรยฺยาติ อาโรเจยฺย อิตฺถิยา วา ปุริสสฺส วา คหฏฺฐสฺส วา ปพฺพชิตสฺส วาฯ

อิติ ชานามิ อิติ ปสฺสามีติ ชานามหํ เอเต ธมฺเม, ปสฺสามหํ เอเต ธมฺเม อตฺถิ จ เอเต ธมฺมา มยิ, อหญฺจ เอเตสุ ธมฺเมสุ สนฺทิสฺสามีติฯ

ตโต อปเรน สมเยนาติ ยสฺมิํ ขเณ สมุทาจิณฺณํ โหติ ตํ ขณํ ตํ ลยํ ตํ มุหุตฺตํ วีติวตฺเตฯ

สมนุคฺคาหียมาโนติ ยํ วตฺถุ ปฏิญฺญาตํ โหติ ตสฺมิํ วตฺถุสฺมิํ สมนุคฺคาหียมาโน – ‘‘กินฺเต อธิคตํ, กินฺติ เต อธิคตํ, กทา เต อธิคตํ, กตฺถ เต อธิคตํ, กตเม เต กิเลสา ปหีนา, กตเมสํ ตฺวํ ธมฺมานํ ลาภี’’ติฯ

อสมนุคฺคาหียมาโนติ น เกนจิ วุจฺจมาโนฯ

อาปนฺโนติ ปาปิจฺโฉ อิจฺฉาปกโต อสนฺตํ อภูตํ อุตฺตริมนุสฺสธมฺมํ อุลฺลปิตฺวา ปาราชิกํ อาปตฺติํ อาปนฺโน โหติฯ

วิสุทฺธาเปกฺโขติ คิหี วา โหตุกาโม อุปาสโก วา โหตุกาโม อารามิโก วา โหตุกาโม สามเณโร วา โหตุกาโมฯ

อชานเมวํ , อาวุโส, อวจํ – ชานามิ, อปสฺสํ ปสฺสามีติ นาหํ เอเต ธมฺเม ชานามิ, นาหํ เอเต ธมฺเม ปสฺสามิ, นตฺถิ จ เอเต ธมฺมา มยิ, น จาหํ เอเตสุ ธมฺเมสุ สนฺทิสฺสามีติฯ

ตุจฺฉํ มุสา วิลปินฺติ ตุจฺฉกํ มยา ภณิตํ, มุสา มยา ภณิตํ, อภูตํ มยา ภณิตํ, อชานนฺเตน มยา ภณิตํฯ

อญฺญตฺร อธิมานาติ ฐเปตฺวา อธิมานํฯ

อยมฺปีติ ปุริเม อุปาทาย วุจฺจติฯ

ปาราชิโก โหตีติ เสยฺยถาปิ นาม ตาโล มตฺถกจฺฉิโนฺน อภพฺโพ ปุน วิรูฬฺหิยา, เอวเมว ภิกฺขุ ปาปิจฺโฉ อิจฺฉาปกโต อสนฺตํ อภูตํ อุตฺตริมนุสฺสธมฺมํ อุลฺลปิตฺวา อสฺสมโณ โหติ อสกฺยปุตฺติโยฯ เตน วุจฺจติ – ''ปาราชิโก โหตี''ติฯ

อสํวาโสติ สํวาโส นาม เอกกมฺมํ เอกุทฺเทโส สมสิกฺขตา – เอโส สํวาโส นามฯ โส เตน สทฺธึ นตฺถิฯ เตน วุจฺจติ – ''อสํวาโส''ติฯ

๑๙๙. **อุตฺตริมนุสฺสธมฺโม**นาม ฌานํ วิโมกฺโข สมาธิ สมาปตฺติ ญาณทสฺสนํ มคฺคภาวนา ผลสจฺฉิกิริยา กิเลสปฺปหานํ วินีวรณตา จิตฺตสฺส สุญฺญาคาเร อภิรติฯ

[ปาจิ. ๗๐]**ฌานนฺ**ติ ปฐมํ ฌานํ ทุติยํ ฌานํตติยํ ฌานํ จตุตฺถํ ฌานํฯ

[ปาจิ. ๗๐]**วิโมกฺโข**ติ สุญฺญโต วิโมกฺโข อนิมิตฺโต วิโมกฺโข อปฺปณิหิโต วิโมกฺโขฯ

[ปาจิ. ๗๐]**สมาธี**ติ สุญฺญโต สมาธิ อนิมิตฺโต สมาธิ อปฺปณิหิโต สมาธิฯ

[ปาจิ. ๗๐]**สมาปตฺตี**ติ สุญฺญตา สมาปตฺติ อนิมิตฺตา สมาปตฺติ อปฺปณิหิตา สมาปตฺติฯ

[ปาจิ. ๗๐]**ญาณทสฺสนนฺ**ติ ติโสฺส วิชฺชาฯ

[ปาจิ. ๗๐]**มคฺคภาวนา**ติจตฺตาโร สติปฏฺฐานา, จตฺตาโร สมฺมปฺปธานา, จตฺตาโร อิทฺธิปาทา, ปญฺจินฺทฺริยานิ, ปญฺจ พลานิ, สตฺต โพชฺฌงฺคา, อริโย อฏฺฐงฺคิโก มโคฺคฯ

[ปาจิ. ๗๐]**ผลสจฺฉิกิริยา**ติ โสตาปตฺติผลสฺส สจฺฉิกิริยา, สกทาคามิผลสฺส สจฺฉิกิริยา, อนาคามิผลสฺส สจฺฉิกิริยา, อรหตฺตสฺส [อรหตฺตผลสฺส (สฺยา.)] สจฺฉิกิริยาฯ

[ปาจิ. ๗๐]**กิเลสปฺปหานนฺ**ติ ราคสฺส ปหานํ โทสสฺส ปหานํ โมหสฺส ปหานํฯ

[ปาจิ. ๗๐]**วินีวรณตา จิตฺตสฺสา**ติ ราคา จิตฺตํ วินีวรณตา, โทสา จิตฺตํ วินีวรณตา, โมหา จิตฺตํ วินีวรณตาฯ

[ปาจิ. ๗๐]**สุญฺญาคาเร อภิรตี**ติ ปฐเมน ฌาเนน สุญฺญาคาเร อภิรติ, ทุติเยน ฌาเนน สุญฺญาคาเร อภิรติ, ตติเยน ฌาเนน สุญฺญาคาเร อภิรติ, จตุเตฺถน ฌาเนน สุญฺญาคาเร อภิรติฯ

๒๐๐. ตีหากาเรหิ ปฐมํ ฌานํ สมาปชฺชินฺติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺส, ปุเพฺพวสฺส โหติ มุสา ภณิสฺสนฺติ, ภณนฺตสฺส โหติ มุสา ภณามีติ, ภณิตสฺส โหติ มุสา มยา ภณิ

ตนฺติฯ

จตูหากาเรหิ ปฐมํ ฌานํ สมาปชฺชินฺติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺส – ปุพฺเพวสฺส โหติ มุสา ภณิสฺสนฺติ, ภณนฺตสฺส โหติ มุสา ภณามีติ, ภณิตสฺส โหติ มุสา มยา ภณิตนฺติ, วินิธาย ทิฏฺฐิํฯ

ปญฺจหากาเรหิ ปฐมํ ฌานํ สมาปชฺชินฺติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺส – ปุพฺเพวสฺส โหติ มุสา ภณิสฺสนฺติ, ภณนฺตสฺส โหติ มุสา ภณามีติ, ภณิตสฺส โหติ มุสา มยา ภณิตนฺติ, วินิธาย ทิฏฺฐิํ วินิธาย ขนฺติํฯ

ฉหากาเรหิปฐมํ ฌานํ สมาปชฺชินฺติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺส – ปุพฺเพวสฺส โหติ มุสา ภณิสฺสนฺติ, ภณนฺตสฺส โหติ มุสา ภณามีติ, ภณิตสฺส โหติ มุสา มยา ภณิตนฺติ, วินิธาย ทิฏฺฐิํ, วินิธาย ขนฺติํ, วินิธาย รุจิํฯ

สตฺตหากาเรหิ ปฐมํ ฌานํ สมาปชฺชินฺติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺส – ปุพฺเพวสฺส โหติ มุสา ภณิสฺสนฺติ, ภณนฺตสฺส โหติ มุสา ภณามีติ, ภณิตสฺส โหติ มุสา มยา ภณิตนฺติ, วินิธาย ทิฏฺฐิํ, วินิธาย ขนฺติํ, วินิธาย รุจิํ, วินิธาย ภาวํฯ

๒๐๑. ตีหากาเรหิ ปฐมํ ฌานํ สมาปชฺชามีติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺส – ปุพฺเพวสฺส โหติ มุสา ภณิสฺสนฺติ, ภณนฺตสฺส โหติ มุสา ภณามีติ, ภณิตสฺส โหติ มุสา มยา ภณิตนฺติฯ

จตูหากาเรหิ ปฐมํ ฌานํ สมาปชฺชามีติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺส – ปุพฺเพวสฺส โหติ มุสา ภณิสฺสนฺติ, ภณนฺตสฺส โหติ มุสา ภณามีติ, ภณิตสฺส โหติ มุสา มยา ภณิตนฺติ, วินิธาย ทิฏฺฐิํฯ

ปญฺจหากาเรหิ ปฐมํ ฌานํ สมาปชฺชามีติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺส – ปุพฺเพวสฺส โหติ มุสา ภณิสฺสนฺติ, ภณนฺตสฺส โหติ มุสา ภณามีติ, ภณิตสฺส โหติ มุสา มยา ภณิตนฺติ, วินิธาย ทิฏฺฐิํ, วินิธาย ขนฺติํฯ

ฉหากาเรหิ ปฐมํ ฌานํ สมาปชฺชามีติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺส – ปุพฺเพวสฺส โหติ มุสา ภณิสฺสนฺติ, ภณนฺตสฺส โหติ มุสา ภณามีติ, ภณิตสฺส โหติ มุสา มยา ภณิตนฺติ, วินิธาย ทิฏฺฐิํ, วินิธาย ขนฺติํ, วินิธาย รุจิํฯ

สตฺตหากาเรหิ ปฐมํ ฌานํ สมาปชฺชามีติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺส – ปุพฺเพวสฺส โหติ มุสา ภณิสฺสนฺติ, ภณนฺตสฺส โหติ มุสา ภณามีติ, ภณิตสฺส โหติ มุสา มยา ภณิตนฺติ, วินิธาย ทิฏฺฐิํ, วินิธาย ขนฺติํ, วินิธาย รุจิํ, วินิธาย ภาวํฯ

๒๐๒. ตีหากาเรหิ ปฐมํ ฌานํ สมาปนฺโนนฺติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺส – ปุพฺเพวสฺส โหติ มุสา ภณิสฺสนฺติ, ภณนฺตสฺส โหติ มุสา ภณามีติ, ภณิตสฺส โหติ มุสา มยา ภณิตนฺติฯ

จตูหากาเรหิ ปฐมํ ฌานํ สมาปโนฺนติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺส – ปุเพฺพวสฺส โหติ มุสา ภณิสฺสนฺติ, ภณนฺตสฺส โหติ มุสา ภณามีติ, ภณิตสฺส โหติ มุสา มยา ภณิตนฺติ, วินิธาย ทิฎฺฐึฯ

ปญฺจหากาเรหิ ปฐมํ ฌานํ สมาปโนฺนติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺส – ปุเพฺพวสฺส โหติ มุสา ภณิสฺสนฺติ, ภณนฺตสฺส โหติ มุสา ภณามีติ, ภณิตสฺส โหติ มุสา มยา ภณิตนฺติ, วินิธาย ทิฎฺฐึ, วินิธาย ขนฺติํฯ

ฉหากาเรหิ ปฐมํ ฌานํ สมาปโนฺนติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺส – ปุเพฺพวสฺส โหติ มุสา ภณิสฺสนฺติ, ภณนฺตสฺส โหติ มุสา ภณามีติ, ภณิตสฺส โหติ มุสา มยา ภณิตนฺติ, วินิธาย ทิฎฺฐึ, วินิธาย ขนฺติํ, วินิธาย รุจิํฯ

สตฺตหากาเรหิ ปฐมํ ฌานํ สมาปโนฺนติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺส – ปุเพฺพวสฺส โหติ มุสา ภณิสฺสนฺติ, ภณนฺตสฺส โหติ มุสา ภณามีติ, ภณิตสฺส โหติ มุสา มยา ภณิตนฺติ, วินิธาย ทิฎฺฐึ, วินิธาย ขนฺติํ, วินิธาย รุจิํ, วินิธาย ภาวํฯ

๒๐๓. ตีหากาเรหิ ปฐมสฺส ฌานสฺส ลาภีมฺหีติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺส – ปุเพฺพวสฺส โหติ มุสา ภณิสฺสนฺติ, ภณนฺตสฺส โหติ มุสา ภณามีติ, ภณิตสฺส โหติ มุสา มยา ภณิตนฺติฯ

จตูหากาเรหิ ปฐมสฺส ฌานสฺส ลาภีมฺหีติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺส – ปุเพฺพวสฺส โหติ มุสา ภณิสฺสนฺติ, ภณนฺตสฺส โหติ มุสา ภณามีติ, ภณิตสฺส โหติ มุสา มยา ภณิตนฺติ, วินิธาย ทิฎฺฐึฯ

ปญฺจหากาเรหิ ปฐมสฺส ฌานสฺส ลาภีมฺหีติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺส – ปุเพฺพวสฺส โหติ มุสา ภณิสฺสนฺติ , ภณนฺตสฺส โหติ มุสา ภณามีติ, ภณิตสฺส โหติ มุสา มยา ภณิตนฺติ, วินิธาย ทิฎฺฐึ, วินิธาย ขนฺติํฯ

ฉหากาเรหิ ปฐมสฺส ฌานสฺส ลาภีมฺหีติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺส – ปุเพฺพวสฺส โหติ มุสา ภณิสฺสนฺติ, ภณนฺตสฺส โหติ มุสา ภณามีติ, ภณิตสฺส โหติ มุสา มยา ภณิตนฺติ, วินิธาย ทิฎฺฐึ, วินิธาย ขนฺติํ, วินิธาย รุจิํฯ

สตฺตหากาเรหิ ปฐมสฺส ฌานสฺส ลาภีมฺหีติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺส – ปุเพฺพวสฺส โหติ มุสา ภณิสฺสนฺติ, ภณนฺตสฺส โหติ มุสา ภณามีติ, ภณิตสฺส โหติ มุสา มยา ภณิตนฺติ, วินิธาย ทิฎฺฐึ, วินิธาย ขนฺติํ, วินิธาย รุจิํ, วินิธาย ภาวํฯ

๒๐๔. ตีหากาเรหิ ปฐมสฺส ฌานสฺส วสีมฺหีติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺส – ปุเพฺพวสฺส โหติ มุสา ภณิสฺสนฺติ, ภณนฺตสฺส โหติ มุสา ภณามีติ, ภณิตสฺส โหติ มุสา มยา ภณิตนฺติฯ

จตูหากาเรหิ ปฐมสฺส ฌานสฺส วสีมฺหีติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺส – ปุพฺเพวสฺส โหติ มุสา ภณิสฺสนฺติ, ภณนฺตสฺส โหติ มุสา ภณามีติ, ภณิตสฺส โหติ มุสา มยา ภณิตนฺติ, วินิธาย ทิฏฺฐิํฯ

ปญฺจหากาเรหิ ปฐมสฺส ฌานสฺส วสีมฺหีติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺส – ปุพฺเพวสฺส โหติ มุสา ภณิสฺสนฺติ, ภณนฺตสฺส โหติ มุสา ภณามีติ, ภณิตสฺส โหติ มุสา มยา ภณิตนฺติ, วินิธาย ทิฏฺฐิํ, วินิธาย ขนฺติํฯ

ฉหากาเรหิ ปฐมสฺส ฌานสฺส วสีมฺหีติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺส – ปุพฺเพวสฺส โหติ มุสา ภณิสฺสนฺติ, ภณนฺตสฺส โหติ มุสา ภณามีติ, ภณิตสฺส โหติ มุสา มยา ภณิตนฺติ, วินิธาย ทิฏฺฐิํ, วินิธาย ขนฺติํ, วินิธาย รุจิํฯ

สตฺตหากาเรหิ ปฐมสฺส ฌานสฺส วสีมฺหีติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺส – ปุพฺเพวสฺส โหติ มุสา ภณิสฺสนฺติ, ภณนฺตสฺส โหติ มุสา ภณามีติ, ภณิตสฺส โหติ มุสา มยา ภณิตนฺติ, วินิธาย ทิฏฺฐิํ, วินิธาย ขนฺติํ, วินิธาย รุจิํ, วินิธาย ภาวํฯ

๒๐๕. ตีหากาเรหิ ปฐมํ ฌานํ สจฺฉิกตํ มยาติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺส – ปุพฺเพวสฺส โหติ มุสา ภณิสฺสนฺติ, ภณนฺตสฺส โหติ มุสา ภณามีติ, ภณิตสฺส โหติ มุสา มยา ภณิตนฺติฯ

จตูหากาเรหิ ปฐมํ ฌานํ สจฺฉิกตํ มยาติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺส – ปุพฺเพวสฺส โหติ มุสา ภณิสฺสนฺติ, ภณนฺตสฺส โหติ มุสา ภณามีติ, ภณิตสฺส โหติ มุสา มยา ภณิตนฺติ, วินิธาย ทิฏฺฐิํฯ

ปญฺจหากาเรหิ ปฐมํ ฌานํ สจฺฉิกตํ มยาติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺส – ปุพฺเพวสฺส โหติ มุสา ภณิสฺสนฺติ, ภณนฺตสฺส โหติ มุสา ภณามีติ, ภณิตสฺส โหติ มุสา มยา ภณิตนฺติ, วินิธาย ทิฏฺฐิํ, วินิธาย ขนฺติํฯ

ฉหากาเรหิ ปฐมํ ฌานํสจฺฉิกตํ มยาติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺส – ปุพฺเพวสฺส โหติ มุสา ภณิสฺสนฺติ, ภณนฺตสฺส โหติ มุสา ภณามีติ, ภณิตสฺส โหติ มุสา มยา ภณิตนฺติ, วินิธาย ทิฏฺฐิํ, วินิธาย ขนฺติํ, วินิธาย รุจิํฯ

สตฺตหากาเรหิ ปฐมํ ฌานํ สจฺฉิกตํ มยาติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺส – ปุพฺเพวสฺส โหติ มุสา ภณิสฺสนฺติ, ภณนฺตสฺส โหติ มุสา ภณามีติ, ภณิตสฺส โหติ มุสา มยา ภณิตนฺติ, วินิธาย ทิฏฺฐิํ, วินิธาย ขนฺติํ, วินิธาย รุจิํ, วินิธาย ภาวํฯ

ยถา อิทํ ปฐมํ ฌานํ วิตฺถาริตํ ตํ สพฺพมฺปิ วิตฺถาเรตพฺพํฯ

๒๐๖. ตีหากาเรหิ…เป…. สตฺตหากาเรหิ ทุติยํ ฌานํ…เป…. ตติยํ ฌานํ…เป…. จตุตฺถํ ฌานํ สมาปชฺชิํ… สมาปชฺชามิ… สมาปนฺโน… จตุตฺถสฺสฌานสฺส ลาภีมฺหิ… วสีมฺหิ… จตุตฺถํ ฌานํ สจฺฉิกตํ มยาติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ ปุพฺเพวสฺส โหติ มุสา

ภณิสฺสนฺติ, ภณนฺตสฺส โหติ มุสา ภณามีติ, ภณิตสฺส โหติ มุสา มยา ภณิตนฺติ, วินิธาย ทิฏฺฐึ, วินิธาย ขนฺตึ, วินิธาย รุจึ, วินิธาย ภาวํฯ

๒๐๗. ตีหากาเรหิ สุญฺญตํ วิโมกฺขํ… อนิมิตฺตํ วิโมกฺขํ… อปฺปณิหิตํ วิโมกฺขํ… สมาปชฺชึ… สมาปชฺชามิ… สมาปนฺโน… อปฺปณิหิตสฺส วิโมกฺขสฺส ลาภีมฺหิ… วสีมฺหิ… อปฺปณิหิโต วิโมโกฺข สจฺฉิกโต มยาติ สมฺปชานมุสาภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺส…เป….ฯ

ตีหากาเรหิ สุญฺญตํ สมาธึ… อนิมิตฺตํ สมาธึ… อปฺปณิหิตํ สมาธึ สมาปชฺชึ… สมาปชฺชามิ… สมาปนฺโน… อปฺปณิหิตสฺส สมาธิสฺส ลาภีมฺหิ… วสีมฺหิ… อปฺปณิหิโต สมาธิ สจฺฉิกโต มยาติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ

ตีหากาเรหิ สุญฺญตํ สมาปตฺตึ… อนิมิตฺตํ สมาปตฺตึ… อปฺปณิหิตํ สมาปตฺตึ สมาปชฺชึ… สมาปชฺชามิ… สมาปนฺโน… อปฺปณิหิตาย สมาปตฺติยา ลาภีมฺหิ… วสีมฺหิ… อปฺปณิหิตา สมาปตฺติ สจฺฉิกตา มยาติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ

ตีหากาเรหิ ติโสฺส วิชฺชา สมาปชฺชึ… สมาปชฺชามิ สมาปนฺโน… ติสฺสนฺนํ วิชฺชานํ ลาภีมฺหิ… วสีมฺหิ… ติโสฺส วิชฺชา สจฺฉิกตา มยาติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ

ตีหากาเรหิ จตฺตาโร สติปฏฺฐาเน… จตฺตาโร สมฺมปฺปธาเน… จตฺตาโร อิทฺธิปาเท สมาปชฺชึ… สมาปชฺชามิ… สมาปนฺโน… จตุนฺนํ อิทฺธิปาทานํ ลาภีมฺหิ… วสีมฺหิ… จตฺตาโร อิทฺธิปาทา สจฺฉิกตา มยาติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ

ตีหากาเรหิ ปญฺจินฺทฺริยานิ… ปญฺจ พลานิ สมาปชฺชึ… สมาปชฺชามิ… สมาปนฺโน … ปญฺจนฺนํ พลานํ ลาภีมฺหิ… วสีมฺหิ… ปญฺจพลานิ สจฺฉิกตานิ มยาติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ

ตีหากาเรหิสตฺต โพชฺฌเงฺค สมาปชฺชึ… สมาปชฺชามิ… สมาปนฺโน… สตฺตนฺนํ โพชฺฌงฺคานํ ลาภีมฺหิ… วสีมฺหิ… สตฺต โพชฺฌงฺคา สจฺฉิกตา มยาติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ

ตีหากาเรหิอริยํ อฏฺฐงฺคิกํ มคฺคํ สมาปชฺชึ… สมาปชฺชามิ… สมาปนฺโน… อริยสฺส อฏฺฐงฺคิกสฺส มคฺคสฺส ลาภีมฺหิ… วสีมฺหิ… อริโย อฏฺฐงฺคิโก มโคฺค สจฺฉิกโต มยาติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ

ตีหากาเรหิ โสตาปตฺติผลํ… สกทาคามิผลํ… อนาคามิผลํ… อรหตฺตํ สมาปชฺชึ… สมาปชฺชามิ… สมาปนฺโน… อรหตฺตสฺส ลาภีมฺหิ วสีมฺหิ อรหตฺตํ สจฺฉิกตํ มยาติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺส ฯ

ตีหากาเรหิ ราโค เม จโตฺต วโนฺต มุโตฺต ปหีโน ปฏินิสฺสโฏฺฐ อุเกฺขฏิโต สมุเกฺขฏิโตติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ

ตีหากาเรหิ โทโส เม จโตฺต วโนฺต มุโตฺต ปหีโน ปฏินิสฺสโฏฺฐ อุเกฺขฏิโต สมุเกฺขฏิโตติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ

ตีหากาเรหิ โมโห เม จโตฺต วโนฺต มุโตฺต ปหีโน ปฏินิสฺสโฏฺฐ อุเกฺขฏิโต สมุเกฺขฏิโตติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ

ตีหากาเรหิ ราคา เม จิตฺตํ วินีวรณนฺติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ

ตีหากาเรหิ โทสา เม จิตฺตํ วินีวรณนฺติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ

ตีหากาเรหิ…เป…. สตฺตหากาเรหิ โมหา เม จิตฺตํ วินีวรณนฺติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺส – ปุเพฺพวสฺส โหติ มุสา ภณิสฺสนฺติ, ภณนฺตสฺส โหติ มุสา ภณามีติ, ภณิตสฺส โหติ มุสา มยา ภณิตนฺติ, วินิธาย ทิฏฺฐึ, วินิธาย ขนฺตึ, วินิธาย รุจึ, วินิธาย ภาวํฯ

สุทฺธิกํ นิฏฺฐิตํฯ

๒๐๘. ตีหากาเรหิ ปฐมญฺจ ฌานํ ทุติยญฺจ ฌานํ สมาปชฺชึ… สมาปชฺชามิ… สมาปโนฺน… ปฐมสฺส จ ฌานสฺส ทุติยสฺส จ ฌานสฺส ลาภีมฺหิ… วสีมฺหิ… ปฐมญฺจ ฌานํ ทุติยญฺจ ฌานํ สจฺฉิกตํ มยาติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺส…เป….ฯ

ตีหากาเรหิ ปฐมญฺจ ฌานํ ตติยญฺจ ฌานํ สมาปชฺชึ… สมาปชฺชามิ… สมาปโนฺน… ปฐมสฺส จ ฌานสฺส ตติยสฺส จ ฌานสฺส ลาภีมฺหิ… วสีมฺหิ… ปฐมญฺจ ฌานํ ตติยญฺจ ฌานํ สจฺฉิกตํ มยาติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ

ตีหากาเรหิ ปฐมญฺจ ฌานํ จตุตฺถญฺจ ฌานํ สมาปชฺชึ… สมาปชฺชามิ… สมาปโนฺน… ปฐมสฺส จ ฌานสฺส จตุตฺถสฺส จ ฌานสฺส ลาภีมฺหิ… วสีมฺหิ… ปฐมญฺจ ฌานํ จตุตฺถญฺจ ฌานํ สจฺฉิกตํ มยาติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ

ตีหากาเรหิ ปฐมญฺจ ฌานํ สุญฺญตญฺจ วิโมกฺขํ… ปฐมญฺจ ฌานํ อนิมิตฺตญฺจ วิโมกฺขํ… ปฐมญฺจ ฌานํ อปฺปณิหิตญฺจ วิโมกฺขํ สมาปชฺชึ… สมาปชฺชามิ… สมาปโนฺน… ปฐมสฺส จ ฌานสฺส อปฺปณิหิตสฺส จ วิโมกฺขสฺส ลาภีมฺหิ… วสีมฺหิ… ปฐมญฺจ ฌานํ อปฺปณิหิโตจ วิโมโกฺข สจฺฉิกโต มยาติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ

ตีหากาเรหิ ปฐมญฺจ ฌานํ สุญฺญตญฺจ สมาธึ… ปฐมญฺจ ฌานํ อนิมิตฺตญฺจ สมาธึ… ปฐมญฺจ ฌานํ อปฺปณิหิตญฺจ สมาธึ สมาปชฺชึ… สมาปชฺชามิ… สมาปโนฺน ปฐมสฺส จ ฌานสฺส อปฺปณิหิตสฺส จ สมาธิสฺส ลาภีมฺหิ… วสีมฺหิ… ปฐมญฺจ ฌานํ อปฺปณิหิโต จ สมาธิ สจฺฉิกโต มยาติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ

ตีหากาเรหิ ปฐมญฺจ ฌานํ สุญฺญตญฺจ สมาปตฺตึ… ปฐมญฺจ ฌานํ อนิมิตฺตญฺจ สมาปตฺตึ… ปฐมญฺจ ฌานํ อปฺปณิหิตญฺจ สมาปตฺตึ สมาปชฺชึ… สมาปชฺชามิ… สมาปโนฺน ปฐมสฺส จ

ฌานสฺส อปฺปณิหิตาย จ สมาปตฺติยา ลาภีมฺหิ... วสีมฺหิ... ปฐมญฺจ ฌานํ อปฺปณิหิตา จ สมาปตฺติ สจฺฉิกตา มยาติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ

ตีหากาเรหิ ปฐมญฺจ ฌานํ ติโสฺส จ วิชฺชา สมาปชฺชึ... สมาปชฺชามิ... สมาปโนฺน... ปฐมสฺส จ ฌานสฺส ติสฺสนฺนญฺจ วิชฺชานํ ลาภีมฺหิ... วสีมฺหิ... ปฐมญฺจ ฌานํ ติโสฺส จ วิชฺชา สจฺฉิกตา มยาติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ

ตีหากาเรหิปฐมญฺจ ฌานํ จตฺตาโร จ สติปฎฺฐาเน... ปฐมญฺจ ฌานํ จตฺตาโร จ สมฺมปฺปธาเน... ปฐมญฺจ ฌานํ จตฺตาโร จ อิทฺธิปาเท สมาปชฺชึ... สมาปชฺชามิ... สมาปโนฺน... ปฐมสฺส จ ฌานสฺส จตุนฺนญฺจ อิทฺธิปาทานํ ลาภีมฺหิ... วสีมฺหิ... ปฐมญฺจ ฌานํ จตฺตาโร จ อิทฺธิปาทา สจฺฉิกตา มยาติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ

ตีหากาเรหิ ปฐมญฺจ ฌานํ ปญฺจ จ อินฺทฺริยานิ... ปฐมญฺจ ฌานํ ปญฺจ จ พลานิ สมาปชฺชึ... สมาปชฺชามิ... สมาปโนฺน... ปฐมสฺส จ ฌานสฺส ปญฺจนฺนญฺจ พลานํ ลาภีมฺหิ... วสีมฺหิ... ปฐมญฺจ ฌานํ ปญฺจ จ พลานิ สจฺฉิกตานิ มยาติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ

๒๐๙. ตีหากาเรหิ ปฐมญฺจ ฌานํ สตฺต จ โพชฺฌเงฺค สมาปชฺชึ... สมาปชฺชามิ... สมาปโนฺน... ปฐมสฺส จ ฌานสฺส สตฺตนฺนญฺจ โพชฺฌงฺคานํ ลาภีมฺหิ... วสีมฺหิ... ปฐมญฺจ ฌานํ สตฺต จ โพชฺฌงฺคา สจฺฉิกตา มยาติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ

ตีหากาเรหิปฐมญฺจ ฌานํ อริยญฺจ อฎฺฐงฺคิกํ มคฺคํ สมาปชฺชึ... สมาปชฺชามิ... สมาปโนฺน... ปฐมสฺส จ ฌานสฺส อริยสฺส จ อฎฺฐงฺคิกสฺส มคฺคสฺส ลาภีมฺหิ วสีมฺหิ... ปฐมญฺจ ฌานํ อริโย จ อฎฺฐงฺคิโก มโคฺค สจฺฉิกโต มยาติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ

ตีหากาเรหิ ปฐมญฺจ ฌานํ โสตาปตฺติผลญฺจ... ปฐมญฺจ ฌานํ สกทาคามิผลญฺจ... ปฐมญฺจ ฌานํ อนาคามิผลญฺจ... ปฐมญฺจ ฌานํ อรหตฺตญฺจ สมาปชฺชึ... สมาปชฺชามิ... สมาปโนฺน... ปฐมสฺส จ ฌานสฺส อรหตฺตสฺส จ ลาภีมฺหิ... วสีมฺหิ... ปฐมญฺจ ฌานํ อรหตฺตญฺจ สจฺฉิกตํ มยาติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ

ตีหากาเรหิ ปฐมญฺจ ฌานํ สมาปชฺชึ... สมาปชฺชามิ... สมาปโนฺน... ปฐมสฺส จ ฌานสฺส ลาภีมฺหิ... วสีมฺหิ... ปฐมญฺจ ฌานํ สจฺฉิกตํ มยา, ราโค จ เม จโตฺต... โทโส จ เม จโตฺต... โมโห จ เม จโตฺต วโนฺต มุโตฺต ปหีโน ปฎินิสฺสโฎฺฐ อุเกฺขฎิโต สมุเกฺขฎิโตติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ

ตีหากาเรหิ...เป.... สตฺตหากาเรหิ ปฐมญฺจ ฌานํ สมาปชฺชึ... สมาปชฺชามิ... สมาปโนฺน... ปฐมสฺส จ ฌานสฺส ลาภีมฺหิ... วสีมฺหิ... ปฐมญฺจ ฌานํ สจฺฉิกตํ มยา, ราคา จ เม จิตฺตํ วินีวรณํ... โทสา จ เม จิตฺตํ วินีวรณํ... โมหา จ เม จิตฺตํ วินีวรณนฺติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ ปุเพฺพวสฺส โหติ มุสา ภณิสฺสนฺติ, ภณนฺตสฺส โหติ มุสา ภณามีติ, ภณิตสฺส โหติ มุสา มยา ภณิตนฺติ, วินิธาย ทิฎฺฐึ, วินิธาย ขนฺตึ, วินิธาย รุจึ, วินิธาย ภาวํฯ

ขณฺฑจกฺกํ นิฎฺฐิตํฯ

๒๑๐. ตีหาการหิ ทุติยญฺจ ฌานํ ตติยญฺจ ฌานํ สมาปชฺชึ… สมาปชฺชามิ… สมาปนฺโน… ทุติยสฺส จ ฌานสฺส ตติยสฺส จ ฌานสฺส ลาภีมฺหิ… วสีมฺหิ… ทุติยญฺจ ฌานํ ตติยญฺจ ฌานํ สจฺฉิกตํ มยาติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ

ตีหาการหิทุติยญฺจ ฌานํ จตุตฺถญฺจ ฌานํ สมาปชฺชึ… สมาปชฺชามิ… สมาปนฺโน… ทุติยสฺส จ ฌานสฺส จตุตฺถสฺส จ ฌานสฺส ลาภีมฺหิ… วสีมฺหิ… ทุติยญฺจ ฌานํ จตุตฺถญฺจ ฌานํ สจฺฉิกตํ มยาติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ

ตีหาการหิ ทุติยญฺจ ฌานํ สุญฺญตญฺจ วิโมกฺขํ… อนิมิตฺตญฺจ วิโมกฺขํ… อปฺปณิหิตญฺจ วิโมกฺขํ… สุญฺญตญฺจ สมาธึ… อนิมิตฺตญฺจ สมาธึ… อปฺปณิหิตญฺจ สมาธึ… สุญฺญตญฺจ สมาปตฺตึ… อนิมิตฺตญฺจ สมาปตฺตึ… อปฺปณิหิตญฺจ สมาปตฺตึ… ติโสฺส จ วิชฺชา… จตฺตาโร จ สติปฏฺฐาเน… จตฺตาโร จ สมฺมปฺปธาเน… จตฺตาโร จ อิทฺธิปาเท… ปญฺจ จ อินฺทฺริยานิ… ปญฺจ จ พลานิ… สตฺต จ โพชฺฌงฺเค… อริยญฺจ อฏฺฐงฺคิกํ มคฺคํ… โสตาปตฺติผลญฺจ… สกทาคามิผลญฺจ… อนาคามิผลญฺจ… อรหตฺตญฺจ สมาปชฺชึ… สมาปชฺชามิ… สมาปนฺโน… ทุติยสฺส จ ฌานสฺส อรหตฺตสฺส จ ลาภีมฺหิ… วสีมฺหิ… ทุติยญฺจ ฌานํ อรหตฺตญฺจ สจฺฉิกตํ มยาติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ

ตีหาการหิ ทุติยญฺจ ฌานํ สมาปชฺชึ… สมาปชฺชามิ… สมาปนฺโน… ทุติยสฺส จ ฌานสฺส ลาภีมฺหิ… วสีมฺหิ… ทุติยญฺจ ฌานํ สจฺฉิกตํ มยา, ราโค จ เม จโตฺต… โทโส จ เม จโตฺต… โมโห จ เม จโตฺต วโนฺต มุโตฺต ปหีโน ปฏินิสฺสโฏฺฐ อุเกฺขฏิโต สมุเกฺขฏิโตฯ ราคา จ เม จิตฺตํ วินีวรณํ… โทสา จ เม จิตฺตํ วินีวรณํ… โมหา จ เม จิตฺตํ วินีวรณนฺติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ

ตีหาการหิ…เป…. สตฺตหาการหิ ทุติยญฺจ ฌานํ ปฐมญฺจ ฌานํ สมาปชฺชึ… สมาปชฺชามิ… สมาปนฺโน… ทุติยสฺส จ ฌานสฺส ปฐมสฺส จ ฌานสฺส ลาภีมฺหิ… วสีมฺหิ… ทุติยญฺจ ฌานํ ปฐมญฺจ ฌานํ สจฺฉิกตํ มยาติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺส…เป…. วินิธายภาวํฯ

พทฺธจกฺกํฯ

เอวํ เอเกกํ มูลํ กาตุน พทฺธจกฺกํ ปริวตฺตกํ กตฺตพฺพํฯ

อิทํ สํขิตฺตํฯ

๒๑๑. ตีหาการหิ ตติยญฺจ ฌานํ จตุตฺถญฺจ ฌานํ…เป…. ตติยญฺจ ฌานํ อรหตฺตญฺจ สมาปชฺชึ… สมาปชฺชามิ… สมาปนฺโน… ตติยสฺส จ ฌานสฺส อรหตฺตสฺส จ ลาภีมฺหิ… วสีมฺหิ… ตติยญฺจ ฌานํ อรหตฺตญฺจ สจฺฉิกตํ มยาติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ

ตีหาการหิ ตติยญฺจ ฌานํ สมาปชฺชึ… สมาปชฺชามิ… สมาปนฺโน… ตติยสฺส จ ฌานสฺส ลาภีมฺหิ… วสีมฺหิ… ตติยญฺจ ฌานํ สจฺฉิกตํ มยา, ราโค จ เม จโตฺต… โทโส จ เม จโตฺต…

โมโห จ เม จโตฺต วโนฺต มุโตฺต ปหีโน ปฏินิสฺสโฏฺฐ อุเกฺขฏิโต สมุเกฺขฏิโตฯ ราคา จ เม จิตฺตํ วินีวรณํ… โทสา จ เม จิตฺตํ วินีวรณํ… โมหา จ เม จิตฺตํ วินีวรณนฺติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ

ตีหากาเรหิ ตติยญฺจ ฌานํ ปฐมญฺจ ฌานํ… ตติยญฺจ ฌานํ ทุติยญฺจ ฌานํ สมาปชฺชึ… สมาปชฺชามิ… สมาปโนฺน… ตติยสฺส จ ฌานสฺส ทุติยสฺส จ ฌานสฺส ลาภีมฺหิ… วสีมฺหิ… ตติยญฺจ ฌานํ ทุติยญฺจ ฌานํ สจฺฉิกตํ มยาติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ

ตีกาเรหิ โมหา จ เม จิตฺตํ วินีวรณํ ปฐมญฺจ ฌานํ…เป…. ทุติยญฺจ ฌานํ… ตติยญฺจ ฌานํ… จตุตฺถญฺจ ฌานํสมาปชฺชึ สมาปชฺชามิ… สมาปโนฺน… โมหา จ เม จิตฺตํ วินีวรณํ จตุตฺถสฺส จ ฌานสฺส ลาภีมฺหิ… วสีมฺหิ… โมหา จ เม จิตฺตํ วินีวรณํ จตุตฺถญฺจ ฌานํ สจฺฉิกตํ มยาติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ

๒๑๒. ตีหากาเรหิ โมหา จ เม จิตฺตํ วินีวรณํ สุญฺญตญฺจ วิโมกฺขํ… อนิมิตฺตญฺจ วิโมกฺขํ… อปฺปณิหิตญฺจ วิโมกฺขํ สมาปชฺชึ… สมาปชฺชามิ… สมาปโนฺน… โมหา จ เม จิตฺตํ วินีวรณํ อปฺปณิหิตสฺส จ วิโมกฺขสฺส ลาภีมฺหิ… วสีมฺหิ… โมหา จ เม จิตฺตํ วินีวรณํ อปฺปณิหิโต จ วิโมโกฺข สจฺฉิกโต มยาติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ

ตีหากาเรหิ โมหา จ เม จิตฺตํ วินีวรณํ สุญฺญตญฺจ สมาธึ… อนิมิตฺตญฺจ สมาธึ… อปฺปณิหิตญฺจ สมาธึ สมาปชฺชึ… สมาปชฺชามิ… สมาปโนฺน… โมหา จ เม จิตฺตํ วินีวรณํ อปฺปณิหิตสฺส จ สมาธิสฺส ลาภีมฺหิ… วสีมฺหิ… โมหา จ เม จิตฺตํ วินีวรณํ อปฺปณิหิโต จ สมาธิ สจฺฉิกโต มยาติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ

ตีหากาเรหิ โมหา จ เม จิตฺตํ วินีวรณํ สุญฺญตญฺจ สมาปตฺตึ… อนิมิตฺตญฺจ สมาปตฺตึ… อปฺปณิหิตญฺจ สมาปตฺตึ สมาปชฺชึ สมาปชฺชามิ… สมาปโนฺน… โมหา จ เม จิตฺตํ วินีวรณํ อปฺปณิหิตาย จ สมาปตฺติยา ลาภีมฺหิ… วสีมฺหิ… โมหา จ เม จิตฺตํ วินีวรณํ อปฺปณิหิตา จ สมาปตฺติ สจฺฉิกตา มยาติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ

ตีหากาเรหิ โมหา จ เม จิตฺตํ วินีวรณํ ติโสฺส จ วิชฺชา สมาปชฺชึ… สมาปชฺชามิ… สมาปโนฺน… ‘โมหา จ เม จิตฺตํ วินีวรณํ ติสฺสนฺนญฺจ วิชฺชานํ ลาภีมฺหิ… วสีมฺหิ… โมหา จ เม จิตฺตํ วินีวรณํ ติโสฺส จ วิชฺชา สจฺฉิกตา มยาติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ

ตีหากาเรหิ โมหา จ เม จิตฺตํ วินีวรณํ จตฺตาโร จ สติปฏฺฐาเน… จตฺตาโร จ สมฺมปฺปธาเน… จตฺตาโร จ อิทฺธิปาเท สมาปชฺชึ… สมาปชฺชามิ… สมาปโนฺน… โมหา จ เม จิตฺตํ วินีวรณํ จตุนฺนญฺจ อิทฺธิปาทานํ ลาภีมฺหิ… วสีมฺหิ… โมหา จ เม จิตฺตํ วินีวรณํ จตฺตาโร จ อิทฺธิปาทา สจฺฉิกตา มยาติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ

๒๑๓. ตีหากาเรหิ โมหา จ เม จิตฺตํ วินีวรณํ ปญฺจ จ อินฺทฺริยานิ… ปญฺจ จ พลานิ สมาปชฺชึ… สมาปชฺชามิ… สมาปโนฺน… โมหา จ เม จิตฺตํ วินีวรณํ ปญฺจนฺนญฺจ พลานํ ลาภีมฺหิ… วสีมฺหิ… โมหา จ เม จิตฺตํ วินีวรณํ ปญฺจ จ พลานิ สจฺฉิกตานิ มยาติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ

ตีหากาเรหิโมหา จ เม จิตฺตํ วินีวรณํ สตฺต จ โพชฺฌงฺเค สมาปชฺชึ... สมาปชฺชามิ... สมาปนฺโน... โมหา จ เม จิตฺตํ วินีวรณํ สตฺตนฺนญฺจ โพชฺฌงฺคานํ ลาภีมฺหิ ... วสีมฺหิ... โมหา จ เม จิตฺตํ วินีวรณํ สตฺต จ โพชฺฌงฺคา สจฺฉิกตา มยาติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ

ตีหากาเรหิ โมหา จ เม จิตฺตํ วินีวรณํ อริยญฺจ อฏฺฐงฺคิกํ มคฺคํ สมาปชฺชึ... สมาปชฺชามิ... สมาปนฺโน... โมหา จ เม จิตฺตํ วินีวรณํ อริยสฺส จ อฏฺฐงฺคิกสฺส มคฺคสฺส ลาภีมฺหิ... วสีมฺหิ... โมหา จ เม จิตฺตํ วินีวรณํ อริโย จ อฏฺฐงฺคิโก มคฺโค สจฺฉิกโต มยาติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ

ตีหากาเรหิ โมหา จ เม จิตฺตํ วินีวรณํ โสตาปตฺติผลญฺจ... สกทาคามิผลญฺจ... อนาคามิผลญฺจ... อรหตฺตญฺจ สมาปชฺชึ... สมาปชฺชามิ... สมาปนฺโน... โมหา จ เม จิตฺตํ วินีวรณํ อรหตฺตสฺส จ ลาภีมฺหิ... วสีมฺหิ... โมหา จ เม จิตฺตํ วินีวรณํ อรหตฺตญฺจ สจฺฉิกตํ มยาติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ

ตีหากาเรหิ โมหา จ เม จิตฺตํ วินีวรณํ, ราโค จ เม จโตฺต... โทโส จ เม จโตฺต... โมโห จ เม จโตฺต วโนฺต มุโตฺต ปหีโน ปฏินิสฺสโฏฺฐ อุเกฺขฏิโต สมุเกฺขฏิโตติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ

ตีหากาเรหิ...เป.... สตฺตหากาเรหิ โมหา จ เม จิตฺตํ วินีวรณํ ราคา จ เม จิตฺตํ วินีวรณํ... โทสา จ เม จิตฺตํ วินีวรณนฺติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺส ปุเพฺพวสฺส โหติ มุสา ภณิสฺสนฺติ, ภณนฺตสฺส โหติ มุสา ภณามีติ, ภณิตสฺส โหติ มุสา มยา ภณิตนฺติ, วินิธาย ทิฏฺฐึ, วินิธาย ขนฺติํ, วินิธาย รุจิํ, วินิธาย ภาวํฯ

เอกมูลกํ นิฏฺฐิตํฯ [เอกมูลกํ สงฺขิตฺตํ นิฏฺฐิตํ (สฺยา.)]

ยถา เอกมูลกํ วิตฺถาริตํ เอวเมว ทุมูลกาทิปิ วิตฺถาเรตพฺพํฯ

อิทํ สพฺพมูลกํ

๒๑๔. ตีหากาเรหิ ...เป.... สตฺตหากาเรหิ ปฐมญฺจ ฌานํ ทุติยญฺจ ฌานํ ตติยญฺจ ฌานํ จตุตฺถญฺจ ฌานํ สุญฺญตญฺจ วิโมกฺขํ อนิมิตฺตญฺจ วิโมกฺขํ อปฺปณิหิตญฺจ วิโมกฺขํ สุญฺญตญฺจ สมาธิํ อนิมิตฺตญฺจ สมาธิํ อปฺปณิหิตญฺจ สมาธิํ สุญฺญตญฺจ สมาปตฺติํ อนิมิตฺตญฺจ สมาปตฺติํ อปฺปณิหิตญฺจ สมาปตฺติํ ติโสฺส จ วิชฺชา จตฺตาโร จ สติปฏฺฐาเน จตฺตาโร จ สมฺมปฺปธาเน จตฺตาโร จ อิทฺธิปาเท ปญฺจ จ อินฺทฺริยานิ ปญฺจ จ พลานิ สตฺต จ โพชฺฌงฺเค อริยญฺจ อฏฺฐงฺคิกํ มคฺคํ โสตาปตฺติผลญฺจ สกทาคามิผลญฺจ อนาคามิผลญฺจ อรหตฺตญฺจ สมาปชฺชึ... สมาปชฺชามิ... สมาปนฺโน...เป.... ราโค จ เม จโตฺต, โทโส จ เม จโตฺต, โมโห จ เม จโตฺต วโนฺต มุโตฺต ปหีโน ปฏินิสฺสโฏฺฐ อุเกฺขฏิโต สมุเกฺขฏิโตฯ ราคา จ เม จิตฺตํ วินีวรณํ, โทสา จ เม จิตฺตํ วินีวรณํ, โมหา จ เม จิตฺตํ วินีวรณนฺติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ ปุเพฺพวสฺส โหติ มุสา ภณิสฺสนฺติ, ภณนฺตสฺส โหติ มุสา ภณามีติ, ภณิตสฺส โหติ มุสา มยา ภณิตนฺติ, วินิธาย ทิฏฺฐึ, วินิธาย ขนฺติํ, วินิธาย รุจิํ, วินิธาย ภาวํฯ

สพฺพมูลกํ นิฏฺฐิตํฯ

สุทฺธิกวารกถา นิฏฺฐิตาฯ

๒๑๕. ตีหากาเรหิ ปฐมํ ฌานํ สมาปชฺชินฺติ วตฺตุกาโม ทุติยํ ฌานํ สมาปชฺชินฺติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส ปฏิวิชานนฺตสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺส; น ปฏิวิชานนฺตสฺส อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ

ตีหากาเรหิ ปฐมํ ฌานํ สมาปชฺชินฺติ วตฺตุกาโม ตติยํ ฌานํ สมาปชฺชินฺติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส ปฏิวิชานนฺตสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺส; น ปฏิวิชานนฺตสฺส อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ

ตีหากาเรหิ ปฐมํ ฌานํ สมาปชฺชินฺติ วตฺตุกาโม จตุตฺถํ ฌานํ สมาปชฺชินฺติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส ปฏิวิชานนฺตสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺส; น ปฏิวิชานนฺตสฺส อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ

ตีหากาเรหิ…เป…. สตฺตหากาเรหิ ปฐมํ ฌานํ สมาปชฺชินฺติ วตฺตุกาโม สุญฺญตํ วิโมกฺขํ… อนิมิตฺตํ วิโมกฺขํ… อปฺปณิหิตํ วิโมกฺขํ… สุญฺญตํ สมาธึ… อนิมิตฺตํ สมาธึ… อปฺปณิหิตํ สมาธึ… สุญฺญตํ สมาปตฺตึ… อนิมิตฺตํ สมาปตฺตึ… อปฺปณิหิตํ สมาปตฺตึ… ติโสฺส วิชฺชา… จตฺตาโร สติปฏฺฐาเน… จตฺตาโร สมฺมปฺปธาเน… จตฺตาโร อิทฺธิปาเท… ปญฺจินฺทฺริยานิ… ปญฺจ พลานิ… สตฺต โพชฺฌงฺเค… อริยํ อฏฺฐงฺคิกํ มคฺคํ… โสตาปตฺติผลํ… สกทาคามิผลํ… อนาคามิผลํ… อรหตฺตํ สมาปชฺชึ…เป…. ราโค เม จโตฺต… โทโส เม จโตฺต… โมโห เม จโตฺต วโนฺต มุโตฺต ปหีโน ปฏินิสฺสโฏฺฐ อุเกฺขฏิโต สมุเกฺขฏิโตฯ ราคา เม จิตฺตํ วินีวรณํ… โทสา เม จิตฺตํ วินีวรณํ… โมหา เม จิตฺตํ วินีวรณนฺติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส ปฏิวิชานนฺตสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺส; น ปฏิวิชานนฺตสฺส อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ ปุเพฺพวสฺส โหติ มุสา ภณิสฺสนฺติ, ภณนฺตสฺส โหติ มุสา ภณามีติ, ภณิตสฺส โหติ มุสา มยา ภณิตนฺติ, วินิธาย ทิฏฺฐึ, วินิธาย ขนฺตึ, วินิธาย รุจึ, วินิธาย ภาวํฯ

วตฺถุวิสารกสฺส เอกมูลกสฺส ขณฺฑจกฺกํ นิฏฺฐิตํฯ

๒๑๖. ตีหากาเรหิ ทุติยํ ฌานํ สมาปชฺชินฺติ วตฺตุกาโม ตติยํ ฌานํ สมาปชฺชินฺติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส ปฏิวิชานนฺตสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺส; น ปฏิวิชานนฺตสฺส อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ

ตีหากาเรหิ ทุติยํ ฌานํ สมาปชฺชินฺติ วตฺตุกาโม จตุตฺถํ ฌานํ สมาปชฺชินฺติ…เป…. โมหา จ เม จิตฺตํ วินีวรณนฺติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส ปฏิวิชานนฺตสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺส; น ปฏิวิชานนฺตสฺส อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ

ตีหากาเรหิ…เป…. สตฺตหากาเรหิ ทุติยํ ฌานํ สมาปชฺชินฺติ วตฺตุกาโม ปฐมํ ฌานํ สมาปชฺชินฺติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส ปฏิวิชานนฺตสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺส ; น ปฏิวิชานนฺตสฺส อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส…เป…. วินิธาย ภาวํฯ

วตฺถุวิสารกสฺส เอกมูลกสฺส พทฺธจกฺกํฯ

มูลํ สํขิตฺตํฯ

๒๑๗. ตีหากาเรหิ โมหา เม จิตฺตํ วินีวรณนฺติ วตฺตุกาโม ปฐมํ ฌานํ สมาปชฺชินฺติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส ปฏิวิชานนฺตสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺส; น ปฏิวิชานนฺตสฺส อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ

ตีหากาเรหิ…เป…. สตฺตหากาเรหิ โมหา เม จิตฺตํ วินีวรณนฺติ วตฺตุกาโม โทสา เม จิตฺตํ วินีวรณนฺติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส ปฏิวิชานนฺตสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺส; น ปฏิวิชานนฺตสฺส อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส…เป…. วินิธาย ภาวํฯ

วตฺถุวิสารกสฺส เอกมูลกํ นิฏฺฐิตํฯ

ยถา เอกมูลกํ วิตฺถาริตํ เอวเมว ทุมูลกาทิปิ วิตฺถาเรตพฺพํฯ

อิทํ สพฺพมูลกํ

๒๑๘. ตีหากาเรหิ…เป…. สตฺตหากาเรหิ ปฐมญฺจ ฌานํ ทุติยญฺจ ฌานํ ตติยญฺจ ฌานํ จตุตฺถญฺจ ฌานํ สุญฺญตญฺจ วิโมกฺขํ อนิมิตฺตญฺจ วิโมกฺขํ อปฺปณิหิตญฺจ วิโมกฺขํ สุญฺญตญฺจ สมาธึ อนิมิตฺตญฺจ สมาธึ อปฺปณิหิตญฺจ สมาธึ สุญฺญตญฺจ สมาปตฺตึ อนิมิตฺตญฺจ สมาปตฺตึ อปฺปณิหิตญฺจ สมาปตฺตึ ติโสฺส จ วิชฺชา จตฺตาโร จ สติปฏฺฐาเน จตฺตาโร จ สมฺมปฺปธาเน จตฺตาโร จ อิทฺธิปาเท ปญฺจ จ อินฺทฺริยานิ ปญฺจ จ พลานิ สตฺต จ โพชฺฌงฺเค อริยญฺจ อฏฺฐงฺคิกํ มคฺคํ โสตาปตฺติผลญฺจ สกทาคามิผลญฺจ อนาคามิผลญฺจ อรหตฺตญฺจ สมาปชฺชึ…เป…. ราโค จ เม จโตฺต… โทโส จ เม จโตฺต… โมโห จ เม จโตฺต วโนฺต มุโตฺต ปหีโน ปฏินิสฺสโฏฺฐ อุเกฺขฏิโต สมุเกฺขฏิโตฯ ราคา จ เม จิตฺตํ วินีวรณํ… โทสา จ เม จิตฺตํ วินีวรณนฺติ วตฺตุกาโม โมหา เม จิตฺตํ วินีวรณนฺติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺสปฏิวิชานนฺตสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺส; น ปฏิวิชานนฺตสฺส อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ [[ ] เอตฺถนฺตเร ปาฐา สฺยามโปตฺถเก นตฺถิ]

๒๑๙. ตีหากาเรหิ ทุติยญฺจ ฌานํ ตติยญฺจ ฌานํ จตุตฺถญฺจ ฌานํ สุญฺญตญฺจ วิโมกฺขํ อนิมิตฺตญฺจ วิโมกฺขํ อปฺปณิหิตญฺจ วิโมกฺขํ สุญฺญตญฺจ สมาธึ อนิมิตฺตญฺจ สมาธึ อปฺปณิหิตญฺจ สมาธึ สุญฺญตญฺจ สมาปตฺตึ อนิมิตฺตญฺจ สมาปตฺตึ อปฺปณิหิตญฺจ สมาปตฺตึ ติโสฺส จ วิชฺชา จตฺตาโร จ สติปฏฺฐาเน จตฺตาโร จ สมฺมปฺปธาเน จตฺตาโร จ อิทฺธิปาเท ปญฺจ จ อินฺทฺริยานิ ปญฺจ จ พลานิ สตฺต จ โพชฺฌงฺเค อริยญฺจ อฏฺฐงฺคิกํ มคฺคํ โสตาปตฺติผลญฺจ สกทาคามิผลญฺจ อนาคามิผลญฺจ อรหตฺตญฺจ สมาปชฺชึ…เป…. ราโค จ เม จโตฺต… โทโส จ เม จโตฺต… โมโห จ เม จโตฺต วโนฺต มุโตฺต ปหีโน ปฏินิสฺสโฏฺฐ อุเกฺขฏิโต สมุเกฺขฏิโตฯ ราคา จ เม จิตฺตํ วินีวรณํ… โทสา จ เม จิตฺตํ วินีวรณํ… โมหา จ เม จิตฺตํ วินีวรณนฺติ วตฺตุกาโม ปฐมํ ฌานํ สมาปชฺชินฺติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส ปฏิวิชานนฺตสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺส; น ปฏิวิชานนฺตสฺส อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ

ตีหากาเรหิ ตติยญฺจ ฌานํ จตุตฺถญฺจ ฌานํ…เป…. โมหา จ เม จิตฺตํ วินีวรณํ ปฐมญฺจ ฌานํ สมาปชฺชินฺติ วตฺตุกาโม ทุติยํ ฌานํ สมาปชฺชินฺติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส ปฏิวิชานนฺตสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺส; น ปฏิวิชานนฺตสฺส อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ

ตีหากาเรหิ…เป.… สตฺตหากาเรหิ โมหา จ เม จิตฺตํ วินีวรณํ ปฐมญฺจ ฌานํ ทุติยญฺจ ฌานํ ตติยญฺจ ฌานํ จตุตฺถญฺจ ฌานํ…เป.… ราคา จ เม จิตฺตํ วินีวรณนฺติ วตฺตุกาโม โทสา เม จิตฺตํ วินีวรณนฺติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส ปฏิวิชานนฺตสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺส ; น ปฏิวิชานนฺตสฺส อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ ปุเพฺพวสฺส โหติ มุสา ภณิสฺสนฺติ, ภณนฺตสฺส โหติ มุสา ภณามีติ, ภณิตสฺส โหติ มุสา มยา ภณิตนฺติ, วินิธาย ทิฎฺฐึ, วินิธาย ขนฺตึ, วินิธาย รุจึ, วินิธาย ภาวํฯ

วตฺถุวิสารกสฺส สพฺพมูลกํ นิฎฺฐิตํฯ

วตฺถุวิสารกสฺส จกฺกเปยฺยาลํ นิฎฺฐิตํฯ

วตฺถุกามวารกถา นิฎฺฐิตาฯ

๒๒๐. ตีหากาเรหิ โย เต วิหาเร วสิ โส ภิกฺขุ ปฐมํ ฌานํ สมาปชฺชิ… สมาปชฺชติ… สมาปโนฺน… โส ภิกฺขุ ปฐมสฺส ฌานสฺส ลาภี… วสี… เตน ภิกฺขุนา ปฐมํ ฌานํ สจฺฉิกตนฺติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส ปฏิวิชานนฺตสฺส อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส; น ปฏิวิชานนฺตสฺส อาปตฺติ ทุกฺกฎสฺสฯ

จตูหากาเรหิ … ปญฺจหากาเรหิ… ฉหากาเรหิ… สตฺตหากาเรหิ โย เต วิหาเร วสิ โส ภิกฺขุ ปฐมํ ฌานํ สมาปชฺชิ… สมาปชฺชติ… สมาปโนฺน… โส ภิกฺขุ ปฐมสฺส ฌานสฺส ลาภี… วสี… เตน ภิกฺขุนา ปฐมํ ฌานํ สจฺฉิกตนฺติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส ปฏิวิชานนฺตสฺส อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส; น ปฏิวิชานนฺตสฺส อาปตฺติ ทุกฺกฎสฺสฯ ปุเพฺพวสฺส โหติ มุสา ภณิสฺสนฺติ, ภณนฺตสฺส โหติ มุสา ภณามีติ, ภณิตสฺส โหติ มุสา มยา ภณิตนฺติ, วินิธาย ทิฎฺฐึ, วินิธาย ขนฺตึ, วินิธาย รุจึ, วินิธาย ภาวํฯ

ตีหากาเรหิ โย เต วิหาเร วสิ โส ภิกฺขุ ทุติยํ ฌานํ… ตติยํ ฌานํ… จตุตฺถํ ฌานํ… สุญฺญตํ วิโมกฺขํ… อนิมิตฺตํ วิโมกฺขํ… อปฺปณิหิตํ วิโมกฺขํ… สุญฺญตํ สมาธึ… อนิมิตฺตํ สมาธึ… อปฺปณิหิตํ สมาธึ… สุญฺญตํ สมาปตฺตึ… อนิมิตฺตํ สมาปตฺตึ… อปฺปณิหิตํ สมาปตฺตึ… ติโสฺส วิชฺชา… จตฺตาโร สติปฎฺฐาเน… จตฺตาโร สมฺมปฺปธาเน… จตฺตาโร อิทฺธิปาเท… ปญฺจ อินฺทฺริยานิ… ปญฺจ พลานิ… สตฺต โพชฺฌเงฺค… อริยํ อฎฺฐงฺคิกํ มคฺคํ… โสตาปตฺติผลํ… สกทาคามิผลํ… อนาคามิผลํ… อรหตฺตํ สมาปชฺชิ… สมาปชฺชติ… สมาปโนฺน… โส ภิกฺขุ อรหตฺตสฺส ลาภี… วสี… เตน ภิกฺขุนา อรหตฺตํ สจฺฉิกตนฺติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส ปฏิวิชานนฺตสฺส อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส; น ปฏิวิชานนฺตสฺส อาปตฺติ ทุกฺกฎสฺสฯ

ตีหากาเรหิ โย เต วิหาเร วสิ, ตสฺส ภิกฺขุโน ราโค จโตฺต… โทโส จโตฺต… โมโห จโตฺต วโนฺต มุโตฺต ปหีโน ปฏินิสฺสโฎฺฐ อุเกฺขฎิโต สมุเกฺขฎิโตติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส ปฏิวิชานนฺตสฺส อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส; น ปฏิวิชานนฺตสฺส อาปตฺติ ทุกฺกฎสฺสฯ

ตีหากาเรหิ…เป.… สตฺตหากาเรหิ โย เต วิหาเร วสิ, ตสฺส ภิกฺขุโน ราคา จิตฺตํ วินีวรณํ… โทสา จิตฺตํ วินีวรณํ… โมหา จิตฺตํ วินีวรณนฺติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส ปฏิวิชานนฺตสฺส อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส; น ปฏิวิชานนฺตสฺส อาปตฺติ ทุกฺกฎสฺส…เป.… ปุเพฺพวสฺส โหติ มุสา ภณิสฺสนฺติ, ภณนฺตสฺส โหติ มุสา ภณามีติ, ภณิตสฺส โหติ มุสา มยา ภณิตนฺติ, วินิธาย ทิฎฺฐึ, วินิธาย ขนฺตึ, วินิธาย รุจึ, วินิธาย ภาวํฯ

ตีหากาเรหิ…เป.… สตฺตหากาเรหิ โย เต วิหาเร วสิ โส ภิกฺขุ สุญฺญาคาเร ปฐมํ ฌานํ… ทุติยํ ฌานํ… ตติยํ ฌานํ… จตุตฺถํ ฌานํ สมาปชฺชิ … สมาปชฺชติ… สมาปนฺโน… โส ภิกฺขุ สุญฺญาคาเร จตุตฺถสฺส ฌานสฺส ลาภี… วสี… เตน ภิกฺขุนา สุญฺญาคาเร จตุตฺถํ ฌานํ สจฺฉิกตนฺติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส ปฏิวิชานนฺตสฺส อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส; น ปฏิวิชานนฺตสฺส อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ปุเพฺพวสฺส โหติ มุสา ภณิสฺสนฺติ, ภณนฺตสฺส โหติ มุสา ภณามีติ ภณิตสฺส โหติ, มุสา มยา ภณิตนฺติ, วินิธาย ทิฏฺฐึ, วินิธาย ขนฺตึ, วินิธาย รุจึ, วินิธาย ภาวํฯ

ยถา อิทํ วิตฺถาริตํ เอวเมว เสสานิปิ วิตฺถาเรตพฺพานิฯ

๒๒๑. ตีหากาเรหิ…เป.… สตฺตหากาเรหิ โย เต จีวรํ ปริภุญฺชิ… โย เต ปิณฺฑปาตํ ปริภุญฺชิ… โย เต เสนาสนํ ปริภุญฺชิ… โย เต คิลานปฺปจฺจยเภสชฺชปริกฺขารํ ปริภุญฺชิ โส ภิกฺขุ สุญฺญาคาเร จตุตฺถํ ฌานํ สมาปชฺชิ… สมาปชฺชติ… สมาปนฺโน… โส ภิกฺขุ สุญฺญาคาเร จตุตฺถสฺส ฌานสฺส ลาภี… วสี… เตน ภิกฺขุนา สุญฺญาคาเร จตุตฺถํ ฌานํ สจฺฉิกตนฺติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส ปฏิวิชานนฺตสฺส อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส; น ปฏิวิชานนฺตสฺส อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส…เป.… วินิธาย ภาวํฯ

ตีหากาเรหิ…เป.… สตฺตหากาเรหิ เยน เต วิหาโร ปริภุตฺโต… เยน เต จีวรํ ปริภุตฺตํ… เยน เต ปิณฺฑปาโต ปริภุตฺโต… เยน เต เสนาสนํ ปริภุตฺตํ… เยน เต คิลานปฺปจฺจยเภสชฺชปริกฺขาโร ปริภุตฺโต… โส ภิกฺขุ สุญฺญาคาเร จตุตฺถํ ฌานํ สมาปชฺชิ… สมาปชฺชติ… สมาปนฺโน… โส ภิกฺขุ สุญฺญาคาเร จตุตฺถสฺส ฌานสฺส ลาภี… วสี… เตน ภิกฺขุนา สุญฺญาคาเร จตุตฺถํ ฌานํ สจฺฉิกตนฺติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส ปฏิวิชานนฺตสฺส อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส; น ปฏิวิชานนฺตสฺส อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส…เป.… วินิธาย ภาวํฯ

ตีหากาเรหิ…เป.… สตฺตหากาเรหิ ยํ ตฺวํ อาคมฺม วิหารํ อทาสิ… จีวรํ อทาสิ… ปิณฺฑปาตํ อทาสิ… เสนาสนํ อทาสิ… คิลานปฺปจฺจยเภสชฺชปริกฺขารํ อทาสิ โส ภิกฺขุ สุญฺญาคาเร จตุตฺถํ ฌานํ สมาปชฺชิ… สมาปชฺชติ… สมาปนฺโน… โส ภิกฺขุ สุญฺญาคาเร จตุตฺถสฺส ฌานสฺส ลาภี… วสี… เตน ภิกฺขุนา สุญฺญาคาเร จตุตฺถํ ฌานํ สจฺฉิกตนฺติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส ปฏิวิชานนฺตสฺส อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส; น ปฏิวิชานนฺตสฺส อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ปุเพฺพวสฺส โหติมุสา ภณิสฺสนฺติ , ภณนฺตสฺส โหติ มุสา ภณามีติ, ภณิตสฺส โหติ มุสา มยา ภณิตนฺติ, วินิธาย ทิฏฺฐึ, วินิธาย ขนฺตึ, วินิธาย รุจึ, วินิธาย ภาวํฯ

เปยฺยาลปนฺนรสกํ นิฏฺฐิตํฯ

ปจฺจยปฺปฏิสํยุตฺตวารกถา นิฏฺฐิตาฯ

อุตฺตริมนุสฺสธมฺมจกฺกเปยฺยาลํ นิฏฺฐิตํฯ

๒๒๒. อนาปตฺติ อธิมาเนน, อนุลฺลปนาธิปฺปายสฺส, อุมฺมตฺตกสฺส, ขิตฺตจิตฺตสฺส, เวทนาฏฺฏสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

วินีตวตฺถุอุทฺทานคาถา

อธิมาเน [อธิมาเนน (ปี.)]อรญฺญมฺหิ, ปิโณฺฑปชฺฌาริยาปโถ;
สํโยชนา รโหธมฺมา, วิหาโร ปจฺจุปฎฺฐิโตฯ

น ทุกฺกรํ วีริยมโถปิ มจฺจุโน;
ภายาวุโส วิปฺปฏิสาริ สมฺมา;
วิริเยน โยเคน อาราธนาย;
อถ เวทนาย อธิวาสนา ทุเวฯ

พฺราหฺมเณ ปญฺจ วตฺถูนิ, อญฺญํ พฺยากรณา ตโย;
อคาราวรณา กามา, รติ จาปิ อปกฺกมิฯ

อฏฺฐิ เปสิ อุโภ คาวฆาตกา;
ปิโณฺฑ สากุณิโก นิจฺฉวิ โอรพฺภิ;
อสิ จ สูกริโก สตฺติ มาควิ;
อุสุ จ การณิโก สูจิ สารถิฯ

โย จ สิพฺพียติ สูจโก หิ โส;
อณฺฑภาริ อหุ คามกูฏโก;
กูเป นิมฺโคฺค หิ โส ปารทาริโก;
คูถขาที อหุ ทุฏฺฐพฺราหฺมโณฯ

นิจฺฉวิตฺถีอติจารินี อหุ;
มงฺคุลิตฺถี อหุ อิกฺขณิตฺถิกา;
โอกิลินี หิ สปตฺตงฺคาโรกิริ;
สีสจฺฉิโนฺน อหุ โจรฆาตโกฯ

ภิกฺขุ ภิกฺขุนี สิกฺขมานา;
สามเณโร อถ สามเณริกา;
กสฺสปสฺส วินยสฺมิํ ปพฺพชํ;
ปาปกมฺมมกริํสุ ตาวเทฯ

ตโปทา ราชคเห ยุทฺธํ, นาคาโนคาหเนน จ;
โสภิโต อรหํ ภิกฺขุ, ปญฺจกปฺปสตํ สเรติฯ

วินีตวตฺถุ

๒๒๓. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ อธิมาเนน อญฺญํ พฺยากาสิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ – ‘‘ภควตา สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํฯ กจฺจิ นุ โข อหํ ปาราชิกํ อาปตฺติํ อาปโนฺน’’ติ? ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสิฯ ‘‘อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, อธิมาเนนา’’ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ ปณิธาย อรเญฺญ วิหรติ – ‘‘เอวํ มํ ชโน สมฺภาเวสฺสตี’’ติฯ ตํ ชโน สมฺภาเวสิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… ‘‘อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, ปาราชิกสฺสฯ น จ, ภิกฺขเว, ปณิธาย อรเญฺญ วตฺถพฺพํฯ โย วเสยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฎสฺสา’’ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ ปณิธาย ปิณฺฑาย จรติ – ‘‘เอวํ มํ ชโน สมฺภาเวสฺสตี’’ติฯ ตํ ชโน สมฺภาเวสิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… ‘‘อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, ปาราชิกสฺสฯ น จ, ภิกฺขเว, ปณิธาย ปิณฺฑาย จริตพฺพํฯ โย จเรยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฎสฺสา’’ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ อญฺญตรํ ภิกฺขุํ เอตทโวจ – ‘‘เย, อาวุโส, อมฺหากํ อุปชฺฌายสฺส สทฺธิวิหาริกา สเพฺพว อรหโนฺต’’ติฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… ‘‘กิํจิโตฺต ตฺวํ, ภิกฺขู’’ติ? ‘‘อุลฺลปนาธิปฺปาโย อหํ, ภควา’’ติฯ ‘‘อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, ปาราชิกสฺส; อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสา’’ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ อญฺญตรํ ภิกฺขุํ เอตทโวจ – ‘‘เย, อาวุโส, อมฺหากํ อุปชฺฌายสฺส อเนฺตวาสิกา สเพฺพว มหิทฺธิกา มหานุภาวา’’ติฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… ‘‘กิํจิโตฺต ตฺวํ, ภิกฺขู’’ติ? ‘‘อุลฺลปนาธิปฺปาโย อหํ, ภควา’’ติฯ ‘‘อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, ปาราชิกสฺส; อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสา’’ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ ปณิธาย จงฺกมติ… ปณิธาย ติฎฺฐติ… ปณิธาย นิสีทติ… ปณิธาย เสยฺยํ กเปฺปติ – ‘‘เอวํ มํ ชโน สมฺภาเวสฺสตี’’ติฯ ตํ ชโน สมฺภาเวสิฯ ตสฺสกุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… ‘‘อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, ปาราชิกสฺสฯ น จ, ภิกฺขเว, ปณิธาย เสยฺยา กเปฺปตพฺพาฯ โย กเปฺปยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฎสฺสา’’ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ อญฺญตรสฺส ภิกฺขุโน อุตฺตริมนุสฺสธมฺมํ อุลฺลปติฯ โสปิ เอวมาห – ‘‘มยฺหมฺปิ, อาวุโส, สํโยชนา ปหีนา’’ติฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… ‘‘อาปตฺติํ ตฺวํ, ภิกฺขุ, อาปโนฺน ปาราชิก’’นฺติฯ

๒๒๔. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ รโหคโต อุตฺตริมนุสฺสธมฺมํ อุลฺลปติฯ ปรจิตฺตวิทู ภิกฺขุ ตํ ภิกฺขุํ อปสาเทสิ – ‘‘มา, อาวุโส, เอวรูปํ อภณิฯ นเตฺถโส ตุยฺห’’นฺติฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… ‘‘อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, ปาราชิกสฺส; อาปตฺติ ทุกฺกฎสฺสา’’ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโรภิกฺขุ รโหคโต อุตฺตริมนุสฺสธมฺมํ อุลฺลปติฯ เทวตา ตํ ภิกฺขุํ อปสาเทสิ – ‘‘มา, ภเนฺต, เอวรูปํ อภณิฯ นเตฺถโส ตุยฺห’’นฺติฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… ‘‘อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, ปาราชิกสฺส; อาปตฺติ ทุกฺกฎสฺสา’’ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ อญฺญตรํ อุปาสกํ เอตทโวจ – ‘‘โย, อาวุโส , ตุยฺหํ วิหาเร วสติ โส ภิกฺขุ อรหา’’ติ ฯ โส จ ตสฺส วิหาเร วสติฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… ‘‘กิํจิโตฺต ตฺวํ, ภิกฺขู’’ติ? ‘‘อุลฺลปนาธิปฺปาโย อหํ, ภควา’’ติฯ ‘‘อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, ปาราชิกสฺส; อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสา’’ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ อญฺญตรํ อุปาสกํ เอตทโวจ – ‘‘ยํ ตฺวํ, อาวุโส, อุปเฏฺฐสิ จีวรปิณฺฑปาตเสนาสนคิลานปฺปจฺจยเภสชฺชปริกฺขาเรน โส ภิกฺขุ อรหา’’ติฯ โส จ ตํ อุปเฏฺฐติ จีวรปิณฺฑปาตเสนาสนคิลานปฺปจฺจยเภสชฺชปริกฺขาเรนฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป…. ‘‘กึจิตฺโต ตฺวํ, ภิกฺขู’’ติ? ‘‘อุลฺลปนาธิปฺปาโย อหํ, ภควา’’ติฯ ‘‘อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, ปาราชิกสฺส; อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสา’’ติฯ

๒๒๕. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ คิลาโน โหติฯ ตํ ภิกฺขู เอตทโวจุํ – ‘‘อตฺถายสฺมโต อุตฺตริมนุสฺสธมฺโม’’ติ? ‘‘นาวุโส, ทุกฺกรํ อญฺญํ พฺยากาตุ’’นฺติฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ – ‘‘เย โข เต ภควโต สาวกา เต เอวํ วเทยฺยุํฯ อหญฺจมฺหิ น ภควโต สาวโกฯ กจฺจิ นุ โข อหํ ปาราชิกํ อาปตฺตึ อาปนฺโน’’ติ? ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสิฯ ‘‘กึจิตฺโต ตฺวํ, ภิกฺขู’’ติ? ‘‘อนุลฺลปนาธิปฺปาโย อหํ, ภควา’’ติฯ ‘‘อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, อนุลฺลปนาธิปฺปายสฺสา’’ติ ฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ คิลาโน โหติฯ ตํ ภิกฺขู เอตทโวจุํ – ‘‘อตฺถายสฺมโต อุตฺตริมนุสฺสธมฺโม’’ติ? ‘‘อาราธนีโย โข, อาวุโส, ธมฺโม อารทฺธวีริเยนา’’ติฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป…. ‘‘อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, อนุลฺลปนาธิปฺปายสฺสา’’ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ คิลาโน โหติฯ ตํ ภิกฺขู เอตทโวจุํ – ‘‘มา โข, อาวุโส, ภายี’’ติฯ นาหํ, อาวุโส, มจฺจุโน ภายามี’’ติฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป…. ‘‘อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, อนุลฺลปนาธิปฺปายสฺสา’’ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ คิลาโน โหติฯ ตํ ภิกฺขู เอตทโวจุํ – ‘‘มา โข, อาวุโส, ภายี’’ติฯ ‘‘โย นูนาวุโส, วิปฺปฏิสารี อสฺส โส ภาเยยฺยา’’ติฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป…. ‘‘อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, อนุลฺลปนาธิปฺปายสฺสา’’ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ คิลาโน โหติฯ ตํ ภิกฺขู เอตทโวจุํ – ‘‘อตฺถายสฺมโต อุตฺตริมนุสฺสธมฺโม’’ติ? ‘‘อาราธนีโย โข, อาวุโส, ธมฺโม สมฺมาปยุตฺเตนา’’ติฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป…. ‘‘อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, อนุลฺลปนาธิปฺปายสฺสา’’ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ คิลาโน โหติฯ ตํ ภิกฺขู เอตทโวจุํ – ‘‘อตฺถายสฺมโต อุตฺตริมนุสฺสธมฺโม’’ติ? ‘‘อาราธนีโย โข, อาวุโส, ธมฺโม อารทฺธวีริเยนา’’ติฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป…. ‘‘อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, อนุลฺลปนาธิปฺปายสฺสา’’ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ คิลาโน โหติฯ ตํ ภิกฺขู เอตทโวจุํ – ‘‘อตฺถายสฺมโต อุตฺตริมนุสฺสธมฺโม’’ติ? ‘‘อาราธนีโย โข, อาวุโส, ธมฺโม ยุตฺตโยเคนา’’ติฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป…. ‘‘อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, อนุลฺลปนาธิปฺปายสฺสา’’ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ คิลาโน โหติฯ ตํ ภิกฺขู เอตทโวจุํ – ‘‘กจฺจาวุโส, ขมนียํ, กจฺจิ ยาปนีย’’นฺติ? ‘‘นาวุโส, สกฺกา เยน วา เตน วา อธิวาเสตุ’’นฺติฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป…. ‘‘อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, อนุลฺลปนาธิปฺปายสฺสา’’ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ คิลาโน โหติฯ ตํ ภิกฺขู เอตทโวจุํ – ‘‘กจฺจาวุโส ขมนียํ, กจฺจิ ยาปนีย’’นฺติ? ‘‘นาวุโส, สกฺกา ปุถุชฺชเนน อธิวาเสตุ’’นฺติฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… ‘‘กึจิตฺโต ตฺวํ, ภิกฺขู’’ติ? ‘‘อุลฺลปนาธิปฺปาโย อหํ, ภควา’’ติฯ ‘‘อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, ปาราชิกสฺส; อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสา’’ติฯ

๒๒๖. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร พฺราหฺมโณ ภิกฺขู นิมนฺเตตฺวา เอตทโวจ – ‘‘อายนฺตุ, โภนฺโต อรหนฺโต’’ติฯ เตสํ กุกฺกุจฺจํ อโหสิ – ‘‘มยญฺจมฺห น อรหนฺโต [อนรหนฺโต (สี.)]ฯ อยญฺจ พฺราหฺมโณ อเมฺหอรหนฺตวาเทน สมุทาจรติฯ กถํ นุ โข อเมฺหหิ ปฏิปชฺชิตพฺพ’’นฺติ? ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ ‘‘อนาปตฺติ, ภิกฺขเว, ปสาทภญฺญ’’ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร พฺราหฺมโณ ภิกฺขู นิมนฺเตตฺวา เอตทโวจ – ‘‘นิสีทนฺตุ, โภนฺโต อรหนฺโต’’ติ… ‘‘ภุญฺชนฺตุ, โภนฺโต อรหนฺโต’’ติ… ‘‘ตปฺเปนฺตุ, โภนฺโต อรหนฺโต’’ติ… ‘‘คจฺฉนฺตุ, โภนฺโต อรหนฺโต’’ติฯ เตสํ กุกฺกุจฺจํ อโหสิ – ‘‘มยญฺจมฺห น อรหนฺโต ฯ อยญฺจ พฺราหฺมโณ อเมฺห อรหนฺตวาเทน สมุทาจรติฯ กถํ นุ โข อเมฺหหิ ปฏิปชฺชิตพฺพ’’นฺติ? ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ ‘‘อนาปตฺติ, ภิกฺขเว, ปสาทภญฺญ’’ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ อญฺญตรสฺส ภิกฺขุโน อุตฺตริมนุสฺสธมฺมํ อุลฺลปติฯ โสปิ เอวมาห – ‘‘มยฺหมฺปิ, อาวุโส, อาสวา ปหีนา’’ติฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… ‘‘อาปตฺตึ ตฺวํ, ภิกฺขุ, อาปนฺโน ปาราชิก’’นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ อญฺญตรสฺส ภิกฺขุโน อุตฺตริมนุสฺสธมฺมํ อุลฺลปติฯ โสปิ เอวมาห – ‘‘มยฺหมฺปิ, อาวุโส, เอเต ธมฺมา สํวิชฺชนฺตี’’ติฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… ‘‘อาปตฺตึ ตฺวํ, ภิกฺขุ, อาปนฺโน ปาราชิก’’นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ อญฺญตรสฺส ภิกฺขุโน อุตฺตริมนุสฺสธมฺมํ อุลฺลปติฯ โสปิ เอวมาห – ‘‘อหมฺปาวุโส, เตสุ ธเมฺมสุ สนฺทิสฺสามี’’ติฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… ‘‘อาปตฺตึ ตฺวํ , ภิกฺขุ, อาปนฺโน ปาราชิก’’นฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรํ ภิกฺขุํ ญาตกา เอตทโวจุํ – ‘‘เอหิ, ภนฺเต, อคารํ อชฺฌาวสา’’ติฯ ‘‘อภพฺโพ โข, อาวุโส, มาทิโส อคารํ อชฺฌาวสิตุ’’นฺติฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… ‘‘อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, อนุลฺลปนาธิปฺปายสฺสา’’ติฯ

๒๒๗. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรํ ภิกฺขุํ ญาตกา เอตทโวจุํ – ‘‘เอหิ, ภนฺเต, กาเม ปริภุญฺชา’’ติฯ ‘‘อาวฏา เม, อาวุโส, กามา’’ติฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… ‘‘อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, อนุลฺลปนาธิปฺปายสฺสา’’ติฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรํ ภิกฺขุํ ญาตกา เอตทโวจุํ – ‘‘อภิรมสิ, ภนฺเต’’ติ? ‘‘อภิรโต อหํ, อาวุโส, ปรมาย อภิรติยา’’ติฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิฯ ‘‘เย โข เต ภควโต สาวกา เต เอวํ วเทยฺยุํ! อหญฺจมฺหิ น ภควโต สาวโกฯ กจฺจิ นุ โข อหํ ปาราชิกํ อาปตฺตึ อาปนฺโน’’ติ? ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสิฯ ‘‘กึจิตฺโต ตฺวํ, ภิกฺขู’’ติ? ‘‘อนุลฺลปนาธิปฺปาโย อหํ, ภควา’’ติฯ ‘‘อนาปตฺติ, ภิกฺขุ, อนุลฺลปนาธิปฺปายสฺสา’’ติฯ

เตน โข ปน สมเยน สมฺพหุลา ภิกฺขู กติกํ กตฺวา อญฺญตรสฺมึ อาวาเส วสฺสํ อุปคจฺฉึสุ – “โย อิมมฺหา อาวาสา ปฐมํ ปกฺกมิสฺสติ ตํ มยํ อรหาติ ชานิสฺสามา”ติฯ อญฺญตโร ภิกฺขุ – “มํ อรหาติ ชานนฺตู”ติ, ตมฺหา อาวาสา ปฐมํ ปกฺกามิฯ ตสฺส กุกฺกุจฺจํ อโหสิ…เป.… “อาปตฺตึ ตฺวํ, ภิกฺขุ, อาปนฺโน ปาราชิก”นฺติฯ

๒๒๘. [อิมานิ วตฺถูนิ สํ. นิ. ๒.๒๐๒ อาคตานิ] เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา ราชคเห วิหรติ เวฬุวเน กลนฺทกนิวาเปฯ เตน โข ปน สมเยน อายสฺมา จ ลกฺขโณ อายสฺมา จ มหาโมคฺคลฺลาโน คิชฺฌกูเฏ ปพฺพเต วิหรนฺติฯ อถ โข อายสฺมา มหาโมคฺคลฺลาโน ปุพฺพณฺหสมยํ นิวาเสตฺวา ปตฺตจีวรํ อาทาย เยนายสฺมา ลกฺขโณ เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา อายสฺมนฺตํ ลกฺขณํ เอตทโวจ – “อายามาวุโส ลกฺขณ, ราชคหํ ปิณฺฑาย ปวิสิสฺสามา”ติฯ “เอวมาวุโส”ติ โข อายสฺมา ลกฺขโณ อายสฺมโต มหาโมคฺคลฺลานสฺส ปจฺจสฺโสสิฯ อถ โข อายสฺมา มหาโมคฺคลฺลาโน คิชฺฌกูฏา ปพฺพตา โอโรหนฺโต อญฺญตรสฺมึ ปเทเส สิตํ ปาตฺวากาสิฯ อถ โข อายสฺมา ลกฺขโณ อายสฺมนฺตํ มหาโมคฺคลฺลานํ เอตทโวจ – “โก นุ โข, อาวุโส โมคฺคลฺลาน, เหตุ โก ปจฺจโย สิตสฺส ปาตุกมฺมายา”ติ? “อกาโล โข, อาวุโส ลกฺขณ, เอตสฺส ปญฺหสฺส [ปญฺหสฺส พฺยากรณาย (สฺยา.)]ฯ ภควโต มํ สนฺติเก เอตํ ปญฺหํ ปุจฺฉาติฯ อถ โข อายสฺมา จ ลกฺขโณ อายสฺมา จ มหาโมคฺคลฺลาโนราชคเห ปิณฺฑาย จริตฺวา ปจฺฉาภตฺตํ ปิณฺฑปาตปฏิกฺกนฺตา เยน ภควา เตนุปสงฺกมึสุ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทึสุฯ เอกมนฺตํ นิสินฺโน โข อายสฺมา ลกฺขโณ อายสฺมนฺตํ มหาโมคฺคลฺลานํ เอตทโวจ – “อิธายสฺมา มหาโมคฺคลฺลาโน คิชฺฌกูฏา ปพฺพตา โอโรหนฺโต อญฺญตรสฺมึ ปเทเส สิตํ ปาตฺวากาสิฯ โก นุ โข, อาวุโส โมคฺคลฺลาน, เหตุ โก ปจฺจโย สิตสฺส ปาตุกมฺมายา”ติ? “อิธาหํ, อาวุโส, คิชฺฌกูฏา ปพฺพตา โอโรหนฺโต อทฺทสํ อฏฺฐิกสงฺขลิกํ เวหาสํ คจฺฉนฺตึฯ ตเมนํ คิชฺฌาปิ กากาปิ กุลลาปิ อนุปติตฺวา อนุปติตฺวา ผาสุฬนฺตริกาหิ วิตุเฑนฺติ [วิตุเทนฺติ วิตเจฺฉนฺติ วิราเชนฺติ (สฺยา.)]ฯ สา สุทํ อฏฺฏสฺสรํ กโรติฯ ตสฺส มยฺหํ, อาวุโส, เอตทโหสิ – ‘อจฺฉริยํ วต โภ, อพฺภุตํ วต โภ, เอวรูโปปิ นาม สตฺโต ภวิสฺสติ! เอวรูโปปิ นาม ยกฺโข ภวิสฺสติ! เอวรูโปปิ นาม อตฺตภาวปฺปฏิลาโภ ภวิสฺสตี’”ติ! ภิกฺขู อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “อุตฺตริมนุสฺสธมฺมํ อายสฺมา มหาโมคฺคลฺลาโน อุลฺลปตี”ติฯ อถ โข ภควา ภิกฺขู อามเนฺตสิ – “จกฺขุภูตา วต, ภิกฺขเว, สาวกา วิหรนฺติฯ ญาณภูตา วต, ภิกฺขเว, สาวกา วิหรนฺติฯ ยตฺร หิ นาม สาวโก เอวรูปํ ญสฺสติ วา ทกฺขติ วา สกฺขึ วา กริสฺสติฯ ปุเพฺพว เม โส, ภิกฺขเว, สโตฺต ทิโฏฺฐ อโหสิฯ อปิ จาหํ น พฺยากาสึฯ อหเญฺจตํ พฺยากเรยฺยํ ปเร จ เม น สทฺทเหยฺยุํฯ เย เม น สทฺทเหยฺยุํ เตสํ ตํ อสฺส ทีฆรตฺตํ อหิตาย ทุกฺขายฯ เอโส, ภิกฺขเว, สโตฺต อิมสฺมิํเยว ราชคเห โคฆาตโก อโหสิฯ โส ตสฺส กมฺมสฺส วิปาเกน พหูนิ วสฺสานิ พหูนิ วสฺสสตานิ พหูนิ วสฺสสหสฺสานิ พหูนิ วสฺสสตสหสฺสานิ นิรเย ปจฺจิตฺวา ตเสฺสว กมฺมสฺส วิปากาวเสเสน เอวรูปํ อตฺตภาวปฺปฏิลาภํ ปฏิสํเวเทติฯ สจฺจํ, ภิกฺขเว, โมคฺคลฺลาโน อาหฯ อนาปตฺติ, ภิกฺขเว, โมคฺคลฺลานสฺสา”ติฯ

๒๒๙. “อิธาหํ, อาวุโส, คิชฺฌกูฏา ปพฺพตา โอโรหนฺโต อทฺทสํ มํสเปสึ เวหาสํ คจฺฉนฺตึฯ ตเมนํ คิชฺฌาปิ กากาปิ กุลลาปิ อนุปติตฺวา อนุปติตฺวา วิตเจฺฉนฺติ วิภเชฺชนฺติ [วิตุเทนฺติ วิตเจฺฉนฺติ วิราเชนฺติ (สฺยา.)]ฯ สา สุทํ อฏฺฏสฺสรํ กโรติ…เป.… เอโส, ภิกฺขเว, สโตฺต อิมสฺมิํเยว ราชคเห โคฆาตโก อโหสิ…เป.…ฯ

‘‘อิธาหํ, อาวุโส, คิชฺฌกูฏา ปพฺพตา โอโรหโนฺต อทฺทสํ มํสปิณฺฑํ เวหาสํ คจฺฉนฺตํฯ ตเมนํ คิชฺฌาปิ กากาปิ กุลลาปิ อนุปติตฺวา อนุปติตฺวา วิตเจฺฉนฺติ วิภเชฺชนฺติฯ โส สุทํ อฏฺฏสฺสรํ กโรติ…เป.… เอโส, ภิกฺขเว, สโตฺต อิมสฺมิํเยว ราชคเห สากุณิโก อโหสิ…เป.…ฯ

‘‘อิธาหํ, อาวุโส, คิชฺฌกูฏา ปพฺพตา โอโรหโนฺต อทฺทสํ นิจฺฉวิํ ปุริสํ เวหาสํ คจฺฉนฺตํฯ ตเมนํ คิชฺฌาปิ กากาปิ กุลลาปิ อนุปติตฺวา อนุปติตฺวา วิตเจฺฉนฺติ วิภเชฺชนฺติฯ โส สุทํ อฏฺฏสฺสรํ กโรติ…เป.… เอโส, ภิกฺขเว, สโตฺต อิมสฺมิํเยว ราชคเห โอรพฺภิโก อโหสิ…เป.…ฯ

‘‘อิธาหํ, อาวุโส, คิชฺฌกูฏา ปพฺพตา โอโรหโนฺต อทฺทสํ อสิโลมํ ปุริสํ เวหาสํ คจฺฉนฺตํ ฯ ตสฺส เต อสี อุปฺปติตฺวา อุปฺปติตฺวา ตเสฺสว กาเย นิปตนฺติฯ โส สุทํ อฏฺฏสฺสรํ กโรติ…เป.… เอโส, ภิกฺขเว, สโตฺต อิมสฺมิํเยว ราชคเห สูกริโก อโหสิ…เป.…ฯ

‘‘อิธาหํ, อาวุโส, คิชฺฌกูฏา ปพฺพตา โอโรหโนฺต อทฺทสํ สตฺติโลมํ ปุริสํ เวหาสํ คจฺฉนฺตํฯ ตสฺส ตา สตฺติโย อุปฺปติตฺวา อุปฺปติตฺวา ตเสฺสว กาเย นิปตนฺติฯ โส สุทํ อฏฺฏสฺสรํ กโรติ…เป.… เอโส, ภิกฺขเว, สโตฺต อิมสฺมิํเยว ราชคเห มาควิโก อโหสิ…เป.…ฯ

‘‘อิธาหํ, อาวุโส, คิชฺฌกูฏา ปพฺพตา โอโรหโนฺต อทฺทสํ อุสุโลมํ ปุริสํ เวหาสํ คจฺฉนฺตํฯ ตสฺส เต อุสู อุปฺปติตฺวา อุปฺปติตฺวา ตเสฺสว กาเย นิปตนฺติฯ โส สุทํ อฏฺฏสฺสรํ กโรติ…เป.… เอโส, ภิกฺขเว, สโตฺต อิมสฺมิํเยว ราชคเห การณิโก อโหสิ…เป.…ฯ

‘‘อิธาหํ, อาวุโส, คิชฺฌกูฏา ปพฺพตา โอโรหโนฺต อทฺทสํ สูจิโลมํ ปุริสํ เวหาสํ คจฺฉนฺตํฯ ตสฺส ตา สูจิโย อุปฺปติตฺวา อุปฺปติตฺวา ตเสฺสว กาเย นิปตนฺติฯ โส สุทํ อฏฺฏสฺสรํ กโรติ…เป.… เอโส, ภิกฺขเว, สโตฺต อิมสฺมิํเยว ราชคเห สารถิโก อโหสิ…เป.…ฯ

‘‘อิธาหํ, อาวุโส, คิชฺฌกูฏา ปพฺพตา โอโรหโนฺต อทฺทสํ สูจิโลมํ ปุริสํ เวหาสํ คจฺฉนฺตํฯ ตสฺส ตา สูจิโย สีเส ปวิสิตฺวา มุขโต นิกฺขมนฺติ; มุเข ปวิสิตฺวา อุรโต นิกฺขมนฺติ; อุเร ปวิสิตฺวา อุทรโต นิกฺขมนฺติ; อุทเร ปวิสิตฺวา อูรูหิ นิกฺขมนฺติ; อูรูสุ ปวิสิตฺวา ชงฺฆาหิ นิกฺขมนฺติ; ชงฺฆาสุ ปวิสิตฺวา ปาเทหิ นิกฺขมนฺติฯ โส สุทํ อฏฺฏสฺสรํ กโรติ…เป.… เอโส, ภิกฺขเว, สโตฺต อิมสฺมิํเยว ราชคเห สูจโก อโหสิ…เป.…ฯ

‘‘อิธาหํ, อาวุโส, คิชฺฌกูฏา ปพฺพตา โอโรหโนฺต อทฺทสํ กุมฺภณฺฑํ ปุริสํ เวหาสํ คจฺฉนฺตํฯ โส คจฺฉโนฺตปิ เตว อเณฺฑ ขเนฺธ อาโรเปตฺวา คจฺฉติ, นิสีทโนฺตปิ เตเสฺวว อเณฺฑสุ นิสีทติฯ ตเมนํ คิชฺฌาปิ กากาปิกุลลาปิ อนุปติตฺวา อนุปติตฺวา วิตเจฺฉนฺติ วิภเชฺชนฺติฯ โส สุทํ อฏฺฏสฺสรํ กโรติ…เป.… เอโส, ภิกฺขเว, สโตฺต อิมสฺมิํเยว ราชคเห คามกูโฏ อโหสิ…เป.…ฯ

‘‘อิธาหํ, อาวุโส, คิชฺฌกูฏา ปพฺพตา โอโรหโนฺต อทฺทสํ ปุริสํ คูถกูเป สสีสกํ นิมุคฺคํ…เป.… เอโส, ภิกฺขเว, สโตฺต อิมสฺมิํเยว ราชคเห ปารทาริโก อโหสิ…เป.…ฯ

‘‘อิธาหํ , อาวุโส, คิชฺฌกูฏา ปพฺพตา โอโรหโนฺต อทฺทสํปุริสํ คูถกูเป สสีสกํ นิมุคฺคํ อุโภหิ หเตฺถหิ คูถํ ขาทนฺตํ…เป.… เอโส, ภิกฺขเว, สโตฺต อิมสฺมิํเยว ราชคเห ทุฏฺฐพฺราหฺมโณ อโหสิฯ โส กสฺสปสฺส สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส ปาวจเน ภิกฺขุสงฺฆํ ภเตฺตน นิมเนฺตตฺวา โทณิโย [โทณิโย (อิ

ติปี)] คูถสฺส ปูราเปตฺวา กาลํ อาโรจาเปตฺวา เอตทโวจ – ‘อโต [อิโต (สฺยา.) อโห (อิติปี)], โภ
โนฺต, ยาวทตฺถํ ภุญฺชนฺตุ เจว หรนฺตุ จา’’’ติ…เป….ฯ

๒๓๐. ‘‘อิธาหํ, อาวุโส, คิชฺฌกูฏา ปพฺพตา โอโรหโนฺต อทฺทสํ นิจฺฉวิํ อิตฺถิํ เวหาสํ คจฺฉนฺติํฯ ตเมนํ คิชฺฌาปิ กากาปิ กุลลาปิ อนุปติตฺวา อนุปติตฺวา วิตเจฺฉนฺติ วิภเชฺชนฺติฯ สา สุทํ อฎฺฎสฺสรํ กโรติ…เป…. เอสา, ภิกฺขเว, อิตฺถี อิมสฺมิํเยว ราชคเห อติจารินี อโหสิ…เป….ฯ

‘‘อิธาหํ, อาวุโส, คิชฺฌกูฏา ปพฺพตา โอโรหโนฺต อทฺทสํ อิตฺถิํ ทุคฺคนฺธํ มงฺคุลิํ เวหาสํ คจฺฉนฺติํฯ ตเมนํ คิชฺฌาปิ กากาปิ กุลลาปิ อนุปติตฺวา อนุปติตฺวา วิตเจฺฉนฺติ วิภเชฺชนฺติฯ สา สุทํ อฎฺฎสฺสรํ กโรติ…เป…. เอสา, ภิกฺขเว, อิตฺถี อิมสฺมิํเยว ราชคเห อิกฺขณิกา อโหสิ…เป….ฯ

‘‘อิธาหํ, อาวุโส, คิชฺฌกูฏา ปพฺพตา โอโรหโนฺต อทฺทสํ อิตฺถิํ อุปฺปกฺกํ โอกิลินิํ โอกิรินิํ เวหาสํ คจฺฉนฺติํฯ สา สุทํ อฎฺฎสฺสรํ กโรติ…เป…. เอสา, ภิกฺขเว , อิตฺถี กาลิงฺคสฺส รโญฺญ อคฺคมเหสี อโหสิฯ สา อิสฺสาปกตา สปตฺติํ องฺคารกฎาเหน โอกิริ…เป….ฯ

‘‘อิธาหํ, อาวุโส, คิชฺฌกูฏา ปพฺพตา โอโรหโนฺต อทฺทสํ อสีสกํ กพนฺธํ เวหาสํ คจฺฉนฺตํฯ ตสฺส อุเร อกฺขีนิ เจว โหนฺติ มุขญฺจฯ ตเมนํ คิชฺฌาปิ กากาปิ กุลลาปิ อนุปติตฺวา อนุปติตฺวา วิตเจฺฉนฺติ วิภเชฺชนฺติฯ โส สุทํ อฎฺฎสฺสรํ กโรติ…เป…. เอโส, ภิกฺขเว, สโตฺต อิมสฺมิํเยว ราชคเห หาริโก นาม โจรฆาตโก อโหสิ…เป….ฯ

‘‘อิธาหํ , อาวุโส, คิชฺฌกูฏา ปพฺพตา โอโรหโนฺต อทฺทสํ ภิกฺขุํ เวหาสํ คจฺฉนฺตํฯ ตสฺส สงฺฆาฎิปิ อาทิตฺตา สมฺปชฺชลิตา สโชติภูตา, ปโตฺตปิ อาทิโตฺต สมฺปชฺชลิโต สโชติภูโต, กายพนฺธนมฺปิ อาทิตฺตํ สมฺปชฺชลิตํ สโชติภูตํ, กาโยปิ อาทิโตฺต สมฺปชฺชลิโต สโชติภูโตฯ โส สุทํ อฎฺฎสฺสรํ กโรติ…เป…. เอโส, ภิกฺขเว, ภิกฺขุ กสฺสปสฺส สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส ปาวจเน ปาปภิกฺขุ อโหสิ…เป….ฯ

‘‘อิธาหํ, อาวุโส, คิชฺฌกูฏา ปพฺพตา โอโรหโนฺต อทฺทสํ ภิกฺขุนิํ… อทฺทสํ สิกฺขมานํ… อทฺทสํ สามเณรํ… อทฺทสํ สามเณริํ เวหาสํ คจฺฉนฺติํฯ ตสฺสา สงฺฆาฎิปิ อาทิตฺตา สมฺปชฺชลิตา สโชติภูตา, ปโตฺตปิ อาทิโตฺต สมฺปชฺชลิโต สโชติภูโต, กายพนฺธนมฺปิ อาทิตฺตํ สมฺปชฺชลิตํ สโชติภูตํ, กาโยปิ อาทิโตฺต สมฺปชฺชลิโต สโชติภูโตฯ สา สุทํ อฎฺฎสฺสรํ กโรติฯ ตสฺส มยฺหํ, อาวุโส, เอตทโหสิ – ‘อจฺฉริยํ วต โภ, อพฺภุตํ วต โภ, เอวรูโปปิ นาม สโตฺต ภวิสฺสติ! เอวรูโปปิ นาม ยโกฺข ภวิสฺสติ! เอวรูโปปิ นาม อตฺตภาวปฺปฎิลาโภ ภวิสฺสตี’’’ติ! ภิกฺขู อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘อุตฺตริมนุสฺสธมฺมํ อายสฺมา มหาโมคฺคลฺลาโน อุลฺลปตี’’ติฯ

อถ โข ภควา ภิกฺขู อามเนฺตสิ – ‘‘จกฺขุภูตา วต, ภิกฺขเว, สาวกา วิหรนฺติฯ ญาณภูตา วต , ภิกฺขเว, สาวกา วิหรนฺติฯ ยตฺร หิ นาม สาวโก เอวรูปํ ญสฺสติ วา ทกฺขติ วา สกฺขิํ วา กริสฺสติ! ปุเพฺพว เม สา, ภิกฺขเว, สามเณรี ทิฎฺฐา อโหสิฯ อปิ จาหํ น พฺยากาสิํฯ อหเญฺจตํ พฺยากเรยฺยํ ปเร จ เม น สทฺทเหยฺยุํฯ เย เม น สทฺทเหยฺยุํ เตสํ ตํ อสฺส ทีฆรตฺตํ อหิตาย ทุกฺขายฯ เอสา, ภิกฺขเว, สามเณรี กสฺสปสฺส สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส ปาวจเน ปาปสามเณรี อโหสิฯ สา ตสฺส กมฺมสฺส วิปาเกน พหูนิ วสฺสานิ พหูนิ วสฺสสตานิ พหูนิ วสฺสสหสฺสานิ พหูนิ วสฺสสตสหสฺสานิ นิรเย ปจฺจิตฺวา ต

เสฺสว กมฺมสฺส วิปากาวเสเสน เอวรูปํ อตฺตภาวปฺปฏิลาภํ ปฏิสํเวเทติฯ สจฺจํ, ภิกฺขเว, โมคฺคลฺลาโน อาหฯ อนาปตฺติ, ภิกฺขเว, โมคฺคลฺลานสฺสา’’ติฯ

๒๓๑. อถโข อายสฺมา มหาโมคฺคลฺลาโน ภิกฺขู อามเนฺตสิ – ‘‘ยตายํ, อาวุโส, ตโปทา สนฺทติ โส ทโห อโจฺฉทโก สีโตทโก สาโตทโก เสตโก สุปฺปติโตฺถ รมณีโย ปหูตมจฺฉกจฺฉโป จกฺกมตฺตานิ จ ปทุมานิ ปุปฺผนฺตี’’ติฯ ภิกฺขู อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม อายสฺมา มหาโมคฺคลฺลาโน เอวํ วกฺขติ – ‘ยตายํ, อาวุโส , ตโปทา สนฺทติ โส ทโห อโจฺฉทโก สีโตทโก สาโตทโก เสตโก สุปฺปติโตฺถ รมณีโย ปหูตมจฺฉกจฺฉโป จกฺกมตฺตานิ จ ปทุมานิ ปุปฺผนฺตี’ติฯ อถ จ ปนายํ ตโปทา กุถิตา สนฺทติฯ อุตฺตริมนุสฺสธมฺมํ อายสฺมา มหาโมคฺคลฺลาโน อุลฺลปตี’’ติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ ‘‘ยตายํ, ภิกฺขเว, ตโปทา สนฺทติ โส ทโห อโจฺฉทโก สีโตทโก สาโตทโก เสตโก สุปฺปติโตฺถ รมณีโย ปหูตมจฺฉกจฺฉโป จกฺกมตฺตานิ จ ปทุมานิ ปุปฺผนฺติฯ อปิ จายํ, ภิกฺขเว, ตโปทา ทฺวินฺนํ มหานิรยานํ อนฺตริกาย อาคจฺฉติฯ เตนายํ ตโปทา กุถิตา สนฺทติฯ สจฺจํ, ภิกฺขเว, โมคฺคลฺลาโน อาหฯ อนาปตฺติ, ภิกฺขเว, โมคฺคลฺลานสฺสา’’ติฯ

เตน โข ปน สมเยน ราชา มาคโธ เสนิโย พิมฺพิสาโร ลิจฺฉวีหิ สทฺธิํ สงฺคาเมโนฺต ปภโคฺค อโหสิฯ อถ ราชา ปจฺฉา เสนํ สงฺกฑฺฒิตฺวา ลิจฺฉวโย ปราเชสิฯ สงฺคาเม จ นนฺทิ จรติ – ‘‘รญฺญา ลิจฺฉวี ปภคฺคา’’ติฯ อถ โข อายสฺมา มหาโมคฺคลฺลาโน ภิกฺขู อามเนฺตสิ – ‘‘ราชา, อาวุโส, ลิจฺฉวีหิ ปภโคฺค’’ติฯ ภิกฺขู อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม อายสฺมา มหาโมคฺคลฺลาโน เอวํ วกฺขติ – ‘ราชา , อาวุโส, ลิจฺฉวีหิ ปภโคฺค’ติ! สงฺคาเม จ นนฺทิํ จรติ – ‘รญฺญา ลิจฺฉวี ปภคฺคา’ติ! อุตฺตริมนุสฺสธมฺมํ อายสฺมา มหาโมคฺคลฺลาโน อุลฺลปตี’’ติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ ‘‘ปฐมํ, ภิกฺขเว, ราชา ลิจฺฉวีหิ ปภโคฺคฯ อถ ราชา ปจฺฉา เสนํ สงฺกฑฺฒิตฺวา ลิจฺฉวโย ปราเชสิฯ สจฺจํ, ภิกฺขเว, โมคฺคลฺลาโน อาหฯ อนาปตฺติ, ภิกฺขเว, โมคฺคลฺลานสฺสา’’ติฯ

๒๓๒. อถ โข อายสฺมา มหาโมคฺคลฺลาโน ภิกฺขู อามเนฺตสิ – ‘‘อิธาหํ, อาวุโส, สปฺปินิกาย นทิยา ตีเร อาเนญฺชํ สมาธิํ สมาปโนฺน นาคานํ โอคยฺห อุตฺตรนฺตานํ โกญฺจํ กโรนฺตานํ สทฺทํ อโสฺสสิ’’นฺติฯ ภิกฺขูอุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม อายสฺมา มหาโมคฺคลฺลาโน อาเนญฺชํ สมาธิํ สมาปโนฺน สทฺทํ โสสฺสติ! อุตฺตริมนุสฺสธมฺมํ อายสฺมา มหาโมคฺคลฺลาโน อุลฺลปตี’’ติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ ‘‘อเตฺถโส, ภิกฺขเว, สมาธิ โส จ โข อปริสุโทฺธฯ สจฺจํ, ภิกฺขเว, โมคฺคลฺลาโน อาหฯ อนาปตฺติ, ภิกฺขเว, โมคฺคลฺลานสฺสา’’ติฯ

อถ โข อายสฺมา โสภิโต ภิกฺขู อามเนฺตสิ – ‘‘อหํ, อาวุโส, ปญฺจ กปฺปสตานิอนุสฺสรามี’’ติฯ ภิกฺขู อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม อายสฺมา โสภิโต เอวํ วกฺขติ – ‘อหํ, อาวุโส , ปญฺจ กปฺปสตานิ อนุสฺสรามี’ติ! อุตฺตริมนุสฺสธมฺมํ อายสฺมา โสภิโต อุลฺลปตี’’ติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ ‘‘อเตฺถสา, ภิกฺขเว, โสภิตสฺสฯ สา จ โข เอกาเยว ชาติฯ สจฺจํ, ภิกฺขเว, โสภิโต อาหฯ อนาปตฺติ, ภิกฺขเว, โสภิตสฺสาติฯ

จตุตฺถปาราชิกํ สมตฺตํฯ

๒๓๓. อุทฺทิฎฺฐา โข อายสฺมโนฺต จตฺตาโร ปาราชิกา ธมฺมา, เยสํ ภิกฺขุ อญฺญตรํ วา อญฺญตรํ วา อาปชฺชิตฺวา น ลภติ ภิกฺขูหิ สทฺธิํ สํวาสํ, ยถา ปุเร ตถา ปจฺฉา, ปาราชิโก โหติ อสํ

วาโสฯ ตตฺถายสฺมเนฺต ปุจฺฉามิ – ‘‘กจฺจิตฺถ ปริสุทฺธา’’? ทุติยมฺปิ ปุจฺฉามิ – ‘‘กจฺจิตฺถ ปริสุทฺธา’’? ตติยมฺปิ ปุจฺฉามิ – ‘‘กจฺจิตฺถ ปริสุทฺธา’’? ปริสุเทฺธตฺถายสฺมโนฺต, ตสฺมา ตุณฺหี, เอวเมตํ ธารยามีติฯ

ปาราชิกํ นิฏฺฐิตํฯ

ตสฺสุทฺทานํ –

เมถุนาทินฺนาทานญฺจ, มนุสฺสวิคฺคหุตฺตริ;
ปาราชิกานิ จตฺตาริ, เฉชฺชวตฺถู อสํสยาติฯ

ปาราชิกกณฺฑํ นิฏฺฐิตํฯ